101
SAİT FAİK BÜTÜN ESERLERİ 12/yaşamak hırsı
b

sait faik

BÜTÜN ESERLERİ

YAŞAMAK HIRSI

12

ROMAN

Georges Simenon'dan çeviri

bilgi yayınevi

BİLGİ YAYINLARI : 101
SAİT FAİK / BÜTÜN ESERLERİ : 12

ISBN 975 - 494 - 256 - 0
94 06 Y. 0105 . 0718

Birinci Basım 1954
İkinci Basım 1982
Üçüncü Basım 1985
Dördüncü Basım 1988
Beşinci Basım 1991

Altıncı Basım
Ekim 1994

BİLGİ YAYINEVİ
Meşrutiyet Cad. 46 / A
Telf. 431 81 22 - 434 12 71
434 49 98 - 434 49 99
Faks 431 77 58
06420 Yenişehir - Ankara

BİLGİ DAĞITIM
Babıâli Cad. 19 / 2
Telf. 522 52 01 - 526 70 97
Faks 527 41 19
34360 Cağaloğlu - İstanbul

SAİT FAİK

Bütün Eserleri

12

Yaşamak Hırsı

(Georges Simenon'un "L'hòmme qui regarde passe les trains" adlı romanından çeviri)

Derleyen : **Muzaffer Uyguner**

BİLGİ YAYINEVİ

SAİT FAİK / BÜTÜN ESERLERİ

1. Semaver / Sarnıç *"öykü"*
2. Şahmerdan / Lüzumsuz Adam *"öykü"*
3. Medarı Maişet Motoru *"roman"*
4. Mahalle Kahvesi / Havada Bulut *"öykü"*
5. Kumpanya / Kayıp Aranıyor *"öykü"*
6. Havuz Başı / Son Kuşlar *"öykü"*
7. Alemdağda Var Bir Yılan / Az Şekerli *"öykü"*
8. Tüneldeki Çocuk / Mahkeme Kapısı *"öykü"*
9. Balıkçının Ölümü / Yaşasın Edebiyat *"öykü, anı"*
10. Açık Hava Oteli / Konuşmalar / Mektuplar *"mektup"*
11. Müthiş Bir Tren / Çeviriler / Uyarlamalar *"öykü"*
12. Yaşamak Hırsı *"roman"*
13. Şimdi Sevişme Vakti *"şiir"*
14. Sevgiliye Mektup *"öykü, deneme, mektup"*
15. Bitmemiş Senfoni ve Sait Faik Kaynakçası *"öykü"*.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın 4.3.1987 gün ve 1832 sayılı yazılarıyla okullara tavsiye edilmiş; karar 23.3.1987 gün ve 2230 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanmıştır.
Milli Eğitim Bakanlığı'nın 21.4.1992 gün ve 3330 sayılı yazılarıyla okullara tavsiye edilmiş; karar 22.6.1992 gün ve 2360 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanmıştır.

Sait Faik'in eserlerinin yasal sahibi olan Darüşşafaka Cemiyeti ile yapılan özel anlaşma gereğince, sanatçının bütün eserlerinin yayın hakkı Türkçe ve bütün dillerde Bilgi Yayınevi'ne aittir. Bu dizide çıkan ve çıkacak olan eserlerin hiçbiri kaynakları gösterilmeden alınamaz, yayımlanamaz. Yayınevi'nin yazılı izni olmadan radyo ve televizyona uyarlanamaz, oyun ve film haline getirilemez.

dizgi font matbaacılık
tel 230 30 30
baskı cantekin matbaacılık yayıncılık ticaret ltd. şti.
tel 433 30 84 – 435 83 56

BU KİTABIN BASKISI ÜZERİNE

Bu kitabın ilk baskısı 1954 yılı Mayıs ayında İstanbul Yayınlarının dördüncü kitabı olarak yapılmıştır. Bu baskı okunduğunda, birçok yazım hatası ve bazı tümcelerle bazı sözcüklerin düştüğü görülmektedir. Bu nedenle, bu baskıda, bu gibi hataların giderilmesi yoluna uygun bulunmuştur. Sözgelişi, Popinga adı, bazı yerlerde Ponpingo biçiminde dizilmiştir. Bu arada Saint Georges adı da hemen her yerde başka bir yazımla dizilmiş bulunmaktadır. Bazı yabancı adların ise, bazen dilimizde okunduğu gibi dizildiği saptanmıştır. Bu gibi hatalı durumların da giderilmesine çalışılmıştır.

Bunun yanında Sait Faik, bu çevirisinde oldukça eski sözcük kullanmıştır. Kendi öykülerinde rastlanmayan ve bugün birçok kişinin sözlüklere bakmadan anlayamayacağı bazı sözcüklere yer vermiştir. Sözgelişi, "işrap" bunlardan biridir. Bu gibi sözcüklerin yanında bugünkü gençliğin anlaması olanağı bulunmayan birçok sözcük üzerinde de durulmuş ve bunlar değiştirilmiştir. Bu değiştirmede şöyle bir yöntem uygulanmıştır: Metindeki anlaşılması güç sözcüğün yerine anlaşılır olanı konulmuş; eski metni bilmek isteyen meraklılar için de dipnotlarda eski sözcük gösterilmiştir. Böylece, okurken sözlüklere bakmak gibi okuru sıkan durum ortadan kaldırılmış ve ancak meraklıların dipnota bakması yolu yeğlenmiştir. Anlaşılır sözcükler konurken, eski sözcüğün yerine mutlaka aynı sözcüğün konulması yoluna gidilmemiş ve tümcenin içindeki anlamına göre değişik sözcükler kullanılmıştır. Sözgelişi, "tabii" sözcüğü için bazen "elbette", bazen de "doğal" sözcüğü görülecektir. Bu, dili

bilmediğimiz gibi bir anlama gelmesin diye burada açıklanmaktadır.

Kitabın dilini sadeleştirelim derken, Sait Faik'in diline, özellikle de çevirinin yapıldığı andaki diline bağlı kalınmış; belirttiğimiz gibi, anlaşılamayan eski sözcüklerin değiştirilmesi ile yetinilmiştir.

Muzaffer Uyguner

GECE YARISI TRENLERİ

BİRİNCİ KISIM

Akşamın sekizinde daha Kees Popinga'nın kaderi tespit edilmemişti. Demek daha vakit vardı. Vakit vakit diyoruz ama ne vakti, hangi vakit? Yani şimdiye kadar yapmış olduğu şeyleri yapmayacak mıydı, şimdiden sonra sanki? Yüzlerce, binlerce gün, ötekinden hemen hiç farklı olmayarak geçmeyecek miydi sanki?

Şimdi ona hayatının birdenbire değişeceğini, konsolun üstünde bir eli sandalyenin arkalığına dayalı, ailesinin tam ortasında yer almış resminin bütün dünya gazetelerinde basılacağını söyleselerdi güler, omuzlarını silker, geçerdi.

Şöyle kendini bir dinlese, onda, hiçbir şey böyle gürültülü bir geleceği işaret etmiyordu. Yalnız bazen bütün perdeleri inmiş, pencerelerinden ışık sızan gece trenlerine dalar, sırlarla dolu yolcular taşıyan bu trenler onu biraz heyecanlandırır, şaşırtırdı. Yoksa başka hiçbir şey onun böyle bir geleceğe[1], aday[2] olduğunu işaret etmiyordu.

Şimdi ona birisi kalkıp da patronu bulunan Julius de Coster'in küçük Saint Georges (Sen Jorj) Meyhanesinde kafayı çekmekte olduğunu söyleseydi, kılı bile kıpırdamazdı. İnanmazdı ki irkilsin. Onun, insanlar ve eşya hakkında fikirleri değişmek bilmezdi. Öyle numaralara kanmazdı. Boş verir, öyle şey olmaz, derdi.

Öyle derdi ama, "de Coster" de, olmayacak bir şey ama, gerçekten[3] de o pis küçük Saint Georges Meyhanesinde idi. Sonra Amsterdam şehri-

1) İstikbale, 2) Namzet, 3) Sahihten.

nin "Carlton" ismindeki büyük otelinin bir dairesinde Paméla isminde bir dilber de kibar bir dans yerine gitmek üzere hazırlanmakta, banyosunu yapmakta idi.

Peki, bundan Popinga'ya ne, diyeceksiniz? Yine aynı dakikada Paris'te, Monmartre'in Blanche sokağında "Mélie" ismindeki lokantada "Jeanne Rosier" isminde bir başka kadın yanındaki "Louis" ismindeki delikanlıdan hardal istiyor ve:

–Bu akşam çalışıyor musun?

Diye soruyordu.

Sonra yine Paris civarında "Juvisy" denilen bir yerde, bir marşandiz istasyonuna pek yakın bir garaj sahibi hemşiresi Rose'e...

Her ne ise, daha bütün bunlar, şimdilik[4] ortada yoktu. Her şey gelecekte idi. Hem de Kees Popinga'nın geleceğinde[5], pek yakın olan geleceğinde idi. Günlerden bir çarşamba, aylardan bir 28 Ekimdi. Vakit akşamın sekiziydi. Popinga bütün bunlardan habersiz, bir yaprak cigarasını yakmağa hazırlanıyordu.

İcabında aile hayatını tenkit eder yollu bir laf etmiş olacağı için kimseye itiraf etmediği bir şey vardı. Yemekten sonra fena halde mızmızlanıyor, uyumamak için kendini zor tutuyordu. Halbuki bütün Hollandalı aileler gibi onlar da akşam yemeğini pek hafîf yerlerdi. Biraz çay, birkaç dilim tereyağlı ekmek, ince bir iki dilim peynir veya dil, bazen de haşlanmış bir sebze yemeği.

Bu işte kabahatı sobaya yüklemek lazım geliyor. Çini sobaya. Kenarları pırıl pırıl yanan nikel çubuklarla süslüdür, şudur budur... Bir bakıma ona soba demek hata!... O sıcaklığı ve nefes alıp verişi ile evin hayatına ahenk veren bir varlıktır. Doğrusu, ona soba demek hem ayıp, hem günah!

Yaprak cigarası kutusu şöminenin üstündedir. Parmaklar yavaş yavaş oraya uzanacak. Bir tanesi seçilecek, koklanacak, yaprakları çıtır çıtır

---

4) Halihazırda, 5) İstikbalinde.

parmaklar arasında çıtırdatılacak. Sonra ağza götürülecek... Bunun kaidesi böyle. Yaprak cigarası böyle seçilir, böyle koklanır, böyle...

O cigarasını yaktığı dakikada saçları kestane renkli kızı "Frida", on beş yaşındaki güzel kızı defterlerini ve kitaplarını lambanın altındaki masaya getirecek, derse çalışmağa başlamadan evvel kopkoyu, iri gözleriyle bir zaman dalacak.

Her şey işte böyle gelip geçerdi. Yine bu sırada on üç yaşındaki oğlu "Carl" yerinden kalkacak, annesine alnını uzatacak, sonra babasına da aynı şeyi yapıp kız kardeşini öptükten sonra yatmağa gidecek.

Nitekim o akşam da öyle oldu, Carl yatmağa gittikten sonra odaya bir sessizlik çöktü. Soba tekrar derin derin nefes alıp vermeğe başladı. Kees her zamanki suali sordu:

– Ne yapıyorsun anne?

O da çocuklardan alışmış, onlar yüzünden daha uygun[6] görmüş, karısına anne derdi.

–Albüme resim yapıştırıyorum.

Kadın kırk yaşında idi Evin içindeki eşya ve insanlar gibi tatlı, sakin, vakur bir hali vardı. Soba gibi onun için de Hollanda'nın en iyi aile kadını denebilirdi. Zaten bu evde her şey en iyi cinstendi. Yalnız bir şey istisna, o da çikolata. Evde pişirip yedikleri çikolatanın kalitesi ikinci idi[7]. Çünkü Madam Popinga'nın aldığı çikolata paketlerinden demin resim yapıştırmaktan bahsettiği albümdeki resimler çıkardı. Bu resimler dünyada yetişen bütün bitkilerin resimleri idi. Birkaç seneye kadar dünyada ne kadar bitki varsa hepsinin resimlerine sahip olacaklardı.

Madam Popinga, çıkartma çıkarır gibi resimleri albüme yapıştırırken kocası da radyonun düğmesini çevirdi. Şimdi dışardaki dünyadan yalnız ince bir kadın sesi ile mutfakta yıkanan fayans tabakların gürültüsünden başka hiçbir şey

---

6) Münasip, 7) Buradaki çikolata, "kakao" olabilir.

duyulmuyordu. Odanın içindeki hava o kadar hareketsiz ve ağır ki, Popinga'nın ağzından çıkan dumanlar tavana doğru uçup gitmiyor, ağzının etrafında helezonlar çizerek dolaşıyor, Popinga bu dumanları eliyle örümcek ağları alır gibi itiyordu.

On beş senedir hep böyle devam edip gitmiyor muydu? Saat sekiz buçuğa yaklaşıyordu. Radyodaki ince ses susmuş, bir erkek sesi borsa haberini veriyordu. İşte tam bu sırada Kees bir müddet bulunduğu vaziyeti öteki ayağını berikinin üstüne koyarak değiştirdi. Bir zaman yaprak cigarasına baktı. Sonra mütereddit bir sesle:

-Acaba bizim gemide her şey hazır mı? Merak ettim, dedi. Odayı bir sessizlik[8] dolaştı. Sonra soba nefes alıp verdi. Madam Popinga albüme iki resim daha yapıştırdı. Frida defterden bir yaprak çevirdi.

Adam:

-Gidip bir baksam fena olmayacak, dedi.

İşte bu sözle beraber yeni talihi, yeni kaderi bir tavla zarı gibi atılmıştı artık.

Bir iki nefes yaprak cigarasını çekinceye, bir gerîninceye, radyo evinin kemanı bir akort yapıncaya kadar geçen bir zaman zarfında Kees artık talih makinesinin çarklarında dönmeğe başladı.

Artık her saniye şimdiye kadar yaşadıklarından daha ağır basıyor, her hareketi, gazetelerde siyasi adamların en ufacık hareketleri gibi bir önem[9], bir anlam[10] kazanıyordu.

Hizmetçi kadın gri pardösüsünü, içleri kürklü eldivenlerini, şapkasını getirip verdi. Ayaklarına lastiklerini ağır ağır geçirdi. Bisikletini, o her tarafı pırıl pırıl nikelajlı, vitesli bisikletini alıp almamağı düşündü.

Yayan yürümekte karar kıldı. Evden dışarı çıktı. Dönüp evine memnun memnun, keyifli keyifli baktı. Bu, evden çok villaya benziyordu. Pla-

8) Sükût, 9) Ehemmiyet, 10) Mana.

nını kendisi yapmıştı. Belki mahallenin en büyük evi değildi ama en kullanışlısı, en sevimlisi idi.

Bulunduğu mahalle ise Groningue şehrinin en temiz, en yeni, en latif mahallesi idi.

Kees Popinga'nın hayatı, şimdiye kadar hep böyle kendi kendinden, etrafından memnunlukla geçmişti. Öyle ya her iyi cins şey, iyi cinsten demektir. Her güzel ve kullanışlı ev, kullanışlı ve güzel evdir. Hava soğuktu. Kuru, insanı canlandıran bir rüzgâr esiyordu. Lastikleri sert karları çıtırdatıyor, elleri cebinde, ağzında pürosu, Kees, limana doğru, "Üçüncü Okyanus" gemisinde her şey yolunda imiş gibi yürüyordu.

"Gemiye gidip bir baksam fena olmayacak" derken bir mazeret mi uydurmuştu? Hayır! Doğrusunu isterseniz evin o insanı uyuşturan sıcaklığı içinden çıkıp dışarının bu tertemiz, hayat verici havasında yürümek hiç de fena değildi. Değildi ama hiçbir zaman resmen de böyle şey düşünülemezdi. Ev, evdi. İnsanın kendi yuvasından daha tatlı, daha temiz, daha sıcak ve samimi hiçbir yer olamazdı.

Bir aile babası daima böyle düşünmeli idi. Zaten üzüntüler bu yüzden değil mi ki o trenler geçerken içinde üzüntüler, hasretler ve sıla özlemleri[11] duyduğu zaman utanır, kızarırdı.

"Üçüncü Okyanus" isimli bir gemi Hollanda'nın bir limanında mevcuttu. Onu geceleyin ziyaret etmek ise Kees'in bir görevi[12] idi. Çünkü o "Julius de Coster en Zoon" müessesesinde birinci kâtip, daha doğrusu patrondan sonra birinci direktördü.

Julius de Coster müessesesi yalnız Groningue şehrinin değil bütün Hollanda'nın gemi gereçleri[13] müessesesi idi. İpten mazota, içkiden yiyeceğe kadar her şeyi gemilere bu müessese temin ederdi.

İşte "Üçüncü Okyanus" ismindeki gemi gece

11) Daüssılalar, 12) Vazifesi, 13) Levazımatı.

yarısı sular limandan çekilmeğe başlamadan hareket etmesi lazım geldiği için bugün öğleden sonra birçok şeyler ısmarlamıştı.

Kees, uzaklardan üç direkli bir "cliper" olan gemiyi gördü. Weilhelmine Kanalının rıhtımında kimsecikler yoktu. Yalnız bir sürü halat vardı. Bunların üzerinden ustalıkla atlayarak gemiye doğru yürüdü. Geminin merdivenini bu nevi cimnastiğe alışık çevik adımlarla aştı. Kaptanın kamarasına doğru yürüdü.

Doğrusu bu an kaderinin en önemli[14] anı idi. Kendi kendine ortada bir hareket olmadığına göre her şey yolunda, döneyim evime diyebilir. Ve dönerdi. Talihi de değişirdi. Ama ne bilsin zavallı! İşte bilmediği için kapıyı itip içeriye girince hiddetten kıpkırmızı kesilmiş bir adamla karşılaştı. Ve bu adam ona ağzına geleni söyledi.

"De Coster en Zoon" müessesesinde şimdiye kadar olmamış bir hadise cereyan etmişti. Saat yedide gemiye teslim edilecek olan ve bizzat Kees tarafından temin edilen mazot getirilip gemiye yüklenmemişti. Yalnız mazot gemisi gelip Üçüncü Okyanus'a yanaşmamış değil, aynı zamanda öteki sefer gereçleri[15] de getirilmemişti Beş dakika sonra rıhtıma bir sersem gibi inen Kees de kendi kendine küfürü basıyor, muhakkak bu işte bir anlaşmazlık vukubulduğunu, bu işi hemencecik halledeceğini düşünüyordu.

Ağzındaki yaprak cigarası sönmüş, bisikletini getirmediğine pişman, kasaba sokaklarından mahalle çocukları gibi koşa koşa geçiyordu.

Önce patronu bulurum diye yazıhaneye uğradı. Kimsecikler yoktu. Sonradan doğru patronun evine koştu.

Uşak, bayın evde olmadığını söyleyince madamı görmek istediğini ne diye söyledi, o da bilmiyor. Uzun boylu bekledikten sonra ağzında

---

14) Mühim, 15) Levazımı.

uzun bir kehribar ağızlıkla, üstüne bir ipekli yatak pijaması giymiş bir hanım karşısına çıktı.

–Bir arzunuz mu var? Kocamın önemli[16] bir işi vardı da çıktı. Galiba yazıhaneye gitti. Doğru oraya gitmiş olsaydınız herhalde uygun[17] olurdu.

Ne o ipekli pijamayı, ne de o bembeyaz enseye toplanmış kestane rengi saçları unutabilecekti. Ne de geri geri çekilip giderken kendisine atılan kayıtsız bakışları[18].

Bir yarım saat sonra sular çekilmeğe başlayacağından Üçüncü Okyanus'un hareket etmesine imkân kalmayacaktı. Tekrar yazıhaneye koştu. Belki patrona sokakta rastlarım diye, bu sefer, şehrin yaklaşan Noel münasebeti ile büsbütün kalabalıklaşan en işlek caddesinden geçiyordu. Birisi arkasından bağırdı:

–Popinga!

–Cleas!

Bu çocuk hastalıkları mütehassısı doktor Cleas'dır. İkisi de şehrin satranç kulübü üyelerindendir.[19]

–Bu akşamki turnuvaya gelmiyor musun? Polonyalı yenileceğe benzer.

Hayır, o gidemeyecek. Zaten onun günü de değil. Salı günleri gidemez. Çarşamba günü onun günü.

Doktor durmadan konuşuyordu.

–Ha ne diyecektim. Tamam! Şey "Arthur Merkemans" biraz evvel yine bende idi.

–Ne yapayım birader, herifte utanma yok ki!

–Ben de kendisine aynı şeyi söyledim.

Doktor Cleas kulübe doğru yollandı. Kees büsbütün sinirlenmişti. Bu Arthur meselesi de az mühim değildi. Şu doktor da sinir herif! Ne lüzumu vardı şimdi kayınbiraderinden söz açmağa. Her ailede böyle ufak tefek kendilerinden utanılacak kimseler bulunur.

---

16) Mühim, 17) Münasip, 18) Lakayt nazarları, 19) Azalarındandır.

Hem Merkemans'ın kime ne fenalığı vardı? Sekiz çocuk yapmasaydı diye söyleniyorlar; ama o zaman kendisinin iyi bir işi vardı. Günün birinde çalıştığı müessese iflas ediverdi. O da ilk zamanlar biraz her işi kabullenmedi. Sonradan ne iş olursa olsun yapmağa karar verince ismi etrafında dedikodu başladı. Bu sefer kimse ona iş vermeğe tenezzül etmedi.

Can sıkıcı mesele! İşte, yine başındaki bu dert de gelip yüreğine oturmuştu. O da kayınbiraderinin kendini ihmal etmesini ve karısının sokağa şapkasız çıkmasını doğru bulmuyordu ama...

Adam sende! Bir tütüncüye girip bir yaprak cigarası daha aldı. Sonra eve istasyon tarafından dönmeğe karar verdi. Şimdi eve gider gitmez söylememezlik edemeyecek, karısına:

-Senin birader bu sefer de doktor Cleas'a gitmiş, deyiverecekti.

Karısı tabii anlayacaktı. Cevap vermeyecek, içini çekecekti. Her zaman böyle yapardı.

Yaya kaldırımın iki tarafına yar gibi karlar süpürülmüş tenha bir sokakta idi. Evlerin kapılarında kocaman yeşil bronz tokmaklar vardı. Bu sessizlik ve bu evler ona Noel gecesini düşündürdü. Fakat hemen üçüncü sokak fenerinden sonra başka düşünceler kafasına geleceğini bildiği için boş yere[20] güzel Noel gecesini hatırlamağa değmezdi.

İşte bakın yine garip, şairane bir düşünce. Ona hiç yaraşmayan şey bu. Ne ise fazla tehlikeli bir şey değil. Üç dakikacık bir hassasiyet. Zararı yok! Bazen kulüpte satranç oynayıp dönerken de böyle hassasiyete kapıldığı olmuştu.

Groningue masum, lekesiz, temiz bir şehirdir. Öteki şehirlerde, bilhassa Amsterdam'da olduğu gibi, sokak aralarından kadınlar çıkıp erkeklere teklifte bulunmazlar.

Ama yine de, istasyondan yüz metre mesafe-

20) Beyhude.

de bir garip ev vardır. Görünüşte bir aile evinden farksızdır. Koca şehirde bir taneciktir ama; vardır ya. Bu evin kapısı her zaman yarı açıktır. Hafifçe iter itmez ardına kadar açılır.

Kees ömründe bir defa bile buraya ayak basmış değil. Yalnız tabii, o da kulüpte bu eve dair anlatılan hikâyeleri dinlemiştir. Ama kendi hesabına karısına sadakatsizlik göstermemişti.

Bu sefer, tuhaf, işte evin önünden geçerken Madam de Coster'i pijamasıyla görür gibi oluyor. Tuhaf işte! Kees patronunun karısını hep uzaktan ve şehir kıyafetiyle görmüştür. Sonra bildiği bir de Madam de Coster'in otuz beş yaşında olduğu, Julius de Coster'in de altmışa merdiven dayadığıdır.

Ne ise evin önünden geçti... Yalnız aşağı pencerelerde, perdelerin arkasında iki gölge görmüştü. Sonra hemen istasyona çıkmıştı. Son tren gece yarısını beş dakika geçe hareket ederdi... İstasyona varmadan evvel yine bir fena yer vardı. Buranın ismi de küçük Saint Georges'di. Onun gözünde, daha doğrusu onun gibi olan Groningue'lilerin gözünde burası da demin önünden geçtiği ev kadar çirkin ve fena bir yerdi.

Eskiden trenler daha ortada yokken, posta arabaları şehirler arasında dörtlü, altılı atlarla yolcu taşırlarken bu şimdiki küçük Saint Georges Meyhanesinin bulunduğu yerde büyük Saint Georges Hanı varmış. Bu hanın alt kattaki kırathanesi bugün mevcut. Orası şimdi de şehrin biricik fena şöhretli meyhanesi, o kocaman handan kalmış bu eski han kırathanesi şimdi şehirde her yer kapandıktan sonra İngiliz ve Alman gemicileri ile dolar. Yenir içilir. Şehrin gürültü edilen, kavga çıkan biricik yeridir.

Bu saatte meyhanede hiç kimse yok gibidir. Öyle olduğu halde Popinga yine de şöyle bir içeriye göz atmamazlık edemedi.

Kapkara kesilmiş meşe ağacından masalar, tabureler, yer iskemleleri, fıçılar dolu idi. Dipte bir tezgâh vardı. Tezgâhın başında boğazında "gu-

atre" bulunduğu için hiç yaka takamayan şişman bir meyhaneci vardı.

Saint Georges Meyhanesi neden acaba bu kadar kötü şöhretli idi, biliyor musunuz? Çünkü burası gece saat iki veya üçe kadar açıktı, bir ikincisi de buranın tezgâhında bulunan viski ile reçina şarabı şişeleri her yerdekinden daha çoktu. Üçüncüsü de meyhanenin pencerelerinin yer hizasında bulunması idi. Yoksa buranın bir başka kusuru yoktu.

Her zaman yaptığı gibi bu sefer de içeriye şöyle bir göz attı. Fakat göz atar atmaz da burnunu cama yapıştırıp gözlerine inanmak, daha doğrusu gözlerine inanmamak istermiş gibi içeriye dikkatle bakmağa başladı.

Hollanda'nın Groningue kasabasında her yerde olduğu gibi iki türlü vakit geçirecek yer vardır. Birincilere "Verlof" derler ki buralarda çay, kahve, limonata, gazoz, domates suyu, nar şerbeti içilir. Bir de "Vergüning" denen yerler vardır ki buralarda bol bol viski ve reçina şarabı içilir. Oturulur, konuşulur ve şarkı söylenir. Popinga, böyle yerlere ömründe ayak basmamıştır. Yani dostumuz Kees bir meyhanenin eşiğinden hiçbir zaman aşmamıştır. Değil ki böyle meyhanelerin daniskası diye anılan Saint Georges Meyhanesine girsin. Artık Popinga gibi bir direktör muavini böyle yere ayak basmadıktan sonra koskoca bir müessese sahibi olan "de Coster" nasıl olur da bu meyhanelerin en aşağılığına gelip otursun. Hiç böyle şey olur mu? İnsan gözüyle görse inanmaz. Fakat işte Julius de Coster bütün heybeti ile orada bir taburede oturmuştu.

Şimdi Popinga kalkıp satranç kulübüne gitse, doktor Cleas ve arkadaşlarını bulsa ve onlara de Coster oğlunu[21] Saint Georges Meyhanesinde bizzat, şu iki gözüyle gördüğünü söylese ona herkes garip garip, haline acır gibi bakacak ve gidip istirahat etmesini ve yarından tezi yok iyi bir sinir

21) Mahdumunu.

doktoruna kendisini göstermesini salık vereceklerdi. Bazı kimseler için insan ufak tefek latifeler yapabilir ama de Coster için hayır... Onun yalnız çenesindeki ufacık sakalı bile hiddetinin bir simgesidir[22]. Ciddiyetinin ve bu gibi soğukkanlılığının... Ya yürüyüşü: ya simsiyah giyinişi! Ya o melonla silindir şapka arası şapkası...

Hayır! Bin kere hayır! Böyle şey olamaz. de Coster'in, sakalını tıraş edip bol, açık renk elbiseler içinde tam meyhane adamı gibi oturmasına imkân yoktur.

Ya önündeki reçina şarabı dolu sürahi ne oluyor? Muhakkak yanılıyor. Bu ona benzeyen, sakalsız bir gezgindir[23]. O burnu camda ezilmiş bir halde içeriyi seyredip böylece düşünürken içerideki adam birdenbire pencereye dönmüş bulundu. Ve Popinga'yı gördü. Görünce de biraz şaşaladı. Sonra o da dikkatli dikkatli camdan içeriye büyümüş gözlerle bakan adamı dikizlemeye başladı. Sonra da artık hiç inanılmayacak bir olay[24] oldu.[25] İçerdeki adam dışardakine göz kırptı. Ve eliyle içeriye girmesi için işaret etti.

Hani derler a! Yılanlar avını ele geçirmek için gözleriyle avını[26] manyatizma yaparlarmış diye. Popinga da böyle sersem bir halde ne yaptığını bilmeyerek meyhaneden içeri girdi.

Tezgâhta kadehleri silip kurulamakta olan meyhaneci kendisine yüksek sesle:

–Herkes gibi girerken kapıyı kapasanız olmaz mı beyim, diye bağırdı.

Evet, oydu. Julius de Coster'di. Eliyle müessesesinin memuruna bir tabure işaret ediyor ve:

–Muhakkak gemiden geliyorsundur, diyordu.

Sonra cevap beklemeden, hiç ağzına almadığı kelimelerle konuşmasına devam ediyordu.

–Basıyorlar kalayı bize, değil mi?

Cevabı beklemeden, hiç istifini bozmaksızın:

---

22) Timsalidir, 23) Seyyah, 24) Hadise, 25) Cereyan etti, 26) Şikârını.

–Nerede olduğumu bildiğine göre beni ispiyonlamış olmalısın, diyordu.

İşin en tuhafı bütün bunları kızgın kızgın söyleyeceği yerde aksine keyifli keyifli söylüyordu. Bir taraftan meyhaneciye kadeh ve şarap getirmesini işaret ederken öteki taraftan hem konuşuyor, hem gülüyordu.

–Mösyö de Coster, vallahi, öyle sanıyorum ki bu akşam çok garip şeyler cereyan etmekte...

–Önce için bakalım Mösyö Popinga!

Onun âdetidir. Müessesesindeki en ufak hademeye bile mösyö[27] der. Ama bu seferki mösyö değişinde bile bir eğlenme, bir alay gizli. Müessesesindeki memurun şaşkınlığı âdeta onu keyiflendiriyor denebilir.

–Size ben için diyorsam bir şey biliyorum ki için diyorum. Sizde şu şişeyi boşaltma kabiliyeti varsa ne âlâ! Yoksa yandınız azizim. Çünkü şimdi size söyleyeceğim lakırdılar ancak şu şişeyi temizledikten sonra yenir yutulur. Bu akşam size rastlayacağımı hiç ummuyordum... Görüyorsunuz ya ben de kafayı tütsülemiş vaziyetteyim. Onun için konuşmamız pek tatlı, pek keyifli cereyan edeceğe benzer.

Adamakıllı sarhoştu. Popinga onun sarhoş olduğuna yemin edebilirdi. Edebilirdi, ama patrondaki vaziyete bakılırsa içkiden yana oldukça dayanıklı ve bu işe yeni başlanmışa benzer. İçki ona pek dokunmadığına göre alışık olmalı.

–Şu Üçüncü Okyanus nam geminin başına gelenlere doğrusu canım sıkılmıyor değil. Zavallı gemi 7 gün zarfında Riga körfezine demir atmış bulunmalı. Yoksa götüreceği mal ertesi güne kaldı mı iş zararla kapanır. Bu akşam hareket edemediğine göre 7 gün sonra orada olmasına imkân yok. Gemiye olanlar oldu, ama başkalarına olanlar kadar değil.

Mesela diyeceksiniz değil mi? Mesela, mesela

---

27) Efendi.

sizin başınıza gelenler geminin değil çiğ tavuğun başına gelmemiştir.

Popinga patronunun yanı başında kocamanca yumuşak bir paket gördü. Ona bakıp düşünüyordu. Patron devam etti:

-En kötüsü galiba sizin ufak tefek de olsa bir tarafta beş on paranız bulunmamasıdır. Demek ki siz de meşhur kayınbiraderiniz gibi sokak ortasındasınız demektir.

O da mı, patronu da mı hep o Merkemans'dan söz açacaklardı bu akşam.

-Hele şu kadehi bir yuvarlayın... Size her şey söylenebilir, çünkü aklı başında bir adamsınız. Beni dinleyin. Düşünün ki yarın polis peşime düşecektir. Zira "Julius de Coster en Zoon" müessesesi yarından itibaren hileli iflas vaziyetindedir.

Bereket versin Kees üstüste iki bardak reçinayı yuvarlamış bulunuyordu! Bu gördüğü adam, bu sözler ancak içtiği alkolün tesiri ile doğmuş bir hayal idiler. Yoksa hakikatte karşısında şeytani bir gülüşle gülen ve yenice tıraş edilmiş çenesini okşayan patronu değildi. Fakat rüya devam ediyordu. Adam:

-Siz hakiki bir Hollandalısınız. Vaziyeti anlarsınız. Yalnız tabii derin derin düşündüğünüz zaman Mösyö Popinga...

Mösyö Popinga dedikçe, her seferinde başka türlü söylüyor sanki, efendi kelimesini söylerken büyük bir zevk alıyor gibi idi.

-Önce şunu söyleyeyim size, kendinizde varolduğunu sandığınız[28] ikinci direktörlük vazifesini mükemmelen başardığınıza kani bulunmanız bile şunu gösteriyor ki siz pek bedbaht, pek zavallı bir ikinci direktörsünüz. Çünkü şu vaziyetten bu saate kadar habersiz[29] bulunuyorsunuz... İşte azizim Mösyö Popinga, bendeniz tam sekiz senedir en tehlikeli borsa oyunları oynamakta idim...

Şimdi Kees evde hissetmiş olduğu sıcaktan daha boğucu bir sıcaklık duymağa başlamıştı.

---

28) Vehmetmiş olduğunuz, 29) Bihaber.

Hani bazı ufacık kahvelerde birdenbire arkası kızaran sac sobalar vardır. İşte öyle bir sobanın bulunduğu daracık bir yerde, kımıldanamayacak bir vaziyette kalmış gibi idi. Havada bir reçinalı şarap kokusu, yerde çamurlu ve pis tahta tozları, masa üstlerinde yuvarlak yuvarlak şarap birikintileri...

–İçmeye bakın. Kala kala elimizde bu kalacak. Çekin kafayı. Son defa kayınbiraderinizi gördüğüm zaman hanyayı konyayı iyi anlamış durumda idi. Her şeyin boş olduğunu kavramış gözüküyordu. Demek biraz evvel gemiye gittiniz ve her şeyi...

–Sizin eve de uğradım...

–Demek güzel Madam de Coster'i gördünüz. Ya doktor Cleas'a rastlamadınız mı? Bizde değil mi idi?

–Ne münasebet efendim!..

–Hadi hadi! Öyle şaşırmış gibi yapmayın. Tam saati saatine iki Noel evvel başladığına göre[30] bu Noel üç sene olacak, Madam de Coster cenapları üç senedir doktor Cleas'la yatmaktadır.

Bir taraftan şarap yuvarlıyor, öteki taraftan küçük küçük nefeslerle pürosunu tüttürüyor ve yüzü bazı Katolik kilisesi kapılarında görülen ve çocukların görmemesi için gözleri o yöne baktırılmayan korkunç şeytan suratlarını hatırlatıyordu.

–Bana gelince, her hafta kalkar, Amsterdam'a gider ve meşhur Paméla ile buluşurdum.[31] Paméla'yı hatırlıyor musunuz, Mösyö Popinga?

Onun sarhoş olduğuna bin şahit lazımdı. Ne kadar sakin, heyecansız konuşuyordu. Halbuki Kees, Paméla ismini daha duyar duymaz kulaklarına kadar kızarmıştı.

O, demin geçerken pencerelerinde iki baş gördüğü eve hiç girmemişti ama Paméla'dan bahsedildiğini duymuştu. Paméla anlı şanlı, anasının gözü bir yosma idi. Groningue'de iki sefer kalmış ve bu müddet zarfında yapmadığı kalmamıştı. Sokakta acaip acaip elbiselerle gezer, onu gören

30) Nazaran, 31) Bezmi visal olurdum.

Groningue kadınları başlarını öbür tarafa çevirir, aynı kaldırımdan gidiyorlarsa öteki kaldırıma geçerlerdi.

–İşte Paméla Hanımı böyle gezdiren bendenizdim. Yine bendeniz, şimdi onu Amsterdam'da meşhur Carlton Otelinde oturtmaktayım. Ve Paméla şimdi bana en âlâsından genç genç arkadaşlarını her gidişimde değişmek şartıyla yatağıma vermektedir. Daha doğrusu vermekte idi. Şimdi işi kavramağa başlamış olmalısınız herhalde... Çünkü daha söylediğim laflara boş verecek kadar sarhoş olmamalısınız. Şimdi yalvarırım size, bir kadeh daha çekin. Çünkü yarın bütün bunları düşündüğünüz zaman deli gibi, belki de bambaşka bir adam olacaksınız. Belki de siz de hayatta bir şeyler yapacaksınız.

Gülüyor, içiyor, kendi kadehini ve karşısındakininkini dolduruyor, yavaş yavaş gözleri mahmurlaşıyordu.

–İlk defa işin farkındayım, biraz fazlaca oldu bu ders ama ne yapayım ki bir ikinci derse vaktim müsait olmayacak... Bu dersten ne kadar istifade edebilirseniz o kadar edin... Bakın size şu sekiz sene zarfında müessesemizde dönen dalavereleri açıklayayım. İki tanesi kâfi sanırım. Biliyorsunuz ki bizim, sizin meşgul olduğunuz beş gemimiz vardır. Bu gemilerden bir tanesinin işinin gücünün kaçakçılık olduğundan haberiniz var mıydı? Sonra hani bir gemimiz batmıştı. Bu geminin niçin ve nasıl battığını biliyor musunuz? Geminin batırılması emrini ben vermiş ve sigorta kumpanyasından ihtiyacım olan parayı sessizce koparıvermiştim.

Bu esnada hiç beklenmeyen gayet garip bir olay oldu.[32] Kees birdenbire kendinde müthiş bir sükûnet, tarifsiz bir rahatlık hissetti! Kim bilir belki de bu sarhoşluğun tesiri idi. Fakat olan olmuştu. Artık karşısındaki ne söylerse söylesin ona vız geliyordu. Umurunda bile değildi.

---

32) Hadise cereyan etti.

Ama bununla beraber yine de o birinci Eléonore, ikinci Eléonore, üçüncü Eléonore, tam beşe kadar sayılan Eléonore isimli cliper'ler. Hep de o biraz evvel dudaklarında uzun bir ağızlık ve sırtında yarı açık bir pijama ile gördüğü Madam de Coster'in küçük adıyla anılan gemiler... Yani şu patronun doktor Cleas'la yattığını söylediği karısının adını taşıyan gemiler!...

Demek karıdan gemilere kadar her şey... Ama ne de olsa bütün bunların üstünde,[33] dimdik ayakta bir başka hayal vardı ki ona laf söylenemezdi. O da tam seksen üç yaşında, saygıdeğer bir ihtiyardı. Bu, müessesenin kurucusu[34] olan asıl Julius de Coster'di. Yani karşısındaki patronun babası olan adamdı. Sıra ona gelmişti herhalde ki patron:

–Herhalde siz şu babam denilen anasının gözü herifin servetini nasıl yaptığını bilmiyor olmalısınız... Transval harplerinde karşı tarafa Almanya'dan ve Belçika'dan ucuz ucuz satın aldığı en işe yaramaz harp levazımını yutturarak... Şimdi öyle ciddi ve ağır başlı gördüğünüz adam ne halde, biliyor musunuz? Nereden bileceksiniz... Bayağı bunaktır Mösyö Popinga. İmzasını atmak için elini biz tutarız. Altına kaçırır... Hey meyhaneci! Bir şişe daha! İçin! İçin! Mösyö Popinga. Yarın iş işten geçmiş olacak. İsterseniz şu işittiklerinizi muhterem müessesemiz memurlarına harfi harfine nakledersiniz, bana bir zararı dokunmaz; çünkü yarın bendeniz resmen öteki dünyayı boylamış olacağım.

Kees, şimdi adamakıllı sarhoş olmuştu. Ama karşısındakinin ağzından çıkanı kapıyor ve yüzünün her ifadesi beynine nakşediyordu. Ona öyle geliyordu ki, yanlışlıkla bir hayal âlemine dalmıştır. Bütün işittikleri hakikate benzer yalanlardır. Şimdi burada bu hal böyledir ama kapıdan dışarıya çıkınca her şey değişecek, her günkü hayatı yaşayacaktır.

---

33) Fevkinde, 34) Bânisi.

–Doğrusu bütün bunlar en çok sizi sarsacak. Ben de buna üzülüyorum. Ne diye sanki biriktirdiğiniz birkaç paranın muhakkak müessesemizin hesabında kalmasını istediniz ve bunun için de ısrar ettiniz bilmem ki... Reddetsem gücenirsiniz diye korkmuştum.

Sonra kalkıp parası yirmi senede ödenmek şartıyla o canım villayı yaptırmak da ne oluyordu? Şimdi nasıl ödeyeceksiniz bakalım vadesi geldiği zaman parayı?...

Birdenbire ne kadar soğukkanlı bulunduğunu ifade eden şu suali sordu:

–Ha villanın vadesi ocak sonunda geliyordu değil mi?

Sanki bayağı üzülmüş gibi devam etti:

–Size yemin ederim ki elimden geleni yaptım... Şansım yardım etmedi, ne diyelim!.. Şu şeker işinde alt üst oldum. Çok ümitli gözüküyordu. Bütün paramı bu işe sürdüm. Bir kazansaydım. Bütün borçları ödedikten başka... Her ne hal ise, olan oldu. Battık işte. Şimdi niyetim buralarda sürünmek değil. Başımı alıp ortadan kaybolmak... Bunlar sizi pek açmaz sanırım. Kendi kendimden söyleniyorum. Dinlemeyin isterseniz. Ama siz bir delikanlısınız. Biraz başka türlü yetişmiş olsaydınız o kadar üzülmezdiniz. Bana vız geldiği gibi size de tırıs giderdi ama... Hadi şerefinize dostum Popinga!

Bu defa Popinga efendi dememişti.

–Şuna inanın ki insanlar hakkınızda iyi şeyler düşünsün diye yaşamağa değmez... Onlar sizden erdem[35] numaraları bekler dururlar. Ama siz erdemsizliği[36] ötekinin haberi olmadan ne zaman yapacağım, diye düşünür dururken... Mesela, –hani sizi üzmek için söylüyorum sanmayın– geçen gün kızınızı gördüm. Hiç de kızınızdır denecek gibi değil, hiç size benzemiyor; ne tuhaf, ne siyah gözleri var. Sonra saçları âdeta siyaha çalar

35) Fazilet, 36) Faziletsizliği.

kestane. Kendi kendime "acaba şu kız bizim Popinga'nın mı?" diye şüpheye düştüm. Ama bunun ne önemi var? Ne olur sanki? Ha sizin kızınız olmuş, ha başkasının. Ne diye kalkıp erdemli[37] numaraları yapmalı. İnsan evvela kendi kendisini aldatıyor azizim, aldatıverir, olur gider. Hem doğrusu bu. İnsan önce kendisini aldatmalı. Hem namuslu oyunu oynayıp karına ölesiye sadık kal, hem de boynuz tak. Enayiliğin daniskası!

Şimdi artık arkadaşına hitap etmiyor, kendi kendisine söyleniyor gibi idi.

-En iyisi önce kendisi numara yapmağa başlamalı!... Sanki ne diye evvela enayi yerine alınmalı. Önce herkes beni enayi yerine almalı, daha iyi! Mesela ben bu akşam Julius de Coster mahdumunun elbiselerini kanalın bir göze gözükür kenarında bırakacağım... Yarın kasabada herkes şerefsizliği vicdanına yediremeyen "de Coster" mahdumu kendine maalesef kıydı, diyecekler. Kalkıp dünya kadar para harcayıp kanalı tartak martak ettirecekler. O zamana kadar da bendeniz çok uzaklarda olacağım. Yahu, siz ne oluyorsunuz öyle? Hişt! Bana bakın!

Kees sanki bir derin uykudan uyandırılmış gibi silkindi.

-Çok sarhoş değilseniz beni anlamağa çalışın. Zannetmeyin ki sizi satın almak için bütün bunlardan bahsediyorum. Hayır, merak etmeyin, böyle bir niyetim yok. Ama şunu biliyorum ki siz yarın kalkıp bu söylediklerimi kimseye anlatmazsınız. Çünkü sizde bu kabiliyet yok. Böyle şey yapamazsınız. O halde ne olacak? Yarın beş parasız kalmış olacaksınız. Bir aya kalmadan villanın senelik öneli gelecek.[38] Tabii veremeyeceksiniz. Hadi bakalım ev elinizden alınacak. Herkes bu işlerde benimle beraber olduğunuz zehabına kolayca kapılabileceği için kimse size iş vermeyecek. Hem verseler de şöyle mesuliyetsiz, ufak tefek, bela savmak[39] kabilinden bir iş teklif edecekler. Kabul

37) Faziletli. 38) Vadesi hulul edecek, 39) Def-i bela.

edemeyeceksiniz. Ne olacaksınız? Kayınbiraderinizin mevkiine düşmüş olacaksınız. Şimdi bakın benim cebimde bir bin lira kadar para var. Bunun yarısını size şu pis yerden yarından tezi yok kaçıp gitmeniz için verebilirim. Yarın aklınız başınıza gelir de başka yapacak bir şey olmadığını anlarsınız ümidiyle buyurun!

de Coster beklenilmeyen bir çabuklukla parayı çıkarıp arkadaşının cebine koydu.

–Alın bu parayı ve bekleyin. Çünkü zannetmeyin bu işte son kozumu oynadım. Ümitle bekleyin. Birkaç zaman sonra işi yoluna koyacağım. O zaman bendeki paranızı alacaksınız. Bekleyin kâfi. Tam 35 senedir aynı gazeteyi okurum. Yine de okumakta devam edeceğim. Bu gazetenin ismi Morning Post'tur. Şayet burada kalmayıp da başınızı alıp giderseniz ve bir şeye ihtiyacınız olursa söylediğim gazeteye Kees imzalı bir ilan verin. Kâfi. Şimdi bana bir yardım daha edin. Yapayalnız, fıkaralar gibi kalkıp buradan gitmemek için bana arkadaşlık edin istasyona kadar. Hey patron! Borcumuz?...

Paraları verdi. Yanındaki paketin ipinden tuttu. Sonra arkadaşının ayakta durup duramadığına baktı.

–Aydınlık yollardan gitmeyelim, dedi. Düşünün Popinga. Yarın ben ölmüş durumda olacağım. Yaşayan bir adam için ölmüş bulunmak pek hoş bir şeydir değil mi?

Dışarıya çıkınca patronun elindeki paketi almak isteyen Popinga'ya de Coster mani oldu.

–Gelin şu taraftan gidelim, dedi.

Sokaklarda kimseler yoktu. Zaten bütün Groningue bu saatte uykuda idi. Yalnız Saint Georges Meyhanesi, o mahut ev, bir de istasyon uyanık ve aydınlıktı. Bundan ötesini Popinga bir rüyada gibi hatırlıyor. Yürümüşler, Weilhelmine Kanalına varmışlardı. Belçika'ya peynir yüklemiş bekleyen üçüncü ve dördüncü Eléonore'lerden

hemen birkaç metre uzak bir yerde durmuşlardı. Patron, rıhtım kenarına elbiseleri ve mahut şapkayı koyarken yuvarlanacaktı, bereket versin Popinga kendisini tutmuştu.

–Şimdi uykunuz gelmedi ise şayet, trene kadar gidelim. On ikiyi beş geçe kalkıyor, biliyorsunuz. Bir üçüncü mevki biletim var.

Hattın üstünde bir kenarda bekleyen tren sahihten bedbaht bir gece yarısı treni idi. Öyle bir kenara atılıvermiş bir hali vardı ki... Tren memuru bir an evvel düdüğünü çalıp yatağına kavuşmak için sabırsızlanmış bir halde gezinip duruyordu.

Üçüncü mevki bir kompartımanda nereden çıktığı meçhul birtakım İtalyanlar denklerin, bohçaların içinde uykulu seslerle gevezelik ediyorlardı.

Birinci mevkie elleri eldivenli genç bir adam iki hamal refakatinde geldi. Kibar hareketlerle eldivenleri çıkarıp hamallara paralarını vermek üzere cüzdanını karıştırmağa başladı.

de Coster gülerek:

–Hadi siz de gelin benimle, dedi.

O bunu gülerek, alay ederek söylüyordu ama Popinga'nın içinden garip şeyler geçiyordu. Sanki nefesi kesilmiş gibi idi. Bu trenin manzarası ile reçinalardan daha çok sarhoş olmuştu. Şimdi artık birçok şeyleri anlıyordu. Ve birçok şeyler de söylemek ihtiyacında idi ama... Zamanı değildi...

–Hadi bakalım. Gücenmedin ya dostum. Allahaısmarladık. İlanı sakın unutma. Yalnız tabii vakit bırak, öyle çabuk vermezsen ilanı, bir şeyler yaparım.

Tren bir iki defa sarsılmış, vagonlar öne, geriye bir iki defa gidip gelmişti. Sonra artık eve hangi yoldan döndüğünü, kötü evin penceresinde yine hayal görüp görmediğini, eve döndüğü zaman Madam Popinga'nın onun halinde bir başkalık bulup bulmadığını hatırlamıyor bile.

Beş dakika sonra yatağına uzanmış, her yer dönüyor ve kendisi Weilhelmine Kanalına bir torba gibi yuvarlanıyordu. Bu yuvarlanmayı Üçüncü Okyanus'un güvertesinden seyreden gemiciler görüyor ve onu kurtarmak için en küçük bir hareket yapmıyorlardı.

Gece sol tarafına yatmışsa Popinga olmayacak rüyalar görür, nefesi daralır, sayıklar, solur, inler durur; böylece Madam Popinga'yı uyandırmış olur, o da kocasını sağına döndürür, tekrar eski güzel rüyalarına döner, mışıl mışıl uyurdu.

Bu gece de sol tarafına yatmıştı ama hiç de fena rüyalar görmemişti. Aksine! En tuhafı sabahları kolay kolay uyanamaz, kendine gelemezken o sabah hem de sol tarafına yattığı halde, çabuk uyanmış ve dakikasında da kendini toplayabilmişti. Onu uyandıran hafif bir somya gıcırtısı olmuştu. Daha gözlerini açmadan aklı başında idi. Halbuki her sabah o bu saatte uyansa bile şöyle bir döner, kendi kendine daha yarım saatim var, diye düşünür, gene dalardı. Bu somya gıcırtısı Madam Popinga'nın kalktığına belirtidir[40]. Hiç âdeti olmadığı halde o sabah gözlerini açtı. Karısı aynanın önünde idi. Başındaki firketeleri çıkarıyordu.

Kadın gözetlendiğinin farkında bile değildi. Gayet ihtiyatlı hareketler yapıyor, kocasını uyandırmamak için ayaklarının ucuna basarak yürüyordu. Sonra yavaşça banyo odasına geçti. Işığı yaktı. Karısının gölgesini buzlu camdan seyre daldı.

Sokaktan karları kenara yığmakta olan amelenin kürek sesleri geliyordu. Aşağı odadan hizmetçinin bir defacık olsun gürültüsüz yapamadığı sobayı yakmak işiyle uğraştığı duyuluyordu. Karısının çabuk hareketlerle dişlerini yıkadığı görülüyordu... Birdenbire öteki odalarda bir çalar saat

40) Alamet.

uzun uzun çınladı. Bu çocukları okula[41] uyandıran saatti. Öteki odalarda da hareket başlamıştı. Fakat Popinga sırtüstü yatıyor, hiç kalkmağa niyetli gözükmüyordu.

İşte günün birinci kararı başlamıştı. Kalkmak için hiçbir sebep yoktu. Çünkü de Coster müessesesi iflas vaziyetinde idi! Karısına bugün kalkmayacağını söyleyeceği zaman onun nasıl şaşıracağını düşünüyor ve kendi kendine söyleniyordu.

"Ne kadar şaşırırsa şaşırsın, ne yapalım? Daha bu ilki. Zavallı annecik, daha neler görecek!"

Annecik, deyince hatırına geldi. Beş sene evvel bir gün satın almış olduğu kotra için sevinirken hatırlarına gelmişti. Aman ne güzeldi kotraları, pırıl pırıl bronzdu bütün maden kısmı. Hele yaza girerken boyandığı zaman insan teknesinde tıraş olabilirdi. O, etajerler üstüne konulmağa layık bir oyuncaktı; kotra değil.

O kadar pahalıya mal olmuştu ki, elde olmadan[42] annecikle beraber bir gün beş parasız kalıvermeleri ihtimalini düşünmüşlerdi. O zaman kadıncağız her zamanki ılımlılığı[43] ile şöyle demişti:

–Bazen beş parasız kalabileceğimizi ben de düşünüyorum. Böyle bir hal vukuunda –Allah göstermesin– evvela nemiz var nemiz yok satarız. Çocukları iyi bir yere yerleştiririz. Senin kaptan diploman var. Bir gemide iş bulabilirsin. Bana gelince ben Cava'da bir otelde sekreterlik[44] bulur, kalkar giderim. Maria teyze kocasının ölümünden sonra öyle yapmadı mı idi? Şimdi vaziyeti oldukça iyi imiş Cava'da...

Şimdi, bugünkü durum karşısında katıla katıla gülüp:

"İşte olanlar oldu... Beş parasız kaldık... Kalk git bakalım Cava'daki otelin çanak çömleğini, yatak çarşaflarını saymağa..."

Böyle şeyleri evvelden düşünüp de gülmek

41) Mektebe, 42) Gayri ihtiyari, 43) İtidal, 44) Kâtibelik.

kolay. İş bulmaksa daha kolay. Ama bu zamanda, tam şu kriz zamanında bul. Bir vapurda değil ikinci kaptan, lostromo ol bakalım. Hem Popinga'nın öyle bir gemiye binip uzaklaşmağa hiç niyeti yok. Onun şimdi niyeti ve kafası iki şeyde: Madam de Coster'le Paméla'da!

Bütün dün akşamki olayların[45] üstünde yüzen bir şey var. O da açık saçık pijamalı, kırmızı dudaklarında uzun cigara ağızlıklı, siyah saçları ensesinde toplanmış, Cleas'ın dostu olan Madam de Coster... Doktor Cleas onun kulüp arkadaşıdır...

Ya Paméla! Ah o Paméla. Şimdi Amsterdam'da zengin Mösyö de Coster'e piliç gibi kızlar bulmak için dört dönmektedir.

Buz tutmuş pencereler yavaş yavaş sabahın pis sarı rengini almakta. Çocuklar aşağıki yemek odasına ineli epey oldu. Okul[46] sekizde başladığına göre acele ediyor olmalılar. Frida odasını toplamak üzere çıktı. Saat?

–Kees! Saat yedi buçuk canım!

Kapının önünde Madam Popinga gözüktü. Saatin yedi buçuk olduğunu bu sabah iki defa söylemek mecburiyetinde kaldı.

O gerindi ve,

–Ne yapalım? dedi. Bu sabah kalkmayacağım.

–Hasta mısın yoksa?

–Hayır hasta değilim ama kalkmayacağım.

Canı alay etmek istiyordu. Verdiği kararın önemini[47] çok iyi takdir ediyor ve kirpiklerinin arasından bu kararın karısının üzerinde ne gibi bir rol oynayacağını seyre hazırlanıyordu. Kadıncağızın suratı donuk ve anlamsız[48] bir halde idi. Şaşkınlıktan başka bu yüzde hiçbir şey yoktu.

–Ne oluyor Allah aşkına Kees? Bu ne demek? Bugün yazıhaneye gitmeyecek misin?

–Hayır!

–Mösyö Julius'un haberi var mı?

---

45) Hadiselerin, 46) Mektep, 47) Ehemmiyetini, 48) Manasız.

–Hayır!

İşin tuhafı bu hali hiç de olağandışı[49] bulmuyordu. Şimdiye kadar asıl tabiatı bu olduğu halde neden o kadar pısırık kaldığını anlayamıyordu. O hep böyle olmalı değil mi?

–Dinleyin beni Kees... Herhalde bu gece fena uyudunuz... Hasta iseniz haber verin, beni boş yere[50] meraklandırmayın, rica ederim.

–Hasta değilim, bir şeyim yok. Ama yatağımdan çıkmak istemiyorum. Lütfen çayımı yukarıya gönderin, anlaşıldı mı?

Hani bu halini Mösyö de Coster görse şaşardı. Dün sabah onu yerin dibine sokmak, tahta kurusu gibi ezmek için elinden geleni yapmıştı. Halbuki bütün bu itiraflarla onu ezeceğine bilakis ayağa kaldırmıştı.

Evet o şimdi bir başka, her zaman var olan, fakat bir türlü ayağa kalkmayan, emekleyen Popinga'yı elinden tutmuş, ayağa kaldırmıştı.

Bazı akşamlar, Frida vazifesini yaparken ve karısı resimleri yapıştırırken, kocaman çini soba tatlı hararetiyle odanın içini doldururken ayağa kalkmak ve:

–Bıktım, bıktım bu yeknesak aile hayatından, demek istemez miydi? Ve bunu dememek için sobaya bakarak, "Hollanda'nın en güzel sobası" budur! demez miydi?

Şimdi anlıyordu ki geceleri trenlere bakarken duyduğu şey gelinmemek üzere bir üçüncü mevki vagona binip gitmek... Kadınlar, şaraplar, başka insanlar; danslar, kabareler, daha çok binbir türlü kadınlarla yaşanan yerlere gitmek... O içinde duyduğu üzüntü, bir hassasiyetten ziyade, "vice"[51] dedikleri şeydi.

Sonra o fena eve girmemesinin biricik sebebi ne idi biliyor musunuz?

Şimdi anlıyordu. Bir defacık girseydi her şey

---

49) Gayri tabii, 50) Beyhude, 51) Metinde Fransızca sözcük kullanılmıştır ki, ayıp sözcüğü ile karşılanabilir.

bitmişti. Artık öyle yerlerden çıkamazdı. İşte o kötü eve bunun için girmemişti. Yoksa kötü olduğu için değil. Paméla'yı metres tutacaktı. Hem o çok fena şeyler yapacaktı. Hep yapılmaması lazım gelen şeyleri yapacaktı. Çünkü de Coster mahdumundan daha çok düşgücüne[52] malikti.

Sokak kapısı açıldı, kapandı. Sonra bir bisikletin çıngırak sesi geldi. Karl okula[53] gidiyordu. Bir çeyreğe kalmaz Frida'nın bisikletinin çıngırağının sesini duyacak...

–İşte çayınız... Çok sıcak, dikkat edin... Kees hasta olmadığına emin misin?

–Emin de laf mı, turp gibiyim.

Epey mübalağa ediyordu. Evet, böyle uzanmış yatarken bir şeyciği yoktu ama çayı almak üzere elini uzattığı ve biraz kımıldadığı zaman ensesinde ve belinde şiddetli ağrılar hissetmişti. Başı da fena halde dönmüştü.

–Rengin sapsarı. Yoksa Üçüncü Okyanus'taki işler görülmemiş miydi?

–Yok efendim, bir şey yok.

–Söyleyin Allah aşkınıza. Söylemeyecek misiniz?

–Evet, söylemeyeceğim. Yahut dinleyin. Bugün istediğim tek şey sevgilim, başımdan defolup gitmenizdir. Anlaşıldı mı?

Müthiş bir şey oldu. Hem de Coster'i Saint Georges Meyhanesinde görmekten daha müthiş bir şey. Şimdiye kadar bu evde böyle bir lakırdı sarfedilmiş değildi. Ev temelinden sarsılmıştı sanki. İşin en garibi, bu sözün o kadar sakin, o kadar ılımlı[54] sanki çay için biraz şeker, bir parça limon istermiş gibi söylenmiş olması idi.

–Senden bir tek ricam var hanım, o da bana fazla sual sormaman. Kırk yaşındayım, herhalde kendimi idare edecek kadar bir iktidara sahibim, sanırsam...

---

52) Muhayyeleye, 53) Mektebe, 54) İtidalli.

Kadın çıkıp çıkmamakta tereddüt etti. Sonra kalkıp baş ucundaki yastığı düzeltmekten kendini alamadı. Odasından çıkmadan evvel kocasına üzüntü[55] dolu bir göz attı. Sonra gürültüsüzce kapıyı kapayıp gitti.

Kapının önünde durduğunu, yürümek üzere düşündüğünü biliyordu. "Eminim ki şimdi ağlaya ağlaya aşağıya inecektir" dedi.

Hasta olmadığı ve günlerden de pazar olmadığı halde yatağında bulunması hakikaten şaşılacak şeydi doğrusu. Biraz sonra Frida da çıkıp gitti. O da yatağında evvela gününü yaşamağa başladı. Ne tuhaftı. Âdeta bir başka gün yaşıyordu. Biraz sonra kapıya süt getirildi. Daha sonra taşlık silinmeye başlandı. Bütün bunlar her gün olan, yahut olması lazım gelen şeylerdi. Fakat bunlar ona göre hep kuram[56] halinde idi.

İkisinden tercih edilecek olanı, hatta arzu edilecek olanı muhakkak ki Eléonore'di. Bir defa, yaşça, doktor kendisinden büyüktü. Her satranç partisinde kafasına vururdu onun. Sonra doktor pipo içerdi. Kadınlar pipo tütününün kokusunu hiç sevmezler.

Ama Paméla işin kolay tarafı idi. Hem de her şeyi bu kadar iyi bildikten sonra mesele kalmıyordu. Şu Paméla iki sene Groningue'de otursun da cesaret edemesin, olur şey değildi.

Kafasına bir fikir geldi. Ayağa kalktı, odanın muşambası üzerinde çıplak ayaklarla gezinmeğe başladı. Başı müthiş surette dönüyordu. Aklına gelen şey, esvabını karısının ütülemek üzere götürüp götürmediğini araştırmaktı.[57] Götürdü ise iş sarpa saracaktı. Ceplerini karıştıracak, paraları bulacaktı.

Caketi sandalyenin üstünde görünce rahatladı. Paraları alıp yastığının altına soktu. Tekrar yorganı üstüne çekti. Uyuyor gibi gözlerini kapadı. Bu işin en iyisi ve en kolayı Paméla idi. Şu patron da dün akşam neler söylemişti. Frida ken-

---

55) Teessür, 56) Nazariye, 57) Tahkik etmekti.

disine benzemiyormuş, esmermiş, kara gözlü imiş... İspanyollar Hollanda'yı işgal edeli yüzlerce sene geçse bile böyle şeyler görülmüştür. Birkaç nesil sonra bile masmavi gözlülerden, sapsarı saçlılardan ta eski dedelerinden kalma bir esmerlik ortaya çıkıverirdi, hatta bembeyaz düz saçlılardan kıvırcık saçlılar bile. Pek eski bir zenci dedenin, yahut büyük ananın yadigârı. Hem artık de Coster müessesesinde ikinci müdür olmadıktan, şu oturduğu güzel villa kendisinin olmadıktan sonra vız gelir, ne olurdu sanki? Karısı onu, evlendiklerinin birinci senesinde aldatacak tıynette bir kadın değildi ama aldatmış olsaydı bile üzülmeğe değmezdi. Patronu onun böyle düşündüğünü bilse şaşkınlıktan küçük dilini yutardı.

Şimdi o kalkıp en kötü Vergüning'e girebilir, şarap ısmarlayabilir, üçüncü kalite peynirden yiyebilirdi. Hiç sıkılmadan bir şişe, hatta iki şişe daha reçina şarabı ısmarlayabilirdi. Bunun ötesi yoktu. Olan bir defa olmuştu.

Odanın içini bir ışık yaladı. Gün doğmuştu. Aşağıda iki kadın birtakım kovaları tıkırdatıyorlar, sonra ıslak bezlerin sularını kovalara sıkıyorlardı. Zaman zaman ses seda kesiliyor. O zaman Popinga karısının yukarıya kulak verdiğini, derin derin acaba ne yapıyor diye kendi kendine sorarak ortalığı dinlediğini biliyordu.

Bir müddet sonra kapı çalındı. Birtakım sesler duydu. Koridordan ayak sesleri geldi. Bir ayak sesi ihtiyatlı ihtiyatlı kapıya yaklaştı. Üzüntü[58] dolu bir sesle karısı af diliyerek:

–Anahtar için gelmişler de, dedi.

Ha, doğru[59] de Coster müessesesinin anahtarları! Tamam! Herkesin kapı önünde bekleştiğini görüyor gibi idi.

–Ceketimin sağ cebine bak...

–Onlara söyleyeceğiniz bir şey var mı?

–Hayır, hiçbir şey yok söylenecek,

–Mösyö Coster'e de bir şey demeyecek misiniz diye soruyorlar da...

58) Teessür, 59) Sahih.

–Hayır! Ona da söylenecek bir şey yok.

Doğrusunu söylemek lazım gelirse bu kadarı duyulmuş, işitilmiş şey değildi.

Şimdi oturmuş, kendi kendisine kızıyordu. Neden sanki dün akşam patrona o da ağzını açıp bir şey söylememişti. Herif onu sersemletmek için elinden geleni yapmıştı. Halbuki o hiç de sersemlemiş değildi. O da kararını dün akşam vermişti. Ona tam diskur geçerken dönüp:

–Ben kararımı vermişim efendi, biliyor musun ne yapacağım? İlk iş olarak: Yarın trene bineceğim, Amsterdam'da ineceğim. Doğru Paméla'nın Carlton otelindeki dairesine...

Bu eski hesabı temizlemenin tam sırası idi. Belki bu yapılacak işlerin en ciddisi değildi ama en zarurisi idi. Çünkü kendisi bir mahut evin önünden mahcup ve ahlaksız okul[60] çocukları gibi geçerken bir başkası...

Mademki bu böyle idi, bu mesele halledilmeli idi. Evvela Paméla! Sonrası kolay...

Ondan sonra ne yapacağını bilmiyordu; ama ne yapmayacağını çok iyi biliyordu. de Coster ona:

–Sizin kayınbirader bizi çarptı yine, dediği zaman kararını vermişti. Kayınbiraderi gibi yapmayacaktı.

Kees aynanın içine gözlerini dikerek doğruldu.

–Hayır, hayır, onun gibi olmayacağım, dedi.

Günden güne elbiselerinin dökûldüğünü kimseye göstermeyecekti. Koltuğunun altında çantası ile oda oda iş peşinde dolaşmayacaktı. Kulûpteki üyeler ödentisini[61] vermediği için onları bu parayı bağışlatmak lütfunda bırakmayacaktı.

Bu iş mademki bir defa zıvanadan çıkmıştı. Çıkabildiği kadar çıkmalı idi. Sonra, başına gelende onun zerre kadar kabahati yoktu ki. Mademki bir kere iş bu hale gelmişti. Bundan istifade etmeli idi.

---

60) Mektep, 61) Azalar aidatını.

–Ne var yine canım? diye haykırdı.

–Madam de Coster kocasını merak ediyormuş, dün geceden beri gözükmemiş, acaba siz biliyor musunuz diye sormak için adam göndermiş de...

–Gece eve gelmedi ise bundan bana ne imiş?

–Ne diyeyim şimdi ben? Haberiniz yok mu, diyeyim.

–Ona şu haberi gönder. Kendisinin de, kocasının da, âşığının da Allah belasını versin!

Madam Popinga bilmiyorsa o da öğrensin ki Madam de Coster'in âşığı vardır.

–Rica ederim. Kapıyı iyice kapamayı unutmayın. Sonra hizmetçiye de kovaları tıkırdatmamasını tembih edin...

Başı ağrıyordu. Dili paslı idi. Zehir gibi idi ağzı. Karısını tekrar çağırdı. Ve kendisine bir portakal suyu göndermesini söyledi.

Odanın içindeki güneş ışığı büyümüştü, fakat dışarda müthiş bir soğuk olduğunu biliyordu. Kanalda gemiler yol istemek için düdük çalıyorlardı. Herhalde Üçüncü Okyanus'un kaptanı mazotunu almak üzere öteki müessese sahibine müracaat etmişti: Kim bilir ne kadar şaşırmıştır, diye düşündü. Aklına neler gelmiştir, kim bilir.

Yazıhanede memurlar bir şey anlamadan bekleşiyorlardır. Gideyim de, onlara anlatayım olup biteni diye...

Demek ki ilk mesele Paméla'dır... Julius de Coster ne demişti? Carlton otelinde dairesi varmış... Ondan sonra da cebinde beş yüz papelle bir gece trenine atlayabilir...

de Coster'in rıhtıma bıraktığı elbiseleri bulundu mu dersiniz? Elbiselerin bırakıldığı yerden biraz ötede bir balıkçı malzemesi satan dükkân vardır. Sonra o simsiyah, melonla silindir bozması şapka karların arasında bulunmaz olur mu?

–Hanım, bu olur şey değil, beni rahatsız etmekten ne zevk alıyorsun. Bir daha...

–Kees!... Korkunç haberler geldi! Tasavvur

edemezsin!... Patronunuz denizde boğulmuş... İntihar etmiş!...

–Peki, bana ne bundan canım?

Böyle söylerken bir taraftan da aynaya bakıyor. yüzünde gerçekten[62] değişiklik olup olmadığını tetkik ediyordu. Bu onu bayağı eğlendiriyordu. Zaten çocukluktan beri tabiatı idi. Yüzünü, hal ve tavırlarını[63] aynadan bakarak tashih etmeğe çalışırdı.

Belki de gerçek[64] bir tiyatro artisti idi. Öyle ya! Tam on beş senedir böyle aynaya bakarak namuslu, kendinden emin, erdemli[65] ve birinci neviden bir Hollandalı olduğunu kendi kendine tekrar ederek öyle bir adam olmamış mıydı?

–Nasıl böyle konuşabilirsin Kees? Yoksa söylediğimi anlamadın mı? Julius de Coster intihar etmiş.

–Peki sonra ne olmuş?

–Öyle sanıyorum ki sen bir şeyler biliyorsun.

–Bir adam intihar etti diye niçin üzüleyim istiyorsun bilmem ki?

–Ama intihar eden adam sizin patronunuz ve...

–İstediğini yapmakta serbest değil mi idi? Bundan bana ne? Keyfî öyle istemiş yapmış. Hem ben size ne dedim. Bırakın beni de uyuyayım.

–İmkânı yok dostum. Kapıda müesseseden bir adam var. Sizi görmek için bekliyor.

–Ona uyuduğumu söyleyin.

–Birazdan polis gelip soru soracakmış...

–O zamana kadar uyanmış olurum.

–Kees!... Beni korkutuyorsun sen artık. Sen hastasın. Gözlerin başka türlü bakıyor insana...

–Lütfen bana püro gönder, olmaz mı?

Bu defa Madam Popinga kocasının adamakıllı hasta hatta bir parça da deli olduğuna kanaat getirmişti. Bunun üzerine hizmetçiye bir kutu püro cigarası götürmesini söyledi. Fazla kızdırmağa

62) Sahihten, 63) Halü etvarını, 64) Hakiki, 65) Faziletli.

gelmezdi. Koridorda yavaş sesle uzun zaman müesseseden gelen adamla konuştu. Sonra adamcağız başı önünde çıkıp gitti.

Hizmetçi odaya girerken:

–Mösyö nasıllar? Biraz daha iyiler mi? diye sorunca:

–Mösyö bugünkü kadar hiç iyi olmadı, anladın mı? Sana hasta diye kim söyledi?

–Madam söyledi, efendim...

Saat on suları olmalı idi. Şimdi kanala on on beş gemi demir atmıştır, sarı, yeşil, eflatun, kırmızı gölgeleri suya düşmüştür. Rıhtıma kurumak üzere yelkenler serilmiştir. Hava rüzgârsız, sakin... Dışarda olup da bütün bunları seyredemediğine üzüldü.

O yazıhaneden bu saatte hep bunları görürdü. Bütün kaptanları ve gemicileri tanırdı. Gemileri düdüklerinden anlardı. Ve:

–İşte "Jesus Maria"dır şu gelen. İkinci köprüyü geçmek üzere. Yarım saat sonra önümüzdedir diyerek bunu belirtirdi.

Sonra saat on birde hademe çayını ve iki çöreğini getirirdi. Bu arada ihtiyar patron odasındadır. Ne tuhaf! Şimdiye kadar kimse onun bunadığının farkına varmamıştı. Onu bir levha, bir ilan gibi kocaman bir koltuğa oturturlar. Gelen müşterilerle beş dakikadan fazla görüştürmezlerdi. Bu beş dakika zarfında onun aptallığını felsefe yerine almayacak kim vardı dünyada?

Kees Popinga nihayet kalkmağa karar verdi. Yatak rahattı. Yatakta Paméla'yı düşünürken muvaffak olmak işten bile değildi ama, artık harekete geçmeli idi. Önce yazıhaneye uğramayı düşündü ama o taraflara gitmemek en doğrusu idi. Üçüncü Okyanus'un sahibi berbat bir herifti. Bütün limanı harekete geçirecek, zarar ziyan isteyerek gürültü patırdı çıkaracak kabiliyette idi.

Ya polis yazıhaneye geliverirse ne olacaktı?.. Bu öyle beklenilmedik bir şeydi ki evvelden ne yapılacağı kestirilemezdi... Alt katlar tıklım tıklım

eşya ile dolu mağazalardan ibaretti. Bir köşede etrafı camekânlı bir yazıhane vardı. Bu yazıhanenin bir penceresi limana, ötekiler mağazalara açılırdı. İşte Kees bu yazıhanede oturur, tıpkı bir orkestra şefi gibi her şeyi idare ederdi.

Birinci katta yine ihtiyat depolar, sonra yine yazıhaneler, ikinci kat bütün bütün yazıhane ile dolu idi ve pencerelerinin altında siyah zemin üzerine beyaz harflerle ticarethane levhası vardı: "Julius de Coster en Zoon - Shiphandler."

Yataktan kalkmamak cesaretini göstermiş, fakat bu kadar zaman kendisini yalnız bıraktıkları için de içerlemişti. Her ne kadar[66] kendisini yalnız bırakmaları için şiddetli emir vermişse de bu kadarı da fazla değil mi idi.

İki kadın aşağıda ne yapıyorlardı? Neden sesleri çıkmıyordu? Neden gelip de patronunun intiharı hakkında sorguya çekmiyorlardı? Muhakkak ki yine bir şey söylemeyecek: ama gelip sormaları lazım değil miydi?

Portakalını yedi. Kabuklarını hanım kızsın diye yerlere attı. Sonra tekrar yatağa girdi. Yorganı kafasına çekti. Paméla ile neler yapacağını düşünmeğe başladı.

Kulağına bir tren sesi geldi. O zaman, bu yarı uyanıklık halinde gündüz gözüyle kalkıp gitmek, daha bir gizemli[67] olduğu için gece yarısı olmasa bile karanlık bastıktan sonra basıp gitmeği kararlaştırdı. Zaten daha saat dörtte ortalık kararıyordu.

Paméla da Eléonore gibi esmerdi. Ötekinden az daha şişmandı. Madam Popinga iri yapılı idi; ama onlar gibi balık eti değildi. Bazı akşamları Popinga çok nazik davrandığı zaman utanır ve en küçük bir gürültüde çocuklar işitmesin diye ürker; dururdu.

Yalnız Paméla'yı düşünmek için kendini zorladığı halde müesseseyi, yazıhaneyi, mal boşalıp yüklendiğini görüyordu. Aklı hep oraya, de Coster

66) Vakıa, 67) Daussılalı.

en Zoon müessesesine kayıyor. Bunu hissedince bütün ağırlığıyla öteki tarafına dönerek yeniden Paméla'yı düşünmeğe koyuluyordu.

"Carlton'daki apartımanına varınca ona diyeceğim ki..."

Bundan sonra geçecek dakikaları saniyesi saniyesine yaşamağa çalışıyordu.

–Baba!

Uyumuş olacak ki yataktan sıçrayarak uyandı. Karşısındaki kızına uyku sersemi bakıyordu. Kızcağız ağlamaklı idi.

–Anneme ne yaptın?

–Ben mi? Ne yapmışım?

–Ağlayıp duruyor. Sen olağan[68] halinde değilmişsin. Evde korkunç şeyler oluyor, diyor...

–Annen nerde?

–Yemek odasında... Carl da okuldan[69] döndü. Sofrayı hazırlatıyorlar. Annem seni görmemi istemiyordu ama...

Frida. ağlamadan ağlar gibi yapabiliyordu. Onun hususiyeti idi bu. Ta küçükten beri böyle sebepsiz ağlar, dünyanın en bedbaht kızı imiş numarasını yapardı. Bir evete, bir hayıra, bir sert bakışa tahammül edemez, hemen boşanırdı.

Ama bu öyle otomatik, öyle muntazam bir ağlayıştı ki gerçekten[70] dertli midir, değil midir, belli olmazdı.

–Mösyö de Coster gerçekten öldü mü baba?

–Ölmüş, ölmemiş bundan bana ne?

–Annem senin hasta olduğunu söylüyor...

–Ben mi hasta imişim?

–Doktor Cleas'ı getirtmek istiyor ama kızarsın diye cesaret edemiyor...

Şu kız gerçekten tuhaf kız! Onu Kees hiçbir zaman anlayamadı. Hele bugün hiç anlayamıyor. Ne diye korku dolu gözlerle yatağının başında du-

---

68) Tabii, 69) Mektepten, 70) Sahihten.

ruyor? Hem bu yüzündeki korku ne? Ona ne fenalık yaptı bu yaşa kadar?

Bütün bu göz yaşlarına rağmen nasıl da işin künhüne nüfuz eden sualler soruyor.

–Anneme ne diyeyim? Aşağıya, yemeğe ineceksin diyeyim mi?

–Hayır inmeyeceğim.

–Sensiz mi yemek yiyeceğiz?

–Evet! Yiyin! İçin! Ağlayın! Ama Allahaşkınıza beni rahat bırakın!

Hayır, pişman olmuş değildi, ama doğrusu can sıkıcı bir şey bu. En iyisi her sabahki gibi sabahleyin yazıhaneye gidiyormuş gibi çıkıp gitmekti.

Şimdi, ne yapacağından iyice emin bile değildi. Bir sürü zorluklar meydana çıkmıştı. En kötüsü de kayınbiraderi kalkıp teselli etmeğe gelirse idi. Onun âdeti idi bu. Mahallede her felakette, ölüm, hastalık ve ilh.. gibi her uğursuzlukta meydana çıkardı. Ölüleri gece o beklemek teklifinde bulunurdu.

–Hadi kızım hadi.. Git yemeğini ye...

Hiç olmazsa bir iki kadeh içki içebilseydi?

Ama evde içki yoktur ki. Önemli[71] günler için saklanılmış bir küçük şişe likör vardı; ama şişe büfenin sol gözünde kilitlidir. Anahtar da hanımda.

–Hadi güle güle Frida!

–Allahaısmarladık babacığım.

Kız, çıkıp gitti. O tekrar yorganı kafasına çekti. Yalnız Paméla'yı düşünmek için kendini zorlamağa başladı.

Bereket versin saat ikide polisin yazıhanede kendisini beklediğini gelip haber verdiler.

İtina ile giyindi. Aynada kendine uzun uzun baktı. Aşağıya indi. Karısı etrafında pervane gibi dönüyordu. Birden:

---

71) Mühim.

–Sizinle beraber gelsem daha iyi olmaz mı? diyebildi.

Bu söz sarf edilir edilmez sanki bütün kuvvetini yeniden bulmuş gibi oldu.

Çünkü bir saattir tereddüt içinde idi. Demek ki karısı sebepsiz yere birtakım tehlikeler sezinliyordu. Ve bu tehlikelere karşı koymak istiyordu.

–Kendi işlerimi kendim temizleyecek yaştayım sanırım, dedi.

Kadının gözleri ve burnu kıpkırmızı idi. Ağladığı zaman hep böyle olurdu. Kocası ile göz göze gelmekten çekindiği belli idi. O halde kafasında başka düşünceler var demekti bu.

–Bisikletini alacak mısın?

–Hayır!

Ona "sen" diye hitap edişi pek nadirdi. Yalnız böyle önemli çok önemli olduğunu sezdiği günlerde kocasına sen derdi.

–Ne diye ağlıyorsun Allahaşkına?

–Ağlamıyorum.

Evet ağlamıyordu ama, yanaklarından sessiz sessiz gözyaşları yuvarlanıyordu.

–Sersem!

Karısı bunu hiç anlayamayacak, bütün hayatında en çok şefkatle söylenen bu sözün kıymetini hiçbir zaman takdir edemeyecek.

–Geç kalmazsın değil mi?

İşin kötüsü, nerde ise o da ağlayacaktı. Beş yüz lira cebinde idi. Fakat çekmecenin gözünde duran, yarın ödenecek bir faturanın parası iki yüz lirayı yerinde bırakmıştı.

–Eldivenlerin yanında mı?

Cebinde yoktu. Kadın gidip getirdi. Öpüşmediler. Evde öpüşmek âdeti yoktu. O, karları lastikleri ile gıcırdatarak giderken kadın bir müddet kapıda arkasından baktı. O arkasına dönüp bakmamak için kendini çok zorladı. Ve muvaffak oldu. Dönüp bakmadı.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Tren. Groningue istasyonundan hareket edeli bir çeyrek saatte olmuştu. Saat dört buçuk olduğu, bu saatte de ortalık iyice karardığı için pencereden dışarıya bakılamıyordu, bakılsa da bir şey görünmüyordu. Kees Popinga bir ikinci mevki vagonda idi, yanında iki kişi vardı. Bir tanesi zayıf bir ihtiyardı. Ya bir noter kâtibi, yahut da bir dava vekili olduğu ilk bakışta anlaşılıyordu. Öteki tarafında ise baştan aşağıya siyahlara bürünmüş matemde bir kadın vardı.

Kees ceplerini karıştırırken eli bir not defterine ilişti. Defteri çıkardı. Bu, kenarları yaldızlı bir not[72] defteri idi. Ortasındaki ince kalemi çıkardı. Sakin, işsiz, keyfinde bir adam gibi idi. Defterin içine bazı zor satranç meseleleri kaydedilmişti. Evvela onlara ilgisiz[73] gözlerle baktı. Sonra şu satırları yazdı: Groningue'den 16.7 treni ile hareket...

Defteri cebine soktu. Ancak "Sneck" istasyonunda bir daha çıkarıp şunları ilave etti:

"Bir kadeh içmek için kısa bir duruş.[74]"

İşte defterde gördüğümüz bu satırlar daha sonra[75] akıl hastalıkları mütehassıslarına Popinga'nın Groningue'den hareketinden beri deli olduğu kanaatini verdirmeye yarayacaklardır!

Karısı da acaba deli midir? Akşamları çikolatadan çıkan bitki resmini albüme yapıştırdıktan sonra işsiz kalıp da canı sıkılınca deftere hiç gülmeden şunları yazmaz mı idi: "Carl'a yeni kundura alındı. Frida'nın saçları düzeltildi..." Bunlar delilik belirtisi[76] midir?

---

72) Muhtıra, 73) Lakayit, 74) Tevakkuf, 75) Bilahare, 76) Alameti.

Yalnız defter mi? Şu beraber seyahat ettiği iki insan, halinden hiçbir şey sezmedikleri adamı, sonraları[77] hatırlayıp tuhaf tuhaf birtakım tafsilat vereceklerdi.

Halbuki hal ve tavırlarında[78] merak[79] uyandıracak en küçük bir şey yoktu. Gayet sakindi. Hatta pek, pek sakindi denebilir. Bunu kendisi farketti. Hayatının bir iki anında daha aynı rahatlığı,[80] aynı soğukkanlılığı göstermişti.

Birincisi kulûpte cereyan etmişti. Bir satranç hikâyesi idi. O gece kulûpte üstüste üç parti kazanmıştı. Bu sırada ihtiyar Copengham:

–Tabii! Kendisinden zayıflarla oynarsa elbette üstüste üç parti de kazanır beş parti de, demişti.

Popinga bu söze fena halde içerlemiş, Copengham'a kendisi bir kale ile bir fil eksik oynamak şartıyla oyun teklif etmişti.

Bu oyun hâlâ hatırındadır. Bu kulûbün en meşhur oyunlarından bir tanesi olmuştu. Copengham en iyi oyunculardan biri olmakla beraber Kees onu büsbütün deli etmek için ayakta oynamış, oyun arasında oturup beklememiş, kendi taşını oynadıktan sonra onu serbest bırakıp gidip, gezinmiş, başkalarıyla konuşmuştu. Yanına da bir duble siyah bira getirtmişti. Bir yudum almış bırakmıştı. Oyun bir saat kadar devam etmişti. Kees şirret bir şekilde oynamıştı. Öteki Popinga'yı bir saat sonunda dudaklarında alaycı[81] bir tebessümle mat etmişti.

Fakat Popinga hiç istifini bozmamış, sararmamış, kızarmamıştı. Öyle garip, öyle bir dinginlik[82] duymuştu ki. Bu dinginliğe[82] layık bir sesle de:

–Zararı yok efendim, demişti, bunlar olağan şeyler.

Sonra aynı dinginlikle[82] fildişinden bir satranç taşını alarak bira bardağının içine atıvermiş-

---

77) Bilahare, 78) Halü etvar, 79) Tecessüs, 80) Sükûnu, 81) Müstehzi, 82) Sükûnet.

ti. Bu satranç takımı, başka takımla oynayamadığını iddia eden Copengham'ın idi. Groningue'nin en güzel satranç takımı idi.

Herkesin gülerek kendisine baktığı bir sırada, varılmaz dinginliğiyle[82] hiç sezdirmeden bir siyah renkli taşı almış, yine sakin ve sessiz yanındaki siyah biranın içine atıvermişti.

Bir yeni oyuna başlamak üzere başka üyeler[83] oturdukları zaman bir taşın eksikliği farkedilmişti. Aranmış, taranmış, garsondan sorulmuştu. Fakat kimsenin aklına taşın önlerinde duran siyah biranın içinde olduğu gelmemişti. Artık bira da kim bilir nerelere dökûldü ki bir daha Copengham taşını bulamadı.

İşte şimdi Popinga tıpkı o akşamki gibi sakindi. Nasıl herkes kaybolan taşı bulmak üzere aranırken o dinginlik içinde gözü bira bardağında durmuşsa şimdi de bütün Groningue halkına oynadığı oyunun karşısında soğukkanlı idi. Ama onun bütün bu soğukkanlılığı iki gün sonra tanıklığına[85] müracaat edilen matemdeki kadının şunları söylemesine hiç de mani olamamıştı.

–Halinde sanırsınız ki kovalanıyormuş gibi bir şey vardı. Hatta kendi kendine iki defa güldüğünü gördüm.

Hayır, gülmemişti, ama hafifçe tebessüm etmişti. Birincisi Copengham'a oynadığı oyunu hatırladığı zaman, ikincisi de komposto hadisesini düşündüğü zaman...

İkinci dinginliği,[86] arkadaşlarından birinin profesör tayin edildiği gün evinde verdiği ziyafet esnasında vukubulmuştu. Yavaşça mutfağa girmiş, tanıdığı aşçı kadınla şakalaşırken tuzluğu komposto kâsesine şekerle beraber boşaltıvermişti.

Pek ciddi davetlilerin hali görülecek şeydi. Kaşları çatılmıştı. Yüzleri buruşmuştu. Gülmeli

---

82) Sükûnet, 83) Azalar, 84) Sükûnet, 85) Şahadetine, 86) Sükûneti.

mi, ağlamalı mı, kızmalı mıydılar? Ne yapacaklarını bilememişlerdi. Popinga önündeki billur kâseye kaşığı sokmak zahmetinde bile bulunmamıştı. Hele ev sahibinin, komposto biraz az olduğu için, kendi kâsesine almaması işi büsbütün karıştırmıştı.

İşte onun bugünkü dinginliği ve soğukkanlılığı yukarıda anlattığımız hikâyelerden anlaşılacağı gibi herkesin beceremeyeceği bir şey idi. Saat altıya doğru tren "Stavoren" istasyonunda durmuştu. Burada incecik "Zuidderzee"yi geçmek üzere vapura binecekti. Çok susamıştı. Fakat istasyonda bir kadeh içecek kadar bile vakti yoktu. Bereket versin ki bu vapurlarda içki de satarlardı.

Vapurun kahvecisine olağan[87] bir sesle:

-Aman bana iki karafaki reçina şarabı!..

İki diyordu. Çünkü garsona vapurun bir ucundan öteki ucuna ikişerden dört defa gidip gelme zahmetini yüklemek istemiyordu. İçeceği şarap da bu kadardı. Ne eksik, ne fazla. Ne olurdu sanki iki karafaki getirin, dersem?.. Bunda ne olağandışılık[88] var? Sonradan garson poliste ifade verirken:

-Deli gibi hali vardı. Bana iki karafaki şarap getir, demişti.

Vapur, bir kırk dakikada karşı yakayı bulmuştu. Oradan gene trene bindi. Ver elini Amsterdam, dedi. Bulunduğu vagonda iki de celep bulunuyordu. Ona karşı sanki karşılarında da bir celep varmış da kendini tanıtmak istemiyormuş ve konuştuklarından istifade ediyormuş gibi bir hal takındılar.

Fakat şu dakikada daha hiç kimsenin hatta kendisinin bile birkaç saat sonra kazanacağı büyük ve korkunç şöhretten haberi yoktu. Her zamanki gibi gri elbiseler giymişti. Evden çıkarken mutadı üzere koltuğunun altına sıkıştırdığı evrak çantası yine orada idi.

---

87) Tabii, 88) Gayri tabiilik.

Amsterdam'a varınca, şekeri kompostoya, satranç taşını biraya nasıl attı ise öyle bir halde doğru "Carlton" oteline yollandı.

–Matmazel Paméla dairesindeler mi?

Hiçbir şey, dinginliğinden[89] başka hiçbir şey onu herhangi[90] bir ziyaretçiden ayırt edemezdi.

Üniformalar giymiş kapıcı:

–Kim arıyor diyelim, efendim?

–Julius de Coster, deyin.

Kapıcı, birdenbire olduğu yerde durdu. Dönüp ziyaretçiye baktı. Sonra:

–Affedersiniz ama siz Mösyö de Coster değilsiniz.

–Nereden biliyorsunuz?

–Mösyö de Coster her hafta buraya gelir, kendisini tanıyorum da...

–Olabilir ama, benim de "de Coster" ailesinden aynı soyadlı biri olmadığımı kim söyleyebilir?

Kapıcı, başka yapacak bir şey olmadığını anlayınca telefona yapıştı.

–Pardon matmazel, dedi. Burada bir efendi de Coster tarafından gönderildiğini söylüyor. Kendisini yukarıya bırakayım mı?

Asansördeki çocuk yukarıya çıkardığı adam hakkında hiçbir şey söyleyemez. Ne bugün, ne de polis karşısında.

Paméla aynanın karşısında saçlarını düzeltiyordu. Olağan[91] bir sesle "giriniz" diye bağırmış, sonra kendisine hitap eden bir kimse olmadığını görünce yüzünü dönerek bakmıştı.

Kees Popinga'yı karşısında, şapkası elinde, evrak çantası koltuğunun altında kapının önünde gördü.

–Buyurun oturun, dedi.

–Teşekkür ederim... Hayır... Oturmayacağım...

---

89) Sükûnet, 90) Alelade, 91) Adi.

Yüzden fazla daireli[92] Carlton otelinin birbirine tıpkı tıpkısına benzeyen dairelerinden bir tanesinde idiler. Yarı açık kapılarından bir tanesinin ötesinde bir banyo. ötekinden bir yatak gözükü yordu.

-de Coster bana sizinle bir haber mi gönderdi? Müsaade ederseniz ben saçlarımı düzelteyim. Çünkü geç kaldım.

Sahi, saat kaç? Saatine baktı.

-Sekiz buçuk, daha vaktiniz var. dedi.

Pardösüsünü, evrak çantasını ve şapkasını bir koltuğa yerleştirirken zoraki bir şekilde gülmeğe çalışıyordu.

-Herhalde beni tanıyamazsınız. Sizi Groningue'de çok defalar gördüm... Şunu da ilave edeyim ki tam iki senedir sizde gözüm vardı. Dün Mösyö de Coster'le hakkınızda uzun uzun konuştuk. İşte ben de onun için buradayım ya...

-Ne demek istiyorsunuz siz Allahaşkınıza?

-Anlamıyor musunuz? Tuhaf. Diyeceğim, şimdi artık eskisi gibi kendimi tutmağa mecbur değilim. Vaziyetler değişti. Siz orada iken bu iş olamazdı. Toplumsal[93] vaziyetim...

Yavaş yavaş kadına yaklaşmıştı. Kadın hâlâ gür siyah saçlarını düzeltmekte idi. Yalnız biraz canı sıkılmışa benziyordu. Devam etti.

-Bugün bunları size açıklamak[94] güç... Asıl önemli[95] olan şu: Sizinle şöyle bir saatçik bir vakit geçirmeye geldim. Anlarsınız ya!..

Deminki dinginliğinden[96] daha sakin olmak mümkünse Paméla'nın dairesinden çıktığı zaman öyle sakindi. Asansöre binmedi. Beş katı ayakla indi. En aşağı inince evrak çantasını yukarıda bıraktığını hatırladı. Kendi kendisine acaba kapıcı bunu farkeder mi, diye düşündü.

---

92) Apartımanlı, 93) İçtimai, 94) İzah etmek, 95) Mühim, 96) Sükûnetinden.

Kapıcının boş ellerine doğru baktığını görünce hiç bozuntuya vermedi.

–Evrak çantamı yukarda unuttum ama ziyanı yok. Yarın gelip alırım.

–İsterseniz çocuğu göndereyim de getirsin.

–Teşekkür ederim. Ama lüzumu yok, kalsın.

Yalnız bir tek beceriksiz harekette bulundu. Ama bunda da kabahati yoktu. Büyük otellerin göreneklerini[97] ne bilsin. Cebinden çıkarıp bir yirmi beş kuruş verdi kapıcıya.

On dakika sonra istasyonda idi. Paris'e hareket edecek olan ekspres 11'i 26 geçe kalkıyordu. Daha iki saatten fazla vakti vardı. Bu vakti de istasyonda trenleri seyrederek geçirdi.

Saat on bire çeyrek saat kala her akşam Paméla ile beraber gezmeye çıkan bir küçük dansöz Carlton oteline geldi. Ve kapıcıya:

–Hâlâ inmedi mi? diye sordu. Bir saattir lokantada onu bekliyorum.

Durun, telefon edeyim.

Telefonun zili boyuna çalıyordu. Kapıcı şaşırmıştı:

–Tuhaf şey! diyordu, çıktığını da görmedim matmazelin.

Asansörcü çocuğa:

–Koş Matmazel Paméla'nın dairesine[98] bak bakalım uyuyup kalmış olmasın.

İstasyonun asfaltında gezinmekte olan Popinga'da hiçbir sabırsızlık belirtisi[99] görünmüyordu. Trenini beklerken sakin sakin geziniyor, yolcuların yüzlerinden ve hallerinden bir şeyler düşünerek oradan oraya dolaşıyordu.

Asansörcü çocuk merdivenleri deli gibi inmiş, kendini bir koltuğa atmış, haykırıyordu.

–Yukarı... Yukarı... Yukarıya koşun!..

Asansörü şaşkınlığından yarı yolda bıraktığı için beşinci kata kadar koşmak mecburiyetinde

---

97) Âdetlerini, 98) Apartımanına, 99) Alameti.

kaldılar. Paméla yatağının üstünde yatıyordu. Boğazına tıka basa bir havlu sokulmuştu. otel müdürüne haber verildi. Doktor çağrıldı. Polis otele geldiği zaman saat tam on bir buçuktu. Paris ekspresi hareket edeli dört dakika olmuştu.

Kees Popinga'nın bindiği bu seferki tren tam hayalinde, rüyalarında binmek istediği trenlerden bir tanesi idi. Üstelik uluslararası[100] cinsinden bir trendi. Vagonlarda her dilden konuşuluyordu. Pencerelere stor perdeleri çekilmişti. Vagonlarda şık gece lambaları yanıyordu. Yataklı vagon vardı. Bu tren birkaç saat içinde iki hudut geçiyordu.

Bir ikinci mevki bilet almış, içinde bir tek kişinin boylu boyunca uzandığı bir kompartımana yerleşmişti. Fakat uykusu yoktu. Öteki vagonları dolaşmağa çıktı. Bu arada biletçi gelip biletini zımbaladı. Belçika hududunda polis gelip hüviyet varakasının yüzüne şöyle bir bakarak iade etti.

Tren Belçika hududundan içeriye girerken o defterini çıkarmış şunları yazıyordu:

"Saat 23.26 treniyle Amsterdam'dan ikinci mevki bir biletle hareket." Defteri cebine soktu. Fakat biraz sonra yine bir şeyler yazmak arzusunu duydu.

"Paméla'nın kendisinden istediğim şeyi söylediğim zaman benimle alay etmesini bir türlü anlayamıyorum. Ne yapalım kendisi böyle istedi. Hiçbir şey yapmadan da bırakıp gidemezdim a! Şimdi aklı başına gelmiş olmalı"

Hani şöyle hafifçe gülmüş olsa, yahut latife etmiş olsaydı, yahut da kızsaydı. Hadi ne ise idi.

Kees'i tepeden tırnağa alaycı gözlerle süzmüş ve öyle bir gülmek tutturmuştu ki bitmek tükenmek bilmiyordu. Ve gülerken de her tarafını bir oynatış oynatıyordu...

O ciddi bir yüzle:

–Sizi menederim böyle gülmekten, demişti.

---

100) Beynelmilel.

Böyle şeyler söyler söylemez kadın büsbütün makaraları koyvermişti. Öyleki gözlerinden yaşlar geliyordu. Bileklerini yakalamış:

–Kesin şu gülmeyi artık, demişti.

Hırsla, hiddetle onu itmiş, yatağa doğru sürüklemişti. Havluya gelince... Havlu orada yatağın baş ucunda duruyordu. Görmemeğe imkân yoktu. İşe de yaradı susturmada.

–Lütfen biletler!

Bu sefer Belçikalı biletçi soğuk koridorda duran bu adama garip garip baktı; ama nereden bilsin ki?..

Bu trendeki gece de dün gecekinden farksızdı. Dün gece neler neler olmuştu. Şu trende de neler neler oluyordu. Halbuki şimdi o kocaman çini sobanın başında idi. Pürosunu tüttürüyordu. Paméla onu şikâyet etseydi, hapı yutmuştu. Bir defa zavallı Frida'yı mektepten atarlardı. Sonra kulüp arkadaşları kim bilir ne kadar şaşıracaklardı. Evrak çantasını bırakmamış olsaydı, kim kime dum duma olacaktı. Ama iyi ki çantayı orada bıraktı...

Fransız hududunda indi. İstasyon büfesinde büyük bir bardak konyak çekti. Kompartımanına girdiği zaman yine yazmak hevesi gelmişti. Defterini çıkardı.

"Şunu müşahade ediyorum ki artık içki bana tesir etmiyor..."

Seyahatin bundan sonraki kısmı çok uzadı. Kompartımandaki tek yolcu ile konuşmak istedi ise de bir değerli[101] taş uzmanı[102] olan yolcu bu seyahati haftada iki kere yaptığı için artık yolculuktan heyecan duyan cinsinden bir adam değildi. Gözünü kapayınca şıp uyuyordu. Arada bir uyansa bile şöyle tuhaf tuhaf bir bakıyor, tekrar uyuyordu. Bu uyanmaların bir tanesinden istifade eden Popinga:

---

101) Değerli, 102) Uzmanı.

–Acaba "Kırmızı Değirmen (Moulin Rouge)" biz Paris'e vardığımız zaman daha açık mıdır?

Kızlar ve şampanya, kalabalık... Ne hoş şeydi! Neden sonra Paris'in kuzey[103] istasyonunda tren durdu. Hemen taksiye atladı.

–Moulin Rouge'a, (Mulen Ruj) dedi.

–Eşyanız yok mu?

Moulin Rouge kapalı idi. Fakat şoför onu bir başka kabareye götürdü. Kapıdan girerken kimse onun böyle bir yere ilk defa girdiğini anlayamadı. Etrafına sakin sakin bakarak ilerledi. Masaları gözden geçirdi. Kendisine yol gösteren garsona ehemmiyet vermeden masasını kendisi seçti.

–Bana bir şişe şampanya ile bir püro sigarası, dedi.

İşte Paris'te idi. Her şey karar verdiği gibi olmuştu. Hatta yeşiller giymiş bir kadının gelip yanına oturması bile eskiden düşünülmüş gibi idi. Kadın:

–Müsaadenizle, demiş çökmüştü.

–Estağfurullah, buyurun!

–Yabancı[104] mısınız?

–Hollandalıyım. Ama dört yabancı dil[105] konuşurum. Kendi dilimden[106] sonra Almanca, Fransızca ve İngilizce.

Her şey düşündüğü ve evvelden hazırlanmış gibi cereyan ediyordu.

Konuşmalara[107] kadar. Olur şey değil.

Hatta bu kabareyi bile tanıyordu. Bu kırmızı kadifeleri, saksofoncunun sarı saçlarını, masaya dirseklerini dayayıp dudaklarının arasına bir cigara yerleştirmesini bekleyen kumral kadını.

–Garson, bize sigara al.

Biraz sonra not[108] defterini cebinden çıkarıyor ve kadına soruyordu:

–İsminiz ne?

---

103) Şimal, 104) Ecnebi, 105) Lisan, 106) Lisanımdan, 107) Muhavereye, 108) Muhtıra.

–Benim ismim mi? İsmimi defterinize kaydedecek misiniz? Tuhaf âdet doğrusu! Ama keyfiniz bilir. Mademki istiyorsunuz... Jeanne Rosier... Bana baksanıza beyim. Burası kapanacak ama nerede ise...

–Kapanırsa kapansın!..

–Peki ne yapacaksınız sonra?..

–Size gideriz.

–Bize mi? Bize olmaz. İmkânı yok. Otele gideriz isterseniz...

–Pekâlâ!

–Sen uysal adamsın, yahu!

İstemeyerek güldü. Neden diye soramadı.

–Paris'e sık sık mı gelirsin?

–Bu ikincisi. Bir de balayımda gelmiştim.

–Bu sefer karın beraber yok mu?

–Hayır. Bu sefer onu evde bıraktık.

İçinde gülmek arzusu vardı. Garsonu çağırarak bir şişe şampanya daha ısmarladı.

–Minyon kadınlardan pek hoşlanıyorsun galiba, ha?

–Yok, öyle pek minyonlarından hoşlanmam.

Demiş, bu sefer kahkahayı basmıştı. Ne Paméla, ne de Madam de Coster öyle ufak tefek şeyler değildi. Paméla'nın boyu 1,70 civarında olmalı idi.

–Her ne hal ise, keyfin yerinde ya, mesele yok. Ne iştesin?

–Şimdilik daha hiçbir işte değilim.

–Bu da ne demek?

–Hiçbir şey demek değil... Sizin burnunuzda çiller var. Ne hoş!..

Onu en çok eğlendiren yanındaki kadının kendisini iyice anlayabilmek ve hakkında bir fikir edinebilmek için dikkat sarfetmesi idi.

Burnunda ve gözlerinin altında ne hoş çiller vardı. Saçları tatlı kumral, derisi mat renkte idi. Geniş geniş dudakları vardı. Şimdiye kadar hiç

böyle kırmızıya çalan kumral kadın görmemişti. Yalnız bir tane hatırlıyordu. O da bir arkadaşının karısı idi. Bir gözü şaşı idi. Beş tane de piçi vardı.

–Ne bakıyorsun bana öyle?

–Hiç... Bakıyorum işte. Ne hoş burada bulunmak.. Sonra Paméla...

–Paméla da kim?

–Hiç canım!.. Tanımazsın ki...

–Paraları ver de gidelim... Baksana herkesin gözünden uyku akıyor.

–Garson!.. Hollanda parası değiştirir misin bana!

500 florinlik desteyi cebinden çıkardı, başka şeyler düşünerek bir tanesini garsona uzattı.

Hani adamakıllı yorulmuştu: ama böyle bir günü kısaltmak da istemiyordu. Bir parçacık dinlenmek üzere uzansa günlerce uyuyup kalacak gibi idi.

–Neden kalkıp size gidemiyoruz?

–Evde dostum var da ondan.

Şüpheli şüpheli baktı.

–Dostun nasıl? Genç mi, ihtiyar mı?

–Otuz yaşında.

–Ne iş yapar?

–Ticaret.

–Ya!.. Ben de... Ben de ticaret yapıyorum...

Kendi kendine eğlenmeğe, kendi kendine gülmeğe, söylediği lakırdıların keyfini çıkarmağa başlamıştı. Bir taraftan da karşısındaki kadının hareketlerini seyretmekle meşguldü.

–Paranızı değiştirdim beyim!

Paraları dikkatle saydı. Ve:

–Florinlerim pek ucuza gitmiş. Ben Amsterdam'da beş on bin frank fazla alabilirdim.

Sokağa çıktıkları zaman Jeanne Rosier yanındakini dikkatle gözden geçirdikten sonra:

–Hangi otele indin?

–Hiçbir otele. İstasyondan taksiye atlar atlamaz buraya geldim.

–Peki eşyaların?

–Eşyam yoktu ki.

Genç kadın bir dakika şu herifi bırakıp gitsem diye düşündü. Çekingen düşünceli bir hal aldı. Onun bu halinden alınan Kees:

–Ne oluyorsunuz siz?

–Hiç canım!.. Hadi gel... Şurada Victor Masse sokağında temiz bir otel var.

Paris'te kar yoktu. Ortalık don da tutmamıştı. Popinga, kendini içtiği şampanya gibi[109] hafif hissediyordu. Yanındaki kadın bu otele hiç yabancılık göstermeden girdi. Camlı bir kapıdan kafasını sokarak:

–Siz hiç rahatsız olmayın, dedi. Ben 7'nin anahtarını alıyorum.

Yatağı açtı. Kapıyı sürmeledi. Geniş bir nefes aldı.

Tuvaletten sesleniyordu.

–Soyunuyor musun?

Neden soyunmasın. Adam sende! Kendisine ne dense onu yapacak kadar yorgundu. Çocuk gibi yumuşak, uysal bir hal almıştı. Herkesin, ama herkesin saadetini istiyordu.

–Paris'te çok kalacak mısın?

–Belki de ölünceye kadar.

–Öyle olduğu halde eşyanı getirmedin ha?

Kadında ona karşı itimatsızlık yeniden başlamıştı. Canı istemeye istemeye soyunuyordu. Halbuki o, soyunmuş, yatağın üstüne oturmuş, kadının soyunmasını eğlenceli bir yüzle seyrediyordu.

–Ne düşünüyosun öyle?

–Bir şey düşündüğüm yok! Ne güzel gömleğin var... İpek mi?

Kadın gömleğe dikkatle baktı. Sonra yatağın içine sokuldu ve bekledi.

---

109) Misali.

Bir zaman sonra sordu:

–Ne yapıyorsun?

–Hiç...

Arkası üstü uzanmış, pürosunu tüttürüyor ve tavana bakıyordu.

–Biraz sinirlisin galiba?

–Hayır!

–Işığı söndüreyim mi?

–Söndür.

Kadın elektrik düğmesine uzanıp çevirdi. Hâlâ hareketsizdi. Yanında bir kadının yattığına memnundu. Pürosu karanlıkta parlayıp sönüyordu. Fakat kımıldamıyordu. Kımıldanan kadın oldu. Birkaç defa sağa sola döndükten sonra:

–Beni ne diye getirdin, peki?

Onun sıcak vücudunu yanında duyuyordu ama bu ona çok namuslu, çok ahlaki bir zevk veriyordu denebilir. Kendi kendisine:

–Keşke karım yanımda olsaydı!.. diyordu. Sonra, yataktan birdenbire kalktı. Işığı yaktı. Caketini aradı. Not[110] defterini buldu. Sordu:

–Adres ne?

–Hangi adres, ne adresi?

–Bu kaldığımız otelin?..

–37/2 Victor Masse sokağı. Bunu da mı yazmalısın? Evet! Bazı seyyahlar kartpostal, tramvay bileti, lokanta listesi koleksiyonu yaparlar ya demek bu da... Pürosunu söndürdü. Tekrar yattı. Sordu:

–Hiç uykum yok... Ne ticareti yapıyor?

–Kim?

–Dostun canım...

–Otomobil... Bana soracağın yalnız bunlarsa beni rahat bıraksan daha iyi olur. İyi bir uyku çekerim hiç olmazsa. Sen çok tuhaf adammışsın yahu! Yarın sabah kaçta uyandırayım seni?

---

110) Muhtıra.

–Uyandırma.

–Pekâlâ! Horlamıyorsun ya bari?

–Sol tarafıma yatarsam karışmam.

–Yatma sen de, sağın dururken.

Daha uzun zaman uyanık kaldı. Kendisine söylediği halde yanındaki kadın muntazam fasılalarla horulduyordu. Onun bu haline tatlı tatlı güldü.

Bundan ötesi tıpkı Groningue'de olduğu gibi cereyan etti. Hani nasıl Madam Popinga'yı sabahleyin uyandığı zaman onun haberi olmazdan seyretmişse şimdi de...

Uyandığı zaman ortalık pek hafif bir şekilde ağarmıştı. Odanın bir kısmı hâlâ koyu lekelerle dolu olduğu halde bir ufak kısmı da pencereden giren belli belirsiz bir ışıkla aydınlıktı.

Bu ışığın ortasında sırtı kendisine dönük Jeanne Rosier ayakta duruyordu. Elinde Popinga'nın pantolonu vardı. Ceplerini karıştırıyordu. Çünkü dün akşam parayı verdikten sonra bütün desteyi pantolonunun cebine doldururken kadın bunu görmüştü. Kadın gürültü etmemek için öyle ihtiyatlı hareket ediyor ve bunun için de yüzü öylesine buruşuyordu ki gülmemeğe imkân yoktu.

Bu gülüş o kadar sessiz olmasına rağmen, sanki kadının kulaklarından başka bir yeri işitiyormuş gibi işitildi. İşitilmemiş olsa kadın birdenbire Popinga'ya doğru sıçrayarak döner miydi? Kadın o kadar birdenbire dönmüştü ki Popinga gözlerini kapamağa ancak vakit bulabilmişti. Şimdi kadının acaba uyuyor mu, yoksa uyuyor gibi mi yapıyor, diye düşündüğünü anlıyordu.

Onun şimdi ışığa karşı, elinde pantolon, hiçbir hareket yapmağa cesaret edemeden, nefesini tutarak durduğunu gözü kapalı görür gibi oluyordu. Bir saniye aldanmış olduğunu sanan kadın elini pantolona tekrar soktu. Fakat daha paraya elleri değer değmez adamın uyumadığını anlamıştı.

Tuhaf bir sesle:

–Hişt bana bak! dedi.

–Ne var?

–Hadi hadi numarayı bırak! Bana yutturamazsın!

–Ne yutturması?

–Hadi hadi! Bana sökmez o!

Pantolonu sarı bir koltuğun üzerine attı. Mantosunu çıkardı. Yatağın karşısına dikildi.

–Paris'e eşyasız, cebin para ile dolu ne diye geldin? Öyle aptal aptal durma!.. Yamansın anladık. Demin bana da uyuyormuş gibi yapıp yutturdun.

–Yok canım!..

–Ne yok canımı. Dur hele!

Pencereye gitti, perdeleri çekti. İçeriye bir kirli ve soğuk kış sabahının ışığını doldurdu.

–Anlat bakalım şimdi, dedi.

Gelmiş, yatağın ayak ucuna oturmuş, dikkatle onu süzüyordu.

–Zaten ben hemen senin öyle hacıağa falan olmadığını anlamalıydım ya. Olmadı işte. Dün akşam ben de ticaret yapıyorum dediğin zaman neyi kastediyordun, doğru söyle? Dur sana ben söyleyeyim: Sen "eroin" işi yapıyorsun değil mi ha? Yalan de bakayım!..

DÖRDÜNCÜ KISIM

Jeanne Rosier, ceplerini karıştırırken yakalandığı halde aldırış bile etmediği için, onu bir eroin kaçakçısı yerine alıyordu. Carlton otelinin kapıcısı da çabucak ona deli damgasını basmıştı. İyi şeydi doğrusu bu. Tam kırk sene Kees Popinga olabilmek için her hareketini olması lazım olduğu gibi ayarlamak için az mı didinmişti? Halbuki şimdi iki gün içinde hem deli, hem de bir eroin kaçakçısı olabiliyordu. Yatağa yaklaşmış bulunan kadına cevap vermeksizin mırıldandı.

–Bırak uykum var...

Kadının yeşile çalan yabanıl[111] pırıltılı gözlerinde meraktan[112] daha öteye bir şeyler vardı. Kadının fikrini meşgul etmeğe başlamıştı. Bu adam hakkında hiçbir bilgi edinmeden kalkıp gitmek istemiyordu. Bir dizini yatağın üstüne koymuştu.

–Ben de yanına biraz uzanayım mı?

–Zahmet etme!

Elindeki paraları masanın üstüne koyarak:

–İşte buraya koyuyorum. Hişt, bana bak!.. Şunu alayım mı?

Almak istediği paranın bir bin franklık olduğunu anlamayacak kadar dalmış değildi. Ama ne önemi[113] vardı. Cevap vermedi. Gözlerini kapadı, daldı.

Jeanne Rosier, sabahın soğuk havasında iki sokak ya yürüdü ya yürümedi. Odasına varmıştı.

---

111) Vahşi, 112) Tecessüs, 113) Ehemmiyeti.

Kapıyı gürültüsüzce kapadı. Kediye süt verdi. Güzelce soyundu. İçinde uzun bir adam yatmakta olan yatağına sokuldu.

–Biraz öteye git Louis... dedi.

Louis homurdanarak çekildi.

–Biliyor musun garip bir herifin yanından geliyorum. Korkmadım desem yalan...

Louis dinlemiyordu. Uyumuştu bile. Gözleri ağaran perdelerde bir müddet dalan Jeanne Rosier, bu sefer, kendi odasında, ipek pijamalı dostunun yanı başında derin bir uykuya daldı.

Memurların odaları daha yeni açılmış, herkes yeni yeni yazıhaneleri başına isteksiz ve cigaraları ağızlarında çökmeğe başlamışlardı ki Saussaies sokağındaki emniyet müdürlüğüne telgraf geldi.

"Amsterdam emniyet müdürlüğünden Paris emniyet müdürlüğüne. Kees Popinga isimli, 39 yaşında, Hollanda'da Groningue kasabalı biri Paméla Makinsen isimli bir kadını katilden aranmaktadır. Olay[114] Amsterdam'da Carlton otelinde 23 Ekimi 24 Ekime bağlayan gece işlenmiştir.

Popinga'nın Fransa'ya kaçtığı sanılmaktadır. Gri elbise ve gri şapka giymektedir. Saç kumral, ten açık, gözler mavi, boy bos orta,[115] ayırıcı özelliği yok.[116] Fransızca, İngilizce ve Almancayı güzel konuşur."

Bir dakika sonra acelesiz, gürültüsüz bütün telefon, telgraf ve radyolar her tarafa, jandarmaya, hududa, polis karakollarına yukarıki telgrafı aynen gönderiyorlardı.

Paris"in bütün karakolları mors alfabesinin kurdelesini çözmeğe çalışıyorlardı. Boy bos vasat, hususi eşkal: Yok...

Bu sırada Kees Popinga bir otelde derin bir

---

114) Vak'a, 115) Vasat, 116) Farık alamet namevcut.

uykuya dalmış, uyuyordu. Öğle olmuş, hâlâ kalkmamıştı. Saat bire doğru ortalığı toplayan hizmetçi kadın patronun camekânına vurarak:

–7 numara hâlâ boşalmadı mı? diyordu.

Onlar da bilmiyordu. Hizmetçi kadın çıkıp gitti. Kees hâlâ uyuyordu. Ağzı bir karış açıktı. Başucundaki masada bir demet para vardı. Hizmetçi kadın dokunmağa bile cesaret edemedi.

Saat tam dörttü. O hâlâ uyuyordu. Tam bu sırada Jeanne Rosier, koşarak otele geldi. Elinde bir gazete tutuyordu. Otelciye sordu:

–Dün akşam beraber geldiğim herif gitti mi?

–Zannederim hâlâ uyuyor olmalı.

Merdivenleri dörder dörder atlayarak Popinga'nın odasına giren Jeanne, onu yüzünde bir çocuk tebessümüyle uyuyor buldu.

Birdenbire garip bir şekilde aklına gelerek,

–Kees, diye bağırdı.

Popinga, uyku arasında bu sesi duydu; ama uyanmak ve bu sesle sarsılabilmek için uzun boylu uğraşması lazımdı. Kadın bir iki defa daha seslenince gözlerini açan Kees, karşısında açık gri mantosu içinde Jeanne Rosier'yi bulunca; kayıtsızlık dolu bir sesle:

–Siz hâlâ burada mısınız? dedi.

Bunu söylemesi ile beraber öbür tarafa dönmesi, tekrar dalmak üzere gözlerini kapaması bir oldu. Jeanne, onu kendine getirmek için şiddetle sarstı.

–Sana söylediğimi işitmedin mi hemşerim?

Gözlerini, çocukluk dolu gözlerini açtı. Hafifçe doğruldu. Fevkalade sakin bir sesle sordu:

–Ne demiştin?

–Seni Kees, Kees Popinga diye çağırırken duymadın mı?

Kelimelerin üstüne basarak Po... pin... ga... diyordu.

–Hâlâ mı anlayamadın?.. Al!.. Al da oku!.. Yatağın üstüne bir akşam gazetesi attı. Odayı arşınlamağa başladı.

"Bir dansöz Amsterdam'ın meşhur otellerinin birinde öldürülmüş bulundu.

Cinayet mahallinde bıraktığı kâğıtlar sayesinde katilin kim olduğu anlaşılmıştır. Polis bir canavarın, yahut da bir delinin karşısında bulunduğunu sanmaktadır..."

Jeanne Rosier sabırsızlanıyor, karşısındaki adamın bir tepki göstermesini bekleyip duruyordu. Fakat öteki aldırış bile etmiyor, olağan[117] bir sesle:

–Bana şu caketimi verir misin? diyordu.

Kadın, caketi verirken elinde olmadan[118] silah falan var mı diye şöyle bir yokladı. Sonra uzattı. Adam cepleri yoklayarak bir yaprak cigarası çıkardı. Ağır ağır yaktı. Yastığı kaldırarak omuzlarını koydu. Sonra dudakları hafif hafif kıpırdanarak gazeteyi okumağa başladı.

"Son haberlere bakılırsa Kees Popinga'nın Groningue'yi terkederken vicdanında bir başka cinayetin de ağırlığını taşıyarak gitmiş olması ihtimal dahilinde gözükmektedir. Filhakika patronu bulunan Julius de Coster de ortadan kaybolmuş bulunmaktadır. Aynı zamanda...

Artık sabırsızlığı taşan Jeanne:

–Sen misin bu?

–Elbette[119] benim!

–O kadını sen mi boğazladın?

–Mahsus yapmadım ki... Hatta kendime ben bile bu kadarcık şeyden insan ölür mü diye soruyorum... Hem bu makalede çok mübalağa var. Hem mübalağa var hem de yanlış... diyerek kalktı Apteshaneye doğru yürüdü.

---

117) Tabii, 118) Gayri ihtiyari, 119) Tabii.

–Peki ne yapacaksın şimdi?

–Evvela yıkanacağım, sonra temizce giyineceğim. Sonra da öğle yemeğine gideceğim...

–Saat beş!

–O halde akşam yemeğine.

–Peki sonra ne yapmak fikrindesin?

–Bilmem.

–Hemen tutuklanmaktan[120] korkmuyor musun?

–Tutuklamaları[121] için önce beni tanımaları lazım...

–Peki nerede yatıp kalkacaksın?.. Nereye gitsen kâğıt isterler.

–Evet, orası doğru! Canımı sıkan da bu ya!

Şimdiye kadar bunları düşünmemişti. Düşünmeğe vakit bulamamıştı ki. Sabahtan beri uyuyordu. Düşünebilmek için uyanık olmak, kafasını iyice bir elinin içine almak lazımdı.

–Bunları sonra düşünürüm, dedi. Şimdiki halde bir diş fırçam bile yok. Ha! Şey bugün ayın 24'ü değil mi?

–Evet.

–Paris'te 24'ünde Noel ağacı süslemezler mi?

–Gece Yemeği[122] yaparlar. Bütün kahvelerde ve lokantalarda gece yemeği yerler, dans ederler... Yahu! Sen, sen benimle alay mı ediyorsun Allahaşkına?

–Neye?

–Bilmem. Yoksa sen Popinga değilsin de bana öyle gözüküp numara mı yapıyorsun?

Al sana işte! İnsanlar bir türlü ona kendi kişiliğini[123] vermek istemiyor, muhakkak bir başka kişilik[124] ekliyorlar.

Jeanne Rosier devam ediyordu:

---

120) Tevkif edilmekten, 121) Tevkif etmeleri, 122) Reveyyon (bunun aslı Fransızca "réveillon"dur), 123) Şahsiyetini, 124) Şahsiyet.

–Bak sana bir şey söyleyeceğim. Şimdilik bir şey vadettiğim falan yok ha... Hem bu işle uğraşmakla iyi edip etmediğimi de bildiğim yok a... Biraz sonra, bir adama senden bahsedeceğim... Yok yok, korkma. Polisten birine değil. Seni bu işten kurtarabilecek birine... Ama bilmem kabul eder mi? Çünkü bu nevi canavarlık, ahlaksızlık işlerinde doğrusu kim olsa korkar...

Siyah ayakkaplarını bağlarken dinliyordu.

–Ama o adamı biraz geç göreceğim... Sen Douai sokağını biliyor musun? Ha? Bilmiyorsun? Buraya çok yakındır... Sorarsın... Orada hem tütüncü, hem kahve gibi bir yer vardır. Orada oturup beklersin. Belki gece yarısından evvel, belki gece hepimiz bizimkiyle beraber gece yemeği yiyeceğiz.[125]

Adama son bir defa daha baktı. Sonra gazeteyi yatağın üstünden aldı.

–Sakın böyle şeyleri orada burada gezdirme... Çünkü insan hep böyle yakalanır... Ha şey! Yatak parasını giderken ben veririm. Sen çıkıp gidersin. Daha iyi. Sana dikkat etmesinler otelden. Bu kadar çok uyumana şaştıkları yeter. Bunlar hep bir ipucudur.

–Ne ipucu?

Omuzlarını silkerek çıkıp giderken:

–Unutma, Douai sokağındaki tütüncüde...

Büyük bulvarda gezinirken bir altıncı baskı[126] çıkarmış olan akşam gazetesinin birinci sayfasında resmini gördü.

"PAMÉLA'NIN KATİLİ"

(Resmimiz Amsterdam'dan belinograf usulüyle[127] alınmıştır). Korkunç bir şeydi. Kendi kendisine şu fotoğrafı da nerede çıkartmış olabilirim; hiç böyle fotoğrafım yoktu, diye soruyordu. Sonra, resme daha dikkatle bakınca sol tarafında bir

---

125) Reveyyon yapacağız, 126) Tabı, 127) Telgrafla resim aktarma yöntemi, Fransızca aslı "béllinographe"

yanak parçası görüyor ve resmi tanıyordu. Bu yanındaki karısı idi. Fotoğraf evdeki konsolun üstünde ailece çıkarttıkları fotoğraftı. Demek kafayı oradan alıp büyütmüşler, sonra da belinograf usulüyle göndermişlerdi. Öyleki ne surat, ne kaş, ne göz belli idi. Sanki resmin üstüne su dökülmüş de yer yer kabarmıştı.

Bir başka tütüncüde kendisine bakan resmine durup baktı. Âdeta hiç ona benzemediğine üzülmüş gibi idi. Bu resim sokaktan geçen her insana benziyor, yahut da benzemiyordu.

"Katilin karısı kocasının bir bellek[128] kaybı krizine tutulduğunu sanmakta olduğunu söylemiştir.."

Öteki akşam gazetelerini de aldı. Sonra Hollanda'dan gelmiş gazeteleri sordu. Onları da bir başka tütüncüden aldı.

-Daily Mail, Morning Post da var mı? Hepsinde resmi vardı. Uzun uzun yazılıyordu. Memnundu. Groningue'de yazıhanede işler iyi gittiği zaman da böyle memnun olurdu. Douai sokağına şimdiden gitsem mi diye düşündü. Vazgeçti. Önce güzel bir yemek yemeli idi. Kalktı. Meşhur bir lokantaya girdi. Kanlı bir et ısmarladı. Yemek yerken gazete okumak da kolay olmuyordu. Vazgeçti. Garson gelip eti sordu.

-Nasıl buldunuz? dedi.

-Güzel, dedi, çok iyi idi.

Yediği pastayı beğenmedi. Hollandanınkiler daha tatlı, daha başka türlü idi. Sütlü kahveyi hele hiç iyi bulmadı. Garsona köpüklü ve vanilyalı şekerle sütlü içtiğini söyledi ise de bir türlü derdini anlatamadı. Nerede idi o Hollanda'nın sütü?

Lokantadan çıktığı zaman düşünüyordu. Koskoca Paris'te yapayalnızdı. Bütün karakollar, polisler peşinde demekti. Dünyada kimsesi kalmamıştı. Bir Jeanne Rosier vardı. O da kim bilir kendisini ne halde buluyordu. Kim bilir hakkında

---

128) Hatıra (aslında hafıza olması gerektiğinden "bellek" yazıldı).

neler düşünüyordu. Bu kadar soğukkanlı olmasına şaşıyordu herhalde. Gerçekten[129] de bütün soğukkanlılığını bulmuştu. Daha ileri giderek bir polisten Douai sokağını sordu.

Tütüncüyü kolaylıkla buldu. Dükkânın içinde birkaç masa vardı. Gidip bir tanesine oturdu. Karşısına sokakta çiçek satan bir kadın gelip oturmuştu. Romlu bir kahve içiyordu.

–Garson, bana da bir Romlu kahve, dedi.

Tuhaf bir Noeldi bu Paris'in Noeli! Ortalıkta daha şimdiden sarhoşlar vardı. Noelden çok karmakarışık bir düğün, genel bir düğün gecesini hatırlatıyordu. Hiç kimse gece yarısı yapılacak duadan ve kiliseden bahsetmiyordu. Ne biçim işti bu?

"(Groningue'e gönderdiğimiz özel[130] muhabirimizden.) Amsterdam polisi Carlton otelinde öldürülen bedbaht dansözün işiyle meşgul olurken biz de katil Kees Popinga'nın kişiliği[131] hakkında bilgi[132] toplamak üzere Groningue kasabasına hareket ettik..."

Popinga yazıhanede memurlardan biri hata yaptığı zaman nasıl canı sıkılır ve burnundan solursa öylece soludu. Cebinden kırmızı kaplı not[133] defterini çıkardı. Gazetenin ismini ve bugünkü tarihini yazdı. Sonra şunları ilave etti:

"Katil değil ölüme sebebiyet veren hiçbir zaman bu ölümün bir kaza eseri olabileceği düşüncesini gözden ırak tutmamalı...

Tiyatroların bitmesini bekleyip uyumakta olan çiçek satıcıya bir göz attıktan sonra, gazeteyi okumağa başladı.

Gazete şöyle yazıyordu:

"Kees Popinga'nın kim olduğunu iyice öğrenmek ve sizlere bildirmek üzere başvuruda[134] bulunduğumuz Groningue'lilerin istisnasız[135] hepsi onu gayet namuslu, dürüst bir insan olarak tanı-

129) Sahihten, 130) Hususi, 131) Şahsiyeti, 132) Malumat, 133) Muhtıra, 134) Müracaatta, 135) Bilaistisna.

dıklarını ifade etmektedirler. Olay[136] bütün şehri derin bir acıya[137] ve hayrete boğmuştur.[138] Her ağızdan bir laf duyulmaktadır. Herkes başka türlü yorumlamaktadır.[139] Yalnız genel kanı[140] Kees Popinga'nın katilden evvelki hayatında hiçbir lekeye rastlanmamış olmasıdır.

Popinga'nın ikametgâhına vardığımız zaman Madam Popinga'nın hali bizi bile sarstı. Bununla beraber Madam Popinga bize gayet nazik davranarak yaşlı gözlerle şunları söyledi..."

Pürosundan üç nefes çekerken defterine de şunları kaydediyordu. "Her şeye rağmen bizim hanım gazetecileri kabul etmiş!"

Çiçek satan kadının başı çiçeklerin üstüne düşüvermişti. Güldü.

"Madam Popinga bize bu hareketin ancak birdenbire gelmiş bir delilikten, bellek[141] kaybı hastalığından olabileceğini ifade..." Gazetedeki hareket kelimesinin altını çizdi. Bu kelimeyi onun söyleyip söyleyemeyeceğini düşündü. Şu gazeteciler de ne söyletirler.

Sonra not defterinden bir beyaz yaprağa şunları kayda başladı:

"Madam Popinga'nın fikri: Delilik yahut da bellek kaybı hastalığı.

Herhalde bu düşüncesinde yalnız olmasa gerekti. Nitekim Julius de Coster müessesesinden 17 yaşında bir memur, gayet kendinden emin bir halde, ki odasına girdiği zaman gözlerini döşemeden ayırmazdı.

"Zaman zaman gözlerinin garip bir şekilde parladığını görürdüm", demişti.

Doktor Cleas, gayet rahat bir şekilde işi izah ettiğine kanıdi:

"Popinga'nın işlediği hareketin izahını delilikten başka bir şeye atfetmeğe imkân yoktur. Ev-

---

136) Hadise, 137) Teessüre, 138) Gark etmiştir, 139) Tefsir etmektedir, 140) Umumi kanaat, 141) Hafıza.

velce onun bu hale uğrayacağını üstü kapalı olarak anlatan[142] birtakım belirtiler olup olmadığı sualinize gelince bunlar olsa bile söylemeğe mesleğim icabı mezun değilim..."

Her satırda deli ve delilik! Bu herhalde Julius de Coster'i de Paméla'dan evvel öldürmüş olması ihtimali göz önüne alınarak öne sürülüyor.

Hele meşhur bir satranç oyuncusu Copengham'ın gazetecilere verdiği mülakat fevkalade idi:

"Doğrusu kulübümüzün bir üyesi[143] hakkında kötü söylemek bana yakışmazsa da şu kadar diyebilirim ki, Kees her zaman küskün ve kavgacı mizaçlı idi. Hiçbir sahada kendisinden daha bilgili, daha yüksek bir varlık kabul edemediği için herkese düşman kesilir, intikam arzusu beslerdi. Belki de bu bir nevi aşağılık duygusu onda sabit bir fikir haline gelmiş olabilir. Bu da olagelen[144] olayları[145] izah edebilir," demişti.

Popinga, defterine, "kendini aşağı görme duygusu" sonra Copengham'ın ismini yazdı ve ilave etti: "Beni satrançta bir defacık yenebildi. O da kazara ve iki taş eksik oynadığımdan, şu halde! Kendini aşağı gören ben miyim, o mu?"

Saat ona geldiği zaman küçücük kahvenin içini büyük bir kalabalığın doldurduğunu ancak fark edebildi. Çiçek satıcı kadın hâlâ orada idi. Kendisini her gelen biraz daha itmiş, bir kenara sığınmıştı. Popinga etrafındakilere baktı. Tuhaf, garip yüzlü insanlardı. Aralarında zenciler de vardı. Kimisi gayet şık giyinmişti kimisi de pejmürde, fakirane elbiseler içinde idi. Popinga bulunduğu yerin bir figüranlar ve artistler kahvesi olduğunun farkında bile değildi. Bütün bu adamlar gece yarısı başlayacak olan eğlencenin eğlendiricileri idiler.

"Groningue istasyon memuru pek telaşlı vaziyetli, titrek bir adam gördüğünü hatırlamaktadır."

---

142) İşrap eden, 143) Azası, 144) Vukua gelen, 145) Hadiseleri.

Popinga, defterine, "yalan, kuyruklu yalan" diye yazdı. Aşağılık duygusu, delilik, şu bu hadi ne ise ne idi ama Groningue'yi terk ederken Paméla'yı öldüreceğini bilmiyordu ki telaşlı ve sıkıntılı olsun... Şimdi iki bardak kocaman Fransız kahvesi içtiği halde öyle titreyen bir hali var mı?

Amsterdam'daki otelin kapıcısı yalan söylemekte tüy dikiyordu. Hani rastlasaydı ona, suratına iki tane tokat yapıştırırdı.

"Daha gelir gelmez halinde bir başkalık olduğunun farkına vardım ve Matmazel Paméla'yı haberdar etmek istedim..."

Kees defterine:

"O halde neden haber vermedin?" diye yazdı.

Kapıcı devam ediyordu:

"Aşağıya indiği zaman yüzü arkasından kovalanan bir yabanıl[146] hayvanı andırıyordu..."

Popinga defterine:

"Yabanıl ne demektir diye sorulsa bir defa bay kapıcıya!" diye yazdı.

Başını kaldırdı. Karşısında onu baştan aşağı süzen smokinler giymiş genç bir adam vardı. Arkasında da Jeanne Rosier.

-Arkadaşım Louis! Sizi yalnız bırakıyorum.

Louis ağzında cigarası, elleri pantolonunun cebinde:

-Bir dakika benimle gelin, dedi, bırakın bunları burada... Biraz aşağı inelim...

Aşağı kattaki apteshanelere doğru Popinga'yı sürükledi. Orada homurdanarak:

-Jeanne bana bütün hikâyeyi okudu... Gazetelere de bir göz attım... Yahu baksana bana sen. Senin aklına böyle şeyler her zaman eser mi?

Popinga güldü. Demek onun, şu karşısında kendisini süzenin aklına ne delilik, ne aşağılık duygusu, ne bellek[147] kaybı hastalığı geliyordu. İşi oluruna bırakıyordu.

-Yok, dedi, ilk defa başıma geldi.

---

146) Vahşi, 147) Hatıra (Hafıza olması gerekiyor).

–Peki öteki, ihtiyar patron ne oldu?

–İşi anlayamadılar. Patron hileli iflas yaptı da intihar süsü vermek istedi. Onun için elbiselerini kanal boyunca bıraktı. Zaten o yüzden değil mi ki...

–Peki peki, uzatma! Şimdi vaktim yok hikâyeni dinleyecek. Otomobil kullanmak bilir misin?

–Elbette[148] bilirim.

–Hülasa benim anladığım şu ki, saklanacak bir yere ihtiyacınız var. Ondan sonra sahte kâğıtlar bulunabilir. Şimdilik emin bir yer ister.

Popinga'nın ağzından pürosunu alarak cigarasını yaktı. Kararını vermiş bir halde:

–Sonra konuşuruz, dedi, siz yukarıda oturup bekleyin. Bütün tayfa karşıdaki lokantadadır...

Adam ayrıldı gitti.

Şimdi saat ikiye geliyordu. Ne içeceğini o da şaşırmıştı. Canı içki çekmiyordu. Karşısında oturan genç bir adam maden suyu getirtmişti. O da istedi. Saat ikiye doğru kahvede bir kavga çıktı. Herkes yerinden uğradı. O hâlâ kımıldamamıştı. Bir düdük sesi etrafı çınlattı. Bunun üzerine kalkıp lavaboya gitti. Bir kabineye kapandı. Hollanda'nın on sekizinci asırdaki ticari ve ekonomik gelişmesi hakkında bir makaleyi okudu. Onun kalkıp aşağıya gidişini ve tekrar çıkışını görmüş olan garson göz kırptı. O da:

–Çok kimse tuttular mı polisler? dedi.

–Yok canım. İki kişi yakaladılar. Ama Noel gecesi. pek öyle sıkı davranmazlar. Bırakırlar sabaha karşı.

Jeanne Rosier bu sırada yanakları kızarmış, kokular sürünmüş, danstan terli ve yumuşak bir halde geldi. Sanki bir ziyaret için gelmiş gibi mantosunu çıplak omuzlarına şöylece attı.

–Başınıza bir şey gelmedi ya? Döğüş olmuş diye duydum da...

–Yok canım! Ufak bir kavga idi.

---

148) Tabii.

–Bana kalırsa Louis sizin işle meşgul olacak. Pek karar vermiş gözükmüyor ama o her zaman böyle yapar. Sakın ben gelmeden bir yere gitmeyin ha! Aman lokantada bir kalabalık var. İnsan çatalını nereye koyacağını bulamıyor. Sıcaktan da boğuluyoruz.

Halinde hem onu korur gibi bir şeyler vardı, hem de ondan çekinen, korkan bir şeyler.

–Çok fazla sıkılmıyorsunuz ya?

–Yok canım! Hiç canım sıkılmıyor, seyrediyorum.

Ancak kadın gittikten sonra kendisiyle senli benli konuşmadığını fark etti. Ve sevindi. Demek ki onu anlamıştı. O sersem Paméla gibi katıla katıla gülmek şöyle dursun biraz evvel sen dediği halde şimdi işi ciddiye alıyordu. Defterini çıkardı. Kendisi hakkında kapıcının, karısının, doktorunun, istasyon memurlarının fikirleri arasına "Jeanne Rosier ötekiler gibi beni deli yerine almıyor herhalde..." diye yazdı.

Gazeteleri itina ile katlayıp cebine koydu. Bekledi. Bu sırada kızını hatırladı. Bir kadın gelip ondan bir şey ısmarlamasını rica etmişti. Kadına beş frank verdi. Başka ümit beslememesini anlatmak istedi. Zavallı Frida ne olacaktı hayatta acaba?

Biraz sıkılmıştı. Sıkılmıştan ziyade terlemişti. Kahve pek sıcaktı. Halbuki kafası o kadar soğuk, o kadar sakin, o kadar rüzgârsızdı ki... Acaba Madam Popinga Yeni Zelanda'ya gidip bir otelde kâhyalık edecek miydi?

Morning Post'a bir ilan göndermeyi ve yalnız "nasılsınız?" demeği düşündü.

–Garson, bana bir maden suyu daha.

Sonra yine düşünmeğe başladı. Şu jigolosunu bırakıp da Jeanne Rosier kendisine âşık olsaydı, ne olurdu? Biraz sonra hafifçe sarhoş bir halde Jeanne Rosier çıkageldi. Saat dört vardı. Onu hâlâ orada bıraktığı yerde bulunca şaşırmış gibi idi.

Amma da inatçısınız ha! Bu kadar sözünde durmak!

Sonra sesinin ahengini değiştirerek:

–Louis ve ötekilerin size pek itimatları yok. Ben elimden geleni yaptım. Sizin için şunu koparabildim. Biraz sonra şu karşıdaki otomobil dizisinden iki tanesi kopup ayrılacak ve bütün hızıyla[149] İtalya Kapısına doğru yollanacaklar. Biliyor musunuz "İtalya Kapısı" ne taraftadır?

–Yok!

–Fena, çok fena! O halde işiniz dumandır. Muvaffak olup olamayacağınız çok şüpheli. Onlar istiyorlar ki siz de bir arabaya atlayasınız, doğru İtalya Kapısına. Orada sizi bekleyecekler. Fenerleri üç defa açıp kapayacaksınız, ondan sonra selamet. İşiniz önünüzdeki arabaları takipten ibaret.

–Bir dakika... Şu İtalya Kapısı dediğiniz yer ne taraftadır? Sağda mı, solda mı?

–Ne sağda, ne solda. Doğru. Doğru, bütün Paris'i doğruca geçmek lazım.

–Zarar yok! Polislere sorarım.

–Siz ya delisiniz yahut da söylediğimi anlamadınız. Atlayacağınız araba, sizin arabanız değildir azizim. Kabarelerin birinde gece yemeği yiyen zenginlerden birinin arabasıdır.

–Tamam. Ben de başka türlü anlamadım. Kalkıp polislere sormaktan daha doğru ne olabilir? Onlara arabanın çalınmış olmadığını bundan daha iyi ne ispat eder? Hiç altındaki otomobili çalmış olan adam polise yol sorar mı?

–Vallahi orasını bilmem. Bir defa tecrübe edersiniz. Louis ile arkadaşları sizi orada beklerler. Ama çok bekleyemezler ha!.. Dikkat! Bir şey daha vardı. Lüks marka otomobil istemez. Şöyle harcı âlem cinsinden olsun, diyorlardı.

Yanyana oturmuş konuşuyorlardı. Kees, dün akşam fırsat düştüğü halde onunla biraz daha samimi olmadığına üzüldü.[150] Zahmete değerdi doğrusu. Hiç de fena kadın değilmiş.

149) Süratiyle, 150) Teessüf etti.

–Sizi ne zaman görebileceğim? derken sesi hem alçalmış, hem de hafifçe titremişti.

–Bilmem. Louis'ye bakar... Dikkat!... İşte çıkıyorlar.

Hemen içtikleri içkileri ödedi. Pardösüsünü sırtladı. İki araba diziden ayrılmış, aynı zamanda hareket etmişlerdi.

Kapıdan çıkmak üzereyken:

–Bana bir allahaısmarladık da mı yok?

–Nasıl yok... Öyle şey mi olur? Sizi çok seviyorum... Siz çok iyi bir kadınsınız...

Sokağa çıktı. Hemen evine gidip rahat etmek isteyen bir adam haliyle ilerledi. Bir iki arabaya baktı. Bir tanesine bindi. Motoru işletti. Hızla uzaklaştı. Son defa arkasına dönüp baktı. Camın öbür tarafında kendisini gözlediğine emin olduğu Jeanne Rosier'ye bir selam göndermek istiyordu. Fakat artık kahveden uzaklaşmıştı. Kahve gözükmüyordu. Douai sokağının köşesini döndü. İşte Popinga, Noel gecesini böyle geçirdi.

BEŞİNCİ KISIM

Sabahın onu var yoktu. Kapıcı daha yeni kalkmıştı. Sokaklarda kimsecikler yoktu. Bayram sabahlarının ümitsiz boşluğu her bucağı doldurmuştu. Taksiler bile yerlerinde değildi. Sokakta ancak ihtiyar ve küskün, sabah duasına kiliseye giden, bir iki kişiye rastlanıyordu. Hepsinin burnu soğuktan kızarmıştı. Birkaç dakikadır apartıman kapısının önündeki gürültü ile uyanmış bulunan Jeanne Rosier birdenbire akşamdan kalmış sarhoş sesiyle:

–Ne oluyor? diye seslendi.

–Polis!

Bu kelime ile iyice uyanmıştı. Terliklerini ayaklarına geçirirken homurdanıyordu:

–Bir dakika hele...

Fromentin sokağındaki kendi evinde idi. Bu gece yapayalnız uyumuştu. Yeşil ipekten elbisesi bir sandalyenin üstüne gelişigüzel atılmıştı. Çorapları yatağın ayak ucunda idi. Günlük kombinezonu ile yatakalmıştı. Hemen onun üstüne sabahlığını geçirerek kapıyı açmağa koştu.

–Ne istiyorsunuz?

Sivil polis memurunu uzaktan şahsen tanıyordu. Adam odaya girdi. Şapkasını çıkardı. Elektrik düğmesini çevirdi. Sonra:

–Komiser Lucas sizi görmek istiyor. Müdüriyete götürmek üzere emir aldım.

–Bayram günleri de çalışır mı sizin komiser?

Matmazel Rosier, böyle yataktan fırlamış haliyle giyinik halinden bin defa daha güzeldi. Kızıl saçları parça parça yüzüne düşüyordu. Makyajsız

yüzü ve gözleri yabanıl[151] ve şeytani bir çekingenlik veriyordu kendisine.

Sivil polis, gözünü ondan ayırmaksızın, cigarasını tüttürüyordu.

Matmazel Rosier:

-Hava nasıl dışarda?

-Her taraf don tutmuş.

Şöyle hafif bir makyaj yaptı. Sokakta memura:

-Bir taksi tutmadınız mı?

-Hayır, emir almadım ki.

-O halde, parasını ben vereyim de bir taksi tutalım. Paris'in yarısını otobüsle geçmeğe niyetli değilim.

Müdüriyete geldikleri zaman, daha memur odaları bomboştu. Yolda gelirken her türlü ihtimali düşünerek ona göre cevaplarını hazırlamıştı. Komiser ilke gereği[152] bir çeyrek saat onu bekletti. Fakat böyle yerlere alışık bulunan Jeanne Rosier hiçbir sabırsızlık belirtisi[153] göstermedi.

-Gir bakalım küçük hanım... Affedin sizi bu kadar erken uyandırdığımız için...

Kel kafalı, babacan bir adam olan komiser Lucas'ın yanı başına oturarak çantasını yazı masasının üstüne koydu.

-Çoktanberi buralara uğramadınız... Doğru değil mi? Dur bakalım, son defa geldiğiniz zaman, iyi hatırlıyorsam, bundan üç sene evvel, ne iş içindi o? Ha, şu eroin meselesindendi. Ne tuhaf! Siz şimdi Louis ile beraber değil misiniz?

İlk cümleler lafın gelişi, asıl konuşmaya[154] girişmek için girişti[155]. Son suali Jeanne'i biraz sarstı. Fakat cevap vermekte güçlük çekmedi.

-Bunu kim söyledi size?

-Vallahi, iyice bilmiyorum ama; dün gece Monmartre'da bir yerde Noel yemeği yerken[156] bi-

151) Vahşi, 152) Prensip icabı, 153) Alameti, 154) Muhavereye, 155) Girizgâhtı, 156) Reveyyon yaparken.

risi anlattı idi. Güya Louis'den ayrılmışsın. Bir İngiliz mi, Alman mı birisi ile berabermişsin diye.

-Allah Allah!

-Ben de seni zaten bunun için çağırmıştım. Sonradan başına bir bela gelmesin diye.

Onları işiten iki samimi arkadaş sanırdı.

Komiser, odada elleri yeleğinin kenarlarında, ağzında bir cigara ile geziniyordu. Ziyaretçisine de bir cigara vermişti. O da ayaklarını birbiri üstüne atarak rahat rahat cigarasını tüttürüyor ve pencereden Seine nehrinin bir köprüsü üzerinden geçen otobüsleri seyrediyor, düşünüyordu. Nihayet:

-Ha anladım, ne demek istediğinizi, dedi birdenbire, herhalde evvelki akşamki müşteriden bahsediyorsunuz...

Lucas şaşırmış gibi yaptı.

-Ya, dedi, demek o geçici bir müşteri idi. Halbuki, bana demişlerdi ki...

-Başka hiçbir şey söyleyemezler. Bundan size bahsetse Picartt's kabaresindeki garson Freddy bahsedebilir. Tam kabare kapanacağı sırada Hollandalı, eğlenmek maksadı suratından okunurcasına içeri girdi. Beni masasına davet etti. Şampanya ısmarladı. Parasını vereceği sırada Hollanda parası değiştirdi. Kalktık, beraberce Victormasse'deki otele gittik, yattık. Elini bile dokundurmadı bana...

-O da neye?

-Bilir miyim neden? Sabaha karşı artık bu çorba kâsesi heriften içim sıkıldı. Bastım gittim...

-Elbette,[157] parası ile beraber?

-Hayır, uyandırdım kendisini, bana bin frank verdi.

-Bir şey yapmadığı için mi, dersin?

-Bunda benim bir kabahatim yoktu ki!

-Siz de kalkıp doğru eve gittiniz, Louis'inizi buldunuz.

---

157) Tabii.

Kız evet yerine başını salladı.

–Sahi, Louis'ye ne oldu? Bu sabah sizinle beraber değilmiş?

Jeanne Rosier'in gözleri şimşek gibi çakıyordu şimdi.

–Ben de nerede olduğunu sizden öğrenirsem sevineceğim.

–Dün gece de beraber değil mi idiniz?

–Evet!... Dün gece erkenden beraberdik. Bütün bizim tayfa oturup bir yerde yedik içtik. Bir aralık saat bire, ikiye doğru kim bilir hangi orospu göz etti. Ortadan bir sıvışış sıvıştı.

–Bugünlerde çok mu çalışıyor, dersin?

Jeanne kahkaha ile güldü.

–Çalışmak mı? dedi. Çalışsa idi bana ne ihtiyacı kalırdı? Hem neden çalışsın, ben varken...

Lucas da gülüyordu. Jeanne Rosier, artık bitti mi, der gibi geniş bir nefes aldı. Her ikisi de rollerini mükemmelen oynamışlardı. Her ikisi de şüpheli ve gizli düşünceleri ile dolu bir halde idiler.

–Artık gidip yeniden yatabilir miyim?

–Vallahi ne diyeyim, elbette ki evet... Ha! Şayet Hollandalıya yeniden rastlarsanız...

–Suratı budur diye bir defa yapıştırırım. Ben öylelerinden nefret ederim. Sevmem ahlaksızları. Bir çeyrek saattir beni ne diye sorguya çektiğinizi bilmiyorum sanıyorsanız... Ben de gazete okuyorum komser bey!... Şu Amsterdam'daki dansöz gibi olacağım hatırıma geldikçe...

–Fotoğrafından tanımadınız mı?

–Evet dersem yalan... Fotoğrafına benzemiyor... Ama ben yine anladım.

–Sana hiçbir şey söylemedi mi? Ne yapmak istediğini hiç belli etmedi mi?

–Güneyi[158] bilip bilmediğimi sordu... Galiba Nice'den bahsetti.

Kadın, ayakta duruyordu. Komiser teşekkür

158) Cenubu.

etti. On beş dakika sonra Jeanne Rosier evinde idi. Tekrar yatmadı. Sıcak bir banyodan sonra basit bir elbise giydi.

Saat yarıma doğru Blanche sokağındaki ahbapların geldiği "Melie" lokantasına girdi. Bir masaya oturdu. Bir kadeh porto[159] istedi. Daha acıkmamıştı.

Garson kısaca sordu:

–Louis?...

–Ne bileyim? Nerdeyse gelir herhalde...

Saat üçe daha gelmemişti. Jeanne Rosier bir haber bırakıp mahallenin sinemasına girdi. Saat beşte yanına birisi oturdu. O idi:

–Louis, geç kaldın.

–Poitiesrs'ye tekrar gitmek zorunda kaldım.

–Amma yaptın! Yavaş konuşsak... Dikkat! Arkamızda meraklılar olabilir.

Sinemadan çıktılar. Blanche sokağının kalabalık bir birahanesine gittiler.

–Beni bu sabah müdüriyete götürdüler... Hani o Lucas var ya... Hani canım o insana kızı gibi muamele eder de en namussuzlardan biridir... Bizim dangalağı nereye bıraktın?

–Goin'lere... Çok tuhaf adam... Birinci arabada Fernand'la beraberdik. Place d'Italie'yi mümkünü yok bulamaz, diyordu. Ama tam biz oraya vardığımızda baktık ki bir araba bize işaret veriyor. Sanki herif hayatı boyunca otomobil hırsızlığı yapmış... Tam süratle Juvisy'ye doğru bastık gaza. Hemen bir garaja girer girmez arkamızdan o da damladı.

–Ne dedi?

–Hiç... Goin garajda her şey hazır bekliyordu. Bir saate varmadan işimizi bitirmiştik... Rose bize sıcak bir kahve yaptı. Oradan üç araba hareket ettiğimiz zaman daha gün doğmamıştı. Senin Hollandalıyı elbette[160] orada bıraktık. Bakalım

---

159) Porto şarabı, 160) Tabii.

bir fırsatını bulduğumuz zaman onu da kurtarırız... Herhalde bir yere ufak tefek bir para bırakmıştır.

–Aman! Dikkat etmeli. Polis bir gece onunla kaldığımı biliyor. Lucas beni böyle sabahın saat onunda çağırttığına göre kafasında bir fikir dolaşıyor, demektir.

–Talihsizlik. Hemen bunu ben Goin'e telefonda fısıldamalıyım.

–Telefonda fısıldanır mı? Ya dinlerlerse?

İlk bakışta, masalarında, şık, temiz ve genç bir çift gibi idiler. Yüzler, hislerinden ve konuşmalarından[161] en küçük bir parçasını belli etmiyordu.

–Başka bir yol bulmalı, dedi Jeanne Rosier. Bunu yarın konuşuruz. Bu akşam sen herkesin seni görebileceği bir yere gitmelisin. Ya boks maçına git, yahut da bisiklet yarışına, ne bileyim ben, işte böyle bir yere...

–Anlaşıldı! Beraber yemiyor muyuz akşam yemeğini?

–Hayır! Bir kız arkadaşımla aşna fişne yaptığını söyledim. Bizimkilerden bir tanesini bul da...

Bunu söylerken, genç adamın baldırına bir çimdik atıyor ve ilave ediyordu.

–Yalnız, dikkat et, dokunayım filan deme, karışmam...

Küçük Saint Georges Meyhanesinde şimdiye kadar bütün inandığı şeylerin boşluğunu patronu Julius de Coster'i dinlerken anlayan Kees, şimdiden sonra ne diye şaşıracaktı?

Eskiden olsa bu garajın öteki garajlardan bir farkı olacağını aklına bile getirmezdi. Şimdi, tersine hiçbir zaman sahici bir garajın şu anayoldan yüz metre kadar uzakta, hiçbir tarafa açılmayan bir yol üzerinde olamayacağını, iki benzin pompasının elektriklerinin yakılmayacağını sonra garajın kapısının uzaktan tuhaf bir şekilde çalınan

161) Mükâlemelerinden.

korna ile açılmayacağını anlayıverdi. Sonra yine, garaja yakın bir yerde bir sürü, hemen hemen yeni denecek kadar az kullanılmış, hepsi de kazaya uğramış otomobillerin bulunmasını da garip buluvermişti. Otomobil fenerlerinin ışığında garajın levhasını okuyacak kadar zaman da bulmuştu. Eskiden böyle şeylere hiç dikkat etmezdi. "Boret ve Goin-otomobil elektriği işi..."

Pürosunu yakmış, buraya varmalarından sonra geçen sahnelere seyirci kalmıştı. Onları iki adam karşılamıştı. Bir tanesi hem şişman, hem dev gibi uzundu. Bu Goin'di. Ötekisi âdeta çocuk denecek yaşta idi. Boret o olmalıydı, ama herkes onu Kiki diye çağırıyordu. Goin, ceplerinden İngiliz anahtarları gözüken kahverengi bir tulum giymişti. Daha Louis ile tokalaşır tokalaşmaz işe koyulmuştu bile. Herkesin işten çaktığı hissediliyordu. İkinci otomobili getirenin ismini Kees öğrenememişti. Bu delikanlı çok sevimli biri idi. O da Louis ve Fernandi gibi smokin giymişti.

Garajın içinde birkaç tane aletle bir de ufak kamyondan başka bir şey yoktu. Duvarlar kireç badanalı idi. Yer topraktı. Bir köşede kocaman bir soba vardı. Tavanda iki gayet kuvvetli elektrik lambası çiğ bir ışık yağdırıyordu.

Ötekiler hemen işe başlarken Louis ufak kamyondan bir valiz çıkardı. Sonra bir don bir gömlek kalıncaya kadar soyundu. Valizin içinden çıkardığı kahverengi bir elbiseyi giydi. Bir sarı kravat bağladı. Sonra bu elbisenin üstüne o da bir tulum geçirerek arkadaşlarına yardıma geldi.

Goin, bir boya silici ocağı üflerken Kiki gelen arabaların numaralarını söküyor, Fernand'la öteki genç adam da smokinlerini başka esvaplarla değiştiriyorlardı.

Louis sordu:

–Rose burda yok mu?

Goin: –Şimdi inecek. Sizi işitir işitmez zili çaldım deyince, Kees etrafına bakındı. Ve hemen garajın içinden eve doğru açılan bir kapı ve bu

kapının kenarında bir elektrikli zil düğmesi keşfetti. Hemen o sırada[162] bu kapı açılarak genç denebilecek, iyice uyumadan acele ile giyindiği pek belli bir kadın içeriye girdi ve herkese, hatta Kees'e bile fazla bir hayret göstermeden dostça selam verdi.

–Yalnızca üç teneke daha! dedi. Amma da az ha! Noel gecesi olduğu belli...

–Sen çabuk kahve yap bize. Sen bir şey yer misin Louis?

–Teşekkür ederim. Daha hindi dolmasını öğütemedim.

Dışardan yana herhalde güvenlik içinde[163] olacaklardı ki bir göz bile atmıyorlardı. Bir taraftan İngiliz anahtarlarını elden ele verirlerken öteki taraftan birbirleriyle şakalaşıyorlardı.

–Jeanne ne âlemde?

–Şu yeni dostumuzu bulan o. Ha, sen onu yeni bir emre kadar burada muhafaza edeceksin. Aman dikkat! Çünkü dostumuzun vaziyeti pek nazik, bir yakalanırsa hani...

Bir saat içinde plaka numaraları, motor numaraları, şasiler değiştirilivermişti. Sonra garajın arkasındaki, hakçası, adamakıllı temiz bir mutfağa girmişlerdi. Rose onlara sıcak kahve yapmış, tereyağı, reçel, sucukla dolu bir masa hazırlamıştı.

Louis ağzı yana yana kahvesini içerken Kees'e:

–Siz azizim, burada yerleşir, Goin ne derse onu yaparsınız. Elinizde sahte vesika olmadığına göre boy göstermeğe de lüzum yok! Gelecek hafta sizi bu beladan kurtarmağa çalışırız... Anlaşıldı mı?

Popinga memnun.

–Anladım efendim, dedi.

–Hey bizimkiler! Biz tüyelim Fernand, Rems yolunu tutar... Sen şöyle Paris'i bir dolaşır, ara-

---

162) Akabinde, 163) Emniyette.

bayı Rousen'de okutmağa bakarsın... Ben Orléans tarafına gidiyorum... Hadi akşama görüşürüz, çocuklar... Eyvallah Rose cicim, akşama görüşürüz!...

Kees, hiç tanımadığı insanlarla bu yeni atmosfer içinde kalmaktan önce bir memnunluk duydu. Boyu bir metre seksen santimi aşan Goin işini bitirmiş, tabakasından bir cigara sarıyordu. Ona Üçüncü Okyanus'un kaptanını hatırlatıyordu. Kaptandan daha kuvvetli olmalı idi. Rose, dirseklerini masaya dayamış rüya görüyordu.

–Sen yabancı[164] mısın?

–Hollandalıyım.

–O halde, seni bulmalarını istemiyorsan, İngilizim de. Bu taraflarda epey İngiliz var. Bari İngilizce bilir misin? Aynasızlara acaba suratının biçimi, gözünün rengi, boyun posun bildirildi mi?

Kees bir taraftan bol sütlü kahvesini yudum yudum içerken, Goin yukarıya çıkmış, bir mavi pantolon, kendisininki gibi bir kahverengi tulumla geri dönmüştü.

–Al! Giy şunları, bir bakalım, olacak mı? Herhalde iyi gelir... Rose o zamana kadar sana bizim odanın arkasındaki sandık odasına bir yatak yapsın... Benim anladığıma göre sen kâğıtlarını beklerken yatıp uzun uzun kestirirsen iyi edersin...

Rose kalktı. Herhalde yatağı yapmak üzere yukarı çıktı. Goin, bacaklarını uzatarak gözlerini kapadı. Uyuklamağa başladı. Bir müddet sonra yukardan Rose:

–Çıkabilirsiniz, diye bağırdı.

–İşitiyorsun ya... Hadi bakalım, git yat... Allah rahatlık versin.

Merdiven karanlık ve dardı. Kees, odasına gitmek için Goin'le Rose'in her tarafı darmadağınık odasından geçti. Girdiği oda ufacıktı. Bir köşede portatif bir çadır karyolası, bir küçük masa, duvarda kırık bir ayna vardı.

---

164) Ecnebi.

–Yıkanmak için, aralık yerdeki kurnaya müracaat... Gürültüden rahatsız olmazsanız iyi... Çünkü gece gündüz tren düdükleri duyacaksınız... Tam cer[165] istasyonunun yanındayız.

Kadın kapıyı kapayıp çıkar çıkmaz Kees pencereye koştu. Yüzünü cama yapıştırırcasına yaklaştı. Yarı aydınlıkta uzayan rayları, vagonları, trenleri ve kirli bir gökyüzüne lekesiz ve kocaman kocaman dev gibi[166] gölgeleri çizilmiş on tane lokomotif gördü.

Gülümsedi. Esnedi. Gidip yatağının üstüne oturdu. Bir çeyrek saat sonra elbisesiyle derin bir uykuya dalmıştı.

Jeanne Rosier müdüriyete çağrıldığı zaman daha uyuyordu; hatta yine Jeanne, Melie'ye gidip oturduğu zaman da...

Saat ikiye doğru bu kadar sessizliği merak ederek kapıyı aralık edip bakan Rose onu hâlâ uyuyor buldu.

Saat üçe doğru uyandı. Kendisine yeni verilen elbiseleri giydi. Karanlık merdiveni el yordamıyla yoklayarak mutfağa indi. Hemen, kendisi için hazırlandığını tahmin ettiği tabakların başına çöktü.

–Tavşan yahnisi sever misiniz?

–Bayılırım!

O her şeye, yenen her şeye bayılır.

–Kocanız nerede?

–O benim kocam değil. Kardeşim. On beş kilometre uzakta bir yerde, futbol maçı varmış, oraya gitti.

–Ötekiler dönmedi mi?

–Artık bir daha gelmezler bu taraflara.

–Peki. Jeanne Rosier? O da gelmez mi ara sıra?

–Buraya gelip ne yapsın? O bizim patronun karısıdır.

---

165) Türkçesi "çekme", "sürükleme" Bugün de kullanılıyor,
166) Âsâ.

Neden olduğunu pek iyi bilmediği halde Jeanne'i tekrar görmek istiyordu. Tavşanı yerken hep onu düşünüyor, ondan ayrı bulunmak âdeta canını sıkıyordu.

–Gidip biraz gezebilir miyim?

–Şarl[167] bana çıkmasın diye tembih etti.

–Şarl kim?

–Ağabeyim! İsterseniz Goin deyin siz.

Tuhaf kadıncağız. Bir hemşireden ziyade hizmetçiye benziyor. Rengi soluk mu soluk; sanki ay aydınlığına bürünmüş, dudaklarına da amma boya sürüyor ha! Üstündeki portakal rengi ipekli de hiç yaraşmıyor. O yüksek ökçeli iskarpinler hele...

–Öğleden sonra, akşama kadar garajda mı kalırsınız?

–Birimiz burada kalmalı elbet. Akşam dansa gideceğim.

O, sokağa çıkmağı tercih etti. Kendini, Juvisy'nin, pazarlıklarını giymiş insanlarla dolu sokaklarında buldu.

Sırtında tulum, üstünde gri bir kazakla elleri cebinde dolaştı. Gidip bir pipo satın aldı. Çok adi cinsten bir pipo idi ama yine de aldı. Doldurdu. Yaktı. Dişlerinde piposu, içi müşteri ile dolu bir kahveye daldı.

İşte orada, bir kenarda garip bir kumar makinesi gördü. Bir delikten bir frank atılıyor, bir daire dönüyor, dönüyor, birtakım çeşitli meyve resimleri üstünde duruyordu. Bazen içine atılan frank hiçbir şey getirmiyor, bazen de dört, altı, sekiz, on iki franga kadar para çıkıyordu.

Kahveciye:

–Bana bir elli frank bozar mısınız? Hepsi birer frank olsun.

Bir yarım saat sonra bir elli franklık daha bozduruyordu. Oyuna fena halde tutulmuştu. Herkes ona bakıyordu. Cebinden kırmızı kaplı

---

167) Aslı Charles.

defterini çıkarmış, üzerine birtakım hesaplar kaydediyordu. Saat beşe doğru, kahvenin içi dumandan masmavi kesildiği bir sırada o hâlâ oynuyordu. Saatlerden beri yapayalnız oynadığı için garipserler mi diye aldırış bile etmiyordu. Nihayet işi kavramıştı. Kahvehane sahibine:

–Atılan iki franktan birisi sonunda hususi bir kasaya düşüyor, bu aletin sahibinin kârı da bu oluyor.

–Ben bilmiyorum. Bizim değil. Başkaları gelip makineyi buraya koyuyorlar. Sonra da ara sıra gelip ne var ne yok alıp gidiyorlar.

–Kaç günde bir gelirler.

–Belli olmaz ama hesaplarsan haftada bir uğrarlar.

–Ne kadar para toplarlar?

–Vallahi hiç bilmem.

Onun içinden çıkılmaz birtakım hesaplarla uğraştığını ve yüzündeki hatların hiç oynamadığını görenler birbirlerine göz kırpmağa başlamışlardı. Delikten sekiz ve on iki frank düştüğü zaman hemen defterine kaydediyordu.

Kahvehane müşterilerinin birçoğu demiryolu amelesi idi. Kees bir taraftan oyuna devam ederken diğer taraftan bu amelelerden birine soruyordu:

–Burası büyük bir istasyon mudur?

–Paris'in en mühim marşandiz istasyonu burasıdır. Cer burada yapılır... Şey, siz böyle oynamakta devam ederseniz istediğiniz kadar yutulabilirsiniz...

–Biliyorum.

–Bildiğiniz halde de oynuyorsunuz.

Bir türlü alışamadığı piposunu bırakmış, bir püro yakmıştı. İsmini bile bilmediği, rengi hoşuna giden, müşterilerin çoğunun içtiği bir içki getirtmiş içiyordu.

Sahiden tuhaf bir Noeldi bu! Dini merasim-

den yana herkes ilgisizdi.[168] Hatta civarda bir çan sesi bile duyulmuyordu.

Bir masada, çoluk çocuklu bir aile oturmuş kâğıt oynuyorlardı. Baba, arkadaşlarıyla kâğıt oynuyor, ötekiler bakıyorlardı... Küçükler ara sıra babalarının aperatif bardağından birer yudum çekiyorlardı.

Popinga hesaplarını bitirmişti.

Önemli[169] bir yüz takınarak tezgâha doğru yürüdü. Patrona:

–Böyle bir makine ne kadar para getirir, biliyor musunuz? Günde en azdan yüz frank. Diyelim ki böyle bir makine beş bin franga mal olabilir...

Birisi itiraz etti:

–Ya bütün ganyot kazanılırsa?

–Hiçbir önemi[170] yok... Bakın size izah edeyim...

Defterinin iki yaprağı denklemlerle[171] dolu idi. Kimse bir şey anlamadan onun izahını dinlediler.

–Kimmiş bu.

–Bilmem yabancıya benziyor.

–Nerede çalışıyormuş?

–Ne bileyim ben! Makineye iki yüz frank kaptırdı. Tuhaf herif...

–Biraz kafadan yana sakata benzer.

–Bütün yabancılar[172] bir parça öyledir... Biz anlayamadıklarımıza bu damgayı yapıştırıyoruz...

*

Goin, maçtan dönmüş. Rose'da dans etmeğe gitmişti. Goin dünyanın en sakin, en mesut insanı haliyle mutfakta oturmuştu. Ayaklarında terlik, elinde gazete, dudağında cigara... Kees defterine bir şeyler yazıyordu:

"En azdan üç arabanın kârı: 30.000 frank. Her hafta bu kadar iş yapması çok kolay olduğuna göre, senede...."

168) Lakayitti, 169) Mühim, 170) Ehemmiyeti, 171) Ekuvasyonlarla (aslı Fransızca équation), 172) Ecnebi.

Sonra daha alta:

"Jeanne Rosier'yi gidip görmeli ve beni buraya ne diye getirtti, öğrenmeli..."

Bunun üstüne yatmak üzere odasına çıktı. Uyumadan evvel yine pencereden gecenin içinde uzayan tren yollarını, yeşil, kırmızı fenerleri, gelip geçen karanlık trenleri seyre daldı; ama durmadan düşündüğü şey Jeanne Rosier idi. Şimdi onu düşünürken o gece neden öyle ilgisiz[173] kaldığına pişman oluyor, onunla hayalen samimi anlar yaratıyordu.

Ertesi gün saat onda kalktığı zaman her taraf birkaç santim kar tabakası ile kaplı idi. Yollarda kar erimişse de kenarlarda ve tren yolunda rayların arasında bembeyaz uzuyordu. Rose'i mutfakta ihmal edilmiş tuvaleti ile, perişan bir halde buldu. Ona ağabeysini sordu.

Garajın içinde Kiki bir mektep çocuğu gibi dili dışarda ve dişlerinin arasında, bir manyato tamir ediyordu.

-Ben de Paris'e kadar bir gideyim, diyorum.

-Ağabeyim gitmek isterse bırakmayın, dedi. Bu sabahki gazeteyi okursanız anlarmışsınız.

-Neler yazıyor yine?

-Bilmem. Ben okumadım.

Onun meraklı[174] olmadığı hissediliyordu. Bir tencereye soğan doğramakla meşguldü. O gazeteyi açarken dönüp de bakmadı bile.

"Bu kadar nazik bir iş karşısında polisin vazifesini zorlaştırmamak için daha ağzı sıkı[175] davranmak mecburiyetinde olduğunu elbette takdir edersiniz. Bununla beraber, size şunu bildirmeğe mezunuz ki Noel bayramını herkes istirahat içinde kutlarken, bazıları ve bilhassa adli polis komiseri Lucas bütün gayreti ile şu Hollandalı canavar meselesini, kapamak üzere durmadan çalışmıştır. Amsterdam canavarının tevkifi bir gün meselesi..."

---

173) Lakayit, 174) Mütecessis, 175) Ketum.

Hep o hikâye! Küçümseyerek canavar kelimesinin altını çizdi. Yüzünde çok garip bir tebessümle gözlerini Rose'nin sırtına ve sabahlığının büsbütün genişlettiği dolgun kalçalarına dikti.

"Hollanda'dan edindiğimiz bilgiye[176] nazaran diğer taraftan bu mesele gittikçe önem kazanmakta[177] ve Kees Popinga'nın çalışmakta olduğu Julius de Coster müessesesi iflas vaziyetinde bulunmakta ve adli kovuşturmaya[178] uğramaktadır. Müessese tarafından bütün parasının kaybedilmiş olduğunu keşfeden Popinga acaba intikam hisleriyle patronunu da öldürmüş müdür? Yoksa bu meseleye başka türlü bir izah...

Bütün bu okuduklarından yalnız iki kelime hatırında kaldı: "Komiser Lucas." Sonra gazeteyi bırakarak gitti. Ocakta kaynamakta olan tencerenin kapağını kaldırdı. Baktı. Sonra kalkıp yine dünkü kahveye gitti. Bir taraftan kahveci ile gevezelik ederken bir taraftan da mahut oyuna devam etti.

Garaja döndüğü zaman, Goin, oturmuş öğle yemeğini yiyordu. Öyle bir Goin'le karşılaşmıştı ki, ancak tanıyabildi. Tertemiz bir şehir elbisesi giymişti.

-Nihayet geldiniz ha! Yahu az deli değilmişsiniz siz? Nereye gitiniz?

-Çok sevimli bir kahvehane buldum. Oraya gittim.

-Ne olup bittiğinden haberiniz var mı? Bu sabah patronu gördüm. Dün bir sivil gelmiş Jeanne Rosier'i yatağından kaldırıp müdüriyete götürmüş. Şimdiye kadar başımızı bir belaya sokmadıksa talihimiz yavermiş.

-A!... Ne demiş?

-Ne bileyim ben? Bildiğim bir şey varsa o da patronun odanızdan dışarıya çıkmayı size menettiğidir. Sizi artık birkaç gün buralarda kimse gör-

176) Malumata, 177) Ehemmiyet peyda etmekte, 178) Takibat.

memeli. Lucas bir işaret verinceye kadar evden çıkmak yok.

Rose ilgisiz,[179]

–Yemek yemiyor musunuz? diye sordu.

–Tabağa konsun diye bekliyorum.

–Sizi buraya getirdiği zaman işin bu kadar berbat olduğundan haberim yoktu. Yahu! Size böyle her zaman olur mu? Kafadan yana sakat mısın, nesin?

–Kafadan yana sakat ne demek, anlamadım.

–Yani bu karıları boğazlamak hali her zaman kafanıza doğar mı?

–İlk defa başıma geldi. Gülmeseydi...

Sonra kızarmış patatesli sığır etini kesmeğe koyuldu.

–Sana şunu evvelden haber vereyim ki, kız kardeşime elini dokanırsan kafanı kırarım senin! Bilseydim sizin bu kadar anasının gözü bir herif olduğunuzu...

Kees hiç ses çıkarmamağı daha münasip buldu. Karşısındaki laftan anlar, oturup konuşabilecek adam değildi ki, cevap versin. İyisi mi hiç cevap vermeden yemeğini yemeli.

–Bir defa odanıza çıktınız mı artık kapanıp kalın, anlaşıldı mı? Kâfi derecede Juvisy kahvelerinde boy gösterdiniz. Bari kimse ile konuşmasaydınız. Yoksa gevezelik ettiniz mi?

–Hayır gevezelik etmedim ama, konuştum.

İşin tuhafı. Golo sinirleniyor, öteki sakin sakin, iştiha ile yemeğini yiyordu.

–Patronunun ne halt karıştırdığı yakında belli olur. Ben de sizi bir adam sanmıştım.

Söylenip duruyordu. Rose susmuş, masanın bir ucuna çekilmiş sessizce yemeğini yiyor, bir taraftan da iyi bir ev kadını gibi maltızları gözetliyordu. Kiki, eşiğe oturmuş, tabağı dizlerine koymuş, yemek yiyor, konuşmuyordu. Popinga, onun hakkında ne düşündüğünü söylememeği

179) Lakayit.

tercih etti. Goin ne söylerse söylesin, kabullendi. Sustu. Bu yüzden Goin durmadan konuştu.

–Bir iki güne kadar patron gelecek, bu akşam Marsilya'ya gitmesi lazım. Ama döner dönmez.

Popinga kararını vermişti. Yemeğini bitirdi. Mendili ile ağzını sildi. Sonra:

–Ben odama çıkıyorum, bonsuvar, dedi.

Hiçbir cevap almadan merdivenlere doğru yürüdü. Yukarıya çıktı.

Çıkarken Goin pişman olmuş bir sesle bağırdı:

–Bir şeye ihtiyacınız olursa, ayağınızı döşemeye iki defa vurun. Mutfak tam altınızdadır. Rose işitir.

Kees uyumak istemiyordu. Gidip pencereden çok bir çatı deliğine benzeyen penceresine dirseklerini dayadı. Dışarıyı seyre daldı. Önünde hayret verici bir manzara vardı. Çayırlar karla örtülmüştü. Tren yolunda gözükmeyen bir trenin ittiği lokomotifsiz vagonlar kendi kendilerine gidiyorlardı. Islık, düdük, istim sesleri duyuluyordu. Kocaman lokomotifler çuhçuhlarıyla istim boşaltarak gidip geliyordu. Her tarafta vagon, yağ varili, islim, demir, petrol, ray dolu idi. Bütün bu demir kalabalığının arasında nasılsa unutulmuş gibi üç ağaç, yapraksız dallarıyla buzdanmış gibi soğuk bir gökyüzüne kara kara garip çizgiler çiziyordu.

Bütün söylenenlerden yalnız bir şey aklında kalmıştı: Louis gitmişti. Yahut da Marsilya'ya hareket etmek üzere idi.

Saat dörde doğru tavandaki abajursuz, çelik elektrik lambasını yakmış okuyordu.

"Komiser, Fromentin sokağında 13 numarada oturan ve Jeanne R... isimli birini davet ederek tanıklığına[180] müracaat etmiştir..."

Oda adamakıllı soğumaya başlamıştı. Üstüne pamuk yorganı çekti. Yatağını, köşeden oda-

180) Şahadetine.

nın ortasına getirmişti. Mutfaktaki sobanın borusu çatıdan çıkmak için kendi odasının ortasından geçiyordu. Onun için karyolasını bu boruya yakın getirmişti. Trenler acı acı düdük çalıyorlardı.

Louis, Marsilya'ya gidecekti. Şu Rose, onun kim olduğunu öğrenmek için zahmet edip de gazeteyi bile okumuyordu... Louis, şimdiye kadar onu polise haber vermedi ise, muhakkak kûfürü basıyor olmalıydı.

Bütün bunların hiçbir önemi[181] yoktu, değil mi? Omuzlarını umursuzlukla[182] kaldırabilir ve gerçek[183] Popinga'yı bu kadar değiştiren üstündeki tulumla, gri kazağa da alaylı gözlerle bakabilirdi.

Kendisi bütün bu adamlardan, Louis dahil olmak üzere, Goin'den hatta Jeanne Rosier'den bin defa daha kuvvetli idi... Bütün bu insanlar, nasıl bizim hanım mutfağa bağlı, nasıl doktor Cleas müşterilerine ve Eléonore'a, Copengham başkan[184] olmak için can attığı satranç kulübüne bağlı iseler, onlar da bu garaja öyle bağlı idiler.

Halbuki o, Popinga, hiçbir şeye bağlı değildi. Ne bir insana, ne bir fikre, hiç, hiçbir şeye. Kanıtlamaya[185] gelince...

---

181) Ehemmiyeti, 182) İstihfafla, 183) Hakiki, 184) Reis, 185) İsbatına.

ALTINCI KISIM

Mutfakta bir kapının açıldığını, birtakım ayak seslerinin ocağa yaklaştığını, daha sonra öteki bütün gürültüleri örten sobanın karıştırılmasından doğan bir patırtıyı duymasaydı belki de soba borusunun sıcaklığıyla kendinden geçecekti. Bu patırtı biter bitmez Goin'in cevap isteyen sesini duydu:

–Kapıdan dinledin mi? Ne yapıyor?

–Ne bileyim ne yaptığını? Kımıldadığı bile duyulmuyor.

–Bana kahve yapmayacak mısın?

–Yapayım. Sen ne kurcalayıp duruyorsun?

–Görüyorsun ya! Çalar saati tamire uğraşıyorum...

Kees gülümsedi. Şimdi onları aşağıda görüyor gibi idi. Goin, terlikleriyle idi. Dudağına sönmüş cigarası yapışmış kalmış olacaktı. Kaşları çatıktı. Mutfak masasının üstünde çalar saati söküyor, takıyor olmalı idi. Rose'a gelince, yaptığı gürültüye bakılırsa bulaşık yıkamakla meşgüldü.

– Sen bu herif hakkında ne düşünüyorsun?

Aşağıdan sesler cansız cansız geldiğine bakılırsa isteksiz konuşuyorlar. Başka konuşacak şey olmadığı için konuşuyorlar sanki. Uzun uzun susuyorlar. Sonra bir tren geçiyor.

Kees, gözleri kapalı, bir taraftan soba borusunun sıcaklığıyla keyif duyarak dinliyordu.

–Ben çok garip buluyorum yukarıkini. Doğrusu güvenilecek adam değil, ben güvenemem. Ne yapmış bu?

–Ben de biraz evvel öğrendim. Amsterdam'da

dansözün birini boğmuş. Bir de ondan evvel bir moruğu temizlemiş galiba...

Aşağıda su kaynıyordu. Rose değirmende biraz kahve çekti. Sonra şekerliği ve fincanı masaya bıraktı.

–Louis'yi gördün mü?

–Gördüm. Yukarıki herifi ne yapacak merak ediyorum.

–Eh, peki ne dedi?

–Bilirsin ya onu. Her işde uzun boylu düşünüp taşınırmış gibi yapar: düşünmeden hiçbir şey yapmaz güya. Ama yine de her zaman söylerim, kafasına ne doğarsa yani düşünmeden yapar. Bana herifi elinin altında tuttuğunu, ne kadar keyfi isterse o kadar para koparacağını söyledi. Ben herifin de bizi elinin altında tuttuğunu söyledim...

–Kahveni sıcakken iç... Bak yine, yere saatin bir vidasını düşürdün..

–Louis'ye cevap verirsen hemen kızar, bağırmağa başlar. Bu sefer yine öyle oldu. Mademki bütün mesuliyeti o üzerine alıyormuş, bırakmalı imişiz onu, istediğini yapsınmış. Ben de dedim ki, otomobiller için evet, ne istersen yapabilirsin, eyvallah! Ama evimde bu Hollandalı gibi zıpırı istemem. Düşün ki herif adamakıllı kaçığın biri. Yarın senin üstüne de saldırır. Olur a.

–Bana korku vermiyor doğrusu.

–Hadi bunu yapamaz diyelim. Bir de işin içinde katile yataklıktan beş sene kafadan yemek var... Bana kalırsa bunu Louis'ye Jeanne yaptırdı. Louis'nin başına herifi sardı. Hiçbir zaman hayır demeyen Louis de uzağı düşünmeden hemen evet dedi... Tamam, bu iş oldu. Bakalım saat şimdi işleyecek mi?.

Sesler o kadar iyi ve net geliyor ki tamir edilmiş saati Goin'in kurduğu bile işitiliyordu.

–İşliyor mu?

Cevap yerine, bir gürültü koptu. Garaj sahi-

bi, işlemeyen saate hiddetlenmiş, bir köşeye fırlatıp atmıştı.

–Yarın sabah bir tane başka alırsın... Gazete gelmedi mi?

–Ben Louis'ye şunu teklif ettim. Elimizde böyle bir fırsat varken neden istifade etmeyelim... Canavarı polise gürültüsüz patırtısız teslim ederiz. Onlar da bizim işimize biraz göz yumarlar...

–Ne cevap verdi?

–Hiç. Marsilya'ya gidip geldikten sonra karar verecek.

–Hollanda'da giyotinle mi idam ederler?

–Bilmem. Neden sordun?

–Hiç, aklıma geldi de...

Bir sessizlik oldu. Sonra Goin'in canı sıkkın bir sesle:

–Bizim gibi bir adam olsaydı böyle konuşmazdım. Bilmem anlıyor musun ne demek istediğimi?. Kendin de gözünle nasıl hareket ettiğini görüyorsun. Gidip gazete alayım, dur... dediği duyuldu.

Kees yerinden kımıldamamıştı. Küçük pencereden dışarda yalnız göğe aksetmiş bir iki ışık hüzmesi görüyor ve aşağıdan Rose'in yumuşak terlikleriyle ağır ağır basarak dolaştığını işitiyordu. Bir dolap açıyor, onu kapıyor, sonra fayans takımlarını, tabakları yerlerine yerleştiriyordu. Bir ara, birdenbire gelip sobayı doldurdu.

Bu sessizlik uzun sürdü. Goin'in gazete almak bahanesiyle kahveye gittiği besbelli idi. Herhalde bir iki parti altmış altı oynamış olacak ki iki saat sonra dönebildi.

–Kimse gelmedi mi?

–Yok.

–Ya yukarıki?

–Uyuyor olmalı. Yürüdüğünü duymadım.

–Yolda gelirken ne düşündüm biliyor musun? Böyleleri topluma[186] bizden daha zararlıdır.[187] Louis bir defasında Rochechaurt bulvarın-

186) Cemiyete, 187) Muzırdır.

da silah çekmeğe mecbur kaldı. Ama, böyle hallerde insan karşısındakinin fikrini anlar. Nasıl karşı koyacağını düşünür. Ama ona gelince...

–Sen söyleyebilir misin ne düşündüğünü onun?

Rose düşünceli düşünceli içini çekerek:

–Herhalde tatlı şeyler olmamalı.

–Ne yaparsın? Doğrusu bana bakarsan ben, yine de tekrarlarım. Evimde böyle herif istemem!... Yine mi tavşan yahnisi? Abone mi oldun tavşana?

–Dünden kalma.

–Ona yemek götürmeli.

–Şimdi götüreceğim.

Hakikaten biraz sonra Rose kapıyı vuruyordu

–Açın, yemeğinizi getirdim.

Popinga ayağa kalkmıştı. Kapının kanadı açılınca kızı karşısında buldu. Elinde tepsi vardı. Ona küçücük ateşli gözleriyle bakıyor,

–Siz hiç olmazsa iyi yüreklisiniz, diyordu.

Ne istediğini adamakıllı, bilmiyor gibi idi. Korkutmalı mı, yoksa daha fena şeyler mi yapmalı, belli değildi.

–Azıcık benimle beraber kalırsınız değil mi?

Kadın dönüp en küçük bir heyecan göstermeden baştan aşağı adamı süzdü.

–Hişt bana bak! dedi.

Bakışları muhatabının gözlerinde zoraki tebessümünde, titreyen ellerinde dolaştı.

–Yoksa beni dansöz yerine mi alıyorsun ha? Yemeğinizi rahat rahat yiyip uyusanız iyi edersiniz.

Kapının eşiğinde durup yüzünü döndürdü.

–Yemeği bitirince tepsiyi dışarı bırakıverirsiniz, dedi.

Biraz sonra Popinga kulağını soba borusuna o kadar yaklaştırdı ki, az daha yanacaktı. Şimdi mutfağın camlı kapısının açılıp kapandığını du-

yuyor... Bir bardağın şişeye dokunduğunu... Sonra sesin eksildiğini duydu.

–Uyuyor muydu?

–Herhalde...

–Bir şey söylemedi mi?

–Ne diyecekti ki?

–Bana konuşuyor muşsunuz gibi geldi.

–Yemeğinizi yiyin, tepsiyi dışarı bırakın, dedim.

–Sen ne dersin? Louis'ye ihtiyatsız hareket ediyorsun, dersem haksız mıyım? Lucas mademki Jeanne'i müdüriyete çağırtmış, herhalde kafasında bir fikir dolaşıyor, demektir. Jeanne şu halde göz hapsindedir. Louis de keza... Belki de bugün ben onunla konuşurken bizi gözlüyorlardı. Farzet ki gizlice beni takip ettiler...

–Haber vermek mi istiyorsun?

–Şey, yani işin içinde Louis olmasa...

Herhalde gazeteyi okumağa dalmış olacaktı ki bir müddet sesi sedası duyulmadı.

Nihayet içini çeken Goin:

–Artık yatsak mı dersin? Bu gece hiçbir şey yok. Gidip garajı kapayım.

Popinga, Rose'nin tembihi üzere[188] tepsiyi dışarı koydu. Kapıyı da özen[189] ile kapadı. Sonra, Goin'in verdiği elbiseleri çıkarıp kendi gri elbiselerini giydi. Ceplerine baktı. Parası ve kırmızı kaplı not[190] defteri yerinde idi.

Azcık sabırsızdı. Yatağın üstüne uzanmış, yorganı boğazına kadar çekmiş, bekliyordu. Öteki odada iki kardeş, bir odada beş altı kişi yatmağa alışık fakir köylü bir aileden geldikleri için, sakin soyundular. Bir iki kelime konuştular. Birer köşedeki yataklarına yattılar.

–Allah rahatlık versin Rose.

–Sana da!...

–Kendimi peygamber yerine aldığım aklına

188) Veçhile, 189) İtina, 190) Muhtıra.

gelmesin. Yaptığımı doğru bulmadığını hissediyorum. Ama göreceksin ki haklı imişim...

Yarı uykulu mu, yoksa her şeye razı mı belli olmayan bir ses:

–Göreceğiz ya... diye cevap verdi.

Popinga, bir çeyrek, sonra bir çeyrek daha, bir yarım saat daha bekledi. Sonra gürültüsüzce kalktı. Pencereye doğru yürüdü. Dışarda kar yağıyordu. Pencereyi açarsam cer istasyonunun gürültüsü evin içine dolar iki kardeşi uyandırır korkusuyla bir dakika durdu.

Ama biliyordu ki, her şey bir göz açıp kapayıncaya kadar olup bitecek. Pencerenin altında iki metre mesafede bir kamyon duruyordu. Sarkar sarkmaz kamyonun üstünde idi. İki dakika sonra, Popinga, yerde hafîf kar tabakasını gıcırdatarak yürüyordu.

Saate bakmak istedi. Fakat cebinde bulamadı. Herhalde Goin saatini almış olacaktı. Juvisy'ye doğru yollandı. Geçen gün makinesinde eğlendiği kahvenin önünden geçerken içeriye girmek arzusu duydu. Asıl[191] Popinga'nın kravatlı, fötr şapkalı, gri elbiseli, gri pardösülü, şık bir adam olduğunu göstermek istiyordu.

Saati ancak istasyonda öğrenebildi. Saat on bire yirmi vardı. İstasyona girdi. Memura gayet nazikâne, Paris'e trenin ne zaman kalkacağını sordu. Memur :

–On iki dakikanız var, dedi.

İstasyon asfaltında gezinirken içinde bir şeyden kurtulmanın verdiği büyük bir ferahlık vardı. Bu ferahlık garajdakilerden bir korku duyduğu için değildi. Groningue'den çıktığından beri ilk defa böyle bir ferahlık duyuyordu. Ona öyle geliyordu ki Juvisy'ye gelmekle Groningue'de oturmak aynı şeydir. Kaçıp kurtulmanın tadını, keyfini burada kaybetmişti.

Sanki onu vesayet altına almışlardı. Julius de Coster ile Madam Popinga evvelki hayatında

191) Hakiki.

ne iseler Louis, Goin ve kızkardeşi[192] Rose de yeni hayatında sanki ötekilerin yerlerini almışlardı.

Oh! Bütün vasilerden kurtulmuştu. O bunun için yola çıkmamış mıydı zaten? Şimdi kendini herkesten kuvvetli hissediyordu. İşte sığınıp saklandığı yerden korkmadan çıkıp bir ikinci mevki biletle komiser Lucas'ın kendini araştırdığı Paris'e gidiyordu.

Bu hepsinden daha kuvvetli, daha zeki olduğunu kanıtlamaz[193] mıydı? O Louis'lerden, Julius de Coster, o Jeanne Rosier'lerden daha ileriye gidecek. Cesur olduğunu kendisine kanıtlamak[194] için hiç gitmemesi lazım olan yere gidecek, Jeanne Rosier'in evine gidecek.

Hem onu görmeğe ihtiyacı var. Aralarında görülecek bir hesapları kaldı. Tren geldi. Tesadüfen iki köylü kadının bulunduğu bir kompartımana girdi. Kadıncağızlar siyah siyah elbiseler giymişlerdi. Köylerinin olaylarından[195] komşuların ve hayvanların hastalıklarından, ölümlerinden bahsediyorlardı.

O kompartımanın bir köşesine sığınmıştı. Gözleri ve kulakları onlarda uslu uslu oturuyordu. Yalnız içinden birdenbire kadınlara dönüp:

–Müsaadenizle kendimi takdim edeyim Bendeniz Amsterdam canavarı: Kees Popinga.

Hayır, bunu yapmadı. Yapmadı ama kafasından birçok defalar geçirdi. Onların şaşkınlığını gözünün önüne getiriyordu. Paris'e vardıkları zaman terbiyeli bir efendi olduğunu anlatırcasına, nazik; kadınların paketlerini ve bavullarını îileden indirdi.

Kendini Paris'te bulmaktan bir memnunluk duydu. Paris'in otobüsleri, taksileri... Bir olmayan[196] iş ardında[197] koşar gibi insanlarıyla Paris!

Daha vakit vardı. "Picartt's" barı sabahın

192) Hemşiresi, 193) İsbat etmez, 194) İsbat, 195) Vakalarından, 196) Gayri mevcut, 197) Peşinde.

üçüne dördüne doğru kapanırdı. Rosier, yalnız çıkarsa, demek saat üçe çeyrek kala evinde olacaktı.

Kees onunla beraber yattığı zaman kucaklamadığına hâlâ şaşıyordu. Her arzusuna o zaman boyun eğecekti. Ama canı bile istememişti. Halbuki şimdi, tersine onu öyle arzuluyordu ki...

Elbette[198] şimdi iş değişmişti. Şimdi mademki kadın kim olduğunu biliyordu. O halde kadına zorbalık[199] edebilirdi. Onu kurtarabilirdi. Rose gibi onu aptalcasına reddetmesine imkân yoktu. Çünkü Jeanne, zeki bir kadındı.

Kadını beklerken, daha çok vakti olduğunu düşünerek bir polise gidip adli polisin nerede bulunduğunu sordu. Doğrusu bu doğal[200] bir meraktı.[201] Çünkü bütün gazeteler adli polisten ve adli polis komiseri Lucas'dan bahsediyorlardı. Müdüriyeti buldu. Ve içeri girerek bir kapının önünde "adli polis" yazısını okudu. Komiseri şahsen görse daha memnun olacaktı: ama bu kadarı biraz zordu.

"Seine" nehri kıyısının korkuluklarına oturdu. Ve uzun zaman Paris Polis Müdüriyetinin birinci kattaki "adli polis"in üç penceresini seyretti.

Avluda, iki polis otomobili ile bir mahpushane arabası bekliyordu. Giremediğine canı sıkılarak döndü. Girmek ve yakından görmek istiyordu. Saint-Michel meydanına vardığı zaman hâlâ arkasına dönüp bakıyordu. Yine kalkıp bir polisten Montmartre'e gidecek yolu sordu. Hani boş[202] yere, polislere laf atmak zevki için yol soruyordu. Bu ona "hiçbir şeyden şüphelenmiyorlar..." düşüncesini veriyordu.

Saat sabahın üçüne kadar yürüyemeyeceğini kestirince meyhanelere daldı. At nalı tezgâhların önünde sanki hayatları bir çengelle başka bir yere takılmış halde insanlar vardı. Bazıları kahve içtikleri halde düşünceli bir hal alıyorlardı. Bazı-

198) Tabii, 199) Tahakküm, 200) Meşru, 201) Tecessüstü, 202) Beyhude.

ları ise içkilerini bitirdikten sonra öyle bomboş gözlerle bakıyorlardı ki insan onların kendi kendilerini hangi sihirle yeniden bulabileceklerini bir türlü kestiremiyordu.

Menekşe satan bir küçük kız ona Noel gecesi gittiği kahveyi hatırlattı. Goin'in hakkı vardı. Onunla meşgul olması için Louis'yi zorlayan Jeanne idi. Ama niçin zorlamıştı?

Kıza bayağı[203] bir zampara gibi hareket etmemişti de bunun için mi? Yahut da. yaptıklarını öğrenince merakı mı uyanmıştı? Yoksa ilgisini mi çekmişti?

Bir ihtimal daha kalıyordu. Popinga bu ihtimali şiddetle reddediyordu. Çünkü Jeanne Rosier, o nevi kadınlardan değildi. Kendisi ise hiçbir zaman hiç kimseden merhamet kabul etmezdi. Sabırsızlıkla "daha bir saat!" diye söylendi.

Vakit yaklaştıkça onu daha çok düşünüyor, neler olacağını evvelden kestirmeğe çalışıyordu. İşte o zaman artık şimdiye kadar içmiş olduğu maden suyunu bir tarafa bırakarak konyak konyak üstüne yuvarlamağa başladı. Ve kan da tepesine fırladı.

Saat iki buçuğa doğru Batingnolles bulvarından geçerken bir kahvenin aynasında kendini gördü. Ve düşündü:

"Düşün ki daha kimse ne olup biteceğinden habersizdir!... Hatta ben bile!... Hatta evine dönmek için saatin üç olmasını bekleyen Jeanne!... Louis Marsilya'da... Goin'le kız kardeşi, beni yanlarındaki odada sanarak rahat rahat uyuyorlar... Hiç kimse bir şey bilmiyor.."

Bir gazete getirtti. Kendi hakkında birkaç satır bulmak için beşinci sayfaya kadar göz gezdirmek lazım geldi. Bayağı içerledi. Hem de hep eski masal tekrarlanıyordu:

"Komiser Lucas Amsterdam cinayeti meselesini takip etmekte ve Popinga'nın yakalanmasının artık bir saat meselesi olduğunu beyan etmektedir."

---

203) Alelade.

Şu komiser Lucas da kendini kurnazım sanıyor. Halbuki dünyadan haberi yok! Şu yukarıki satırların gazetede çıkması ve Kees'i sinirlendirmesi bir kıymet ifade ederse, işte o kadar. Belki de onu sinirlendirmek için bunu Lucas mahsustan böyle söylemektedir.

Komiserin gözükmek istediği kadar kuvvetli ve kurnaz bir adam olup olmadığını şimdi anlayacaktı. Fromentin sokağını yine polislerden sordu. Ve sokakta her tarafı, her köşeyi gizlice gözledi.[204] 13 numaranın etrafında ve civarında şüpheli hiçbir şey yoktu. Bir tek polis bile koydurmamıştı demek. Nerede kalıyordu o halde kurnazlığı o komiserin? Demek bu gece Jeanne Rosier'i ziyaret edeceğini kestirememişti. Mademki Lucas bunu aklına bile getirememişti. O halde Popinga ondan daha kuvvetli olmakta devam ediyordu!

Lafın kısası, o ne kadar fazla harekete geçerse ötekiler onu yakalamak şansından o kadar kaybedeceklerdi. Zira yer yeni hareket, yeni varsayımlara[205] karşılık olacak, binaenaleyh her varsayım, netice itibariyle eskileriyle tezat teşkil edecek, bu suretle iş karmakarışık bir nitelik[206] alacaktı.

O halde onu hemen harekete geçmekten kim menediyordu? Mesela trende gelirken kadınlara hücum etse ve imdat işaretini çekse, sonradan millet koridorlarda koşuşurken sakin sakin inip gitseydi, ne olurdu sanki?

Paris'e ilk geldiği gece gittiği "Picartt's" barını bulmakta hiç güçlük çekmedi. Barın kapanma saatini bekleyerek civarda gezindi durdu. Buraya ilk defa gelirken daha ne yapacağını iyice bilmiyordu. Daha düşünecek zamanı olmamıştı. Şimdi o kuzey[207] garına inen zavallı adama acıyor denebilirdi. İstasyonda inmiş, hiçbir şey düşünmeden şampanya ısmarlamış, kızın birine masal anlatmıştı!

Bardan iki kadın çıktı. Fakat Jeanne çıkma-

204) Tarassut etti, 205) Faraziyelere, 206) Mahiyet, 207) Şimal.

dı. Birdenbire aklına kadının bir müşteri ile beraber olması ihtimali geldi. O zaman işi ertelemek[208] lazım gelecekti. Bu can sıkıcı bir şeydi.

Ama değil, hayır, işte yalnızca çıkıyordu! Yine o açık gri mantosunu giymişti. Yakasında bir de menekşe vardı. Uzun topuklarıyla yaya kaldırımını döğe döğe gidiyordu.

Soğuktan büzülmüştü. Evlerin duvarlarına sürünerek hızlı hızlı yürüyordu. Her gün aynı saatte aynı yolu tepen insanlar gibi hiç etrafına bakmıyordu

Kees şimdi artık elinden kurtulamayacağına emin, öteki kaldırımdan kadını takip ediyordu.

Pek azı açık kahvelerden bir tanesine girdiğini görünce bir ürperdi. Fakat camdan bakıp da bir sütlü kahve ısmarladığını, çiçekler ve kahvenin yanında bir de çörek bulunduğunu görünce rahatladı.

Demek kimse onu gece yemeğe davet etmemişti. Kadın bu nevi yerlerde oturan insanların o demin keşfettiği manasız ve dalgın gözleriyle sütlü kahvesini içti. Hiç beklemeksizin parasını ödedi ve çıktı.

Kapıyı çalsın ve kapıyı kendi kendine açan makine işlemeğe başlasın diye bekledi. Sonra hemen yanına bir şey söylemeden yaklaştı. Kadın yerinde bir sıçramıştı. Fakat dudakları kıpırdamadı. Bir tek kelime söyleyemedi. Yalnız, Kees dikkat edince, gözlerinin yeşil rengini bulanmış buldu. Kapı açılınca Kees'e yol verirken buna dikkat etmişti. Popinga omuzlarını silkti. Girdi.

Asansör o kadar dardı ki birbirlerine sürünüyorlardı. Asansörün düğmesini Jeanne çevirdi. Sonra çantasında anahtarını ararken:

–Louis'ye ne diyeceksiniz bakalım? dedi.

Kadına bakıp gülünce, Jeanne her şeyi bildiğini anlamıştı. Tam içeri[209] girerken Kees mırıldandı.

–Louis Marsilya'da.

208) Tehir etmek, 209) Apartımana.

–Goin mi söyledi?

–Hayır!

Kapıyı kapamış, antrenin ışığını yakmıştı. Daire[210] üç odadan ibaretti. Bir de banyosu vardı. Odalar eski püskü halı, ucuz tarafından satın alınmış ıvır zıvırla dolu idi. Salonun masası üzerinde yarı boşalmış bir şarap şişesi ile bir sandviç duruyordu.

–Buraya, ne yapmağa geldiniz?

Önce, kadının gözlerinin içine, hayalindeki gibi yeşil midirler diye baktı. Korku, onları büsbütün, yemyeşil etmişti.

–Kapıcıyı çağırabilirdim...

–Ne yapmak için?

Sanki kendi evinde bir adammış gibi pardösüsünü çıkarıyor, masadaki şaraptan şişeyi dikerek bir yudum alıyor, gidip yatak odasının kapısını açıyordu. Masanın üstündeki telefonu derhal farketti. Bundan sakınmak lazım geleceğini düşündü. Fakat Jeanne, bu sırada onun telefona bakışını görmüş, düşüncesini farketmişti.

Onunla oynamak hoşuna gidiyordu. Bir defa olacak şeyleri evvelden kestiren bir zekâsı vardı. Sonra soğukkanlılığını bırakmıyordu.[211] Sonra yüzünden duyduğu heyecanın işaretleri ancak belli oluyordu.

Kees, kravatını ve yakalığını çıkarırken:

–Siz soyunmuyor musunuz? dedi.

Mantosu sırtında idi. Onu naçar bir hareketle bıraktı.

–Louis'in Marsilya'da olduğunu öğrenince bundan istifade etmeyi düşündüm... Yatağın başucundaki resim, kimin resmi?

–Babamın.

–Güzel adammış. Hele bıyıkları müthiş şeyler!

Ayakkabılarını çıkarmak için küçük bir kol-

---

210) Apartıman, 211) Muhafaza ediyordu.

tuğa oturmuştu. Jeanne mantosunu çıkarmıştı; ama soyunmağa hiç niyetli gözükmüyordu. Odanın içinde bir iki dolaştıktan sonra tam ortada durdu:

–Herhalde buraya yerleşmek niyetinde değilsiniz?

–Hiç olmazsa yarına kadar, maalesef evet!

–Çok teessüf ederim. Fakat imkânsız.

Doğrusu cesur kızdı. Gözleri istemeye istemeye ara sıra telefona doğru kayıyordu. Cevap vereceği yerde gülüyor, öteki kundurasını çıkarmağa çalışıyordu.

–İşittiniz mi söylediğimi?

–İşittim ama önemsemedim.[212] Galiba böyle bir başka yatakta beraberce bir defa daha yatmıştık. O gece, fazla yorgundum. Sonra sizi daha tanımıyordum. Ama o zamandan beri çok pişman oldum...

Kendinden emin, oturmuş konuşuyordu. Sesini biraz boğuklaştıran bir sıcaklık duyuyordu.

–Bana bakın... Aşağıda bir skandal olur, kapıcıyı ve kiracıları heyecana düşürürüz diye ses çıkarmadım... Hem bunun size neye mal olacağını biliyorsunuz. Ama şimdi derhal giyineceksiniz ve kirişi kıracaksınız! Anlaşıldı mı? Herhalde sizinle kalmayı kabul edeceğimi sanacak kadar deli olmadığınızı tahmin ederim. Bu vaziyetten sonra...

–Hangi vaziyetten sonra?

–Şey... Hiç canım!

–Yani her şeyi öğrendikten sonra mı? Hadi korkmayın, söyleyin! Paméla ile neler olduğunu bildikten sonra değil mi? Cevap versenize! Hadi korkmayın! Söyleyin! Yemin ederim ki hoşuma gider. Üç gündür hep sizin ne düşündüğünüzü kendi kendime soruyordum...

–Boşuna[213] zahmet etmişsiniz!

---

212) Ehemmiyet vermedim, 213) Beyhude.

–Üç gündür kendi kendime: "Bu kadın hiç olmazsa ötekiler gibi eşek değil..." diyordum.

–Olabilir, mümkün. Fakat yine de kirişi kıracaksınız.

–Ya kırmazsam?

Ayakta, çorapla idi. Yaka düğmesi gırtlak kemiğinin üstünde inip çıkıyordu.

– Sizin için hiç iyi olmaz.

Bir küçük çekmeceden sapı fil dişi bir rovelver çıkarmıştı. Acemicesine, nişan almadan duruyordu.

–Tetiği çekecek misiniz?

–Bilmem; ama çok mümkün.

–Neden? Evet, soruyorum size, neden? Neden istemiyorsunuz artık? İlk defa ben istememiştim...

–Rica ederim çıkın!

Telefona belli etmeden yaklaşmak için elinden geleni yapıyordu. Hareketleri o kadar beceriksizce idi ki göstermemek istediği halde çok korktuğu anlaşılıyordu. Belki de her şeyin sebebi bu korku oldu. Ve Kees'in işi sonuna götürmesine belki de bu korku sebep oldu. Fakat o aktör kudretini bir dakika bile kaybetmeyen başı önünde, gözleri ve sesi yaslı

–Dinleyin Jeanne, dedi. Bana karşı[214] çok hain olmayın, nolur? Sizden başka beni anlayacak kimsem yok... Yalvarırım size, dinleyin beni...

–Yaklaşmayın.

–Peki yaklaşmayacağım. Ama rica ederim dinleyin beni, cevap verin bana. Goin'le kız kardeşi beni polise teslim edeceklerdi.

Öfkeyle cevap verdi:

–Kim söyledi size!

–Konuşurlarken duydum. Sonra Louis'nin de benden para koparmak maksadıyla...

–Doğru değil!

---

214) Benimle.

–Vallahi doğru! Belki size söylemedi ama Goin'e söylemiş, o da kız kardeşine söylerken, konuşmalarını duydum. Çatı deliğinden zor geçerek kaçtım ve size geldim...

Herhalde şimdi biraz şaşırmış olacaktı ki bakışları dalgın ve düşünceli idi. Hem eli tetikte değildi. Halbuki o, kadının yüzündeki değişikliği adım adım takip ediyor ve:

–İşte bakın siz de herhalde birçok şeyler biliyorsunuz ve beni ele vereceğinizi hesaba katarak elinize bir rovelver aldınız...

–Hayır, bunun için değil!

Samimi bir hareketle başını şiddetle kaldırmış, itiraz etmişti.

–O halde, neden?

–Anlamıyorsunuz...

–Sizi korkutuyorum mu demek istiyorsunuz?

–Hayır!

–O halde?

–Hiç

Üç adım yaklaşmıştı. İki adım daha atsa kadının üstünde idi. İşte kader bir defa daha zarını atmıştı. Ne yapacağını düşünmüyordu. Fakat olayın[215] vukubulmak üzere olduğunu hissediyordu.

–Amsterdam'da geçenleri bilmek size ne yapar sanki? Bu işle onun..

–Susunuz rica ederim.

–O kadar eşek olmasaydı...

–Susun diyorum size.

Sabırsızlığı içinde bir an[216] için öyle hareket etmiş bulundu ki bu hareketle rovelver tehlikesiz bir hedefe giriyordu.

Kees bu hareketi göz ucuyla şaşılacak derecede bir emniyetle anlayınca hemen istifade etti. Kadının üstüne sıçraması için onu yatağın üstüne yatırması ve elindeki silahı alması bir oldu. Bu

---

215) Hadisenin, 216) Lahza..

arada da onun bağırmasını önlemek[217] için yastığı ağzına kapadı ve bütün ağırlığıyla bastırdı.

–Yemin ederim ki kimseyi çağıramayacaksınız...

Çırpınıyordu. Kuvvetli kadındı. Yastık kaymıştı. O zaman kafasına rovelverin sapıyla, bir, iki, üç, belki de daha birçok defalar vurdu. Hareketsiz kalıncaya kadar vurdu.

Ayakkabılarını giyip, kan lekeleri gözüken ellerini iyice yıkadıktan sonra kendini Paméla'yı öldürdüğü andakinden daha sakin duyumsadı.[218] Yalnız bu biraz daha ağır, biraz daha kederli bir rahatlıktı.[219]

Tamamen hazır olunca yatağın başına kadar gitti. Ve Jeanne'in kırmızı saçlarını okşarken homurdandı:

–Ne fena! Ne fena!

Ancak merdivenlerde omuzlarını silkip bir teselli parçası bulabildi:

"Hiç olmazsa, şimdi, gerçekten[220] her şey bitti!"

Şimdi biliyordu ki onu artık kimse anlamayacak, yalnız kendi kendisi anlayacaktı. Bu biten şeyin ne olduğunu izah edemezdi. Yalnız şu kadar diyebildi ki ötekilerini hayata bağlayan her şey, her şey bitmişti. Şimdiden geri yapayalnız, yapayalnız, bütün dünyaya karşı tek başına idi!

Aşağıdaki kapıya varınca kendisini bir korkudur aldı. Kapıyı bir türlü açamıyordu. Paris'i bilmediği için bu nevi kapıların nasıl açıldığını da bilemezdi. Alnında korkudan ter damlaları büyüyerek sabırsız bir halde bekliyordu.

Bir dakika, en yukarı kata çıkmayı ve orada sabahı beklemeyi, öteki kiracılar çıkarken çıkmayı düşündü. Fakat tam o sırada tesadüf kendisine yardım etti. Kapıyı birisi çaldı. Kapı da kendi kendine açıldı. İçeriye giren çift kendilerine sürünürcesine kaçan gölgeye hayretle baktılar.

---

217) Mani olmak, 218) Hissetti, 219) Sükûnet, 220) Sahihten.

Yarın, polise ifade vereceklerden iki kişi daha, diye düşündü. Monmartre sessizdi. İlan ışıkları sönmüştü. Yalnız bir iki taksi insanın yanına gelip binmek isteyip istemediğini soruyordu.

Bir şey canını sıkıyordu. Jeanne Rosier'in hayali! Kim bilir kendine ne zaman gelecekti. Belki de...

Adam sen de! Ne olursa olsun. Ama dayanamadı. Bir taksi çağırdı. Adama meseleyi biraz güçlükle anlatabildi.

–Fromentin sokağına gideceksiniz. Üçüncü kata çıkacaksınız. Orada Matmazel Rosier oturuyor. İstasyona gitmek için taksi istedi. İşte size yirmi frank peşin.

Şoför çekingen davranıyordu.

–Bu kadının taksi istediğine emin misiniz?

–Size taksi istedi diyorum mademki!

Nihayet şoför omuzlarını silkerek parayı aldı. Hareket etti. O da şehrin merkezine doğru inmeğe başladı. Araştırmalar erken veya geç başlamış, ne önemi[221] vardı. İşin doğrusu buydu.

Hoşuna giden bir taraf da Jeanne Rosier acaba onun boyunu bosunu[222] polise verebilecek miydi? İçinde bir şey buna hayır diyordu.

Yorgundu. Müthiş yorgundu. On iki saat, yirmi saat uyuyabilirdi. Nasıl ki geçenlerde bu kadar uyumuştu.

Bir otele yalnızca girse fiş doldurmak, kâğıt göstermek lazım gelecek, ama Jeanne ona bu işin dalgasını öğretmemiş miydi? Hızlı hızlı yürüdü. Nihayet vaktin bu kadar geç olmasına rağmen hâlâ cilve yapan bir orospu buldu. İşaret etti. Kadın onu takip etti. Odaya girince ihtiyatlı hareket ederek parasını yatağın altına koydu.

–Yabancı[223] mısın?

–Ne olduğumu ben de bilmiyorum... Uykum var!... Al şu yüz frangı... Beni rahat bırak...

Dedi. hemen gözlerini kapadı. Rüyasında ye-

221) Ehemmiyeti, 222) Eşkâlini, 223) Ecnebi.

niden Kees Popinga olduğunu görüyordu. Annecik[224] gürültüsüzce giyiniyor, aynaya bakıyordu. Elbisesinden bir sedef düğme kopuyordu. Aşağıda, mutfakta hizmetçi gürültü ediyordu. Ama rüyadaki hizmetçi Rose'nin bir ara mutfağa indiği ve yavaşça hizmetçiye yaklaştığı sırada:

–Sizin bulunmadığınız zaman yavaşça mutfağa gireceğim, diyordu.

Kulağına bir ses:

–Ama, dikkat edin! Üstünde tuz yazılı kap şekerdir. Çorbaya hiç yakışmaz...

Kulağına fısıldayan bu sesi tanımak için lambayı yakıyordu. Bir de bakıyordu ki hizmetçi Jeanne Rosier'dir. O mutfağın ortasında ayağında çorapları ile durmaktadır. Yakalığını çıkarmış atmıştır. Bu halde mutfağın ortasındadır. Ev misafirlerle tıklım tıklım doludur. Kadın gülüyor, gülüyor ve alaylı bir sevgiyle:[225]

–Hadi, çabuk, çabuk gidip giyinin! Sizi bu halde görmelerinden ve tanımalarından korkmuyor musunuz?... diyordu.

---

224) Maman, 225) Muhabbetle.

YEDİNCİ KISIM

Herhangi bir ufacık, gösterişsiz ayrıntıdan[226] yürüyerek bilmeden, istemeden en büyük ilkeler[227] keşfedilebilir.

Bu sabah Popinga uyanıp da -her zaman gayet ciddi bir şekilde yaptığı şeydi- aynaya baktığı zaman Hollanda'dan hareket edeli sakalını tıraş etmediğini farketti. Onun öyle çabuk çıkan, ne sert, ne de suratının halini büsbütün değiştiren bir sakalı vardı.

Sağına dönünce, yatağın kenarına oturmuş, çoraplarını giymeğe uğraşan bir kadın gördü.

-Hazır olunca gidip bana bir tıraş makinesi, bir sabun, bir fırça, bir de diş fırçası alıp geleceksin.

Parasını akşamdan verdiği için kadın gider, bir daha da gelmeyebilirdi. Fakat kız namuslu hareket etti. İstenilen şeyleri aldı geldi. Yaptığı masrafın hesabını kuruşu kuruşuna verdi. Sonra gitmek mi, yoksa kalmak mı lazım geldiğini kestiremeyerek yine yatağın kenarına oturdu. Popinga'nın tıraş olmasını seyre daldı.

Eski Monmartre mahallesine çıkan dar sokaklardan bir tanesinin küçük otellerinden birinde idiler. Bu otel Victor Masse sokağındaki otelden üç dört misli aşağı bir oteldi. Nasıl ki şu yatağın kenarına oturmuş kadın da Jeanne Rosier'den üç dört misli aşağı sınıftan bir orospu idi.

Ama buna karşılık ismini bile sormadığı bu kadın ona hoş görünmek için elinden geleni yapıyor, zevklerini keşfe çalışıyordu. Nitekim içini çekerek soruyordu.

---

226) Teferruattan, 227) Prensipler.

–Sen üzüntülü adamsın. Sevdalısın değil mi?

Kuşkulu[228] sesinde inanmış bir hal vardı.

Bir yanağı sabunlu, sordu:

–Nereden bildin?

–Erkekleri tanımağa başladım da ondan... Kaç yaşında gözüküyorum?.. Tam 38 yaşındayım oğlum! Göstermiyorum değil mi? Senin gibilerini çok gördüm. Gelirler, insanla yatarlar. Hiçbir şey yapmazlar. Mesela bazıları, önce öyle sessiz dururken birdenbire başlarlar konuşmağa, bütün içlerini dökerler... Bizler tam bu işe göreyiz!.. Ne söylenirse dinleriz. Ötesine de karışmaz, yalnız dinleriz...

Onun tıraş olup bitirmesini bekleyerek kadıncağız konuşup duruyordu. Bu sefer de kendisine başka bir kişilik[229] veriliyordu. Demek kendisinde şimdi de bir sevdalı, bir kara sevdalı hali vardı. Bunu da bir tarafa kaydetmeli! Artık kadının neler söylediğini işitmiyordu.

Tıraş makinesi onda şimdi başka türlü birtakım düşünceler silsilesine sebep oldu. Kendi kendine bir küçük valiz alıp öteberisini ona koymayı düşündü.

Çünkü, şöyle ciddi ve temiz bir otele, geceleyin yalnız başına, eşyasız olarak inerse dikkatleri çekmek[230] tehlikesi vardı. Fakat bir küçük valizle pekâlâ seyyar ticaret adamı hali takınabilirdi.

Ama gündüzün bu valizi ne edecekti? Acaba bir istasyondaki emanet dairesine mi bırakmalıydı? Yoksa kahvenin birine mi koymalıydı? Ama her ne olursa olsun aynı yerde iki kere yatmamak lazımdı. Çünkü hep polise yakalananlar etraflarının kurbanı olurlardı. Küçücük, şüpheli bir ayrıntı[231] hemen hangi adam olduklarını belli ederdi. Tıraş makinesini özen[232] ile temizleyip bir gazete parçasına sararken "hayır, valiz taşımamalı" kararını veriyordu. Öyle ya "valizli adam" damga-

---

228) Müteredditt, 229) Şahsiyet, 230) Nazarı dikkati celbetmek, 231) Teferruat, 232) İtina.

sını yiyiverir. Ve bu küçücük şey onu meydana çıkarmağa bir vesile olurdu.

Gazetelerde okuduğu olayların[233] hırsız, yankesici, katil gibi kahramanlarından üstünlüğü şundan geliyordu: Eskiden Julius de Coster müessesesindeki işlerle nasıl meşgul oluyorsa şimdi de bu işlerle öyle soğukkanlılık, öyle sanki kendini ilgilendirmezmiş[234] de bir müesseseyi ve onun çıkarını[235] düşünüyormuş gibi hareket etmesi idi.

Hal çaresini ararken başka bir şey gibi değil hal çaresi gibi arıyordu. Birdenbire kadına sordu:

–Bu yattığımız otel gibi otellerde nüfus kâğıdı falan isterler mi?

–Hiçbir zaman! Bazen deftere yazmak için isim sorarlar, o kadar. Sonra, iki üç ayda bir gecenin ortasında damlar, herkesi uyandırıp kâğıtlarını sorarlar. Bilhassa Paris'ten bir yabancı büyük adam falan geçerse... Olur a! Suikast meselesi...

Kees tıraş fırçasını, diş fırçasını, sabunu gazete kâğıtlarına sardı. Ceplerine yerleştirdi.

En iyisi buydu. Paris'in hangi mahallesine giderse gitsin, hangi otelde yatarsa yatsın malı mülkü yanında idi. Bütün tehlike işte bu üç dört ayda bir yapılan aramada idi. Ama bu da o kadar büyük tehlike teşkil etmezdi. Yüzde bir ihtimalle böyle bir aramada yakalanmak tehlikesi vardı. Bir akşamda bütün Paris otelleri birden basılıp müşterilerden kâğıt istenemezdi ya!

Kadın sordu:

–Beni yemeğe götürecek misin?

–Hiç niyetim yok...

–Israr etmem. Ben de zaten senin hoşuna gitmek için söylemiştim. O halde artık bana ihtiyacınız yok?

–Hayır!

Sebze satıcılarının arabalarıyla dolu bir so-

---

233) Vakaların, 234) Alakadar etmezmiş, 235) Menfaatini.

kakta ayrıldılar. Popinga'nın saati olmadığı için sokak saatine baktı. On ikiyi çeyrek geçiyordu. Bulunduğu mahalle hoşuna gitmişti. Kalabalıktı. Sokaklarda her çeşit adam vardı. Kahveler tıklım tıklımdı.

"Cebimde kalan üç bin frankla daha bir ay geçinebilirim. Ondan sonra da nereden para bulabileceğimi düşünürüm.

Birdenbire hasis kesildi. Şimdiye kadar ihmal ettiği para şimdiden sonra özel[236] bir değer[237] alıyordu gözünde.

İşte bu yüzden yeraltı trenlerinin ağzında duran Paris haritalarının başında tam bir saat durdu. Topoğrafyadan yana çok becerikli idi. Daha doğrusu bu hususta fevkalade bir hafızaya malikti. Bir saat içinde bütün bulvarları, bütün meydanları ve mahalleleri öğrenmişti. Şimdi Paris'in içinde yolunu sormadan dolaşabilir. nereye isterse gidebilirdi. Canı yemek istemiyordu. Bir kahveye girip sütlü kahve ile çörek yedi. Sokağa çıktığı zaman akşam gazeteleri çıkmıştı.

Sabahtan beri düşünmüyormuş gibi yapmasına rağmen Jeanne Rosier'yi fena halde merak ediyordu. Sayfalarını hızlı hızlı çevirdiği gazetede buna dair bir kelime bile yoktu. Hatta kendisine dair de hiçbir şey yoktu. Şimdi gazeteler Paris Bâl ekspresindeki daha aydınlanmamış bir faciadan bahsetmekte idiler.

Jeanne Rosier ölmüş olsaydı gazeteler muhakkak bahsederlerdi. Demek ki... Yahut da... Polis meseleyi saklayarak onun bir beceriksiz teşebbüse girişmesini bekleyebilirdi. Şu komiser Lucas'ı camların arkasından bile olsa bir defacık görebilseydi!.. Hakkında bir fikir edinmiş olurdu. Ne kratta bir adam olduğunu anlayabilir, bu suretle de kendisinden ne gibi hileler beklenebildiğini kestirirdi...

Yazık ki tanımıyor. Ama yapılacak bir tek şey

236) Hususî, 237) Kıymet.

var. Mademki Jeanne'in apartımanında telefon vardır...

Hemen bir birahaneye girdi... Rehberde Rosier ismini buldu. Telefon etti. Telefonda tanımadığı, ihtiyarca bir kadın sesi cevap verdi.

–Matmazel Rosier orada mı efendim?

–Kim telefon ediyor efendim?

–Bir arkadaşı dersiniz...

Böylece, onun ölmediğini öğrenmiş oluyordu. Bir müddet telefondan ses gelmedi, sonra:

–Allo! Matmazel Rosier biraz rahatsız telefona gelemiyor. Bir emriniz varsa bana söyleyebilirsiniz.

–Çok mu rahatsız kendisi?

–Hayır, o kadar değil, ama...

Kâfi! Öğreneceğini öğrenmiştir. Telefonu kapadı. Birahanedeki yerine döndü. Biraz sonra da garsondan kalem kâğıt istedi. Keyfi yerinde değildi. Ne yazacağını uzun uzun düşündü. Nihayet gayet okunaklı bir yazı ile şunları çizdi:

"Komiser bey,

Size Popinga meselesi ile alakalı mühim bir hadisenin bu gece vukubulduğunu haber vermekle bahtiyarım. Böylece Matmazel Rosier'in Fromentin sokağındaki hanesini teşrif buyurur ve kendisini bulacağınız hale sokan keyfiyetin neden ibaret olduğunu sorabilirsiniz..."

Bir müddet daha ileri gidip gitmemekte tereddüt etti. Sonra kendini tutamayarak Goin'le kızkardeşini düşündü. Derin bir memnunlukla yazısına devam etti:

"Diğer taraftan, Fransız polisine benimle meşgul olmak lütfunda bulunduğu için bilmukabele ben de kendisine bir hizmette bulunmağa kendimi borçlu hissediyorum.

Böylece, çok yakın bir istikbalde, büyük mikyasta otomobil hırsızlığı yapmakta bulunan bir hırsız çetesine el koymak sizin için mümkün olacaktır. Mezkûr çete yalnız Noel gecesi Monmartre civarından üç otomobil çalmıştır.

Binaenaleyh, adamlarınıza Juvisy'de Goin et Boret nam garajın civarına pusu kurdurmanız kâfidir. Bu akşam ve yarın akşam için hiçbir şey yapılamayacağını: çünkü çete reisinin bu müddet zarfında Marsilya'da bulunduğunu da beyhude zahmet etmemeniz için ilave ederim. Fakat bundan sonraki akşamlar için istediğiniz tarassudu icrada tamamen serbestsiniz. Yılbaşı gününden evvel muvaffak olamamanıza cidden hayret ederim.

Derin saygılarımı sunarım, sayın bay komiser.

Kees Popinga"

Mektubu keyifle okudu. Zarfı yapıştırdı. Adresi yazdı. Garsonu çağırıp sordu...

–Acaba şimdi postaya verilen bir mektup sahibine ne zaman gider?

–Paris içinde ise yarın sabah... Ama isterseniz pneumatique (hava tazyikli posta ile) iki saatte yerindedir...

Bir an evvel göndermek daha uygundu. Daha çabuk bilgi[238] alabilirdi. Mektubu *"pneumatique"* olarak gönderdi ve hemen bulunduğu mahalleden uzaklaştı. Çünkü mektup kâğıdını bilhassa isteyerek bulunduğu birahanenin antetli kâğıtlarıyla göndermişti. Saat dört vardı. Müthiş bir soğuk çıkmıştı. Sokak fenerlerinin etrafını ince bir sis tabakası sarmağa başlamıştı. Seine nehrinin yakınlarında olacaktı... Nitekim biraz sonra Pont - Neuf köprüsünü geçiyordu.

Kendini tesadüfe bırakmış, yürüyordu. Gittiği yeri ve gayesini biliyordu. Kendi işleriyle kâfi derecede uğraştığı için biraz eğlenmek hakkı idi. Müthiş bir satranç oynamak arzusu içinde idi.

Groningue'e inen, kimseyi tanımayan bir satranç meraklısı oyun oynamak canı çekerse ne tarafa doğrulur? Falte civarındaki büyük kahvelerden birine değil mi? Üniversite öğrencilerinin[239] gidecekleri bir kahve aramaz mıydı?

238) Malumat, 239) Talebelerinin.

Paris'te de herhalde aynı şeydi. Bunun için Quartier Latin'e yollandı. Öğrenci[240] mahallesinin en büyük caddesi olan Saint Michel'de bir kahve aramağa koyuldu. Biraz şaşırmıştı. Burası Groningue gibi sessiz. sakin bir yer değildi. Fazla kalabalık ve gürültülü idi. Fakat niyetinden caymadı.

Şöyle, kahveleri gözden geçirdi. Camlardan baktı. Hiçbir kahvede oyun oynanmıyordu. Gelenler birkaç dakika içinde ne yapacaklarsa yapıp dışarı çıkıyorlardı. Oturanlar da zaten pek fazla kalmıyorlardı.

Boulvard'ın öteki tarafına bakınca bazı birahanelerin birinci katlarında inik perdelerin önünde ellerinde istaka. bilardo oynayan insanlar gördü.

Sanki bir parti oyun kazanmış insan gibi memnundu. Biraz sonra keşfinden o kadar memnun ve mağrurdu ki hemen bir birahanenin birinci katına doğru merdivenleri tırmandı.

Cigara dumanı dolu bir salona girmişti. Yeşil abajurlu lambalar bir düzineye yakın bilardo masasını aydınlatıyordu. Kenarlarda tavla. kâğıt. satranç masaları üzerine eğilmiş bir sürü insan vardı.

Hollanda'daki kulübe girdiği zaman yaptığı gibi kurumlana kurumlana pardösüsünü çıkarıp bir portmantoya astı. Sonra lavabolara gidip güzelce ellerini yıkadı. Saçlarını tarayıp tırnaklarını temizledi. Sonra gelip satranç oynayan iki genç adamın yanına oturdu. Pürosunu yaktı. Bir bardak siyah bira ısmarladı.

Ne yazık ki bir girdiği yere bir daha girmemeğe karar vermişti. Yoksa öğleden sonralarını geçirmek için bu kahveden daha iyisini bulamayacaktı. Salonda hiç kadın yoktu. Bu onun için daha iyi idi. Tersine hep caketlerini çıkarmış bilardo oynayan genç genç üniversite öğrencileri[241] dolu idi.

---

240) Talebe, 241) Talebeleri.

Yanına oturduğu oyunculardan biri bağa gözlüklü bir Japondu. Ötekisi yüzünden bütün hisleri çabucak belli olan kanlı, sarışın bir delikanlı idi.

Kees, Groningue'de yaptığı gibi cebinden altın çerçeveli gözlüğünü çıkardı. Kulaklarına takmadan evvel camlarını güzelce bir sildi. Bundan sonra gözleri satranç tahtasında dakikalar geçmeğe başladı. Bir müddet sonra artık nasıl yeraltı treninde Paris haritasını ezberleyivermişse şimdi de gözünü kapasa oyunu oynayabilecek halde idi.

Kokusuna: o bira, püro cigarası, yerlere serpilen talaş kokusuna kadar burası Groningue'deki kulübü hatırlatıyordu. Hatta işi bir ara bırakıp oyuncuların arkasına geçerek uygun bulur[242] bir eda ile oyun seyreden garsonuna kadar!

Böyle vaziyetlerde Kees o kadar kendini unuturdu ki saatlerce hareketsiz kalabilirdi. Bir bacağını öteki bacağı üstünden indirmeden, pürosunun külü dört beş santim uzayıncaya kadar hareketsiz kalabilirdi.

Oyunun sonuna doğru, Japon oyuncunun çok sıkışık, eli şakağında on dakikadır oynamağa karar vermeden acılı[243] bir yüzle satranç tahtasını seyre daldığı bir sırada cigarasının külünü silkti. Ve yavaşça:

–İki oyunda tamam! Kazandınız, deyiverdi.

Asyalı, oyunu kaybettiğine inandığı bir sırada söylenen bu sözlerin sahibine doğru şaşkın bir göz attıktan sonra büsbütün acılı[244] bir yüz aldı. Karşısındakini mat etmek üzere olan delikanlı ise arkadaşından daha az şaşırmamıştı. Mat etmek üzere olduğundan emindi.

Bir zaman hiç kimse konuşmadı. Japon, elini kaleye doğru götürdü. Fakat dakikasında sanki kale ateşlenmiş gibi korku ile çekti ve Popinga'ya yardım bekler gibi baktı. Sarışın oyuncu satranç tahtasını ikinci defa iyice bir gözden geçirdikten sonra içini çekerek:

242) Tasvipkâr, 243) Bedbaht, 244) Muztarip.

-Bu iş nasıl olacak? Ben de merak ettim, dedi.

-Müsaade eder misiniz?

Japonyalı başını sallayarak evet, dedi. Ötekisi şüpheli bir yüz takınarak bekledi.

-Atı şuraya sürüyorum... Siz ne yapıyorsunuz?

Sarışın delikanlı düşünmek zahmetine bile katlanmadan:

-Kaleyle atı alırım.

-Çok güzel. Şimdi ben veziri iki tane ilerletiyorum. Ne yaparsınız?

Bu sefer delikanlı verecek cevap bulamadı... Şaşkın bir halde durdu. Sonra şahını bir hane geri aldı.

-İşte oldu! Şimdi veziri bir hane daha sürüyorum ve mat diyorum. Herhalde zor bir ku[245] değilmiş, ne dersiniz?

Mütevazi bir hal takınmıştı ama yüzü memnunluktan pırıl pırıldı. İki genç öyle şaşırmışlardı ki yeni bir oyuna başlamayı düşünmüyorlardı.

Japon, yapılan oyunu anlamaya çalışmış ve biraz anlamıştı. Hemen teklif etti.

-Oynamak ister misiniz?

Öteki:

-Buyurun, benim yerimi alın, dedi.

-Hayır hayır! Eğlenmek değil mi bu; şöyle yapalım... Siz ikiniz birer satranç tahtası getiriniz. İkinize karşı ayrı ayrı oynayayım; ister misiniz?..

Bir taraftan ellerini uğuşturuyordu. Elleri tombul, fevkalade güzel, ince ve bembeyazdılar.

-Garson! Bir satranç kutusu daha getir...

Komiser Lucas pneümatiki daha almamış olacaktı. Fakat usta iki oyuncuyu yendikten sonra o mektubu almış olacak ve acele acele Fromentin sokağına yollanacaktı.

İki genç, karşılarındaki sıraya oturmuş

---

245) Satranç terimi; Fransızca olup oyun, hamle anlamında.

adamdan hâlâ sıkılıyorlardı. Gayet özen[246] ile oynamalarına rağmen karşılarındaki oyuna fazla bir ilgi[247] göstermiyormuş gibi taşını oynadıktan sonra bilardo partisini seyrediyordu. İki tahtada da tereddütsüz oynuyordu. Fakat ötekiler çok düşünceli idiler. Bilhassa Japon, muhakkak kazanmak hırsıyla çok dikkatli oynuyordu. Bu sırada Popinga'nın düşündüğü, "satranç oynayan kahvelerin bir listesini nereden tedarik edebilirim"di.

Herhalde böyle kahveler çok olmalıydı. Paris'in planını tetkik ederken bunu anlamıştı. Groningue'de olsun, başka şehirlerde olsun bir şehrin merkezi vardır. Bütün evler dükkânlar bu merkezlerin etrafında; nasıl meyvenin yenecek yeri bir çekirdeğin etrafında toplanırsa öyle toplanırlar. Şu halde, Grenille'de oturan bir satranç oyuncusu kalkıp da Saint Michel'e oyun oynamağa gelmez. Nasıl ki Parc Montsouris'de oturan bir satranç oyuncusu oyun oynamak için Grenille'e gitmezse... Bu yüzden[248] her mahallenin böyle bir kahvesi bulunması lazım.

–Affedersiniz ama, yeni baştan oynamanız lazım. Yoksa vezirinizi bana vermiş olursunuz bu oyununuzla. Tekrar oynayabilirsiniz.

Sarışın genç kıpkırmızı kızarmıştı.

–Evet ama bir defa oynadım, geri alamam.

–Rica ederim. Çok rica ederim.

Japon, kendisi de bu vaziyete düşmemek için yan gözle arkadaşının tahtasına bakıyordu.

–Siz ne öğrencisisiniz[249] efendim?

Japon:

–Tıb öğrencisi,[250] dedi.

Sarışın delikanlı ise dişçi olmak istiyordu. Tam ona münasip bir meslekti.

Bütün dikkatine rağmen ilk yenilen Japon oldu. Ötekisi bundan cesaret alarak dikkat kesil-

---

246) İtina, 247) Alaka, 248) Binaenaleyh, 249) Talebesisiniz, 250) Talebesi.

mişti: ama beş dakikadan fazla dayanamadı. O da yenildi.[251] Öğrenciler:[252]

–Size ne ikram edebiliriz, demek lüzumunu duydular.

–Hiçbir şey, dedi. Siz öğrencisiniz.[253] Müsaade ederseniz ben size ısmarlayayım.

–Ama olmaz ki, biz kaybettik...

Israr ederek öğrencilere[254] bira ısmarladı. Pürosunu tazeledi. Oturduğu sıradan şöyle bir yükselir gibi oldu.

–Bu oyunda en lüzumlu şey oyunun her cilvesini ayrı ayrı kafada tutabilmektir. Öyle değil mi? Şunu iyice bilmeli ki mesela fil veziri korur[255] vezir atı, şey...

Nerede ise şöyle devam edecekti.

Şey, Louis, Jeanne Rosier tarafından haberdar edilmiştir. Şimdi herhalde Marsilya'dan hareket edeli epey olmuştur... Bu saatte komiser Lucas Fromentin sokağına varmıştır. Jeanne ne olduğunu, ne demesi lazım geldiğini şaşırmıştır... Juvisy'de Goin şaşkın bir haldedir. Telefon edip de kendi kendini ele vermektense... diye düşünmekte ve Rose...

Sonra rakibinin oyununu iyice anlamak, kendi oyununu ise belli etmemek.. Farzedin ki benim de bir oyun tarzım vardır. Bir tanenizi yenerim. Fakat öteki dikkat eder, oyunumu öğrenir. Ona göre oynar, beni kötü vaziyete düşürüverir.

Kendi kendisinden memnundu. Öğrenciler[256] çıkıp gittikten sonra bile bu memnunluk devam ediyordu. Dudaklarında püro, elleri yeleğinin koltuklara açılan deliklerinde şimdi bir bilardo partisini seyrediyordu. Nerede ise bu oyuna da karışıverecekti.

Zira satrançta ne kadar usta ise bilardoda da öyle idi. Şimdi istakayı oyunculardan birinin elinden alıvermek birbiri ardına elli sayı çıkarmak, onun için işten bile değildi.

---

251) Mağlup oldu, 252) Talebeler, 253) Talebesiniz, 254) Talebelere, 255) Muhafaza eder, 256) Talebeler.

Bütün oyun müddetince arkadaşlarının farkına bile varmadıkları bir şey vardı. Popinga'nın tam karşısında cigara dumanları, yeşil ve bulanık bir ışıkla dolu salondaki hayalleri esrarlı, bulanık bir şekilde gösteren bir ayna vardı. Popinga, bütün oyun müddetince, bu aynadaki esrarengiz yüzlü Popinga'yı seyretmiş durmuştu.

Salondaki saat altıyı vuruyordu. Vakit geçirmek için kırmızı kaplı defterini çıkardı. Yazmadan evvel uzun uzun düşündü.

Zira, bu sırada günün yirmi dört saatinin büyük bölümünü[257] uyumakla bile geçirse yine de birçok boş saatleri vardı. Günün dört beş saatini sokaklarda sürtmekle geçiremezdi. Bu hem yorucu, hem de hiç sevmediği bir şeydi. O halde muntazam eğlenceler tertip etmeli idi. Bu, formunda kalabilmesi ve fikrinin kıpırdaklığı[258] için lazımdı.

Nihayet deftere şunları kaydetti:

"28 Aralık[259] Salı Juvisy'yi pencereden çıkarak terk. Trende iki kadın. Fromentin sokağında gülmeyen Jeanne'le. Onu hafifçe sersemletmek için gayret. Tekrar onu görmeye niyet.

29 Çarşamba – Sonra Monmartre'de ismini sormadığı bir kadınla uyku. Beni 'sevdalı' yerine aldı. Tuvalet eşyası satın alındı. Komiser Lucas'a mektup yazdıktan sonra satranç. Sıhhati yerinde...

Bu kadar yeter.[260] Şu kadarcık yazı ile upuzun geçen saatlerin özeti[261] yapıldı. Bütün ayrıntı[262] yazılmamıştı: ama hazırlamak kolaydı. Mesela valiz meselesi. Valizi satın alınmamıştı. En ziyade çekinilecek şey, çok belli ve açık[263] bir özellikti.[264] İşte böylece düşünürken aynada pürosunu gördü. İşte, bu da polise bir ipucu olabilirdi. Mesela iki genç adam onun püro içtiğini unutmayacaklardı! Komisere mektup yazdığı birahanenin

---

257) Kısmı azamını, 258) Cevvaliyeti, 259) Birinci kânun, 260) Kâfi, 261) Hülasası, 262) Teferruat, 263) Aşikâr, 264) Hususiyetti.

garsonu da keza. Şöyle etrafına bir bakındı. Elliye yakın insandan yalnız iki kişi püro içiyordu!

Jeanne Rosier onun yaprak cigarası içtiğini biliyordu! Goin biliyordu! "Picartt's"ın garsonu biliyordu! Bu öğleyin ayrıldığı kadın farketmişti.

Bu nedenle,[265] "yaprak cigaralı adam olmamak için" başka şey içmeli idi. Pipo yahut da cigara. Doğrusu bu biraz güç olacaktı. Çünkü yaprak cigarası hemen hemen onun kendinden bir parça gibi idi.

Kararını verir vermez, hemen işe[266] koyuldu. Yaprak cigarasını söndürdü attı ve Juvisy'de satın aldığı o gülünç pipoyu dişlerine taktı.

Şimdi bu saatte komiser Lucas muhakkak Fromentin sokağındadır. Kapıcıyı ve çıkarken rastladığı iki kiracıyı sorguya çekmektedir. Yapacak pek eğlenceli bir şey var: O da telefon edip şunları söylemek:

-Allo! Komiser Lucas mı? Ben Kees Popinga!

Size verdiğim bu ipucundan memnun musunuz?. Görüyorsunuz ya ben size istediğiniz kadar avans verebiliyorum. Demek ki iyi bir oyuncuyum... Siz ne düşünüyorsunuz?..

Fakat, bu çok tehlikeli idi! Telefon konuşmalarının[267] kontrol edilebileceği ve istediği kadar onlarla numara yapılmayacağı idi. Fakat, kendi tarzında bir oyun oynamaktan onu hiçbir şey menedemezdi. Bulunduğu salonun bir ucunda bir telefon kabinesi vardı. Hemen oradan kendi üzerine en uzun makaleleri yazmış üç gazeteye telefon etti. Hatta sonuncusunun yazı işleri müdürünü çağırtarak:

-Allo!... Bu gece Kees Popinga Paris'te yeni bir canavarlığa teşebbüs etmişti... Fromentin sokağı 13 numaraya giderek. Bundan emin olabilirsiniz... Efendim, ne dediniz?

Telefonun ucundaki ses:

---

265) Binaenaleyh, 266) İcraya, 267) Mükâlemelerinin.

–Telefon eden kim?.. Siz misiniz Marchandeau?

–Hayır telefon eden Marchandeau değil! Konuşan Popinga'dır. Hadi bonsuvar Mösyö Saladin! Hakkımda aptal aptal şeyler yazmağa kalkmayın yine. Hele sakın deli demeyin...

Şapkasını, pardösüsünü aldı. Merdivenlerden indi. Yayan olarak geceyi geçirmek üzere karar verdiği Bastille mahallesine doğru yollandı.

Biricik çıkar yol buydu: Değil yalnız otel ve lokantaları değiştirmek, aynı zamanda bu nevi müesseselerin sınıflarını da değiştirmeli idi. Yemin edebilirdi ki, iki defadır aynı otellerde kalmıştı. Bu nevi oteller de aranacaktı. Yine yemin edebilirdi ki komiser Lucas bu akşam Monmartre'de bu nevi otelleri ve müesseseleri allak bullak edecekti. Tıpkı demin satrançta yaptığı oyunu yine yapmasını bekleyen iki genç gibi.

O halde bu akşam Bastille mahallesine gitmeli. Dört beş franga doyulan bir lokanta bulmalı, yemeğini yemeli, sonra da on franga yatılan bir otele gitmeli!

Mesela iki gecedir yaptığı gibi bir kadınla mı yatmalı, yoksa yalnız mı? Buna daha karar verememişti.

Saint Antoine sokağını çıkarken bunu düşünüyordu.

Bu da valiz gibi, yaprak cigarası gibi, belki de daha tehlikeli di. Polis raporlarında şunları okuyor gibi idi.

"Küçük otellerde tesadüfen rastlanmış kadınlarla geceyi geçirmek âdeti..."

O zaman, polis geceleyin müşteri bekleyen sokak kadınlarını sıkı sıkı gözetleme[268] altına alacaktı.

"Bu ihtiyatsızlıktır!" kararını verdi.

Nitekim öğlelerini muhtelif kahvelerde sat-

268) Tarassut.

ranç oynamakla geçirmek de polise bir işaret olabilirdi. Nihayet bir rapor:

"Öğlelerini Paris ve civarı birahanelerinde satranç oynamakla geçirir..." deyiverirdi.

Komiser Lucas yerine kendisi fişini dolduruyor ve hiçbir şey unutmuyordu. Ta cebinde gezdirilen diş fırçası, tıraş makinesi, tıraş sabunu ve fırçasına kadar!

Mesela, böyle bir fişin Paris gazetelerinde de ilanını düşünüyordu. Kalabalıkta, ışıklı vitrinlerin uzunluğunca yürürken bunları düşünüyor ve gülümsüyordu.

Önce bütün satranç oynanan yerlerde herkes birbirine şüpheli şüpheli bakmaya başlayacak, sonra garsonlar pardösülerin cebinde tıraş makinesi, tıraş fırçası var mı diye aranıp duracaklardı. Kadınlara gelince... Hepsi de müşterilerinde birer Popinga keşfedecekler. Yüzlerce insanı Popinga diye polise teslim edeceklerdi.

"Yok, bu gece kadının lüzumu yok" diye tekrarlıyordu.

Deminden beri hayal ettiği kişi[269] olduğuna bir an inanır gibi oldu. Bu fikri kafasından silmek için bütün soğukkanlılığını toplamaya çalıştı. Fakat yine de kurtulamıyordu. İçinden her şeyi karmakarışık etmek geçiyordu. O zaman yemekten sonra biraz fikirlerini oyatabilmek için bir sinemaya gitmeye karar verdi.

Beş franga tabldot yenen bir lokantaya girdi ama yine de on beş franktan aşağı kalkamadı. Doymamış, başka şeyler de getirtmişti. Servis yapan iki bayandı. Bunlardan biriyle bir deneme[270] yapmaya karar verdi. Konuştu ve beş frank bahşiş verdi. Beş frankla doyulan lokantada beş frank da bahşiş verince kadın herhalde şaşıracak ve bu gri pardösülü, sarışın, mavi gözlü, yabancı[271] aksanlı adamı dikkatle gözden geçirecek ve

269) Şahıs, 270) Tecrübe, 271) Ecnebi.

belki de gazetelerde bahsedilen canavar olduğunu anlayıverecekti.

Garson kadın oralı bile olmadı. Sanki yarım frank bahşiş verilmiş gibi gayet doğal[272] bir eda ile yüzüne bile bakmadan teşekkûr ederek parayı beyaz bluzunun cebine atıvermişti.

Sinema tam karşıda idi. "Saint Paul Sineması..."

Bir loca bileti aldı. Gösterişi her zaman az sevmişti. Locayı açan kız, Hotel Carlton'un asansörcü çocuğu gibi kırmızılar giymişti.

Bu sefer denemeyi[273] tersine yaptı. Locayı açan kıza beş frank vermedi. Dilinin altında bir şeyler homurdanarak yürüyüp locasına girdi. Bugün tuhaf bir gündü! Yani insan kendisini terkedilmiş gibi duyuyordu.[274] Sanki etrafına bir sessizlik[275] çemberi çevriliyordu...

Jeanne Rosier, yaptığı girişimden[276] kimseyi haberdar etmemişti! Gazeteler artık hiç bu meseleden bahsetmiyorlardı! Goin, sanki ölmüştü. Louis Marsilya'da idi. Bu sabah ayrıldığı kadın onu yalnızca her zaman bol bol tesadûf edilen bir "sevdalı" yerine almıştı.

Groningue'de hiç sinemaya gitmezlerdi. Hanım sinemayı adi bulur ve perşembeleri gidilen konserle yetinilirdi.[277] Saint Paul sinemasından Popinga âdeta ateşlenmişti. Bu nevi yerleri daha bilmiyordu. Tam iki bine yakın insan birbirinin içine girmiş vaziyette, akide şekeri, fıstık ve portakal yiyerek oturuyordu.

Arkasında bütün bir üçüncü mevki galeri vardı. Sırtını döndürünce perdenin ışığı ile parlayan yüzlerce insan kafası görüyor: bu onu çok şaşırtıyordu.

Mesela birisi birdenbire kalabalıktan bağırsaydı.

–İşte... Amsterdam delisi!... İşte şu locadaki adam...

---

272) Tabii, 273) Tecrübeyi, 274) Hissediyordu, 275) Sükût, 276) Teşebbüsten, 277) İktifa edilirdi.

Yakın localarda kürk mantolu şişman hanımlar, gül tenli, yumuşacık tazeler, kocaman kocaman efendiler, mahallenin büyük esnafı, tacirleri vardı.

Antrakta başı döndü. Bu yüz numaraya ve limonata, gazoz içilen yerlere doğru akan halkın arasına girmeye bir türlü cesaret edemedi. İlanlara bakmakla avundu.

Bir mobilya ilanını seyrederken birdenbire Groningue hatırına geldi. Hanım, mobilya satın almak için bütün Hollanda mobilyacılarının kataloglarını getirtmişti.

Ne yapıyordu acaba bu saatte annecik? Ne düşünüyordu? Bellek[278] kaybından yalnız o bahsetmişti. Herhalde Telgraf gazetesinde tefrika edilen romanı hatırlamıştı. Bu romanda bir Alman erinin harpte kafasına inen bir darbe ile belleğini[279] kaybettiği ve on seneden sonra hatırlayıp da yuvasına dönünce karısının tekrar evlendiğini; çocuklarının onu artık tanımadıklarını içi yana yana okumuştu.

Julius de Coster? Küçük Saint Georges Meyhanesinde içerken söylenmeyecek her şeyi söylediği halde çok kurnaz davranarak sarhoşluğuna rağmen gideceği yeri söylememişti. Popinga'nın tanıdığı adamsa Paris'te olmamalıydı. Londra'yı çok iyi bildiğine göre oraya gitmiş olmalıydı. Orada herhalde az çok bir parası bulunmalıydı. Belki de bu para ile yeni işlere girişmiş, para bile kazanmıştı.

Sinemada herkes tekrar yerini almaya, ışıklar sönüp de mora yakın bir aydınlık salonu tekrar doldurmaya başlayınca çok hazin bir müzik sesi de salonu doldurunca Popinga heyecanlandı. Orkestranın çaldığı parçaları bütün salonla beraber çılgıncasına alkışladı. Fakat bir avukatın meslek sırrını konu alan film hiç hoşuna gitmedi.

Yanıbaşındaki vizon kürk giymiş şişman kadın kocasına durmadan:

278) Hafıza, 279) Hafızasını.

–Ne diye gerçeği[280] söylemiyor?.. Ne hayvan şey avukat!.. deyip duruyordu.

Sonra dükkân ışıklarının söndüğü karanlık, soğuk bir deliğe benzeyen sokağa çıktılar. Kapının önündeki otomobiller gürültü ile uzaklaştılar.

Popinga, gündüzden otelini seçmişti. Bu otel Biraque sokağının köşesinde idi. Hem çok ucuz, hem de yatakları rahatsız bir manzarası vardı.

Kötü bir otel olduğu zaten elli metre uzakta bir ağaç altında bekleyen kadın gölgesinden belli idi.

Alıp kadını yatmalı mı? Yoksa götürmemeli mi? Götürmemek kararı kesin[281] idi ama...

Daha bunun pek önemi[282] yok. Polis daha bilemezdi bunu. Doğrusu, yalnız yatmayı sevmiyordu. Bilhassa sabahleyin uyandığı zaman yanında biri olmasa canı sıkılırdı. O zaman yapacak şey kalmaz. Ayna karşısına geçer, bir sürü vaziyetler takınarak yüz yapısını inceler[283] ve kendi kendine de söylenirdi:

–Şöyle bir ağzım, yahut da şöyle bir burnum olsaydı...

Hadi canım! Ne olacak! Son bir defa daha! Şu karanlık Biraque sokağında tanıyacağı kadın ne biçim bir kadındır? Anlayıncaya kadar! Elleri cebinde ilgisiz[284] bir halde kadının önünden geçerken hemen hemen mahcup denebilecek bir ses:

–Gidelim mi cicim?.. dedi.

Tereddüt eder gibi yaptı. Döndü. Yürüdü. Tekrar döndü. Bir sokak fenerinin ışığında daha genç fakat uçuk yüzlü, incecik mantolu, bir bereden fışkıran saçları iyi taranmamış bir kadın gördü.

–Pekâlâ gidelim, dedi.

---

280) Hakikati, 281) Kat'i, 282) Ehemmiyeti, 283) Fizyonomisini tetkik eder, 284) Lakayit.

Ve kadını takip etti. Şimdi işin nasıl cereyan edeceğini biliyordu. Bir şişman kadının yazıhanesi önünden geçilecek, bir numara söylenecek, anahtar alınacaktı.

–7 numarayı alıyorum.

Allah Allah! Yine mi 7 numara?

Odanın tuvaleti yoktu. Fayans bir lazımlığın önünde bir perde gerilmişti. Popinga, kadına bakmadan sabunu, tıraş makinesi ve fırçasını aynanın önüne sıralamıştı bile.

–Gecelik mi kalacaksın?

–Tabii gecelik.

Bu, onu memnun etmemişe benziyor ama ne yapalım?

Kadın konuşmak için, belki de onun hoşuna gider diye konuşuyordu da hiç olmazsa odanın tamtakırlığını insan düşünemiyordu. Yatağın temiz olup olmadığına baktı. Bereket versin o temizdi. Rahat bir nefes aldı.

Görmek istediği insanlar içinde komiser Lucas'ın karısı da vardı. Onu da merak ederdi. Yatağa yatarken kadına kendi hakkında kim bilir neler söylerdi komiser Lucas? Çünkü, eninde sonunda komiser Lucas'la karısı da herkes gibi yatağa girerlerdi elbet.

–Işığı açık mı bırakayım?

Kadın o kadar zayıftı ki ondan tarafa bakmamağı tercih etti.

SEKİZİNCİ KISIM

Bu sabah, defterine yazacak pek bir şey bulamadı: "Asıl[285] ismi Zulma imiş. Yirmi frank verdim. İtiraz edemedi."

Zulma, yeşile çalan, omuzları çok geniş mantosu ile uzaklaşıp giderken Popinga bir tütüncünün önünde gazeteleri gördü. Kalbi öylesine hızlı hızlı atmaya başladı ki nefes alamıyordu.

Bütün gazeteler birinci sayfalarında iki üç sütun üzerine ondan bahsediyorlardı. Her ne kadar kendi resmi yoksa da –herhalde ilk bastıkları resimden başkasını bulamamış olacaklardı– bunun yerine Matmazel Rosier ile odasının resmini basmışlardı.

Bütün gazeteleri birden satın alıp kahveye koşmamak için kendini güç tuttu.

Gazetelerde sütun sütun kendisinden bahsedilirken ve her gazetede kendi hakkında ayrı ayrı fikirler yürütülürken nasıl olur da insan kendini tutabilir. Sokaktan geçenler bir gazete satın alıp tünellere girip kayboluyorlardı.

O gidip önce üç tane önemli[286] gazeteyi aldı. Bastille meydanında bir küçük kahveye girdi. Onun içinde esen korkunç fırtınadan kimsenin haberi yoktu. Sütlü kahvesini içerken, okuyor, tekrar okuyor, bazen memnun, bazen kızgın bir halde aynı ateşle okumaya devam ediyordu.

En pratik yolu nasıl bulmalı? Bütün makaleleri saklamak[287] kararını vermişti ama cepleri gazetelerle dolu gezemezdi ya! Düşündü taşındı. Sonra apteshaneye gidip kendi hakkında yazılmış makalelerin hepsini çakı ile kesti. Fakat kesilmiş

285) Hakiki, 286) Mühim, 287) Muhafaza etmek.

gazeteleri atmak meselesi de ona bir yarım saate mal oldu. Gazetelerin hepsini apteshaneye atsa mümkün değil ne kadar su çekse delikten geçemezlerdi. Bir yarım saatte ancak yırtık gazete parçalarını yok edebildi. Bunun için apteshane sifonunun kordonunu birçok defalar çekti. Tekrar dolmasını bekledi. Yine çekti. Öyleki kahveye döndüğü zaman garsonlar herhalde onun bağırsaklarının hasta olduğuna kanaat getirmiş gibi baktılar.

Şimdiye kadar bir düzine gazeteyi yok etmişti. Fakat daha satın alacağı yirmi gündelik gazete vardı. Dikkati fazla çekmemek[288] için de gazeteyi bir kahvede okuyor, apteshanede bunları yok ediyordu. Sonra başka kahveye gidiyordu. Nihayet başa çıkamayacağını anlayarak gazetelerin bir kısmını Seine nehrine atmaya mecbur kaldı.

Böylece, öğleye kadar birçok kahve dolaşmıştı. Öğleden sonra Lyon istasyonu civarında pek hoşlandığı birahanelerden birine girdi. Sobanın arkasında bir yere sığındı. Tekrar gazeteler üzerinde çalışmaya başladı. Bu iş için bir de stilo satın almıştı. Çünkü kendi stilosunu Groninque'de bırakmıştı. Saatle stiloya biraz para sarfetmişti ama bunlar çok lüzumlu şeylerdi. Saatsiz, sabahları otelden ne zaman çıkacağını bir türlü kestiremiyordu. Kahvelerdeki herkesin kullandığı hokka kalemler hep bozuktu.

Yalnız kâğıt istedi. Ve sonra gayet ince ve muntazam bir yazı ile yavaş yavaş yazmaya başladı. Çok yazı yazmak lazım geleceğini düşünerek bileğini fazla yormamalıydı:

"Sayın yazı işleri müdürü beyefendi..."

Bu mektup Paris'in belli başlı gazetelerinden kendisi hakkında üç sütun yazı dolduran ve Hollanda'ya muhabir gönderen gazeteye yazılıyordu. Bilhassa bu gazeteyi seçmesinin sebebi, çok satıldığından ziyade, gazetenin oldukça zeki bir başlık koymasından ötürü idi.

---

288) Celp etmemek.

"Paméla'nın katili, polisin meçhulü kalacağı bir yeni olayını[289] haber vererek polisle boy ölçüşmektedir..."

Vakti vardı. Cümlelerini rahat rahat arayabilirdi. Soba Groninque'deki gibi gürül gürül yanıyordu. Müşteriler sakin sakin trenleri bekliyorlardı.

"Sayın bay yazı işleri müdürü.

"Sizden evvel emirde Fransızcam için beni mazur görmenizi rica edeceğim. Çünkü Hollanda'da epey zamandır fırsat düşüp de Fransızca iki satır karalayamamıştım.

"Düşünün ki gazetelerde sizi tanımayan bir sürü insan şöyle idi de, böyle idi de deyip duruyor. Gerçekte[290] bu söylenilenlerden hiçbiri değilsiniz. Siz tamamen başka türlü bir insansınız? Eminim ki bu sizin de canınızı sıkacak ve gerçeği[291] söylemek arzusuna kapılacaksınız.

"Muhabiriniz kalkıp Groninque'e gitti. Birçok insanlara hakkımda sualler sordu... Bu insanlar beni bilemezlerdi ki doğruyu söylesinler. O halde ne yaptılar? Ya mahsustan yalan söylediler. Yahut da istemeyerek yalan söylediler.

"Size bütün bunları kanıtları[292] ile kanıtlayacağım.[293] Bunun için de işe başından başlayalım. Tek gerçek[294] olan mektubumu bir insanın başkaları tarafından ne hallere sokulduğunu göstermesi bakımından dikkate değer[295] bularak yayınlayacağınızı[296] umuyorum.

"Evvel emirde, gazetenizde çıkan makaledeki gibi işe ailemden başlayalım. Karım muhabirinize neler söylemişti:

"Vukua gelen olayı[297] anlayamıyorum. Böyle bir durumun[298] cereyan edeceğini belli eden hiçbir işaret kocamda yoktu. Kees, iyi bir ailenin çocuğu idi. Yüksek bir tahsil ve terbiye görmüştü.

---

289) Vak'asını, 290) Hakikatte, 291) Hakikati, 292) Delilleri, 293) İsbat edeceğim, 294) Hakikat, 295) Layik, 296) Neşredeceğinizi, 297) Hadise, 298) Vak'a.

Benimle evlendiği zaman, sakin, terbiyeli, aklı başında bir gençti. Bütün hülyası namuslu bir yuva kurmaktı. O zamandan şu günlere kadar on altı sene iyi bir baba, iyi bir zevç oldu. Sıhhati fevkalade yerinde idi. Yalnız geçen ay bir akşam işinden dönerken don yüzünden başının üstüne düşmüştü. Kafasında vukua gelen bozukluklara, hatıra ziyaına sebep bu mudur, bilmem? Bildiğim tek[299] şey yaptığı hareketlerin sebepsiz ve anlamsızlığıdır.[300] Binaenaleyh kocam tamamen gayri mesuldür...

Kees bir sütlü kahve ısmarladı. Az daha bir de yaprak cigarası satın aldıracaktı. Fakat verdiği kararı hatırlayarak içini çekti: Piposunu doldurdu. Yazdığı birkaç satırı okudu. Başladı karısının beyanatını reddetmeğe.

"Karımın yukardaki şöylediklerine dair benim cevaplarım:

1- Ben iyi bir ailenin çocuğu değilim. Fakat babası bir belediye reisi olan karım, gazetecilere masal anlatmayı daha doğru buluyor. Annem bir ebe idi. Babam da mimar. Yalnız evi tek başına geçindiren annemdi. Babamsa plan yapmaya gittiği yerlerde müşterilerle beraber içmeğe, gevezelik etmeğe, kâğıt oynamağa koyulur. Binnetice hiçbir iş yapmadan dönerdi. Onun tabiatı böyle idi. Beş dakikada herkesle senli benli olurdu. Bir de şen adamdı!.. Sonunda yaptığı planların muhakkak bir ayrıntısını,[301] yahut fiatını tespit etmeği unutur, bu yüzden başına bin türlü bela gelirdi.

"Ama hiçbir zaman cesareti kırılmaz. İçini çekerek:

–Fazla iyi adamım, fazla! derdi.

"Fakat annem işi onun açısından[302] görmediği için evde aile dırıltıları hiç eksik olmazdı. Babamın içkiyi fazla kaçırdığı günlerde bu dırıltılar

---

299) Yegâne, 300) Manasızlığı, 301) Teferruatını, 302) Zaviyesinden.

kavgaya kadar varır ve annem kız kardeşimle bana:

–Şu adama bakın ve onun gibi olmamağa çalışın! Beni öldürmeden rahat etmeyecek! derdi.

"2- Sayın yazı işleri müdürü, görüyorsunuz ki karım gerçeği[303] söylememiştir. Aldığım yüksek terbiye ve tahsile gelince bu da doğru değildir. Kaptan okuluna[304] verilmiştim. Fakat hiçbir zaman cebime harçlık konmadığı için arkadaşlarımın yaptıkları eğlencelere iştirak edemezdim. Bu yüzden de asık suratlı ve hilekâr oldum.

"Evimizde hükûm süren şey fakirlikti. Fakat bunu hiç kimselere belli etmiyorduk. Mesela yalnız kuru ekmek yediğimiz günler annem mutfaktaki ateşin üstüne şayet birisi gelirse bunları görsün diye bir iki su ile dolu tencere kordu. Böylece fevkalade bir yemek hazırladığı sanısını[305] misafirde uyandırırdı.

"Karımı tam tahsilimi bitirdiğim sene tanıdım. Bugün aşk izdivacı yaptığımızı söylemeği münasip görüyorsa da işin aslı bu değildir. Karım küçük bir nahiyenin belediye reisinin kızı idi. Bütün arzusu Groninque gibi büyük bir şehirde oturmaktı.[306]

"Ben zengin ve itibarlı bir adamın, on sekiz yaşına kadar pansiyonda kalmış bir kızını almaktan ötürü gururlanıyordum.

"O olmasaydı denizlerde sefere çıkacaktım. Fakat o evlenmeden önce:

–Denizciler çok içen ve çok kadın gören insanlardır. Bir denizci ile kesinlikle[307] evlenmem, demiş kesmişti..."

Cebinden bütün kanıtlarını[308] red etmeğe çalıştığı makaleyi ezberden bilmesine rağmen çıkarıp bir daha okudu.

"3- Madam Popinga'ya göre[309] on altı sene iyi bir ruh, iyi bir baba olmuşum. Ötekiler gibi bu da

---

303) Hakikati, 304) Mektebine, 305) Zehabını, 306) İkamet etmekti, 307) Kat'iyen, 308) Delillerini, 309) Nazaran.

yanlış. Karımı aldatmadımsa sebep Groninque'nin küçük ve dedikoducu bir şehir olması ve böyle bir şey yaparsam karımın bana hayatımı zehir edeceğini bildiğimdendir.

"Anam gibi o da bağırıp duracaktı. Yahut da sevmediği bir şey yaptığım, mesela bir yaprak cigarası fazla içtiğim zaman söylediği gibi:

–Pekâlâ! diyecek ve günlerce benimle konuşmayacak, evin içinde dünyanın en bedbaht kadını haliyle suratı asık dolaşıp duracaktı. Çocuklar bu halden şaşırdıkları ve kendisine ne olduğunu sordukları zaman derin derin içini çekerek:

–Yavrularım, babanız bana acı[310] çektiriyor... Beni anlayamıyor! diyecekti.

"Bense asık ve ağlamış surattan iğrendiğim kadar hiçbir şeyden iğrenmem.

"Bendeniz yaradılıştan şen bir adam olduğum için işte yukarda anlattığım sahnelerden çekinme[311] maksadıyla kendimi tuttum ve bütün zevkimi haftada bir oynadığım satrançla bilardoya hasrettim.

"Annemin evinde nasıl bir miktar param bulunsa ben de şehirde arkadaşlarla bir eğlensem hırsı içinde, babamın eski elbiselerinden yapılmamış bir elbise giyinmek hülyası içinde yaşadım durdumsa kendi evimde de, daha doğrusu karımın evinde de tam on altı sene akşamları nereye olduğunu söylemeden kapıyı çekip giden yahut da bir gece yarısı trenine binip büyük bir şehre doğru kayıp giden insanları kıskanarak [312]yaşadım.

"İyi bir baba olmama gelince; onu da zannetmiyorum. Evet, çocuklarımdan hiçbir zaman nefret etmedim. Doğdukları gün karıma pek güzel şeyler olduklarını söylediğim zaman tamamen yalandı. Onun hoşuna gitmek için böyle söylemiştim. Gerçekte[313] onları korkunç surette çirkin şeyler bulmuştum. O zamandan beri de fikrim değişmiş değildir.

"Kızımın hiç konuşmadığı ve akıllı akıllı din-

---

310) Izdırap, 311) İçtinap, 312) Haset ederek, 313) Hakikatte.

lediğini görenler zeki kız diyorlar. Bana kalırsa söylenecek hiçbir lakırdısı yoktur da onun için öyle akıllıca dinler. Üstelik kendini beğenmişin biridir de. Arkadaşlarına güzel bir villada oturduğunu gösterirken böbürlenir. Bir defasında arkadaşlarıyla şunları konuşurken duymuştum:

–Baban ne iş yapar?

–Coster ve şeriki müessesesinde müdürdür..

"Siz de pek iyi biliyorsunuz ki yalan! Anlıyorsunuz ya? Küçük oğlana gelince; o yaştaki oğlan çocukların bütün kusurlarından uzaktır.[314] Bu da onun hayatta muvaffak olamayacağının ne büyük kanıtıdır.[315]

"Onlara geceleri birtakım oyunlar bulup çıkardığım için iyi bir baba sayılıyorsam itiraf edeyim ki bu oyunları onların eğlenmesi için değil, canım sıkıldığı için, kendimi eğlendirmek için buluyordum. Bir villa satın aldımsa bir villada yaşamak arzusunu duyduğum içindir. Çocukken arkadaşlarımın villalarda oturanlarını kıskanırdım.[316]

"Evime aldığım soba çok zengin bir arkadaşımın evinde gördüğüm sobanın eşidir. Sonra yazıhanemde bilmem kimin...

"Her ne ise bütün bunlar, bizi konu[317] dahilinde bile olsa çok uzaklara götürür. İşin kısası, karımın dediği gibi ne iyi bir aile çocuğu, ne iyi yetiştirilmiş, ne de iyi bir zevç ve iyi bir baba oldum. Bütün bunları karımın iddia etmesine sebep kendisinin iyi bir zevce, iyi bir anne olduğunu göstermektir."

Saat üçü geçiyordu. Akşama kadar çok vakti olduğu için biraz durdu. Ve kahvenin ortalık kararkıkça daha loş, daha ılık bir hava kazanan çevresini gözden geçirerek yazmadan evvel tekrar düşünmeye koyuldu. Sonra:

"Gelelim makalenizdeki Coster müessesesi muhasebecisi Basinger'in beyanatına:

"Mösyö Popinga müesseseyi o kadar kendisi-

---

314) Münezzehtir, 315) Delilidir, 316) Haset ederdim, 317) Sadet.

ninmiş gibi benimsemişti ki iflas vaziyetini öğrenince bu keyfiyetin dimağını sarsması[318] çok mümkündür.

"Size temin ederim sayın yazı işleri müdürü, bu satırları okuyunca insana fenalık geliyor. Farzediniz ki size bütün hayatınızda yemek üzere yalnız sucukla ekmek verilmiştir. Siz nasıl olur da kendi kendinizi sucukla ekmeğin fevkalade bir şey olduğuna ikna etmezsiniz?

"Ben de işte böyle tam on altı sene 'de Coster' müessesesinin Hollanda'nın en iyi, en sağlam ve ciddi bir müessesesi olduğuna kendi kendimi inandırmıştım. Sonra, bir akşam da Saint - Georges'de (burasını anlayamazsınız ama zararı yok) Julius de Coster'in ne namussuz, ne anasının gözü bir adam olduğunu ve buna benzer[319] daha birçok şeyleri öğreniverirseniz...

"Namussuz demekle hata ettiğimi anlıyorum. Çünkü sonuç[320] itibariyle Julius de Coster'in saman altından su yürüterek yaptığı şeyler benim her zaman yapmak istediğim şeylerdi. Julius de Coster'in metresi vardı. İsmi Paméla olan bu...

"Her ne ise... Söyleyiniz bana rica ederim, aynadaki hayalime ilk defa olarak hayatımda şunları sormakta haksız mıyım?

-Bu şekilde yaşaman için ne sebep var, ha ne sebep var? Belki de siz, belki de birçok okuyucunuz kendi kendilerine bu suali soracaklardı. Bu şekilde yaşamama ne sebep vardı? Hiç! İşte soğukkanlılığıyla gayet sade bir şekilde düşünmekle insan birçok şeyler keşfediveriyor. Ben de böyle aynada kendi kendime bir nebat gibi yaşadığımın sebebini sordum. Ve bulamayınca...

"Sonuç olarak alışkanlıkların sürükleyişiyle[321] öldüm ölesiye bir ikinci direktör olarak kalacaktım. Yine bu alışkanlıkların sürükleyişiyle[322] bir baba, bir koca idim. Bu işin böyle olması la-

---

318) Haleldar etmesi, 319) Mümasil, 320) Netice, 321) Netice itibariyle itiyatların sevkiyle, 322) İtiyatların sevkiyle.

zım geldiğine ve başka türlü olmamasına kimin karar verdiğini düşünüyor ve bulamıyorum.

"Ya ben bunun böyle devam etmemesini başka türlü yürümesini istiyorsam? Efendim?

"Bir defa bu kararı verinceye kadardır. Ondan ötesi çorap söküğü gibi gidiyor. Her şey basit, sade bir hal alıyor. Başkası böyle düşünüyormuş, bir diğeri şu yakışır şu yakışmaz diye düşünüyormuş.

"Bu yüzden değil midir ki eskiden bir yakın şehre gitmek üzere olsam evde bir hazırlıktı başlar, bavullar hazırlanır, evvelden otelde yer temin etmek için telefonlar edilir...

"Bendenizse bu defa sakin sakin istasyona yollandım. Amsterdam'a bir bilet aldım. Bir daha dönmemek üzere.

"Julius de Coster'in bana söz açtığı, benim de iki senedir dünyanın en arzu edilir kadını gözüyle baktığım Paméla'yı görmek istedim.

"Bundan basit ne olabilir, değil mi? Paméla bana ne istediğimi sordu. Size nasıl hiç edebiyatsız yazıyorsam ona da öylece ne istediğimi söyledim. Bunu gayet doğal[323] bulacağına başladı aşağılarcasına,[324] aptalcasına gülmeğe.

"Sorarım size, ne olurdu sanki? Mademki bu işi sanat edinmişti, ne olurdu? Bense Paméla'ya malik olmak kararını vermiştim. Sözümden cayamazdım. Ağzına tıkadığım havluyu biraz fazlaca itmiş olduğumu ertesi sabah gazetelerden öğrendim. Paméla'nın bu kadar çabuk ölmesine bakılırsa bir kalb hastası olup olmadığını araştırmak muvafık olur sanırım.

"Gelelim yine muhabirinizin satırlarına... Neler anlatıyordu? Güya Groninque'den bir deli gibi firar etmiştim! Güya yolcular, benim gayet heyecanlı olduğumu söylemişler! Güya gemideki garson benim n ormal vaziyette olmadığımı söylemiş, değil mi?

---

323) Tabii, 324) Tahkir edercesine.

"Herkes sonradan normal bir vaziyette olmadığımı söylediğine göre hiç kimse 'evvelden' normal halde olmadığımı söylemiyor, demektir. Öyle değil mi? Halbuki ben 'evvelden' normal değildim. Bir kahvehaneye girip iki bardak bira içemezdim. Açlıktan gebersem, bir ahbabın evinde, bir şey ikram etseler kibarlık olsun diye:

–Teşekkür ederim, tokum, çok mersi! derdim. Açım diyemezdim.

"Bir trende olsam etrafı, manzarayı seyredeceğim yerde sıkan ayakkaplarıma bakmak daha terbiyeli olurdu.

"Muhabiriniz devam ediyor:

"Burada, cani bir sürü hatalarından en önemlisini yaparak evrak çantasını, şaşkınlığından zavallı dansözün odasında unutuyor.

"Bu da yanlış! Bu bir hata değil ki öteki hatalar bunu takip etsin! Bir defa hiç şaşırmış halde değildim. Bu evrak çantasını alışkanlıkla[325] yanımda getirmiştim. Artık ona ihtiyacım yoktu. Orada da bırakabilirdim, başka bir yerde de! Bunun hiçbir önemi[326] yoktu. Paméla'nın ölümünü gazetelerden öğrenir öğrenmez zaten hemen polise buna sebep ben olduğumu yazacaktım.

"İsbat ederseniz, daha dün komiser Lucas'a Matmazel Rosier'nin kişiliğinde[327] yeni bir teşebbüse giriştiğimi haber veren Matmazel Rosier değil bendenizim. Başlık olarak koyduğunuz deyim[328] doğrusu fevkalade lütufkâr. Güya ben Fransız polisi ile alay ediyormuşum. Hayır, niyetim kimse ile alay etmek değildir. Sonra ben bir manyak da değilim. Jeanne Rosier'ye hücum edişimin sebebi kötü huy değildir.

"Bu mesele de Paméla meselesi gibidir. Size aramızda neler geçtiğini anlatmak hem uzun sürer, hem de zordur. Bundan evvel Jeanne Rosier ile bir gece beraberce yatmış ve ben hiçbir şeye arzu duymamışımdır.

---

325) İtiyadın sevkiyle, 326) Ehemmiyeti, 327) Şahsında, 328) Serlevha.

"Şonra kendi kendime kalınca, Matmazel Rosier'in hiç de fena bir kadın olmadığını düşünüp buldum. Beni ilgilendirmeye başladı. Gidip kendisine bunu anlattım. Bu sefer de o beni reddetti.

"Neden? Neden işi zora bindirmeyecektim? Kim alıkoyabilirdi beni bu arzudan? Ben de işi zorladım. Bin türlü özenle,[329] onun fazla incinmemesine çalışarak, onun hoş[330] bir kadın olduğunu düşünerek işimi gördüm. Biraz fazla incinmişse kabahat bende değildir. Pamela'ya da fenalık yapmak istemiyordum! Onda da kabahatim yoktu. Bir kazadır oldu. Ne yapayım, o zaman bu işin ustası değildim!

"Bilmem şimdiye kadar hakkımda yazılanlardan ne kadar müteessir olduğumu anlamağa başladınız mı? Diğer gazetelere de yazamayacağım. Bu pek yorucu olur. Fakat size hakkımda düşünülenlerden ne kadar başka olduğumu yazmadan da yapamadım.

"Demek ki bendeniz ne bir manyak, ne bir deliyim! Sadece kırkından sonra istediği gibi gelenek ve görenekten,[331] kanunlardan zerre kadar çekinmeden yaşamak isteyen bir insanım. Nihayet şunu geç olarak anladım ki herkes bunlardan kurtulmağa iki yüzlü[332] bir şekilde çalışmaktadır.

"Şimdiden sonra ne yapaçağımı, polisin peşime düşmesi için ne gibi olaylar[333] cereyan edeceğini bilmiyorum. Bütün bunlar isteklerime bağlıdır.[334] Şimdilik hiçbir şey söylenemez.

"Zannedildiğin tamamen aksine gayet sakin, barışsever[335] bir adamım. Yarın şöyle sevilmeye değer bir kadın bulursam evlenmem de olanaklıdır.[336] Bu takdirde artık benden ses seda çıkmayacaktır.

"Ama, beni fazla sıkıştırırlar ve canımı sıkarlarsa ölümle çarpışmak pek hoşuma gideceğin-

---

329) İtina, 330) Latif, 331) Örf âdetten, 332) Riyakâr, 333) Hadiseler, 334) Arzularıma tabidir, 335) Sulhperver, 336) Kabildir.

den o zaman da artık beni hiçbir şeyin durduramayacağını söyleyebilirim.

"Kırk sene canım sıkıldı. Kırk sene hayata bir pastahanenin camekânına burnunu yapıştırmış başkalarının yediği pastalara ağzının suyu akan bir oğlan çocuğu gibi baktım.

"Ama şimdi pastaların onları almak zahmetine katlananların hakkı olduğunu biliyorum.

"Hoşunuza gidiyorsa benim deli olduğumu basmakta devam edin. Böylece sayın yazı işleri müdürü, kendinizi benim 'küçük Saint - Georges' Meyhanesinden evvel olduğum gibi bulduğunuzu isbat etmiş olursunuz.

"Basın yasasının ilgili maddesini[337] ortaya sürerek bu mektubumun, muhakkak yayımını[338] beklemediğimi, arzederim. Çünkü dünyada, kendi hayatıyla oynanan bir adamdan başka kim, rica ederim, kim, hakkında yazılan yazıları yalanlatmak[339] hakkına maliktir. Görüyorsunuz ya bu açık[340] hakkımdan da vazgeçiyorum.

"Sütunlarınızda yazımı okumak ümidiyle bekliyor, sadık bendeniz (tabii yalan ama lafın gelişi).

Kees Popinga"

Bileğinde bir yorgunluk duyuyordu ama çoktanberi bu kadar tatlı saatler geçirdiğini hatırlamıyordu. Birahanenin lambaları yanmıştı. İstasyonun tam karşısındaki saat dört buçuğu gösteriyordu. Garsonsa bir müşterinin mektuplarını yazarak vakti öldürmesini gayet tabii buluyordu.

"Sayın yazı işleri müdürü"

Bu defa kocaman harflerle "Hollandalı deli" başlığını[341] koyan bir gazeteye hitap ediyor ve şiddetle yalanlıyordu.[342]

"Kendini nüktedan sayan muhabiriniz herhalde daha çok ilan acentelerine gelişigüzel veci-

---

337) Matbuat Kanunu'nun maddei mahsusası, 338) Neşrini, 339) Tekzip ettirmek, 340) Sarih, 341) Serlevhasını, 342) Tekzip ediyordu.

zeler yumurtlamak alışkanlığında[343] olduğu ve ciddi bir röportaja yeteneği[344] olmadığı için böyle bir başlık konmuş olacak.

"Önce şunu söyleyeceğim ki bu işle Hollanda'nın hiçbir ilişiği yoktur. Değersiz[345] kulunuz Fransız gazetelerinde her gün o kadar korkunç hikâyeler okuyor ki kahramanları halis Fransızlardır.

"Sonra, anlayamadığımız insanlara deli damgasını yapıştırmak işin en kolay tarafıdır.

"İkincisi okuyucularınızı bu şekilde aydınlatmak[346] âdetinde iseniz size tebriklerimi maalesef yollayamayacağım.

Kees Popinga"

İkincisi de tamam!

Bir lahza Boulvard Saint - Michel'e dönüp bir parti satranç oynamak istedi. Mademki dün akşam bir gittiği yere bir daha dönmemek kararını vermişti. İnsan kendi kendisine verdiği söze sadık kalmalı idi. Zaten tam bu sırada bir gazete satıcısı[347] masadan masaya akşam gazetesi sattığı için o da birkaçını satın aldı ve okumaya koyuldu.

"Amsterdam canavarı Kees Popinga'nın tutuklanması,[348] genel kanıya göre[349] artık bir saat meselesidir. Gerçekten[350] adli polisten komiser Lucas'ın kurmuş olduğu tuzağa düşmemesine artık imkân yoktur.

"Bu hususta daha fazla bilgi[351] vermekle canavarı kuşkulandıracağımızı düşünüyor ve bu kadarla yetindiğimiz[352] için okuyucularımızın bizi mazur göreceklerini umuyoruz.

"Yalnız şu kadar söyleyebiliriz ki sıhhati dakikadan dakikaya düzelmekte olan Matmazel Jeanne Rosier'ye göre Hollandalının elinde bulunan para daha fazla dayanmasına yetecek kadar değildir.

---

343) İtiyadında, 344) Kabiliyeti, 345) Nâçiz, 346) Tenvir etmek, 347) Müvezzii, 348) Tevkifi, 349) Umumi kanaate nazaran, 350) Filhakika, 351) Malumat, 352) İktifa ettiğimiz.

"Korkacak yalnız bir cihet vardır ki o da Popinga'nın şiddetle takip edilmesinden doğacak bir ümitsizlikle yeni bir cinayete teşebbüse girişmesidir. Bu hususa engel[353] olmak için lazım gelen tertibat alınmıştır.

"Komiser Lucas'ın biraz evvel de herkesçe bilinen[354] soğukkanlılığı ile söylediği gibi, maalesef cinayet tarihinde gayet nadir olan bir cani nümunesiyle karşı karşıyayız. Bununla beraber, İngiltere'de ve Almanya'da benzerine[355] tesadüf edilmiştir.

"Bu cins manyaklar, her hususta kusurlu olmalarına rağmen bir bilinçaltı[356] içinde bilinçli eylemler yaparlar.[357] Sonra insanı ilk görünüşte aldatan bir soğukkanlılığa malikmiş gibi gözükürlerse de neticede kendilerini ele verecek bir ihtiyatsızlığa kurban giderler.

"Hollandalının tutuklanması[358] için bir saat meselesi dememiz bir abartma[359] sayılırsa da gerçeğin[360] artık bir gün meselesi olduğudur. Şimdiden birçok izlerin peşine düşülmüştür. Bu sabah bir sayın bayanın doğu[361] istasyonunda görmüş olduğu Kees Popinga'nın boy posuna[362] tıpa tıp uyan birisi tutuklanmış ise de sonunda bu kimsenin[363] bir başka şahıs olduğu anlaşılarak serbest bırakılmıştır.

"Bu işle meşgul olmakta bulunan polisi en fazla müşkülata uğratan ayrıntıdan[364] bir tanesi de Kees Popinga'nın dört yabancı dili[365] ana dili gibi konuşmasından doğmaktadır. Canavar icap ettiği yerde İngiliz, Alman, Hollandalı, hatta Fransız diye kendini tanıtabilmektedir.

"Fakat buna mukabil ilk defa şikâyetçi sıfatıyla müracaat etmiş olan Jeanne Rosier'nin sorgusu[366] üzerine Hollandalının boy posunun daha

---

353) Mani, 354) Malumu âlem, 355) Emsaline, 356) Şuur altı, 357) Meş'ur fiiller irtikâp ederler, 358) Tevkifi, 359) Mübalağa, 360) Hakikatın, 361) Şark, 362) Eşkâli veçhiyesine, 363) Zatın, 364) Teferruattan, 365) Lisanı, 366) İsticvabı.

açık[367] ve ayrıntılı öğrenilmesi polisin fevkalade işine yarayacaktır.

Şu halde sayın halkımızın korkmasına hiç gerek[368] yoktur:

Kees Popinga uzağa gidemeyecektir."

İşin tuhafı, bu makale ona âdeta iyimserlik vermişti. Tuvalete bilhassa yüzüne dikkatle bakmak maksadıyla indi.

Hiç zayıflamamıştı. Tam formunda idi. Bir lahza saçını boyamayı ve sakal bırakmayı düşündü ise de onun daha çok tebdil kıyafet etmiş halde, olağan[369] halinden daha çok aranacağını ve dikkati çekeceğini düşünerek vazgeçti.

Hatta gri renkli elbisesi bile mümkün olduğu kadar herkesinki gibi idi. Değişmeye lüzum bile yoktu. Yalnız bir lacivert pardösü almanın daha iyi olacağına karar verdi.

İçtiği kahveleri ödedi. İstasyonun posta kutusuna mektuplarını attı. Ve doğruca sabahleyin geçerken gördüğü bir hazır elbiseci mağazasına yollandı.

–Bir lacivert pardösü istiyorum...

Derken birdenbire yeni bir tehlike ile karşı karşıya olduğunu anlayıverdi. Bu tehlike kendisine ait bir acaip haldi. Gitgide onda doğallaşan[370] bu acaip hal insanlara bakışındaki alaylı manada idi. Sanki konuştuğu insana:

–Bana bak, sen ne düşünüyorsun bana dair ha? Gazeteleri okumadın mı? Meşhur Popinga'ya, Hollanda delisine şu sırada hizmet ettiğinden şüphelenmiyor musun? der gibi bakıyordu.

Pardösüyü giyip çıkardı. Hemen hepsi ya çok kısa, ya pek dardı. Nihayet kendisine şöyle böyle iyi gelen bir tanesini seçti ama bunun da kalitesi pek düşüktü.

–Bunu alıyorum, dedi.

–Ötekini hangi adrese yollayalım, efendim?

–Bir paket yapın da, ben kendim götüreyim.

---

367) Vazıh, 368) Mahal, 369) Tabii, 370) Tabiat haline gelen.

İşte bir tehlikeli iş daha. Sırtında yeni bir pardösü, elde paket sokaklarda yürümek dikkati çeker! Bereket versin ki artık ortalık iyice kararmıştı. Ve Seine nehri de pek yakındı. Elindeki paketi nehire atarak kurtuldu.

Kendi hakkında dünyanın budalalığını yapan gazeteler, komiser Lucas'ın sözlerini yazmakla[371] bu hususta ona çok yardım ediyorlardı.

Yalnız... Yalnız Lucas bilhassa onu aldatmak gayesiyle bir şeyler yazdırıyorsa o zaman iş değişir!

Çok tuhaftı! Komiserle o, tanışmıyorlardı bile! Birbirlerini hiç görmemişlerdi. Ve tıpkı birbirlerinin oyununu görmeden oynayan iki satranç oyuncusuna benziyorlardı. Ne gibi önlemlerden[372] bahsediyordu gazete? Neden bir teşebbüse girişilmesi ihtimalinden söz açıyorlardı? Düşündü ve bunun bir kışkırtma[373] olduğuna karar verdi.

Allah Allah! Onu her türlü telkine elverişli görüyorlardı demek! Bir deli yerine değilse bile bir hasta yerine alınıyordu. Kendini ele vermesi için yeni yeni kötülüklere teşvik ediliyordu.

Jeanne Rosier boyu posu hakkında ne gibi bilgi verebilirdi? Gri renk elbise giyiyordu, demiştir mesela! Bunu bilmeyen var mı? Yaprak cigarası içiyor. Cebinde üç bin franktan başka parası yok. Tıraşı uzamıştan başka? Hayır, bu hususta rahattı, korkacak bir şey yoktu. Yalnız şu komiser Lucas'ın ne düşündüğünü bilememek sinirlendirici idi! Adamlarına ne talimat vermişti? Nerelerde aranıyordu?

Belki de Lucas kendi kendisine Popinga'nın otomobil hırsızlarının tutuklanmasında bulunabilmek için Juvisy civarında dolaştığını söylüyordur.

Yahut da hâlâ Monmartre taraflarında bulunabileceğini düşünüyor. Deli misin, olur mu öyle şey?

---

371) Nakletmekle, 372) Tedbirlerden, 373) Tahrik.

O halde, nasıl ve ne zaman yakalayacağını sanıyor? Yoksa Paris'ten uzaklaşacağını tahmin ederek bütün istasyonları mı gözetliyor, dersin?

Popinga'yı ister istemez bir endişe aldı. Dönüp dönüp arkasına bakmağa, mağaza camekânları önünde durup arkasında adam var mı diye gözetlemeğe başladı. Bir tünel ağzında Paris planının önünde durarak bu akşam yatmak için hangi mahalleyi seçmeli diye düşündü. Evet, burası çok önemliydi. Hangi mahalleyi seçmeli idi?

Bu akşam muhakkak üç mahallede oteller aranacak, müşterilerden kâğıtlar sorulacaktı.

O halde Lucas hangi mahalleyi seçecekti, onu aramak için? Sonra mademki uykusu da yoktu, ne diye gidip yatmalı idi? Sabahleyin büyük bir bulvardan geçerken bir sinema görmüştü. Bu sinema sabahın saat altısına kadar durmadan film gösteriyordu. Lucas onu bir sinemada yakalayabileceğini düşünebilir miydi?

Her ne hal ise, her şeye rağmen yapmağa mecbur olduğu bir şey vardı: Herkesin yüzüne dik dik, alaylı bir şekilde bakmamak, bilhassa sanki, onlara:

–Beni tanıdınız mı? Sizi korkutuyor muyum ben? dememek gerekiyordu.

En kötüsü böyle fırsatlar araması idi. Bakın yine işte, düşünüp taşınmadan kalkmış garsonluk vazifesi kadınlar tarafından görülen bir lokanta seçmişti.[374] Bir sokak fenerinin önünde durup defterine "bakışlara dikkat!" cümlesini kaydetti.

Okuduğu son makalelerde bir cümle aklına takılıyordu. Kendi kendini ele vermesi ihtimali üzerinde fazla duruluyordu.

Nasıl da, onun kalabalık içinde meçhul bir insan gibi geçmeğe bir türlü tahammül edemediğini, hatta bazen, âdeta başı dönerek, bilhassa karanlık ve kimsesiz sokaklarda tesadüf ettiklerine birdenbire,

---

374) İntihap etmişti.

–Benim kim olduğumu biliyor musunuz?

Dememek için kendini güç zaptettiğini keşfetmişlerdi. Ama şimdi mademki ona gazeteler bunu haber veriyorlardı, tehlike atlatılmış demekti. Şimdi artık insanlara olağan bakışlarla[375] bütün gazetelerin kendisinden bahsettiği birisi gibi değil, olağan,[376] meçhul, kendi halinde bir adammış gibi bakacaktı.

Sahi şu Julius de Coster mahdumu bütün olup bitenleri öğrenince ne hale girmişti kim bilir? Herhalde olup bitenden haberdar olmalı idi. Olanlardan[377] yalnız Fransız ve Hollanda gazeteleri değil, Alman ve İngiliz gazeteleri de bahsediyorlardı.

Hiç olmazsa, o, "de Coster mahdumu," işçisi hakkındaki düşüncelerinde çok yanıldığını kabul etmiş olmalı idi! Herhalde anlayabilmekten mahrum bir aptala küçük Saint Georges Meyhanesinde verdiğini sandığı konferanstan utanmış olmalıydı.

Demek ki işçi, patronunu fersah fersah aşıyor ve Julius'u mat ediyordu. Aksini iddiaya imkân yok! Julius Londra'da, yahut da Hamburg ve Berlin'de yine dürüst ve büyük bir iş kurmak için çalışmakta, halbuki Popinga ise bütün dünyaya, açık açık ne düşündüğünü söylüyor, âdeta bütün topluma[378] tek başına harp ilan ediyordu... de Coster'in tepkilerini[379] öğrenmek için bugünlerde, aralarında kararlaştırıldığı gibi Morning Post gazetesine bir ilan verecekti. Ama cevabını nasıl alacaktı?

Popinga durmadan yürüyordu. Sokaklarda serseriyane dolaşmak, dükkânların ışıkları içinde, kendisini tanımadan ona sürünen kalabalık içinde dolaşmak hemen hemen hayatının yarısı haline gelmişti. Elleri pardösünün cebinde mekanik[380] hareketlerle diş fırçasını, tıraş makinesini ve tıraş fırçasını okşayarak...

---

375) Tabii nazarlarla, 376) Alelade, 377) Vak'adan, 378) Cemiyete, 379) Aksülamellerini, 380) Mihaniki.

Nihayet hal çaresini buldu. Satrançta olduğu gibi en sonunda muhakkak bir çare bulurdu o! Bir otele iki defa gitmeden herhalde bir isme iki defa mektup göndermekle iş tamamdı. Adresine ve o isme bir "Post - restante" yazdırıverirdi. Sonradan gidip o zarfları göstererek mektuplarını alırdı.

Mademki buna çare bulmuştu, ne diye beklemeli, bu akşamdan tezi yok işe başlamalı idi? Yine bir meyhaneye girdi. Bu Paris'in birahanelerini de hiç sevmiyordu. O kadar kalabalıktı ki insan dirseğini ne kadar koltuğunun altına sıkıştırsa yine de birbirine sürünüyordu. Hollanda'nın birahaneleri ne rahat, ne geniş yerlerdi.

–Lütfen bana telefon rehberini verir misiniz?

Gelişigüzel[381] bir sayfa açtı. Bu sayfa Brey sokağının telefonlarını gösteriyordu. Bu sokağı bilmiyordu. Bir otel ismi seçti. "Beauséjour" oteli.

Hemen kendisine bir mektup yazdı. Daha doğrusu bir zarfın içine boş bir kâğıt koydu. Zarfın üstüne de:

"Mösyö Smitson, Beauséjour oteli, numara 14, Brey sokağı..."

Neden sanki vakit kazanmamalı ve hemen bir mektup daha yazmamalı? Yazısını bir parça değiştirerek ikinci zarfı da yazdı.

Mademki basınçlı[382] hava ile mektup gönderiliyordu. Neden istifade etmemeli? Mektupları "pneumatique" olarak verdi.

Neden işin sonuna kadar gitmemeli ve bütün macerasını anlatacağından ödü kopmakta bulunması lazım gelen de Coster'den para istememeli?

Hemen Morning Post gazetesine ilanı da yazdı.

"Kees'ten Julius'e: Beş bin gönder.

Post - restant Smitson. Paris."

Bu küçücük işler onu gecenin saat on birine

381) Lalettayin, 382) Tazyikli (Daha önce pneumatique diye geçmişti. Bir satır sonra da geçiyor).

kadar meşgul etti. Çünkü acele etmiyor, ağır ağır, gayet okunaklı ve güzel bir hüsnü hat ile yazmanın zevkini çıkarıyordu. Önünde vakit vardı.

–Bana posta pulu getirin lütfen garson!

Sonra telefon kabinesine indi. Beauséjour otelini istedi. Önce İngilizce konuştu. Sonra gayet bariz bir Manş ötesi söyleyişi[383] ile:

–Allo, burası, M. Smitson... Yarın sabah otelinizde olacağım. İsmime mektup gelirse saklamanızı rica edecektim.

–Başüstüne bayım!

Nasıl komiser Lucas atlatılmamış mıydı? Popinga'nın bu kadar soğukkanlı olacağını hesap edebilmiş miydi?

–Banyolu bir oda mı istiyorsunuz efendim?

–Elbette,[384] elbette!

Telefonda cevap veren sesin kadın sesi olması bile onda bir heyecan uyandırıyordu. Aman, bundan çekinmek lazımdı! Daha telefondaki sesten heyecan duyarsa... Akşam gazetesi açık açık söylüyordu: Ondan bir yeni saldırganlık bekleniyordu. Böylece polisçe yeni ipuçlarına malik olunacaktı!

"Hayır, yeni bir teşebbüste bulunmayacağım, kararını verdi. "Bunu kanıtlamak[385] için de sakin sakin bu gece sinemaya gideceğim. Sanki trenden inmiş gibi yarın saat altıda da Beauséjour oteline ineceğim."

Her şeyi uzun uzadıya düşündüğünü kanıtlamak[386] için tekrar bir kahveye girdi.

Şimendifer tarifesini istedi. Oradan, sabahleyin Paris'e Strazburg'dan saat beşi 32 geçe bir trenin vardığını öğrendi.

–Şu halde, dedi, Strazburg'dan gelmiş gibi olacağım!

Tamam! Bütün işler görülmüştü! Şimdi artık rahat rahat sinemaya gidebilirdi. Sinemada yer

---

383) Telaffuzu, 384) Tabii, 385) İsbat etmek, 386) İsbat.

gösterenler de sanki her an onu emniyet altına alıyormuş gibi kadın değildiler, kocaman erkeklerdi.

Acaba komiser Lucas ne yapıyordu şu saatte? Marsilya'dan dönmüş olması gereken Louis? Goin? Ya, sebebini bir türlü anlayamadığı halde içinde bir nefret hissi duyduğu Rose?

DOKUZUNCU KISIM

Şu gazeteler, birkaç kelime daha yazsalar ne olur sanki? Her zaman bir sürü gevezelik eder dururlar: polis şunu yaptı, bunu yaptı, şu tuzağı kurdu, bu türlü hareket etti diye. Katili amansız surette takip eden polisin bütün hatları belirgin[387] fotoğrafını yayınlarlar.[388] Halbuki bu sefer hiçbir gazetenin tutup da komiser Lucas'ın bir küçük vesika fotoğrafını bile basmadığını farketmişti. Elbette bu pek önemli bir mesele değildi. Komiser zaten tanısa da Kees'in peşinde bizzat koşup durmayacaktı ya. Fakat Kees düşmanının yüzünü tanımayı çok istiyordu. Böylece düşmanı hakkında bir fikre sahip olabilirdi.

Bu işte en çok, basının suskunluğundan çok[389] bunun için emir verilmiş olması varsayımı[390] önemliydi. Mesela Popinga'nın uzun mektubunu basan[391] gazete mektubun sonuna şu kadarcık bir şey ilave etmekle yetiniyordu:

"Yukarıki mektubu gülerek okuyan komiser Lucas omuzlarını silkerek bize iade etti. Ve ona:

–Ne düşünüyorsunuz?

Diye sorduğumuz zaman uzun boylu konuşmak istemediğini anlatırcasına şunları ağzından kaçırdı:

–İşi tamamdır artık onun!"

Bu ne demekti yani? Popinga'nın işine yarayacak bir kelime bile sarfetmemişti. Şimdi Popinga'yı en çok ilgilendiren[392] şey, geçenlerde Monmartre mahallesinde yattığı zaman tıraş makinesi

---

387) Bariz, 388) Neşrederler, 389) Matbuatın sükûtundan ziyade, 390) Faraziyesi, 391) Neşreden, 392) Alakadar eden.

ile tıraş fırçasını aldırdığı kadının, onu tanıyıp polise müracaat edip etmediği meselesi idi.

Burası çok önemliydi. Cebinde bir tıraş makinesi ile tıraş fırçası ve diş fırçası bulunduğu biliniyorsa o da dayanamayıp yine bir kadınla beraber otelde yatarsa çabucak yakalanacağı gün gibi açıktı.[393]

Çünkü yalnız uyumak onun için en güç şeydi. Brey sokağındaki otel Beauséjour'da yattığı zaman bunu iyice anlamıştı. Bu otelde iki mektubu alıp da postrestana Smitson ismiyle müracaat edinceye kadar bir gece yalnız yatmıştı.

Sonra ertesi gün Vaugirard mahallesinde bir otelde kalmıştı. Fakat gece yarısı dayanamamış, kalkmış bir kadın alıp gelmişti. Bu çok acaip bir haldi. Kadın alıp da yatağa döndüğü zaman derhal sabaha kadar deliksiz uyuyordu. Halbuki kadınsız yattığı zaman çok düşünüyordu. Bu tıpkı bir otomobilin bir yokuşa tırmanırken yaptığı gibi önce ağır ağır, bir tek şey düşünerek tek vitesle başlıyor, sonra gitgide hızlanıyor, bir anda[394] birçok şeyler, hem de kötü şeyler düşünüyor. Kalkıp yatağının üzerine oturmağa ve ışığı yakmağa mecbur oluyordu.

Şimdi kalkıp bütün bu halleri birisine anlatsa, ona vicdan azabı, diyeceklerdi ama kesinlikle[395] böyle bir şey değildi. Öyle olsaydı, Paméla, öldürmüş olduğu Paméla aklına gelirdi. Hayır, Paméla'yı değil, hafifçe, hatta polise şikâyet bile etmeyecek kadar yaraladığı Jeanne Rosier'yi düşünüyordu. Sonra tutup hiçbir şey yapmadığı Rose'i hatırlıyordu. Neden bu iki yaratık[396] bütün bu uyanık rüyalarının kötü hayalleri oluyor, anlayamıyordu! Sonra neden o Jeanne Rosier ona yeşil gözleriyle hafifçe alay eder gibi gülümseyerek uzun uzun bakıyor ve ıslak dudaklarını göz kapaklarına yapıştırıyor ve serin elleriyle ellerini tutuyordu?

---

393) Aşikârdı, 394) Lahzada, 395) Kat'iyyen, 396) Mahluk.

Böyle uykusuz, sinirli ve heyecanlı yalnız geceler geçirmektense tesadüfün önüne çıkardığı bir kadınla yatıp tanınmak tehlikesini göze almak hayırlı değil miydi? Şu gazetecilerin içinde hiç merhametlisi, yahut pek aptalı yok muydu ki kalkıp:

"Polis şunu şunu biliyor... Şurayı şurayı gözetliyor[397]..." desin.

Mektuplarını yazdığı muhtelif birahaneler, komiser Lucas'a yazdığı pneumatique'i gönderdiği birahane de dahil, sıkı bir gözetim[398] altında olmamalı mıydı? Ne olursa olsun, hatta hususi bir gözetim altında bulundurulmasa bile artık birahaneler çok tehlikeli idi. Çünkü garsonlar meslekleri icabı çok gözlemci[399] insanlar olurdu. Sonra bütün gazeteleri, bilhassa bu tür[400] havadisleri dikkatle okurlardı. Durmadan gidip gelirken müşterileri uzun boylu tetkik edebilirlerdi.

Böyle olduğu halde gazeteler ne diye açık açık yazmıyorlardı? Mesela:

"Yalnız dünkü cumartesi günü muhtelif birahanelerde yazı yazmakta olan beş yabancı yakalanarak muhtelif komiserliklerde kimliklerini[401] kanıtlamaya davet edilmişse de...

Yazmadıklarına göre onun şüphesini çekmemek[402] için yazmıyor olmalıydılar. Bunun üzerine Popinga eskisinden on defa daha ihtiyatlı hareket etmeğe başladı. Bilhassa bu akşam için bütün kahvelerde hazırlık vardı. Yılbaşı gecesiydi. Tavanlara çiçekler, balonlar asılıyor, serpantiler geriliyordu. Bir köşede oturmağa ve dikkat çekmemeğe imkân yoktu.

Popinga şimdi sekiz gün evvelki Noel gecesini hatırlıyordu. Douai sokağındaki tütüncü bozması kahveye Jeanne Rosier iki defa gelmiş, Louis ve arkadaşları ile eğlenirken ilk defa rahatsız olmayı

---

397) Tarassut ediyor, 398) Tarassut, 399) Müşahedeci, 400) Nev'i, 401) Hüviyetlerini, 402) Celbetmemek.

göze alarak yanına gelmişti. Sonra otomobil hırsızlığı, Paris sokaklarında alabildiğine araba sürmek, sonra Juvisy'deki garaj, cer istasyonundaki trenler, aralarına kar birikmiş raylar, durmadan islim bırakan, haşırdayan lokomotifler, o vagonların birbirine çarpmasından çıkan sağır sesler...

Yürüdü. İki gündür kahve garsonlarından çekindiği için çok yol yürümüştü. Bir parça yorulup da oturmak istediği zaman, küçücük mahalle kahvelerini, ne ile geçindikleri meçhul, müşterisiz mahalle kahvelerini tercih etmişti.

Gidip bir yerde uyumağa cesareti yoktu. Kendi kendine:

"Acaba komiser Lucas yılbaşı gecesi yemeğini nerede yer?" diye soruyordu. Adli polise mensup bir komiser acaba nerede yılbaşı yemeği yerdi.[403]

Artık bir bezginlik duyuyordu. Herhalde birbiri üstüne gelen bayramların tesiriyle olacaktı. Paris'in bu kalabalık, her şeye rağmen eğlenmek isteyen kalabalığında insanı sıkan, sinirlendiren bir şey vardı. Bayramlarla beraber bu bezginlik de geçecekti.

Douai sokağındaki çiçekçi kadın hâlâ orada mıdır? diye gidip bakmaktan korktuğu için bu gece o tarafın tam aksi olan bir mahalleyi les Goblins mahallesini seçmişti. Caddeleri tenha, ne eski ne yeni, evleri kışlalar gibi her bir çeşit, içindeki insanları ne zengin, ne fakir olan kahveleri ile bu mahalleyi Paris'in en güzel mahallesi buldu. Köşebaşındaki camlarına 'bu akşam gece yemeği -Şampanya dahil kırk franktır' levhaları asılmış birahaneye ne olursa olsun girdi.

Garson onun yalnız girdiğini görünce hayret ederek:

-Yalnız mısın? diye sordu.

Değil yalnız, yapayalnız olmak. İlk müşteri idi de. Başlayacak gecenin kahvedeki hazırlığını

---

403) Reveyyon yapardı.

ta başından seyretti. Evvela çalgıcılar geldiler. Bir taraftan çalgılarını akort ederlerken öbür taraftan her günkü hikâyeleri birbirine anlattılar. Garsonlar masalara inci çiçeği getirip bıraktılar. Sonra peçeteleri yelpaze biçiminde yerleştirdiler. Bir küçük şehirde lokantada yapılacak bir düğün gecesinin bütün hazırlığı görüldü.

Sonra müşteriler gelmeğe başlayınca hava büsbütün bir düğün havasına benzerdi. O kadar ki Popinga kimseyi rahatsız etmemek için çekilip gitmenin daha uygun[404] olup olmayacağını düşündü.

Sahiden herkes birbiriyle tanışıyor, masalar yan yana çekiliyor, uzaktan uzağa selamlar gönderiliyor, tebessümler yağdırılıyordu.

Kees de herkes gibi yemeğini yiyor ve işin tuhafı arkadaşının profesör tayin edildiği gün verdiği ziyafette çorbaya şeker kattığını hatırlıyordu. Ne diye şu gazeteler Paméla olayına benzer bir olay bekliyorlardı ondan? Anlaşılmaz muamma!

Kees bir köşede idi. Biraz ötesinde uzun bir masayı işgal etmiş birçok ailelerden oluşan[405] bir kalabalık vardı. Bu kalabalığın ortasında kelli felli bir adam oturmuştu. Dar bir smokin giymişti. Yeleğinde kocaman bir altın köstek vardı. Bıyıkları vernik sürülmüş gibi pırıl pırıldı.

Bu birkaç aile birbirlerini tanıyor olmalıydı. Hep ortalarındaki kelli felli adam konuşuyordu. Konuşmalardan[406] anlaşıldığına göre, adam ya bir belediye meclisi üyesi, yahut da buna benzer bir şeydi.

Yanındaki karısı fazla ilgi çekecek bir kadın değildi. Siyah ipekli bir elbisenin içine paket edilmiş gibiydi. Bu elbisenin üstünde gerçek ve sahte bir sürü elmas kuyumcu dükkânı camekânında gibi dizilmişti.

Solunda da kızı vardı. Babasına da, anasına

---

404) Münasip, 405) Müteşekkil, 406) Muhaverelerden.

da aynı zamanda benziyordu ama kesinlikle[407] çirkin değildi. Günün birinde anasına benzeyeceği muhakkak olmakla beraber şimdilik taze idi ve öyle bir tatlı pembe rengi vardı ki bu renk onda mavi satenden elbisesiyle âdeta bir masal sultanı havası yaratıyordu. Daha şimdilik şişman denemezdi ama öyle tatlı bir balık etinde idi ki sıkı korsasından nefes alırken zorluk çekiyor ve pembeliği hiç kızarmadan artıyordu.

Bundan Popinga'ya ne canım? O yemeğini yiyordu. Müziği dinliyor ve yemek aralarında dansa kalkanlara, aklında hiç ben de şunların arasında dönerim düşüncesi olmadan dalgın gözlerle bakıyordu.

Bununla beraber başına bu bela da geldi. Başka şeyler düşünerek tam bir vals başladığı zaman mavi saten elbiseli balık eti tazeye bakıverdi. Genç kız bu bakışı bir davet yerine almış gibi güldü ve öyle bir işaret yaptı ki bu işarette:

–İstiyorsanız yapalım, cümlesi yazılı gibiydi.

Sonra, daha onun "pekâlâ" işaretini bile beklemeden kalktı. Mavi elbisesinin buruşuğunu düzelterek ona doğru yürüdü. Kendilerini dansedenlerin arasında buldular.

Genç kadının elleri yumuşak ve rutubetli idi. Vücudundan biraz tuhaf, âdeta tatsız fakat hiç de fena olmayan bir koku yayılıyordu.[408] Abanarak ve korsalı göğsünü âdeta kavalyesinin göğsünde ezerek dansediyordu. Aile, bütün gözleriyle seferber, onları dostlukla, yüreklendirerek,[409] onaylayarak[410] takip ediyorlardı.

Popinga hâlâ kendine gelememişti. Salonun aynasında kendini böyle fır fır döner vaziyette görünce hayaline bir göz attı ki... Ya şu yumuşacık kız kiminle vals ettiğini bilseydi?...

Birdenbire orkestra sustu. Salonda müthiş bir gürültü başladı. Herkes ayağa kalkmış, birbirine sarılıyor, öpüşüyordu.

---

407) Kat'iyyen, 408) İntişar ediyordu, 409) Teşçi ile, 410) Tasvip-le.

Tam gece yarısıydı. Bu sırada yumuşak bir yüzün yüzüne yaklaştığını ve yine yumuşacık iki dudağı yanaklarında hissetti. Sonra belediye meclisi üyesinin de öpücüğüne erişti.[411] Yine o masadan şişman bir kadının tükrükleri yüzünü yaladı. Herkes birbirine garsonların dağıttığı renk renk serpantiler, konfetiler atıyor; şakacıktan birbirlerini korkutuyorlardı.[412] Kocaman kocaman kafaların üstünde küçük küçük külahlar vardı.

Orkestra yeniden çalmağa başladığı zaman Popinga ister istemez yine kendini mavili kızın kolları arasında buldu.

Genç kız kulağına:

–Aman sol tarafa bakmayınız! diye fısıldıyordu.

Dans biraz evvelkinden daha hararetli, daha coşkun bir hale gelmişti. Genç kız durmadan konuşuyordu.

–Ne yapacağı belli olmaz. Hayır! Hayır!.. Salonun sağına doğru gidin. Bir skandal çıkacağından korkuyorum.

–Kim çıkaracak?

–Siz bakmayın etrafınıza. Sonra kendisinden bahsettiğinizi anlar!. Biraz sonra göreceksiniz siz de. Smokinli bir delikanlı, yapayalnız... Çok esmer, saçını tam ortasından ayırmış... Hemen hemen nişanlı gibiydik. Sonra ben vazgeçtim. Hakkında çok fena şeyler duydum da...

Herhalde içmiş olduğu üç dört kadeh şampanya bütün sırlarını açıklamasına sebep oluyordu. Mamafih zaten salonun havası dostluğa, itimada, kendini kapıp koyuvermeye pek müsaitti. Herkes, tanıdık tanımadık birbirini öpmemiş miydi?

Şimdi, demin öpüşmemişler gizli gizli köşelerde öpüşüyorlar, bazen de tam Noel ağacının yanında birdenbire sevinçten, şakadan çığlığı koparan kadınları öpüveriyorlardı.

---

411) Busesine nail oldu, 412) Tehdit ediyorlardı.

–Size işi evvelden haber vermek için söylüyorum.

Kees güvensiz bir sesle:

–Ya... diyor.

–Belki de beni bir daha dansa davet etmeniz doğru olmaz. Onu iyi tanırım. Kendisinden her şey beklenir! Zaten bana hiçbir zaman başka birinin karısı olamayacağımı haber vermiştir.

Bereket versin dans bitmişti. Popinga genç kızı masasına bırakırken annesinin kibar bir tebessümü ve bütün ailenin teşekkür dolu bakışlarıyla karşılaştı. Sanki bu aileye büyük bir iyilik etmiş gibi sevinmişlerdi.

Kees yerine varınca salonu gözden geçirdi ve smokinli genci hemen gördü. Salonda o tipte başkası yoktu. Saçını tam ortadan ayırmıştı. Sanki oradan başlamış gibi bir kocaman burun aşağıya, çeneye doğru indikçe eğriliyordu.

Çok kızgın olduğunu anlamak için yüzüne uzun boylu bakmağa hiç lüzum yoktu! Rengi uçmuştu. Mavi elbiseli kıza korkunç bir şekilde gözlerini dikmişti. Dudakları titriyordu.

Ara sıra genç kız Kees'e bir anlamlı göz atıyor ve sanki:

–Hakkınız var! Dansa çağırmamanız daha iyi! Siz de görüyorsunuz ya ne fena bakıyor! demek istiyordu.

Bu delikanlı kim olabilir? Bir banka memuru mu?. Pek hususi şıklığına bakılırsa bir büyük mağazanın tezgâhtarı olmalıydı. Her ne olursa olsun, kendi kendine bir roman, bir facia yarattığına ve oyun arkadaşı olarak da belediye meclisi üyesinin kızını seçtiğine göre ihtiraslı bir adamdı demek.

Belediye meclisi üyesi evvela karısıyla, sonra kızıyla sırasıyla masasının bütün kadınlarıyla sıçrayarak, latifeler ederek, kafasında mukavvadan bir itfaiye miğferi ile dans etti.

Popinga da kotiyonlar dağılırken hissesine düşen bir bahriye subayı kasketini kafasına geçirmişti.

Genç kızın annesi, bulunduğu sandalyeden iki defa arkasına doğru dönüp:

–Artık dans etmiyor musunuz? der gibi bir gülümseme ile Popinga'ya bakmıştı.

Ve muhakkak kocasına da:

–Pek kibar, efendiden biri değil mi? diye sormuş olacaktı.

Bu sırada mavi elbiseli kızı dansa davet eden başka bir delikanlı şimdi kızla dönüp duruyordu.

Popinga'nın gözleri elinde olmadan deminki delikanlıya gittiği zaman nasıl bir tehlike atlattığını anladı. Burnu çarpık âşığın gözleri korkunç bir hal almıştı.

Ötekiler dans ederken çarpık burunlu delikanlı belki on defa yerinden kalkmak istemişti. Popinga'nın en hoşuna gitmeyen şey âşığın sağ elini cebinden çıkarmaması oldu.

–Garson! diye seslendi.

–Geliyorum beyim, geliyorum.

İçinde garip bir his, olacağı evvelden haber veren bir his vardı. Bir şeyler olacağını hissediyor ve hemen kalkıp gitmek istiyordu. Birahanede ondan başka herkes bir şeyler olacağından habersiz gülüp eğleniyorken o çarpık burunlu delikanlının çıkaracağı rezaleti beklemeden çıkmak için ne yapacağını bilemiyordu.

–Garson, geliyorum diyorsun ama...

–Evet, evet buyurun! Şimdiden gidecek değilsiniz diye acele etmiyordum. Daha saat bir değil beyim...

–Borcum ne kadar?

–Nasıl isterseniz!.. Efendim, 48, yedi daha ne eder? 55 frank.

Popinga'nın beş duyusu[413] artık bir panik haline gelmişti. Kaçıp gitme korkusu içinde idi. Parasının üstünü nasıl aldığını, pardösüsünü nasıl getirdiklerini bilmiyordu. Yalnız genç kız her

---

413) Hissi.

şeyden habersiz dönüp dururken kendisine de ara sıra gülümsediğini farkediyordu.

Garsonun getirdiği pardösüsünü:

–Mersi,

Deyip aldıktan sonra acelesinden masayı devirircesine kalktı. Belediye meclisi üyesinin karısı ona azarlama[414] dolu bir göz attı:

–Şimdiden gidiyor musunuz? Daha beni bile dansa kaldırmadınız. Olur mu ya? der gibi idi.

Döner kapıya kendini attı. Şapkası elinde idi. Daha ilk kapıyı dönmemişti...

Tabanca sesi bütün çalgı gürültüsüne rağmen duyuldu. Bir dakika derin bir sessizlik salonu kapladı. Kees dönüp bakmak istiyordu. Fakat ne pahasına olursa olsun şeytana uymamalı ve salona dönmemeli idi. Tehlike içinde bulunduğunu hissediyordu. Bu burjuvaca ailevi salondan bir an evvel uzaklaşmazsa bir felaketin onu beklediğini hissediyordu. Bir aşk faciasının cereyan ettiği bu yerden uzaklaşmalı idi.

Evvela sola, sonra sağa doğru yürüdü. Tanımadığı yollardan hızlı hızlı geçti. Kendi kendine mavi elbiseli kızın ne olduğunu soruyor, onun salonun ortasında kocaman bir yapma bebek gibi serpantiler, konfetiler içinde cansız yattığını görür gibi oluyordu.

Epey uzaklaştığı zaman içi polis dolu bir kamyonun Goblins yönüne[415] doğru bütün hızı ile gittiğini gördü. Adımlarını büsbütün sıklaştırdı. Bir çeyrek saat sonra durduğu zaman kendini Saint - Michelle bulvarında, Japon öğrenci ile satranç oynadığı kahvenin hemen önünde buldu.

En çok silahın patladığı anda büyük bir korku duymuştu. Ne büyük bir tehlikeyle karşı karşıya[416] kaldığını gözünün önüne getirdi. Alnının soğuk terini sildi ve titrediğini hissetti.

Komiser Lucas'la, bütün dünya ile, gazeteler de dahil herkesle bilimsel[417] bir şekilde denene-

414) Tekdir, 415) İstikametine 416) Maruz, 417) İlmi.

cek surette mücadeleye girişmişken bir kıskanç delikanlının çektiği bir tetikle yakayı ele vermesi büyük bir budalalık olmayacak mıydı? Bundan sonra kalabalıktan çekinmek lazımdır. Çünkü kalabalıkta her zaman bir hadise, bir kaza, bir facia, muhakkak bir şeyler oluyordu. Bu yüzden değil mi ki böyle bir olay karşısında polis ilk önce kimlik belgesi[418] sorardı... Saint Michelle bulvarında da kalmamalıydı. Haklı veya haksız o, bu civarda aranabileceğini tahmin ediyordu. Monmartre da tehlikeli. Montparnasse keza! En iyisi Goblins mahallesi ayarında bir yer, otel bulmalı ve yatmalı...

Hem zaten biraz çalışmalı değil miydi? Öyle ya, sabahtanberi cep defterine bir şeyler kaydetmemişti. Doğrusu şu tabanca patlamasından başka önemli bir olay cereyan etmemişti ya!

Ama yeni bir karar vermişti. Cep defteri neredeyse bitiyordu. Bu defterden kimseler bir şey anlayamazdı. Hem vakit de vardı. İyisi mi anılarını[419] yazmalıydı.

Ona bu fikri veren, mektubunu, şu başlık[420] ile basan[421] gazete idi:

"Bir katilin garip itirafı...

Sonra makalenin altında da şu kadarcık bir not:

"Cinayet arşivlerinde eşine[422] ender tesadüf edilen şu birinci derecede önem kazanan[423] ve ibret verici vesikayı okuyucularımıza takdim ederken düşünüyoruz:

"Kees Popinga samimi midir? Yoksa bir komedi mi oynuyor? Yahut da bilmeyerek kendi kendisine bu komediyi oynamakta mıdır. Nihayet bu adam deli midir? Yoksa tam aklı başında biri-si midir? İşte bu suallere cevap vermek oldukça güç. Bilhassa son suale cevap vermek mevkiinde değiliz.

---

418) Hüviyet, 419) Hatıratını, 420) Serlevha, 421) Neşreden, 422) Misline, 423) Haizi ehemmiyet.

"İşte bu yüzdendir ki anılan[424] mektubu zamanımızın en yetkili[425] sinir mütehassıslarına gösterdik. Ümit ediyoruz ki, kendilerinden alacağımız cevabı yarınki sütunlarımızda okuyacaksınız. Böylece hem okuyucularımızı bu karanlık meselede aydınlatmış, hem de polise bir hizmette bulunmuş olacağımızı umuyoruz..."

Bu mektubu o da tekrar okudu. Fakat onu doyurmadı.[426] Kelimeler ve cümleler, birahanenin başlıklı kâğıdında ifade ettikleri anlamı gazete sütunlarında kaybetmişlerdi sanki. Birçok şeyler iyice izah edilmemişti. Bazıları da hemen hemen hiç izahsızdı. Bu yüzden nerede ise fikirlerini bildirmeleri[427] için biraz beklemelerini sinir doktorlarına yazacaktı.

Mesela babası hakkında yazdıklarını okuyan pekâlâ onu bir alkoliğin çocuğu sanabilirdi. Halbuki babası, o doğduktan senelerce sonra fazla içmeğe başlamıştı.

Sonra, yalnızlığı sever olmasının sebebi de izah edilmemişti. Daha okul sıralarında başlayan bu yalnızlığı sevmesi meselesi, toplumda[428] hakkı olan yeri alamayacağını hissetmiş olmasındandı.

Her şeye yeniden başlamalı idi. İşe ta başından, yani ta çocukluğundan başlayıp yazmalı idi. İlk önce şunu iyice belirtmeli[429] idi ki o her şeyde, her hususta birinci olabilirdi. Bütün gerçek bu idi. Zira, daha ufacık çocukken her hususta arkadaşlarından üstündü. Her oyunda onları yenerdi. Birisinin herhangi zor bir işi yaptığını görünce:

-Bu da bir şey mi?

der ve evvelce yapılmış hiçbir hazırlık olmadan, kendi kendiliğinden bir bakışta yapıverirdi.

Sonra yine, bu mektubu okuyan ailesini sevmediği sanısına[430] kapılıverirdi, ki bu tamamen yanlıştı. O, bütün aile bireylerini[431] çok severdi.

---

424) Mezkûr, 425) Salahiyetli, 426) Tatmin etmedi, 427) Beyan, 428) Cemiyette, 429) Tebarüz ettirmeli, 430) Zehabına, 431) Efradını.

Doğrusu bu idi. Yani bir aile babasının bütün vazifelerini yapardı. Bu hususta ona hiç kimse bir terslemede[432] bulunamazdı.

Onlara elinden ne gelirse yapmamış mıydı? Her aile babası gibiydi o da. Namuslu, dürüst, itibarlı idi. Bütün kazancını ve zamanını ailesine harcamıştı.

Çocukları iyi yer, iyi içer, iyi giyinirlerdi.

Her çocuğun villada ayrı bir odası vardı. Sonra ikisi için bir banyo daireleri vardı ki birçok ailelerde bu yoktu. Mutfak ve ev masrafı için geniş davranırdı. Demek ki, o halde...

Bütün bunları yapmakla beraber insanın yine de bir köşede yalnız olabileceğini ve bu köşesinde bir hayatı doldurmak için bunların yetmediği düşüncesiyle başbaşa başka şeyler hayal edip gerçek haline getirebileceğini düşünmesi: işte bu fikri anlatmalı, herkese anlatabilmeliydi.

Akşamları Frida –bu ismi şimdi söylemek bile ona bir tuhaf geliyordu– ödevlerini[433] yapar, annecik albümünün resimlerini yapıştırır, o da radyonun düğmesini çevirirken kendini, yapayalnız hissetmekten bir türlü menedemezdi.

Hele evden üç yüz metre ötede bir trenin düdüğü öttüğü zaman...

Bunları düşünerekten bir ara karanlık, bir ara ışık içinde yüzen sokaklardan geçiyordu. Bazen de belediye meclisi üyesinin şapkasına benzer mukavvadan şapkalar kafasında, grup grup insanlara rastlıyordu.

Aynı zamanda caddelerden sigara izmariti toplayan bahtsız insanlar, lokantaların ve kahvelerin önünde bir şeyler bekler gibi durup düşünüyor, bakınıyorlardı. Ellerinde matraklarıyla[434] dolaşan polisler yılbaşı gecesini ayakta geçiriyor ve sanki kendileri bile inanmadan şehri koruyorlardı.[435] Kendileri bile inanmadan, diyordu. Çünkü

---

432) İtabda, 433) Vazifelerini, 434) Bugün "cop" diyoruz, 435) Muhafaza ediyorlardı.

hiçbirisi kalkıp da ona dikkatle bakmıyorlar, kim olduğunu sormuyorlar.

Evet, anılarını[436] yazacaktı. Hatta bu sabah, denemeye[437] girişmiş, ama başarılı[438] olamamıştı. Otel odasında sabahtan kalkmış, fakat bir kelime yazmamıştı. Zira yalnız kalınca fikirler kafasından âdeta kaçıp gidiyorlardı. Daha doğrusu fikirler, başka bir nitelik alıyorlardı. O zaman kalkıp yüzüm değişti mi diye aynaya bakmak lazım geliyordu.

Yine bir birahanede yazmak icabediyordu. Çünkü birahanede, insan, başkalarının hayatını koklayabiliyor ve nasıl bir sobanın harareti, bulunduğu havayı ısıtırsa böyle yerlerde de başkalarının hayatıyla ısınmış bir sıcaklıkta kendi hayatını düşünebiliyordu. Yalnız, birahanenin hokka kalemini ve kâğıdını istemeli idi. Yoksa garsonlar hemen şüphelenirler ve telefona koşabilirlerdi.

Sonuç olarak[439] nelerden sakınması lazım geldiğini bir türlü tam bir şekilde bilmiyordu. Çünkü komiser Lucas bu hususta ya yazılmamasını tembih etmiş, yahut da hiçbir şey söylememişti.

Ama mesela bir trene binip gidemezdi. Bu şarttır. Muhakkak her istasyonda Popinga'nın boyu posu kendisine iyice öğretilmiş bir polis bulunması lazımdı.

Sonra sokak kadınları? Bundan kesinlikle güvenli[440] değildi. Bir deneme[441] daha yapılabilirdi ama çok tehlikeli idi. Diğer taraftan bu gece de yalnız yatarsa yine uyuyamayacak, uyumayınca da sabahleyin dört başı mamur kalkamayacaktı.

En doğrusu Jeanne Rosier anlayışında, zeki, ona yardım edecek bir kadın bulmalıydı.

Zaten şuna emindi ki Jeanne Rosier, onun jigolosu Louis'den, o yalnız otomobil çalıp taşrada satmaktan başka bir işe yaramayan Louis'den ta-

---

436) Hatıratını, 437) Tecrübeye, 438) Muvaffak, 439) Netice itibariyle, 440) Kati surette emin, 441) Tecrübe.

mamen ayrı bir çeşit adam olduğunu hissetmişti. Sanki otomobil çalıp satmak da iş miydi? Bu, işin elifbesi sayılırdı. Nasıl ki Kees bu işi hiç yapmadığı halde, hatta yolları bile bilmediği halde ilk defasında bunda başarılı olmuştu!

Acaba polis Juvisy'deki garajı tavsiye ettiği gibi kolluyor muydu? Kim bilir? Bu işi haber verirken sadece alay için, laf olsun diye yapmamıştı. Louis ile Goin yakalanırlarsa en aşağıdan üç sene ceza yerlerdi. Elbette Jeanne da. Louis hapse girince yalnız kalırdı. O zaman da...

Şimdiki halde yapılacak şey bir yer bulup yatmaktı. Bu mesele de gitgide can sıkıcı bir hal alıyordu. Her akşam yatacak yeri düşünmek ve karşılaşabileceği tehlikeleri ölçüp biçmek kolay mı? Geçtiği sokakların isimlerine baktı. Sonra bir yeraltı tren istasyonunda bulunduğu yerin Pasteur bulvarı olduğunu öğrendi. Bu mahalle de sessizlikten ve neşesizlikten yana Goblins'den farksızdı.

Şu yalnız yatmağa katlanmak mecburiyeti yok mu, insanı çileden çıkarıyordu... Mavi roblu kız da onu sinirlendirmişti... Hem her akşam meçhul bir kadınla yatmağa alışmıştı.

Neden bir akşam daha bunu tecrübe etmemeliydi! Ama bu akşam sokaklarda o nevi kadınlardan kimseler yoktu. Hatta bulunmaları âdet yerine geçen otel önlerinde de rastlanmıyordu onlara. Yoksa hepsi yılbaşı için gece yemeğine kendilerini götürecek birini mi bulmuşlardı? Yürüyordu. Uzaktan Montparnasse istasyonunun ışıklarını gördü. Ve oraya yaklaşmaktan çekindi. Zira en tehlikeli yerlerden biri burası olduğuna kaniydi.

Bir yarım saat kadar daha dolaştı. Sonra artık yorgunluktan bitkin, canı sıkılmış bir halde belki otelde bir hizmetçi kadına rastlarım düşüncesiyle, bir otele girdi. Karşısına kendisinden bin kat asık suratlı ihtiyar bir erkek hademe çıktı. Bavulu olmadığı için peşin para alarak ona bir anahtar verdi.

Çok erken olduğunu, ancak sokağa çıkınca farketti. Şehir daha bomboştu. Ortalıkta o bayram sabahlarının âdeta mahzun hali vardı. Metrolardan ellerinde paketlerle bayram tebrikine gelen pazarlık elbiselerini giymiş banliyö ahalisi çıkıyordu.

Bari gazeteler sinir hekimlerinin görüşlerini[442] yazmışlar mıydı? Harb Okuluna doğru giden yolda gazetesini gözden geçirmeğe başladı.

"Bayram ve tatil olmasına rağmen Prof. Abraham bizi kabul etmek nezaketini gösterdi ve Kees Popinga'nın mektubunu çabucak gözden geçirdikten sonra asıl hükmünü bayramdan sonraya saklayarak şimdilik ilk izlenimini[443] bize bir kelime ile özetlemek[444] lütfunda bulundu. Kendisine göre Hollandalı bir Paranoiaque'tır. Bu nevi hastaların zıddına gidilir ve gururları fazla okşanırsa çok tehlikeli olabileceklerini ve bu nevi insanların her hususta hayret verici bir soğukkanlılıkla hareket edebileceklerini bildirdi.

Profesör Linz'e gelince, şimdilik Paris'ten ayrılmak mecburiyetinde olduğunu ve döner dönmez bu hususlaki fikirlerini bize bildireceğini söylemiştir. Adli poliste yeni bir şey yoktur. Komiser Lucas dünkü günü bir eroin işi üzerinde tetkiklerle geçirmiştir. Fakat arkadaşları Popinga meselesi üzerindeki çalışmalarına devam etmişlerdir. Anladığımıza göre, polis müdüriyetinde yeni bir ipucu elde edilmişe benziyorsa da, bu hususta büyük bir gizlilik[445] göstermektedir. Yalnız şu kadarını haber verelim ki, Popinga, Paris'te daha fazla serbest dolaşamayacaktı, yakayı yakında ele verecekti."

–Neden?

Kendi kendine konuşuyordu. Neden Paris'te daha fazla serbest dolaşamayacakmış? Neden geniş bilgi[446] verilmiyor? Ne diye kendisini bir paranoiaque yerine alıyorlar?

---

442) Mütalealarını, 443) İntibaını, 444) Hülasa etmek, 445) Ketumiyet, 446) Tafsilat.

Bu kelimeyi eskiden de duymuştu. Ne demek olduğunu pek iyi bilmiyordu, ama birtakım şeylerden şüpheleniyordu. Fakat, gazete, bu tanı[447] üzerine ne diye durmuyor ve biraz bilgi vermiyordu? Bir sözlük[448] kitabı bulup bakmalıydı. Ama nereye gitmeli bunun için? Groningue'de genel[449] kütüphanelere girince bir fiş doldurmak lazım gelirdi. Paris'te de aynı olmalı idi. Kahvelerde ve birahanelerde ise şimendifer tarifeleri ve adres kitabı vardı ama bir sözlük[450] bulunmazdı herhalde. Artık bu kadarı rezaletti! Hani hepsi aleyhine birleşmişler, kötülük yapmak için sözleşmiş gibi hareket ediyorlardı. Hatta gazetelerde bile yeni bir ipucundan ve gizlilikten[451] bahsedilmekte idi!

Jeanne Rosier, komiser Lucas için, ne alçak, ne adi yaratıktır[452] o dememiş miydi? Ona öyle geliyordu ki komiser hiçbir şey yapmıyor, onu aramıyordu bile. Popinga'nın kendi kendisini bir gün ele vereceğini bekliyor gibiydi.

Bütün hallerinden, gazetelere verdiği bir iki anlamı kuşkulu[453] cümlelerden de bu anlaşılmıyor muydu zaten?

Paranoiyak! Paranoiyak. Paranoiyak da ne imiş?

Nasıl ki kimisi "deli", kimisi "ahlaksız serseri", Monmartre'de beraber yattığı kadın nasıl "âşık" dediyse, muhterem profesör de öylece paranoiyak deyivermiş olacaktı.

Onlara üstünlüğü işte buradan geliyordu. Hiçbirisi onu anlayamıyorlardı. Birtakım kelimeler uyduruyorlardı. Ama o kendi kendisini tanıyordu.

Küçük bir kahvede sütlü kahvesi ile beraber yağlı çöreğini yerken kendisi hakkında yazılan makaleyi bir çırpıda okumuştu. Sonra birdenbire dün akşamki mavi roblu kızı hatırladı. Gazetenin her tarafına göz gezdirdi. Bir köşeye sıkıştırılmış şu satırları okudu:

---

447) Teşhis, 448) Lugat, 449) Umumi, 450) Diksiyoner, 451) Ketumiyet, 452) Mahluktur, 453) Manası meşkük.

"Bu gece Goblins'deki kahvelerden birinde gece yemeği esnasında Jean isminde kıskanç bir âşık, saygın[454] şarap tacirlerinden ve sevimli belediye meclisi üyelerimizden birinin kızı istikametinde bir el silah atmışsa da güzel bir tesadüf eseri olarak kurşun Matmazel Germaine H.'ya tesadüf etmemişse de dansedenlerden bir genci hafifçe yaralamıştır. Pansumanı yapıldıktan sonra ikametgâhına nakledilen gencin yarasının hafif olduğu mennunlukla öğrenilmiştir. Mütecaviz yakalanarak adliyeye tevdi edilmiştir..."

Niçin olduğunu bilmeden bu habere güldü. Bu facianın yukarıdaki şekli, belki de en sonunda bir evlenme ilanıyla son bulacaktı. Çünkü Popinga'ya göre o mavi roblu kız bu kıskançlığı mahsustan körüklüyordu.[455]

Şimdi haberini alacak bir şey daha kalıyordu. O da Julius de Coster'in mektubuna vereceği cevaptı. Bu yüzden her gün Morning Post gazetesini muntazaman almakta idi. Bir defa Paris 42, Brey sokağındaki postahaneye uğramalı idi. Hemen bir otobüse atlayarak postahanenin biraz berisinde indi ve gişeye elindeki mektupları uzatarak bu adrese ve bu isme mektup olup olmadığını sordu. Çok beklemeden kendisine bir zarf uzattılar. Bir köşede oldukça şişkin zarfı açtı. İçinden dört tane İngiliz lirası çıktı ve yine daktilo ile yazılmış şu birkaç satır:

"Daha fazla gönderemediğim için özürler. Ne yaparsınız, başlangıç çok zor oluyor. Cebimde bulunanın hepsini gönderiyorum. Lazım olduğu zaman yine yazınız. Elimden gelen ve gelmeyenleri yapmaya çalışırım... J."

Mektup bu kadarcıktı! Julius de Coster, Popinga'nın yaptıklarından hiç de şaşırmışa benzemiyordu. Ona bakarsan hiç kimse onun yaptıklarından ötürü şaşırmıyor, hakkında bir hüküm vermek için ne demek olduğu iyice bilinmeyen bir paranoiaque kelimesidir gidiyordu.

---

454) Muteber, 455) Tahrik ediyordu.

Hayır, cesareti kırılmamıştı. Bu beyleri o kadar sevindirmeyecekti, meraklanmasınlar! Ama ne de olsa bir gazete açtığı zaman, yahut tütüncülerin önünde gazeteleri asılmış gördüğü zaman acı acı gülüyordu.

Onu hiçbir şeyden haberdar etmiyorlardı. Demek ki artık herkese karşı yalnız başına kalmış, oyunu cesaretle yalnız başına oynayacaktı. Onlar komiser Lucas'ın niyetleri hakkında varsın bir şey yazmasınlar. Varsın hayatın her günkü ayrıntıları[456] kendisine bin türlü güçlük[457] çıkarsın.

Öyle ya, ilk defa bir kahvenin yüz numarasında gömlek değiştirdiği zaman -bu yer de serseri hayatında önemli bir yer tutuyordu-[458] elinde kirli gömleği ile çıkmış ve onu hemen bir sokağın küçük aptes dökülen yerine atıvermişti.

İşte o zaman az daha yakalanacaktı. Kendisinden sonra oraya su dökmeye gelen bir polis, bu düşen şeyi görmemiş, aynı yere doğru yürümüştü. Oradan çabucak uzaklaştı. Ve bir sokak başında âdeta koşmaya başladı. Şimdi ikinci gömleği de değiştirmiş, bunu da Seine nehrine atmak lazım gelmişti. Bu işi, dikkati çekmeden yapmanın bu kadar önemli olacağını hiç düşünmemişti. Tam atacağı sırada ya bir balıkçı, ya iki âşık, ya köpeğini gezdiren bir kadınla karşılaşmıştı.

Ah şu gazeteler! Hemen hemen Fransa'da bütün yaralamalar, hırsızlıklar, cinayetler gazeteler tarafından âdeta sempatik karşılanırdı. Bun-

456) Teferruatı, 457) Müşkülat, 458) İşgal ediyordu.

ları yapanlar hakkında hemen hemen lehte yazılırdı. Dünyalar kadar ayrıntılı bilgi[459] verilirdi.

Neden bu kurala[460] kendisi için uyulmuyordu?[461] İşin içinde komiser Lucas'ın mı parmağı vardı?...

Hem o hırsız da değildi ki, burjuvalar bu yüzden mallarını tehlikede görsünler. Paméla ölmüşse, kasten öldürülmemişti ki. Sonra iki saldırganlığı da ahlakları sağlam olmayan kadınlar üzerinde idi. O halde, namuslu hanımlar da bu taraftan yana emin olmalı değil miydiler?

Şu Landru bile bir sürü cinayetine rağmen –üstelik çirkin herifti de– Paris halkının yarısının dostluğunu kazanmıştı.

Neden? Nedendi o halde gazetelerin bu itiraf edilmeyen düşmanlığı? Hakkında bir kelime yazmamak grevi yapmadıkları zaman hiç ilgisiz bir iki ayrıntılı bilgi ile yetinivermeleri?

"Hollandalının vaziyeti hakkında fikrini sorduğumuz ve bize seyahatten sonra fikirlerini vadeden Doktor Linz bütün iyi niyetine[462] rağmen bu kadar önemli bir meselede bir mektupla koskocaman bir tanı[463] koymanın kendisi için imkânsız olduğunu ve buna yetkisi[464] bulunmadığını beyan etmektedir..."

İş demek şu raddeye gelmişti! Şansının, hayatının ve özgürlüğünün[465] kenarında ufacık tartışmalarla[466] vakit geçiriliyordu demek! Ertesi gün meslektaşının beyanatını okuyan Doktor Abraham hemen kaleme kâğıda sarılıyordu:

"Bana aslında[467] fazla bir önem taşımayan bir konu etrafında söylemediğim şeyler söyletiliyor. Bir hususi konuşma esnasında Kees Popinga'yı adi bir Paranoiaque gibi görmüş olabilirim. Fakat hiçbir zaman şimdilik ve o sırada ortaya sürmüş olduğum bu görüşe bir tanı kıymetini vermemişimdir..."

---

459) Tafsilat, 460) Kaideye, 461) Riayet edilmiyordu, 462) Hüsnüniyetine, 463) Teşhis, 464) Selahiyeti, 465) Hürriyetinin, 466) Münakaşalarla, 467) Haddizatında.

Hatta, deli doktorları da, onu ihmal ediyorlardı demek! Şu ilk önceleri Saladin imzasıyla hakkında uzun uzun yazan gazeteci bile susmuş, imzasız, şu anlamda[468] kuru kuru havadisler vermeğe başlamıştı:

"Julius de Coster müessesesinin hesabatını görmekte bulunan hesap uzmanları bu işin daha birkaç hafta süreceğini söylemekte olmalarına göre bu hesabatın namuslu rakamlar altında birtakım kötü şeyler sakladığı sanılmaktadır...

"Diğer taraftan Weilhelmine Kanalı baştan başa tarandığı halde de Coster mahdumunun cesedine tesadüf edilememiştir. Bir taraftan sürüklenip götürüldüğü görüşü kabule değer[469] görülmemiştir.

"Söylentilere[470] göre Julius de Coster mahdumu bir sahte intihar süsü vererek Hollanda'dan başka bir memlekete doğru firar etmiştir..."

Bütün bunlardan Popinga'ya ne? Bundan başka sanki onu kızdırmaktan zevk alıyorlarmış gibi şu notu da ilave ediyorlar:

"Dün komiser Lucas Lyon'a hareket ederken kendisiyle görüşen bir yazarımıza[471] Lyon'a gitmesinin sebebini açıklamamış, yalnız bir ödenek[472] işi için gittiğini söylemiştir. Acaba Popinga meselesi mi, yoksa evvelce haber verdiğimiz gibi birkaçı yakalanmış bulunan zehir kaçakçılığı meselesi için mi gittiği öğrenilememiştir..."

Ne diye Lyon'a gidiyor? Bu keyif verici zehir kaçakçılığı meselesi de nedir? Okuyucuyu zerre kadar ilgilendirir[473] mi? Ortada muhakkak işi idare eden, gazetelere şunun yazılmasını söyleyen ve bütün oyunu bozan bir şefin parmağı vardı. Bu şef komiser Lucas'dan başkası olamazdı. Gazetecileri istediği gibi oynatıyor, her zaman yazmaları âdet olan şeyleri bile ustalıkla yazdırtmıyordu.

---

468) Mealde, 469) Nazariyesi şayanı kabul, 470) Şayialara, 471) Muharririmize, 472) Tahsisat, 473) Alakadar eder.

Mesela, hiçbir gazetecinin aklına Jeanne Rosier ile bir görüşme[474] yapmak gelmemişti? Vaziyeti hakkında bir kelime yok! Acaba iyileşti de Picartts'daki işine döndü mü?. Sonra Louis'den de bir haber yok. Marsilya'dan döndüğüne dair hiçbir haber sızmadı.

Mesela şimdiye kadar hiç kimse polise Popinga'ya rastlamış olduğuna dair bir müracaatta bulunmaz olur muydu? Bulundu ise neden susuyorlardı?

Muhakkak onun sabrını taşırmak için! Anlamıştı artık! Omuzlarını silkiyor ve etrafında yaratmaya çalıştıkları boşluğu hissediyordu.

Ama o elinden geleni yapacak. Yolda gezerken kimsenin yüzüne sorgu sual ve alay[475] dolu gözlerle bakmayacak. Sokak kadınlarından çekinecek, yalnız yatmayı bazı defa çarpıntı içinde kalmasına rağmen tercih edecek...

Yeni bir deneyde[476] daha bulunmuştu. Tesadüfen Javel taraflarına gitmiş, orada gayet pis bir otele inmişti. Böylece her akşam otel kısmının her türlüsünde yatmayı daha uygun bulmuştu. Halbuki bu bir hata idi! Üstüne başına göre bir otel değildi burası. Bu üst başla bu kadar fakir bir otele inmesi doğru değildi. Nitekim herkes ona garip garip bakmıştı. Demek ne fazla yükseğe ne de çok adiye gidemezdi. Diğer taraftan fazla masrafa da girmemeli idi. Cebinde kala kala 1200 frank bir para kalmıştı. Pek yakında bir yerden para tedarik etmek lazım gelecekti. Bu cihetti düşünmeğe başladı. Daha bir müddet vakti vardı ama meseleyi tetkike şimdiden başlamalı idi.

Javel'de kaldığı gece 7 Ocağı 8'e bağlayan gece, yani Seine nehrine gömleğini attığı gece idi. Gazetelerini okumak için bir yere yerleşmek üzere mahalleyi değiştirmek lazım gelmişti. Yağmur da yağıyordu. Yağmur başkaları için hafifçe can sıkıcı bir şeydir ama onun için önemli şeydi. Gü-

474) Mülakat, 475) İstihza, 476) Tecrübe.

nünün bir kısmını sokakta geçirmesi lazımdı. Değiştirecek elbisesi de yoktu. Bu, çok önemli bir durum[477] alıyordu. Hatta o kadar ki, tabiatın kendisine fenalık ettiğini bile düşündürüyordu insana.

Madeleine taraflarındaki bir birahanede rahatça yerleşip de gazetesini açar açmaz daha ilk satırlarda korkunç bir kahkaha atmamak için kendini zor tuttu.

"Polis bir otomobil hırsızını serbest bıraktı..."

Birkaç gündenberi, böyle bir haberi âdeta bekliyordu[478] ama bu kadarını da düşünmemişti:

"Dün saat beşe doğru, adli poliste tesadüf bizi garip bir olay ile karşı karşıya bıraktı. Geçen hafta tutuklanmış[479] bir otomobil hırsızı serbest bırakıldı.

"İsmi Louis olan bu hırsız komiser Lucas'ın odasından elini kolunu sallaya sallaya çıkıp giderken biz de bu hususta resmi makamlardan bilgi almak üzere müracaat ettikse de hiçbir taraftan en küçük bir bilgi alamadık.

"Bunun üzerine kişisel[480] bir araştırmaya[481] girişmek gereği doğdu.[482] Hususi olarak öğrendiklerimiz nihayet birer varsayım[483] niteliğindedir.[484]

"Basına[485] en küçük bir haber sızmadan 1 ve 2 Ocak gecesi bu gibi işlerle hiç uğraşmayan komiser Lucas bir hırsız çetesinin yakalanmasında bizzat işi üstüne alarak hazır bulunmuştu.

"O zamandan bu zamana basına bu hususta hiçbir haber sızmamıştır. Bu esrar perdesi nedendir? Tutuklanmış bulunan dört erkekle bir kadından ibaret olan çete, gözetim[486] altında olmalarına rağmen basına hiçbir şey sızmamasının sebebi ne olabilir?

"Bu suale bir cevap verebileceğimizi sanıyoruz. Çünkü 'Juvisy' çetesi ismiyle anılan bu çete-

---

477) Mahiyet, 478) İntizar ediyordu, 479) Tevkif edilmiş, 480) Şahsi, 481) Tahkikata, 482) Lüzumu hasıl oldu, 483) Faraziye, 484) Mahiyetinde, 485) Matbuata, 486) Nezaret.

nin elebaşısını tanıyoruz. Paris'ten çalınan otomobil 'Juvisy' civarında bir garajda baştan aşağıya renk ve plaka değiştirdikten sonra taşraya gönderilmekte idi.

"Çetenin elebaşısı bulunan 'Louis' adlı kişi [487] eski bir kokain kaçakçısı ve aynı zamanda Jeanne Rosier'in âşığıdır. 'Rosier' ismini okuyucularımız herhalde hatırlarlar..."

Makalenin ötesini Kees Popinga, aziz gazeteci dostu Saladin'den daha iyi yazabilirdi! Gülüşü hiçbir zaman, bu kadar hararetle dolu olduğu halde gazetelere, komiser Lucas'a ve bütün insaniyete yöneltilmemişti.[488]

...Şu halde komiser Lucas'ın bizzat Juvisy işini almasının sebebini anlamış oluyoruz. Aralarında bir de garaj sahibi Goin'in kardeşi Rose ismindeki kadın da bulunan çete bireyleri[489] basına hiçbir haber sızdırılmadan sıkı bir sorguya tâbi tutulmuşlardır.

"Şimdi Louis'nin serbest bırakılması acaba suçsuzluğunun[490] belirlenmiş[491] olmasından mıdır? diye bir sual hatıra gelir. Hayır, bizce Louis'nin serbest bırakılmasının sebebi bu değildir. Polis müdüriyetinden hiçbir bilgi sızmayınca tabii ki biz de Louis'nin mensup bulunduğu muhitin bazı kişileriyle konuşmak mecburiyetinde kaldık. Bu nevi işlerde Louis'nin meslektaşları durumunda olan bu kişilerden öğrendiklerimize göre, şayet Louis serbest bırakıldı ise bunun muhakkak başka bir sebebi vardır dediler bize, bu sebep de Louis'nin vazife ile serbest bırakılmış olmasıdır.

"Sanki bu sözleri belgeler[492] gibi Louis serbest bırakılır bırakılmaz bir sürü barlara ve birahanelere uğrayarak birtakım arkadaşlarıyla gizemli[493] görüşmelerde bulunmuştur.

"Şimdi bir Jeanne Rosier'in üstüne saldırmış olan Kees Popinga'nın bugün yalnız polis tarafın-

---

487) Nam şahıs, 488) Tevcih edilmemişti, 489) Efradı, 490) Masumiyetinin, 491) Tebeyyün etmiş, 492) Tevsik eder, 493) Esrarengiz.

dan değil, bir de şehrin batakhanelerinde iş yapan[494] birtakım çeteler efradı tarafından da sıkı bir surette kovalanmakta bulunduğunu söylersek fazla ileri bir tahminde bulunmuş olmayız.

"Bu da artık canavarın tutuklanması[495] meselesinin yirmi dört saati bile aşamayacağının kanıtıdır.[496] Yalnız şu var ki, bir kaza..."

Bu defa Popinga birahanenin aynasında kendine bakarken artık dudaklarındaki tebessüm uçmuş, yüzü balmumu gibi sararmıştı.

Olaylar, bütün korkularını haklı çıkarıyordu demek ki. Şu gazetecilerin içinde en az kızdığı Saladin de olmasaydı hiçbir şeyden habersiz dolaşıp duracaktı.

Her şey gün gibi açıktı. Demek ki, Juvisy çetesi tutulmuş ve bunu komiser Lucas bir marifetmiş gibi gazetecilere ballandıra ballandıra anlatacağına bir kokain ve esrar kaçakçılığı hikâyesi ortaya sürerek gazetecileri atlatmıştı.

Herhalde Louis'ye onun yazdığı ihbar mektubunu göstermiş olacaktı. Ve onunla utanmadan bu adi pazarlığa girmişti. İşte olanlar buydu! Polis, Louis ile işbirliği ediyordu! Popinga işini bitirebilmek için polis tutup otomobil hırsızını serbest bırakıyordu! Daha doğrusu, yalnız başına kendisini yakalayabilmekten beceriksiz[497] olduğunu itiraf ediyordu!

Şimdi yalnız polisi alçak[498] görmek değil, onlara karşı kin duymak değil, şimdi artık onlardan iğreniyordu. Garsondan bir kâğıt istedi. Stilosunu çıkardı. Tam bir yazıya başlayacakken canı istemedi. Omuzlarını silkti. Kâğıdı buruşturdu. Kime yazacaktı. Saladin'e mi? Makalesinin doğruluğunu tasdik için mi? Yoksa komiser Lucas'ı alay ile tebrik etmek için mi? O halde kime, niçin ve neye yarardı sanki? Louis onu avlamaya çıkmıştı. Ve partiyi kazanmışlar gibi şimdiden zafer zafer diye bağırışıyorlardı. Bundan böyle demek bütün

494) İcrayı faaliyet eden, 495) Tevkifi, 496) Delilidir, 497) Aciz, 498) Hakir.

orospular, bütün garsonlar, otel hademeleri ve otel sahipleri peşinde idi. Polis çağırmak için adam bekliyorlardı. Polis onu tanımıyordu; ama Louis tanıyordu. O halde yakalanması saat meselesi idi.

–Garson! Borcum ne kadar?

Borcunu verdi. Fakat oturduğu yerde kaldı. Neden kalkmadığını bile iyice bilmiyordu. Birdenbire Paris içinde dönüp dolaşmaktan doğan yorgunluğunu duyuvermişti. Camın dışından şemsiyeleriyle geçen insanları seyre daldı.

Gerçek[499] şu idi ki, kendisi bir hırsıza, bir hırsızlık yapamazsa orospu parası ile geçinen birine tercih ediliyordu. Bu böyle idi. Kimse aksini iddia edemezdi. Ve Louis bu işte muvaffak olursa Juvisy çetesinin faaliyeti üstüne göz yumulacaktı demek!

–Garson!

Susamıştı. Ne olursa olsundu! Düşünmeğe ihtiyacı vardı. Bir iki kadeh atarsa düşünmeğe yardımı olurdu.

Doğrusu Jeanne Rosier saldırganlığından sonra hiçbir şey yapmamakta haksızdı. Hayır! Deli filan değildi. Aklı başında idi ama halkoyunun[500] mekanizmasını şimdi anlıyordu. Jeanne meselesini hemen ertesi günü gazetede halkın okuması lazımdı:

"Kees Popinga bir trende genç bir kadına daha saldırdı."[501]

Ve böylece, durmadan yeni yeni saldırılarla[502] kamuoyunu[503] heyecan içinde bırakmalı ve böylece işi uzatarak bir destan, bir macera, büyük bir menkıbe haline getirmeli idi.

Landru, yalnız iki üç kadın öldürmüş olsa idi, üzerinde bu kadar durulur, bu kadar heyecan hissedilebilir miydi?

---

499) Hakikat, 500) Efkârının, 501) Taarruz etti, 502) Taarruzlarla, 503) Efkârı umumiyeyi.

Belki de yalan söyleyeceği yerde bütün düşündüklerini yazmakla da hata etmişti. Mesela diyebilirdi ki, "Groningue'de herkes onu gayet namuslu ve model olacak bir adam bilirken o birçok gizemli saldırılara[504] girmiştir." Ve buna da inandırabilirdi.

Saladin'in makalesini bir daha okudu. Bu makale bile onun fikrini tasdik ediyor gibi idi: Bugün artık, Kees Popinga, bu maceranın ikinci derecede bir kişisi idi. Asıl, önemli kişi Louis oluyordu.

Yarın, Jeanne'in âşığı Paris halkının belki de gözbebeği olacaktı. Kendisine yapılan haksızlığın derecesini ölçünce yorgunluk duymakta haklı idi. Acaba buyruğu altında[505] şu saatte ne kadar insan vardı? Yüzlerce, belki de binlerce!

Fakat bunu düşünmek, ona, rahatça konyağını içmeye ve yağmuru seyretmeğe engel olmadı. Arasınlar dursunlar! Sokaktan geçenlerin ta burnuna sokulsunlar! Bir tek adam, soğukkanlılığını muhafaza edebilirse daima kalabalıktan daha kuvvetlidir. Popinga da soğukkanlılığını elden bırakmayacaktır.

Bir tek haksızlık yapmıştı: O da baştanberi, herkesi düşman bilmemesi idi. O kadar ki, bu yüzden onu ciddiye almamışlardı. Ondan fazla korkmamışlardı. Hani nerde ise şöyle böyle, budala yerine almadıklarına şükürdü!

Paranoiaque!

Pekâlâ Paranoiaque! Ne yapalım, peki? Bu neyi isbat eder? Böyle olması rahatça bir birahanede otururak ikinci kadeh konyağın karşısında bütün Paris'le alay etmesine engel mi?

İstediğini yapmağa, karar verdigini yapmağa, hatta bugün yapmağa karar vereceği büyük, kocaman şeyi bütün Paris'i, herkesi hatta bütün orospuları, hırsızları ve Louis gibi itleri de dahil hepsini korkularından tiril tiril titretecek şeyi yapmasına ne engel vardı?

---

504) Esrarengiz taarruzlara, 505) Maiyetinde.

Daha ne yapacağını o da bilmiyordu. Fakat vakti vardı. Acele etmemeli, böyle caddeden geçen koyun sürüsü gibi birbiri arkasına geçen insanları seyrederek esin[506] beklemeli idi. Şu geçen insanlar ne tuhaftı. İçlerinde koşanlar bile vardı. Sanki böyle koşarak bir an evvel yapılması lazım bir iş varmış gibi. Ya şu Papa hazretleri gibi mağrur pelerinli polis kendini pek lüzumlu bir şey sanarak ağzında düdüğü, bir elinde beyaz bastonu ne diye duruyordu sanki? Böyle duracağına kalkıp Kees Popinga'ya kâğıtlarını sorsa daha iyi etmez miydi?

İşi bir vuruşta bitirmeli. Ortada, ne Popinga meselesi ne Louis'ye ihtiyaç, ne şu, ne bu, ne de kendini zekâların en keskinine sahip sayan komiser Lucas kalmamak şartıyla işi bitirmek!

Komiser Lucas'ın neresi zeki? Öyle olsaydı çoktan yakalardı onu. Hiçbir yerden bir haber almadan nasıl da işi keşfetmiş ve akşam biriyle yatan adamı aradıklarını anlayarak yalnız yatmaya razı olmuştu.

Kim bilir? Belki de şimdiden sonra artık hiç yalnız yatmayacak. Fakat beraber yattığı kadınlar hiçbir şey anlatamayacaklar onun hakkında.

Yüzüne kan hücum etmişti. Duvardaki birahane aynasına düşündüğü şeyi sahiden düşündüm mü der gibi bir daha baktı. Neden olmasındı? Kim ona engel olabilirdi?

Başını kendisine İngilizce hitap edilen tarafa doğru çevirdi. Biraz ötesinde bir adam oturmuş yazı yazıyordu. Adam gülerekten:

–Affedersiniz, efendim. Belki tesadüfen İngilizce biliyorsunuz gibime geldi de.

–Evet biliyorum.

–O halde, sizden bir şey rica edersem beni mazur görürsünüz umarım. Paris'e yeni geldim. Amerika'dan geliyorum. Garsona bir saattir şu mektubun üstüne kaç kuruşluk pul yapıştırmak

---

506) İlham.

lazımdır, diye soruyorum da bir türlü anlaşamıyoruz...

Popinga garsonu çağırarak adamın sualini sordu. Ve cevabını da verdi. Adamın New[507] Orleans'a bir mektup gönderdiğini binbir teşekkürle öğrendi. Adam önündeki birahanenin zarf kâğıt dolu altlığını kaparken:

–Fransızca bildiğiniz için talihlisiniz efendim, dedi gülerek. Buraya geleli beri vallahi âdeta bedbahtım. Sokakta bir yol soracak oluyorum. Başıma haller geliyor. Siz Paris'i biliyor musunuz iyice?

–Evet biraz.

Bir sekiz gün içinde Paris'in her mahallesini dönüp dolaşmış olmaktan memnun ve mağrurdu.

–Arkadaşlar bana Amerika'da iken bir adres vermişlerdi. Bir Amerikalı tarafından tutulan bir Amerikan barının. Hep Amerikalılar gidermiş. Biliyor musunuz burayı?

Adam genç değildi. Saçları yarı yarıya ağarmıştı. Kırmızı burnu alkole düşkünlüğünü ifade etmekte idi.

–Bana Opera civarında demişlerdi. Belki bir saat aradım bulamadım.

Geniş pardösüsünün cebinden bir kâğıt çıkardı:

–Sokağı... sokağı Michodiere sokağı...

–Bu sokağı bilirim.

–Uzak mıdır?

–Yürüyerek beş dakika sürer sürmez...

Adam tereddüt eder gibi durdu. Sonra mırıldanırcasına:

–Benimle orada bir içki içmez misiniz lütfen? Affedersiniz, iki gündür kimse ile iki cümle konuşmadım da...

Ya Popinga sanki sekiz gündür, şöyle bir ahbapla, iki lakırdı konuşmuş muydu?

---

507) Yeni (Burada asıl biçimini yazmayı yeğ tuttuk).

Beş dakika sonra bulvarlarda idiler. Tatlı tatlı İngilizce konuşarak gittiklerini gören bir sokak satıcısı onlara açık kartpostallar göstermeğe kalktı.

Amerikalı sordu:

–Nedir bunlar?

Kees kızararak cevap verdi:

–Şey, efendim, nasıl söyleyeyim, yabancılar için birtakım şeyler...

–Uzun zamandanberi mi Paris'tesiniz?

–Eh epeydir.

–Ben sekiz gün kadar kalacağım. Sonra İtalya'ya, oradan da New Orleans'a. New Orleans'ı bilir misiniz?

–Hayır.

Geçenler dönüp dönüp onlara bakıyordu. Bulvarlarda gezen bu tip iki yabancıya benziyorlardı. Hızlı hızlı, sanki kendilerini kimse işitip anlayamazmış gibi konuşuyorlardı.

Popinga,

–İşte gitmek istediğiniz yer bu sokakta dedi.

Adamla samimiyeti artırmanın doğru olmayacağını, ihtiyatlı olmak lazım geldiğini hissetmiş gibi idi. Ya polis, hatta belki de Louis çetesine mensup olabilirdi. İhtiyatlı hareket etmeli idi.

Hiç bilmediği barın kapısını itti ve içeriye girdiler. Popinga'yı barın dekoru ve havası birdenbire sarıverdi. Hoşlandı.

Onun için burası yeni ve bambaşka bir yerdi. Artık sanki Fransa'da değildi. Amerika'ya geçmişti. Akaju bir yüksek tezgâhın etrafında iri ve uzun boylu insanlar yiyorlar, içiyorlar, sigara tüttürüyorlardı. Biri Çinli, ötekisi iri bir Amerikalı iki barmen, durmadan müşterilere kocaman bardaklarla bira ve viski yetiştiremiyorlardı. Aynaların üstüne tebeşirle yazılar yazılmıştı.

–Viski içeriz değil mi?

–Hay hay! Siz ne arzu ederseniz!

Popinga Fransız birahanelerinin beyaz ön-

lüklü garsonlarından, nikel tezgâhlarından, küçük mobilyasından, uzun ayaklı iskemlesinde tünemiş kasa yerinden kasiyer, başka bir havaya girince pek sevinmişti. Bu ona sanki uzaklara, uzak memleketlerde bir iskeleye inmiş hissini veriyordu. Etrafına kulak verdi. Bütün müşteriler öğleden sonraki at yarışlarının tartışmasında[508] idiler.

Yeni dostu Popinga'ya sordu:

–Siz de ticaretle mi meşgulsünüz?

–Evet zahire işi yapıyorum...

de Coster müessesesindeki zahire işlerine dair epey bilgisi bulunduğu için bu işi yaptığını söylemişti.

–Ben deri ticareti yapıyorum. Bir sucuk ister misiniz? Evet, evet, bir sosis yemelisiniz. Bakın buranın sosisi gibi hiç yediniz mi? Burda Amerika'da sayılırız. Amerika'nın sosisi de fevkaladedir.

Birtakım insanlar giriyor, bir kısmı çıkıyordu. Kalın bir duman tabakası barı ağır ağır istila ediyordu. Duvarlarda, çoğu altı imzalı Amerikan sporcularının resimleri vardı. Müessesenin patronuna resimlerini imzalamışlardı.

–Nasıl, çok şirin yer, değil mi? Buranın adresini bana veren dostum Paris'in en şirin yeri olduğunu söyler dururdu. Hakkı varmış. İki viski daha barmen!

Sonra oldukça senli benli[509] ve gülüşü biraz yayık:

–Fransız kadınların yabancılarla araları pek iyi imiş derler doğru mu? O meşhur Monmartre'i daha gidip görmedim. İtiraf ederim ki biraz korkuyorum...

–Neden korkuyorsun?

–Bizim memlekette Paris'in külhanbeyi çoktur diye işitir dururuz da... Güya, bizim gangsterlerden daha kurnaz olurlarmış ve yabancıları so-

---

508) Münakaşasında, 509) Laubali.

yup soğana çevirirlermiş. Sizin başınıza böyle şey gelmemiştir şimdiye kadar inşallah?...

–Hiçbir vakit, Monmartre'e her zaman giderim.

–Peki, epey kadın da tanımışsınızdır o halde.

–Tabii.

–Odalarına gittiğiniz zaman hiç, bir köşede saklanmış dostları çıkmadı mı?

Popinga, komiser Lucas'ın insafsızlığını, kötülüklerini unutmuş gibi idi. Yeni birine nasihat verecekti. Yanındaki Amerikalıya baktıkça onu çok saf buluyordu. Hatta bir Hollandalıdan daha saf.

–Odalarında beklemezler kızların. Dışarda beklerler.

–Ne diye dışarda beklerler?

–Âdet öyledir. Beklerler. Siz işinizi görürsünüz, alır kadını giderler. Hiç korkacak bir şey yoktur.

–Tabanca taşırsınız herhalde?

–Hiç!

–New York'ta iş için bir yere gittiğim zaman üstümde taşırdım ben.

–Burada New York'ta değiliz.

Popinga, yediği sosisi çok nefis buldu. Bira bardağını boşalttı. Tekrar dolu buldu.

–İyi bir otelde misiniz?

–Fena değil.

–Ben Grand Hotel'e indim. Çok güzel bir yer.

–Amerikan gazeteleri nerede satılır acaba? Borsa haberine bir göz atmak isterdim.

–Her tütüncüde bulunur. Geçerken görmediniz mi? Köşebaşındakinde vardı.

–Bana bir dakika müsaade eder misiniz? Şimdi gelirim. Siz iki sucuk daha getirtin olmaz mı?

Yemek zamanı yaklaştığı için müşterilerin çoğu gitmişti. Barda pek az insan kalmıştı. Popinga, arkadaşının beş dakika geçtiği halde gelmedi-

ğini görünce biraz şaşırdı: ama sonra unuttu. Başka şeyler düşünmeye başladı. Saat biri çeyrek geçe ancak saate bakmak lüzumunu hissetti.

Viski ona iyi gelmişti. Kendini tam kıvamında hissediyordu. Lucas'la Louis ile boy ölçüşebilecek vaziyette idi. Hemen bugün öğleden sonra hem komiseri hem de gazetecileri kendinden daha başka türlü bahsettirebilecek, şaşırtacak bir plan hazırlamalı idi.

Amerikalı neden gelmiyordu? Kaybolmasına ihtimal yoktu. Barın kapısını açıp köşedeki tütüncüye baktı. Önünde kimseler yoktu.

O zaman gülümsedi. Herhalde Amerikalının parası yoktu. Hesabı ona yükleyerek sıvışmış olacaktı.

İnsanlardan iğrenmesini haklı bulacak bir örnek daha, nihayet! Böyle şeylere alışmağa başlamıştı.

-Bana bir viski daha verir misiniz?

Sarhoş olmak istiyordu. Şimdi emindi ki her ne olursa olsun gayet soğukkanlı olacaktır ve kendini ele vermeyecektir. Ve...

Bir sosis daha yese öğle yemeğinden vazgeçebilirdi pekâlâ. Öğleden sonra sokak sokak dolaşacağına at yarışlarına giderdi. Tam bir sosis daha istemek için ağzını açmıştı ki barmen ondan evvel davranmış bulundu.

-Affedersiniz beyim, ayıp olacak ama beraber geldiğiniz efendiyi tanıyor mu idiniz?

Ne demeli şimdi? Evet mi, hayır mı?

-Evet, şey tanıyorum... Biraz... Evet, biraz...

Barmen şaşkın devam ediyordu:

-Ya! Ne iş yaptığını da biliyor musunuz?

-Deri ticareti işi yapıyorum demişti.

Çinli de bulunduğu yerden şimdi kulak kesilmişti. Popinga, bir şeyler geçtiğini anlamıştı. Hemen kapıyı açıp fırlayıp kaçmalı mı diye düşünüyordu.

-O halde, tamam sizi kafese koydu.

-Ne demek istiyorsunuz?

–Size haber vermeğe bir türlü cesaret edemedim. Evvela müşteriler vardı. Onların yanında yapamadım. Sonra belki de bir arkadaşıdır, olur a, dedim.

Ve barmen bir cin şişesinin yerini değiştirirken içini çekerek:

–Yine sonunda, işin içinde ben yandım.

–Anlayamadım.

–Ben anlıyorum... Siz de pek yakında anlarsınız... Cebinizde çok paranız var mı idi?

–Ehh... Oldukça...

–Hele bir arayın cebinizi. Hangi cebinize koyduğunuzu bilmem; ama içinde hiçbir şey kalmadığını dinim gibi bilirim.

Popinga, ceplerini yokladı. Boğazı sıkılmış gibi oldu. Barmenin dediği gibi cebinde metelik yoktu.

–Size latife ederken boyuna dirsekleyip durduğunu hissetmişsinizdir herhalde. Bu işin ustasıdır. On senedir tanırım onu. Polis de tanır. Avrupa'nın en usta yankesicilerindendir.

Kees bir dakika gözlerini kapamış, bu müddet zarfında elleri pardösüsünün cebinde bir şeyler aramıştı. Sanki parasının çalınması yetmezmiş gibi Amerikalı tıraş makinesinin kutusunu bir mücevherat kutusu sanarak yanlışlıkla götürmüştü.

Bugün Paris'te bir sürü insanın parası aşırılabilir. Bu herkes için az çok önemli de olabilir. Fakat dünyada bütün selameti cebindeki 1200 frankla tıraş makinesine bağlı bir tek adam vardı, o da, Kees Popinga idi. Sabahtanberi bu adamın talihi bir gazete makalesi şeklinde sırıtan bir canavar gibi onu kolluyordu.

–Size haber vermek için elimden geleni yaptım. Fakat siz hiç bakmıyordunuz; bir ikincisi de belki de arkadaşınızdan biri hatta ortağı[510] olabilirsiniz diye sustum.

---

510) Şeriki.

Kees özür dileyen barmene acı bir yüzle güldü.

–Çok muydu paranız?

Kees hâlâ o melek gibi gülüşü bırakmayarak:

–Hayır... Çok değildi... diyebildi.

Çünkü ne az, ne de çok para kaybetmişti. Hepsini, hepsini kaybetmişti. Talihin acı bir cilvesiyle talih de Louis gibi, polis gibi ona oyun oynamak için sanki ötekilerle birleşmişti.

Bu kadarı fazla idi. Hem fazla, hem, hem aptalca, hem hiçten bir şeydi.

–Uzakta mı oturuyorsunuz?

Güldü. Sahiden güldü. Bu kuvveti de kendinde buldu.

–Epeyce uzak...

–Dinleyin. Size itimadım var. Taksiniz için yirmi frank verebilirim. Bilmem şikâyet eder misiniz? Herhalde çok iyi olur. Millet de kurtulur bu heriften.

Başıyla evet der gibi bir işaret yaptı. Oturmak ve düşünmek istiyordu.

Oturup düşünmek, ya katıla katıla gülmek, ya boğulurcasına ağlamak istiyordu. Bu sahiden aptalca bir şeydi. Yalnız aptalca değil adi, iğrenç bir şeydi de. Buna hak kazanmadığını, talihin kendisine haksız bir oyun oynadığına kani idi.

Ne yapmıştı sanki? Ne yapmıştı? Yalnız...

Barmenin uzattığı 20 frangı aldı. Aynada yüzüne bir daha baktı. Yüzü hiçbir anlam ifade etmiyordu. Tıpkı bundan on sene evvel bir gün Groninque'de tramvayın iki ayağını kestiği bir adamın etrafına ölçülmez bir hayretle baktığı gibi bakıyordu. Adam daha iki ayağının koptuğunu duymamıştı, Daha belki bir iki dakika da duymayacaktı. Etrafına, insanların niçin bayıldığını sorar gibi boş, hayret dolu gözlerle bakmıştı. Niye başına toplandıklarını ve bağırıştıklarını sorar gibi idi. Popinga'nın yüzünde şimdi aynı ifade vardı.

–Affınızı dilerim, diyebildi. Çok teşekkür ederim, çok.

Bütün dünya ona oyun oynuyordu. Ve oyunda hile yapıyordu. Komiser Lucas'dan tut da Jeanne Rosier'yeye kadar!

O Jeanne Rosier ki ötekilerin hileleri ancak onda tiksinti[511] uyandırırken Jeanne'ninki onu üzüyordu. Demek ki hâlâ aralarında bir şey vardı. Kanıtı da onu öldürmemiş olması değil miydi.

Şimdi de talih ona hile yapıyor, karşısına adi bir Amerikalı yankesici çıkarıyordu.

On beş franga alınmış bir tıraş makinesini de beraber alıp giden adi bir Amerikalı!

Evet, bu kadarı artık fazlaydı. Budalalıktı. Bu kadarı olur şey değildi...

511) İstikrah.

ON BİRİNCİ KISIM

Yürüyor, durmadan yürüyordu. Cebindeki yirmi frankla bir otele gidemezdi. Bir sabahçı kahvesine girse yakalanmaya en müsait yere girmiş olurdu. Bari serseri giyinmiş olsaydı, bir köprünün altında sabahlardı. Fakat bu kılıkla birinin köprü altlarında görülmesi de şüpheyi çekerdi. Yürüyordu. Yürüyen bir adam şüpheyi çekmez. Muhakkak bir yere gidiyordur. Fakat o hiçbir yere gitmeden yürüyordu. Bazen sokakta kimseyi göremeyince bir eşiğe oturup dinleniyor, sonra yine yürüyordu.

Seine nehri kıyısı boyunca gidiyordu. Bir müddet sonra şehirden epey uzaklaşmış, fabrikaların bulunduğu bir semte gelmişti. Kocaman binaların her penceresinden ışık fırlıyordu. Gökyüzü bir yangın aydınlığı içinde idi.

İnce ve hızlı bir yağmur yağıyordu. Yol boyunca fakir evlerde ışıklar görüyordu. Şimdi bir açık kahveye girse ve tezgâhın başında oturan patronu bir vuruşta öldürse, paraları alıp gitse...

Böyle şey düşünülmeğe bile değmez. Bunu herkes yapar. Bunu yapmak için Popinga olmaya hacet bile yok.

Nihayet bir kahveye girdi. Kapıdan girerken şen bir sesle:

–Amma da berbat bir hava ha! diye bir bağırdı.

İhtiyar bir kadın sobaya kömür koyuyordu. İkinci müşteriye tuhaf tuhaf baktı. Sesini çıkarmadı.

–Bir sıcak kahve içebilir miyim?

–Tabii tabii! Buyurun!

Bir kedi bir sandalyenin üstünde yusyuvarlak uyuyordu.

-Biraz ekmekle, tereyağı da varsa...

Ekmeği iştahsızca yedi. Hiç acıkmamıştı. Kahvesini içti. Sonra hokka kalem istedi. Tam nehri gören camın önüne oturdu. Ve yazmağa başladı.

"Bay yazı işleri müdürü.

"Dün yazdığınız gibi komiser Lucas beş gündenberi yakalanmamın bir saat meselesi olduğunu söyleyip dururken dayanamayıp peşime hırsızları takmak mecburiyetinde kaldı.

"Şu faydasız takibe ve zafersiz hale son verecek olan mektubumu sütunlarınızda yayınlamak lütfunda bulununuz. Size son defa yazıyorum. Bir daha ne yazacağım, ne de benden bahsedildiğini duyacaksınız. Groninque kasabasını terkederken ve toplum düzeniyle ilgimi keserken düşündüğüm gibi gayemi nihayet gerçek haline getirebileceğim. Şu mektubumu aldığınız dakikada artık ben ne bir caniyim, ne bir canavar, ismim de Kees Popinga değildir. Saygıdeğer başka bir ismim olacak. Bundan sonra ben de sıralı, paralı ve kimseden kaçmağa çalışmayan efendilerden biri olacağım. Paris'te mi, Londra'da mı yoksa Amerika'da mı bulunacağım. Müsaade ederseniz burasını açıklamayayım. Yalnız şunu bilesiniz ki, bugünden sonra artık ne Paméla, ne de Jeanne Rosier gibi adi karılarla uğraşmayacak, sinema ve tiyatro yıldızlarıyla düşüp kalkan zengin birisi olacağım.

"İşte böyle yazı işleri müdürü beyefendi, bu haberi bana pek faydası dokunan muhabiriniz Saladin'e karşı duyduğum minnettarlığa karşılık olmak üzere size ilk defa basmak şerefini vermek için gönderiyorum.

"Bir daha tekrar edeyim ki müdür bey, şu mektup elinize geçtiği dakikada bana kimsenin dokunamayacağı bir kişiliğim olacak ve meşhur

komiser Lucas da Popinga dosyasını kapamağa mecbur olacaktır.

İmzasını son bir kere daha şu mektubun altına atmakla övünen...[512]

Kees Popinga"

Alaycı[513] bir tonla Paranoiaque kelimesini de eklemek gerekir, dedi. Sonra kapıdan dışarısını seyretmekte olan patrona baktı. Seine nehrinden kayıklar geçiyordu. Adama:

-Benim de böyle bir kayığım var, dedi.

Adam nazikâne: -Ya, pek güzel, diye cevap verdi.

Bunu söylerken göz kapaklarında da bir yanma hissetti. Az daha ağlayacaktı. Gözlerini nehir tarafından çevirmeğe mecbur kaldı. Sordu:

-Borcum ne kadar? Ha! Paris'e nasıl döneceğim?

-Şuradan dönünce yüz adım ötede tramvay durak yeri vardır.

-Ya Juvisy'e nerden gidilir?

-Uzun mesele. İki yol var. Biri Alfort Ville'den trene binmek, ötekisi Paris'e gidip, otobüsle gitmek. İkisi de bir yola çıkar.

Bulunduğu yerden hoşlanmıştı. Canı hiç kalkmak istemiyordu. Kadın kahveyi siliyor, erkek piposunu dolduruyordu. Kedi bir sandalyede uyukluyordu. Soba sıcaktı. Adamın sırtında bir gemici fanilası vardı. Camlarda meyhanenin güzel ismi görülüyordu. "Gülen Çağanoz Meyhanesi."

Bir bardakçık bir şey içebilseydi. Yirmi frangı idare etmesi lazımdı. İstemeye istemeye kalktı.

-Gitmeli artık, dedi.

Tam zamanı idi. Çünkü kahveci karı koca bu garip adamdan şüphelenmeye başlamışlardı. Tramvayla Paris'e yollandı.[514] Louwre'de indi.

---

512) Mübahi, 513) Müstehziyane, 514) Aslı "yollanmalı" ise de anlamsızlığı nedeniyle düzeltildi.

Posta pulu satın aldı. Yazdığı mektubu kutuya attı.

Rahattı. Artık hiçbir şey düşünmeye lüzum yoktu. Karar verdiğini harfî harfine uygulamaktan[515] başka yapacak bir şey yoktu.

Bir elbise satın almak lazım geliyordu. Kötü bir elbise. Harap bir dilenci kılığı. Halles tarafında böyle bir dükkân hatırlıyordu. Dükkânı buldu. İçeriye girdi.

–Bonjur madam. Bir kostümlü baloya gideceğim de bir dilenci kılığı takınmak istiyorum. Ne dersiniz? Münasip olur mu?

–Fevkalade fikir mösyö. Öyle güzelleri bulunur ki bende bütün arkadaşlarınızı şaşırtırsınız.

Kadının gösterdiği elbise fena değildi.

–Fiyatı ne kadar madam?

–Elli frank.

–Pekâlâ, düşüneceğim. Yine uğrarım.

Elli frank onda ne gezerdi. On beş frangı var yoktu. Omuzlarını kıstı. Hızla uzaklaştı. Kendi kendine söyleniyordu:

–Vay anasını! Demek bir serseri elbisesi bile elli frank ediyormuş. Olur şey değil. Bende elli frank nerede?

Hemen kendini topladı. Bilhassa bunu yapmamalı idi. Kendi kendine konuşmamalı idi. İnsan hemen farkedilir, dikkati çekerdi.[516] Tam zamanında yakalanmak enayilik olurdu. İşi sonuna ve bir mantıki sonuca[517] vardırmalı idi.

Yürüdü... Dinlenmek için bir kiliseye girmek istedi. Fakat bir düğün merasimine rastladı. Çıkıp yürümeyi tercih etti.

–Önüne baksana, dangalak!

Dangalak! O kendisi, Popinga, ha! Az daha bir otomobilin altında kalıyordu. Dönüp şoföre bakmadı bile. Yürüdü. Tuhaf bir yorgunluk duyuyordu. Sanki akşamdan kalmış sarhoş gibi idi. Bir türlü kendine gelmiyor, hatta sallanıyordu. Gelen geçen ona, o gelen geçenlere çarpıyor, özür

515) Tatbikten, 516) Celbederdi, 517) Neticeye.

diliyor, kaçıyordu. Fakat verdiği karar kesin[518] idi. Değişmezdi. Bu hususta sarhoş filan değildi. Böylece, Porte-d'Italie'yi buldu ve hemen Juvisy için bir otobüs bileti aldı. Bileti cebine yerleştirirken parasını saydı. Sekiz buçuk frangı kalmıştı. Bu para ile yemek mi yemeli, yoksa kafayı mı çekmeli idi. Her ikisini de yaptı. İki çörekle bir sütlü kahve içti. Üstüne de birkaç bardak şarap yuvarladı. Şimdi artık geriye dönmek sözkonusu[519] olamazdı. Bir defa ne yiyebilir, ne de içebilirdi.

Kimse ondan şüphelenmiyordu. Kahvenin garsonu onu o kadar doğal[520] buldu ki gelip ateş istedi!

Otobüs her şeyden habersiz insanlarla beşi yirmi geçe hareket etti.

Halbuki isteseydi birkaç gün evvel parası varken bir bomba bulup satın alır gelir, otobüse yerleşir ve yolda içindekilerle beraber arabayı uçurabilirdi. Yahut da bir treni yoldan çıkarmak onun için o kadar kolaydı ki o zamanlar!

Şimdi tamamen kendi arzusuyla şu otobüste bulunuyorsa artık çok geç olduğu içindir. Ve en doğru hal çaresini bulduğu içindir.

Herkesi hırsından kudurtacaktı! Ya Jeanne Rosier? O ne söyleyecekti? Her zaman Jeanne'in bilmeden kendisine âşık olduğunu düşünmüştü... Bundan sonra da ona büsbütün tutulacak. Ya Louis? O pis adi herife layık mıydı Jeanne? Juvisy'nin ilk evleri gözükmüştü. Biraz sonra otobüs durdu. O da indi. İner inmez ayakları o kadar halsizdiler ki yürümek için bir zaman yerinde durmağa mecbur oldu.

Bir şey onu şaşırtmıştı. Uzaktan Goin et Boret garajını ve yanı başındaki evi görüyordu. İlk katta ışık vardı. Acaba Louis gibi Goin'i de mi bırakmışlardı? Buna ihtimal veremiyordu.

---

518) Kati, 519) Bahis mevzuu, 520) Tabii.

Öyle olsa hem garajda da ışık olurdu. Olsa olsa Rose'i şimdilik serbest bırakmış olabilirlerdi. Bu düşünce Popinga'yı az daha fikrinden caydıracaktı. Girip Rose'i korkutmak ve belki de... Arzusunu yenmeğe çalıştı. Ama bunu yaparsa ne mektup işe yarardı, ne de ötesi! Aynı zamanda o oyun oynadığı makineli kahveye girmemeli idi. Ama buğulu pencerelerden içeriye baktı. Ve demiryolu amelesiyle dolu gördü.

Çörekleri yemekle doğru yapmadığını anladı. Az bir şey yemişti ama yine de midesi allak bullaktı. Uzaktan, kaçmış olduğu pencereyi seyretti.

Eğer acele etmezse cesareti kırılacağını anladı. Mademki ortalık kararmıştı, saatin önemi yoktu: ama her şeyden önce Seine nehrini bulmalı idi. Herhalde o yanlış hatırlamış olacaktı. Epeydir tren yolundan yürüdüğü halde bir türlü Seine nehrine varamamıştı.

Nihayet nehri buldu. Şimendiferin geçtiği bir köprü uzaktan gözükmüştü. Ona kilometrelerce yürümüş gibi geliyordu. Saati yine durmuştu. Amma da fena saatmiş ha! Ama ne önemi vardı?

Şu Paranoiaque kelimesinin tam anlamını da kavrayamamak yok mu?

Adamakıllı soğuktu. Bu da yine talihin bir cilvesi! Groninque mağazalarından birinin markasını taşıyan ayakkabıları da, sonra karısının pekâlâ tanıyabileceği çorapları da çıkarmalı. Bir çalılığın kenarına oturarak bu işleri gördü; sonra ceketini, yeleğini ve pantolonunu çıkarınca vücudunu bir ürpermedir sardı.

Yalnız Paris'ten satın aldığı gömleğini sırtında bırakabilirdi; ama bunun da gülünç olacağını düşünerek onu da çıkardı.

Sonra pardösüsünü tekrar sırtına giydi. Bir uzun zaman hareketsiz, olduğu yerde suyun akışını seyrederek daldı.

Sahiden pek soğuktu. Hele çıplak ayakları da bir su birikintisinde olunca insanın! Acele etmeli idi. Nehre yaklaştı. Ve bütün elbiselerini fırlatıp attı.

Sonra bir küçük yara tırmandı. Demiryoluna varmıştı. Biraz uzakta yeşil bir ışık yanıyordu. İşte o zaman yine harikulade bir olay oldu.[521]

Şu saate kadar onu iten bir içsel[522] ateşle dolu iken birdenbire bir dinginlik[523] kapladı kendisini. Bu öyle bir dinginlikti ki şimdiye kadar böylesini hiç hissetmemişti.

Aynı zamanda etrafına bakındı. Böyle ayakları, vücudu çıplak bir halde üstünde bir pardösü ile şu demiryolunda ne aradığını kendi kendine sordu.

Saçları ve yüzü ıslanmıştı. Tiril tiril titriyordu. Elbisesi, tertemiz elbiseleri hâlâ nehrin üstünde dönüp duruyordu.

O, Kees Popinga, Groninque'in en temiz mahallesinde en güzel evi olan, son model sobası yanan, şöminesinin üzerinde yaprak cigaraları bulunan, köşede şimdiye kadar çıkmış radyoların en güzeline sahip Kees Popinga evinden, her şeyinden uzak bir demiryolunda çırılçıplak!..

Belki bütün yukarda saydıklarımız o kadar uzakta olmasalardı yavaş yavaş, gürültüsüzce evine döner, mutfak penceresinden içeriye süzülür, sabahleyin uyandığı zaman mırıldanırdı:

–Hiçbir şey olmadı, değil mi? derdi.

Eninde sonunda ne yapmıştı ki? Yalnız şunu istemişti ki... Yok! Yok! Düşünmeğe lüzum yok. Mademki bütün bunları düşünmek faydasız!

Yazık! Her şey bitmiş olacaktı! Bir treni kaçırdı. Ötekini kaçırmamalı idi. Çünkü şimendifer memurları yolda ellerinde fenerlerle gezinip duruyorlardı. Sonra yakalanırdı.

Sağdaki demiryolunu seçti. Boylu boyunca uzandı. Ve yanağını rayın üstüne koydu.

Ray buz gibi soğuktu. Ve Popinga, karanlığı gözleyerek yavaşça ağlıyordu. Karanlığın ta öte-

521) Hadise cereyan etti, 522) Deruni, 523) Sukûnet.

sinden biraz sonra bir ışık, küçücük bir ışık gözükecekti...

Sonra artık dünyada Popinga diye birisi olmayacaktı... Kimse, hiç kimse bilmeyecekti. Çünkü tren yolunda başsız bir ceset bulunacaktı. Ve herkes de mektubunda yazmıştı zannedecekti ki..

Az daha yerinden fırlayacaktı. Çünkü bir tren soluğu duymuştu. Çok üşümüştü. Şimdi tren yolun dönemecinde gözükecek ve....

Kendi kendine gözlerini kapayacağını kararlaştırmıştı. Tren gözüküyordu. Fakat gözlerini kapamıyor, bacaklarını büzüyor, göz bebeklerini bütün kuvvetiyle açıyordu. Ağzı açık olduğu halde nefes alamıyordu.

Işık yaklaştıkça yaklaştı. Ve bir gürültü de aynı zamanda yaklaşıyordu. Tren gürültüsü o kadar çoğaldı ki bu dakikada artık ölmüş olması lazım gelirdi. Belki de ölmüştü.

Ama sesler işitiyordu. Sonra yalnız insan sesleri duydu. Ve o zaman, anladı ki öteki yolda bir başka tren durmuştu. Trende pencereler açılıyordu. Ve lokomotiften iki adam fırlamış yuvarlanır gibi iniyorlardı.

Ayağa kalktı. Ama nasıl ayağa kalktı. Nasıl koşabildi... Bir makinistin bağırdığını açıkça[524] duydu:

–Dikkat! İşte kaçıyor bu taraftan, bak!

Doğru değildi. Yürüyemiyordu ki doğru olsun. Hemen kendini bir çalılığın arkasına attı. Fakat etrafında başka insanlar geziniyordu. Birdenbire birisi sanki korkunç bir hayvan gibi üzerine atıldı ve bileğinden yakalayıp büktü.

–Öteki hatta dikkat!...

Onun için her şey bitmişti. Artık dikkat etse de etmese de faydası yoktu. Onun seçtiği ekspres nihayet öteki yoldan bütün hışmıyla geliyordu. Fakat onun artık bir şeyle ilgisi yoktu. Hatta o

524) Vazıhan.

yoldan ekspresin geçmesi bile onu ilgilendirmiyordu.

Bir kadın, bir erkek de şef trenin bulunduğu bir ikinci mevki kompartımana oturduklarının bile farkında değildi.

Bütün bunlar başkalarını ilgilendiriyordu.[525] Ona artık her şey vız gelirdi!

525) Alakalandırıyordu.

ON İKİNCİ KISIM

Şimdi artık başkaları düşünsün! Ona her şey vız geliyordu. Doğru istasyonuna inip de iki sıra dizilmiş birbirini dirsekleyip latifeler eden meraklılar[526] arasında pardösüsüne bürünmüş geçerken de ona vız geliyordu.

O, bu adi meraka karşı ilgisiz[527] ve kibirli yürüyordu. İstasyonun komiserliğinde de dinginliğinden[528] hiçbir şey kaybetmedi. Suallere cevap vermeye tenezzül etmedi. Kendisine sual soranlara sanki hiç beklenmedik birtakım şeyler görüyormuş gibi bakıp durdu.

Mademki anlayamayacaklardı. Ne diye konuşmalı idi. Dar ve sert bir kanapenin üzerinde uzun zaman uyudu. Sonra onu uyandırıp bir tren kontrolörünün kendisine ceketi bile iliklenmeyecek kadar dar gelen elbiselerini giydirdiler. Dar yahut bol, artık her şey onun için birdi.

Ortalık ağarırken, ona, ayağına göre bir ayakkabı bulamadıkları için altları köseleden pantofla giydirdiler.

–Kim olduğunuzu söylemeyecek misiniz hâlâ?

Hayır! Zahmete değmezdi. Omuzlarını kaldırmakla yetindi.[529]

Bir taksiye bindirdiler ve adli polise götürdüler.[530] Sonra oldukça aydınlık, bir de yatağı bulunan bir hücrede kendini buldu. Orada da uzun zaman uyudu. Sonra sivri sakallı bir adamcağız gelip onu hemen muayene etti. Hem de bir sürü sualler sordu.

526) Mütecessisler, 527) Lakayıt, 528) Sükûnetinden, 529) İktifa etti, 530) Sevk ettiler.

Popinga, adamın kim olduğunu bilmediği halde hiç cevap vermedi. Sonra bir ara koridordan bağırdılar:

–Profesör Abraham!... Profesör Abraham'ı telefondan istiyorlar...

Adam hemen kalktı. Kapıyı ihtimamla kapadıktan sonra gitti. Demek ki Paranoiaque kelimesini icat eden kimseydi[531] kendisini tartaklayıp, sorular soran.

Nezarethanenin revirinde imiş, yahut da başka bir yerde imiş Popinga için eşit[532] idi. Arzuladığı şey bir parça rahat etmekti. Kendini biraz rahat bıraksalar, tartaklayıp, sualler sormasalar da nerede olursa olsun, bir sırada, yahut da yerde uyuyabilseydi. Kendini iki üç gün uyanmadan uyuyabilecek gibi hissediyordu. Mademki her şey bitmişti...

Saati de yoktu. Hiçbir şeyi yoktu. Ona sıcak süt içirmişlerdi.

Profesörün dönmesini bekleyerek yeniden uyudu. Epey zaman uyuduğunu sanıyor. Uyandırıldığı zaman karşısında profesör yoktu. Bir sivil adam vardı. Ve bu adam bileklerine kelepçe geçirdi. Onu sürükleyip götürdü. Birtakım dehlizler, koridorlar geçti. Merdivenlerden inip çıktılar. Nihayet pipo tütünü kokan bir odaya girdiler.

–Pekâlâ! Bizi yalnız bırakın.

Pencereden Seine nehrinin sarı suları gözüküyordu. Karşısında olağan,[533] biraz şişman, biraz dazlak bir adam vardı. Ona oturması için işaret ediyordu.

Popinga, kuzu gibi itaat etti. Adam bir zaman gelip onu yokladı. Yandan, cepheden, arkadan baktı. Sonra biraz uzaklaşarak:

–Evet!... dedi.

Sonra yanına sokulup gözleri gözlerinde durdu. Birdenbire:

–Size ne oldu böyle Mösyö Popinga? dedi.

---

531) Zatti, 532) Müsavi, 533) Alelade.

Hiç istifini bozmadı. Yanındaki adamın komiser Lucas olup olmaması, bir ara kapının pek az açılıp gri mantolu bir hanımın girmesi ve birdenbire durup nefes nefese:

–Evet odur... Ama ne kadar değişmiş!...

Demesi de onu heyecanlandırmadı.

Peki, sonra daha kimler gelecekti? Sıra kimindi?

Lucas bir şeyler yazmış, bunu Popinga'ya garip garip bakan Jeanne Rosier'ye imzalatıyordu.

Sonra? Sonra da Goin, Louis, Rose gelip tanıklıkta[534] mı bulunacaklardı?

Ah, onu bıraksalar da uyusa! Sanki ne yapıyorlardı? Uyuduğu zaman da gelip hayran hayran bakacaklar, şurasını burasını elleyecekler mi idi? Bu iş uyurken de yapılabilirdi.

Bir zaman yalnız kaldı. Sonra yine bir sürü insan geldi. Yine yalnız bırakmadılar. Sonunda, hücresine götürdüler de boylu boyunca uzanabildi.

Şimdi kalkıp da onlara deli olmadığını söylemek budalalık olmayacak mıdır? Oynanacak oyun oynanmıştı...

Belki de böyle, günün her saatinde, kaldırıp komiser Lucas'ya götürülemez, birtakım insanlara bu mu, tanıdınız mı? diye sorulmazdı ama lüzumu yoktu. Ona mektuplarını da gösterdiler.

–Yazınızı tanımadınız mı? dediler.

Bu sefer sesi çıkmış, yalnız:

–Bilmem, demişti.

Fotoğrafını almak için çırılçıplak soydular. Parmak izlerini aldılar. Yine gösterdiler. Yine beklettiler. Popinga, bütün bunlara o kadar alıştı ki en büyük imtihanı geçirdiği zaman da artık istifini bozacak halde değildi.

Kendisi gibi deli oldukları anlaşılmağa çalışılan birkaç adamla beraber bir yerde bekletildiler. Sonra ellerinde defterler ve kalemlerle yirmi otuz

534) Şahadette.

kişinin bulunduğu bir salona götürdüler. Ortalarında doktor Abraham vardı. Onu görünce:

–Gelin, gelin korkmayın dostum... Korkacak bir şey yok. Size bir iki sual soracağım o kadar...

Hiçbir şey söylememeğe karar vermişti. Ne konuşuyor, ne dinliyordu. Yalnız doktor Abraham konuşmağa başladığı zaman kulağına Paranoiaque kelimesinden daha garip, daha anlaşılmaz birtakım laflar geldi.

Birtakım efendiler gelip uzun uzun tartakladılar. Baktılar, hatta bir tanesi gelip kafasını mezure ile ölçtü. Budala kendileri idi. Bütün bunları budalalar yapardı. Hay enayiler hay!

Kafalarından ne geçerse yapıyorlardı. Onu bir bekletme odasına götürmüşler, sonra karşısına birdenbire karısını çıkarıvermişlerdi. Karısı, tıpkı dullar gibi, karalar giymeği lüzumlu görmüştü herhalde.

Ellerini bitiştirerek:

–Kees... Kees, demişti. Beni tanıyor musun?

Tanımasa böyle rahat rahat bakabilir mi? Elbette tanıyor. Fakat kadın acı bir çığlık atarak bayıldı.

Daha kim bilir neler icat edecekler? Gazeteler neler yazacaklar? Ne önemi[535] vardı. Gazete okumuyordu ki o!

Bir deli hekimi oldukları hep aynı sualleri sormalarından anlaşılan başka adamlar da geldi. Şimdi o bir yöntem[536] bulmuştu. Sual soranların yüzüne ne diye bu kadar kendinizi üzüyorsunuz? Ne oluyorsunuz? der gibi bakıyor, sonra da başını çeviriyor, sesini çıkarmıyordu.

Uyumak... Sonra uyanıp bir şeyler yemek, yine uyumak ve sonra da çok belirgin[537] ve çoğunlukla[538] tatlı rüyalar görmek...

Bir gün ona hemen hemen tam gelen bir elbise getirdiler. Herhalde karısı elbisenin üzerinde biraz uğraşmıştı ki tıpa tıp geldi. Sonra onu alıp

535) Ehemmiyeti, 536) Usul, 537) Vazıh, 538) Ekseriya.

iki adamın eşliğinde[539] perdeleri sıkı sıkı indirilmiş bir kompartımana koydular. Adamlar ara sıra dudaklarının arasına bir cigara koyuyorlardı. Böylece tren yürüdü gitti. Belçika hududundaki gümrük memuru ona güldü. Hollanda'ya girdikleri zaman da gümrük memuru hiç üstünü aramadı. O da güldü. O adamlar indi. Bir jandarma bindi. Bu jandarma Fransızca konuşmuyordu. Bir köşeye oturdu. Sessizce gazetesini okudu.

Ondan sonra yine birtakım hareketler, gidip gelmeler, fotoğraf çekmeler, istasyon kalabalığı, Amsterdam polis müdüriyeti, birtakım gözler, sualler... Bütün bunlara Popinga ya gülümseyerek yahut da ara sıra yarı gülümser bir halde:

–Bilmem, diyerek karşı koydu.

Sonra yine bir Hollandalı profesör Abram, ama Fransa'dakinden çok daha genç bir profesör Abram kanını aldı. Röntgene soktu. Kendi kendine bir şeyler söyledi. Hatta Popinga gülmemek için kendini güç tuttu.

Bundan sonra galiba artık her şey bitmiş olacaktı ki onu tartaklamadılar. Dışardakiler ne olup bittiğini biliyordu. Fakat Kees bilmiyordu. Yalnız mahkemeye çıkmadığına ve avukat tutamadığına göre onu kesin olarak[540] deli yerine aldıklarını anlamıştı. Hapishaneye de sokmamışlardı. Bilakis! Amsterdam banliyölerinden birinde büyük, tuğladan bir güzel binaya götürmüşlerdi.

Demir parmaklıklı pencerelerinden, perşembe, pazar günleri çocukların futbol oynadığı bir saha gözükürdü.

Bembeyaz, mobilyası pek az bir odası vardı. Yemek fena değildi. Ne kadar isterse o kadar uyuyabiliyordu. Sonra ona jimnastik yaptırıyorlardı. O da elinden geldiği kadar bir şeyler yapmağa çalışıyordu.

En can sıkıcı ve tuhaf tarafı yemekler için yalnız kaşık verilmesi idi. Çatalla yenecek şeyleri

539) Refakatinde, 540) Kat'i surette.

de kaşıkla yemek mecburiyeti vardı. Ama ne önemi vardı. Daha çok gülünecek şeydi bu. Kim gülmez ki buna. Herkes onu demek deli yerine alıyordu! Ne diye çatal vermiyorlardı?

Bir de işin bir korkunç tarafı varsa, bazı geceler başka odalardan garip gürültüler ve korkunç haykırışmalar duyulması idi. Ona gelince, hiç bağırmadı. Bağırsın da başına iş açsın! O kadar aptal değildi.

Doktor, onun yaşında, gri elbiseler giyen, altın çerçeveli gözlük takan biri idi. Her gün bir defa uğradı. Gayet nazik, sevimli bir adamdı.

–Eh nasılsınız bakalım? Dün gece iyi uyudunuz mu? Yine mi can sıkıntısı? Atın şu can sıkıntısını canım! Göreceksiniz bakın buraya nasıl alışacaksınız! Sıhhatiniz mükemmel. Çabucak kendinize geleceksiniz. Hiç üzülmeyin, verin şu bileğinizi de, bakalım, nasıl pıt pıt ediyor?

Popinga bileğini uzatıyor.

–Mükemmel! Mükemmel... Yalnız biraz irade yoksunluğu[541] ama geçecek. Ben neler gördüm neler...

Nihayet, günün birinde, bir hemşire eşliğinde[542] madam Popinga'nın ziyaretine erişti.[543] Paris'te hiçbir şey konuşamamışlardı. Çünkü, kadın hemen ağlamağa başlamış, sonra da bayılıvermişti. Ama burada herhalde kuvvetini toplamış olacaktı.

Üzerine, Groninque'de ziyaretlere giderken giydiği koyu renkli, kapalı bir rob giymişti.

–İşitiyor musun beni Kees, konuşabilir miyim?

Hani merhametini çekti de kafasıyla bir evet dedi. Yoksa başka bir şeyden değil.

–Seni her ayın ilk salı günü gelip görebileceğim... Evvela söyle bana bakalım, bir şeye ihtiyacın var mı?

---

541) Zaafı, 542) Refakatinde, 543) Nail oldu.

Başıyla hayır, işareti verdi.

–Çok mutsuzsun,[544] değil mi?.. Ama biz de senin kadar mutsuzuz dostum... Bilmem anlayabiliyor musun? Başımıza gelenleri hayaline getirebiliyor musun? İlk önce ben kalkıp Amsterdam'a geldim. Jonghe bisküvit fabrikasında bir iş buldum... Çok kazanmıyorum; ama saygınlığım[545] iyi...

Jonghe bisküvit fabrikası da albümlere yapıştıracak resimler dağıttığından tam karısına göre bir yer olduğunu düşündüğü için gülmek istedi ama kendini tuttu!

–Frida'yı okuldan[546] aldım. Ağlamadı bile. Şimdi stenografi öğreniyor. Diplomasını alır almaz Jonghe müessesesi vadetti; daktilo olarak alacak. Sen bir cevap vermiyorsun bana Kees!

–Ne diyeyim, çok iyi!

Birdenbire yine başlıyor hıçkırmağa. Kırmızı burnunu mendille yoklayarak kesik kesik:

–Daha Carl'ı ne yapacağımı kararlaştırmadım. Kaptan okuluna girmek istiyor ama kolay değil. Bir parasız sınavı varmış. Kazanabilirse...

İşte her şey yoluna giriyordu. Her ayın ilk salı günü geliyor ve hiç eski defterleri yoklamadan konuşuyordu:

–Carl parasız sınavı[547] kazandı. Eski dostun Greef'den Allah razı olsun. Bize çok kibar davrandı.

–Evi değiştirmek mecburiyetinde kaldık. Biraz pahalı geliyordu bize. Çok iyi bir ev sahibimiz var şimdi. Eski bir subayın hanımı imiş. Bir fazla odası varmış bize kiraladı...

Mükemmel, değil mi? Boyuna uyuyordu. Gezintilerini ve jimnastiğini üstü örtülü teneffüshanede yapıyordu. İsmini bir türlü öğrenemediği doktor kendisiyle ilgileniyordu.

Günün birinde ona:

–Sizin hoşunuza gidecek ne yapabilirim? diye sordu.

---

544) Bedbahtsın, 545) İtibarım, 546) Mektep, 547) Meccani imtihan.

Popinga bir dakika düşünmeden:

–Bir defterle kalem isterdim, dedi.

Fakat herhalde daha iyice kendine gelememiş olacaktı ki kalemle deftere ne olur ne olmaz diye, defterin başına "Kees Popinga meselesinin içyüzü"[548] başlığını yazdı o kadar.

Bu konuya dair fikirleri vardı. Kendi kendine bu defteri çabucak doldurup ötekilerini getirmeği vadediyordu. Kendi meselesi üzerinde en doğru etüdü yine kendi yazacağı kanaatinde idi.

İlk gün, uzun uzadıya düşündü. Deftere yalnız başlığı[549] koydu. Ve etrafına başladı çiçekler yapıp süslemeğe. Sonra defteri kaldırıp yatağının altına koydu. Ertesi gün defteri çıkardı. Uzun uzun baktı. Yine yatağın altına soktu.

Odasında bir takvim olmadığı için ayları hep ilk salısından itibaren sayıyordu.

–Frida'ya bir gazeteci daktiloluk teklif etmiş... Sen ne dersin? Acaba nasıl olur bir...

Ona göre münasip bir işti... Acaba nasıl bir adamdı? demek istiyordu karısı... Adam sende!...

–Hemen kabul etsin.

–Ya! Etsin demek.

Ne tuhaf şey. Kalkıp tımarhanedeki adamın fikri alınıyordu demek: Artık her şeyde, en ufak meselelerde bile karısı gelip onun görüşünü[550] alıyor, fikrini soruyordu.

–Acaba iki odalı, bir mutfaklı bir apartıman bulsak daha mı iyi olur? Biraz pahalı gelecek bize ama bilmem ki belki de mutfağı olursa...

Tabii, tabii! Münasip! Öyle yapmalı. Mutfaklı bir yer tutmalı. Demek onun da dışardaki çorbaya tuzu karışıyor. Karısı hep aynı karı idi. Evdeki albüme bitki[551] resimlerini yapıştıracağına bisküvi fabrikasının etiketlerini yapıştırıyordu. Fark bu idi.

–Bana bisküvilerde yüzde elli iskonto yapıyorlar...

---

548) Hakikatı, 549) Serlevhasını, 550) Reyini, 551) Nebat.

–Çok iyi değil mi?... Fevkalade...

Mademki onu kimseler anlamayacak, böyle daha iyi değil mi idi? Çok uslu olduğu için bir başka iki deli ile onu birkaç saat beraber görüşüp konuşmak hususunda serbest bıraktılar. Bu delilerden biri yalnız akşam olunca deliriyordu. Ötekisi ise zıddına gidilmezse dünyanın en normal adamı idi.

–Bana bak Kees, en küçük bir zırıltı çıkarsa yeniden yapayalnız kalırsın ha! diye tembih etmişti.

Ne diye zavallı adamların zıddına gidecek laf söyleyecekti. Ne söylerlerse eyvallah diyor, dinliyordu. Kendisine konuşma sırası geldiği zaman, hep şöyle başlıyordu:

–Ben Paris'te iken bir gün...

Diyor ve hemen kesiyordu. Sonra:

–Anlayamazsınız! Hem zaten önemli bir şey de değildi. Yalnız birazcık satranç bilseydiniz...

Kendi kendine şimdi bir oyun icat etmişti. Defterin yapraklarına bir şeyler çiziyordu.

Hani, bunu, canı sıkıldığı için değil eski günleri hatırlamak, hatırlayıp da içlenmek için yapıyordu. Yoksa onun canı sıkılmazdı hiç.

Şimdi artık komiser Lucas'ya kızgın bile değildi. Onu, etrafında dönüp dolaşır, orasını burasını ellerken görüyor ve oyunu komiserin değil kendisinin kazandığını biliyordu. O halde neden kızgın olacaktı.

Hayır! O, öyle, arkadaşlarını kızdıracak, onların aksine laf söyleyecek adam değildi. Ne de hiç değişmemiş olan karısını kızdırırdı. Kimseye kızmak için sebep yoktu. Artık o hale gelmişti ki günlerin geçtiğinin bile farkında değildi. Hatta günün birinde karısı gelip de ona şunları söylediği zaman gülüverdi.

–Çok nazik durumdayım Kees... Bilmem ne yapacağım? Düşün ki Jonghe müessesesinin sahiplerinin yeğeni bizim Frida'ya tutulmuş.

Haline bakan, hemen onun dışardan geldiği-

ni ve Kees Popinga'nın deneylerini geçirmediğini anlardı.

–Peki nasıl adam bu?

–Fena değil... Çok iyi terbiye görmüş... Yalnız biraz zayıf galiba... Öyle pek kuvvetli gözükmüyor... Çocukluğunun bir kısmını İsviçre'de geçirmiş...

Bu kelime tam anlamıyla gülünç doğrusu!

–Frida da seviyor mu?

–Bana onunla evlenmezse kimse ile evlenmeyeceğini söyledi.

Şu meşhur Frida! Gözlerinde hiçbir şey okunmayan Frida!

Yahu! Şu hayat amma da hoş şey ha!

–Yalnız bir şey varsa... Delikanlının ailesi...

Tereddüt ediyorlardı, elbet oğullarına bir delinin kızını almak için!...

O halde ne isterlerse yapsınlar. Başlarının çaresine baksınlar! Yapacak başka bir şey yok.

O kadar iyi gitmeğe başlamıştı ki doktor ona bir de satranç tahtası getirdi. Bir gün Kees'i satranç meselesi üzerine dikkatle eğilmiş vaziyette görünce arkasında durdu ve oyunun sonucunu bekledi. Hal çaresi görünce mırıldandı:

–İster misiniz, çay zamanı bazı bazı bir parti yapalım. Siz çok güzel oynuyorsunuz bakıyorum.

Ama ne çare ki doktorla samimi bir oyuna oturdukları zaman ona bir latife yapmak arzusuna dayanamadı.

Tam oyunun nazik yerinde bir taşın yerini değiştirirken oyununu tehdit etmekte olan bir fili yavaşça çayının içine atıverdi.

Doktor bir lahza sersemledi. Taşı çayının içinde görüyordu. Elini alnına koydu. Bir şeyler kovar gibi yaptı. Sonra kendine gelerek ayağa kalkarken:

–Ah, affedersiniz, dedi. Bir randevum vardı unutmuştum...

Allah Allah! Doktora da ne oluyor? Ya Popin-

ga bunu mahsustan yaptı ise? Ya bazı şeyleri hatırlamak için yaptı ise...

–Ben de affımızı dilerim, doktor bey, dedi. Size izah edemeyeceğim birçok eski olayları hatırlatır da bana. Söylesem de anlayamazsınız. Pardon!

Ne yapalım anlamıyorlar işte. Ama onun da bunu yapması lazımdı. Doktor, ondan bir zaman evvel vermiş olduğu defteri istedi. O da yatağın altından çıkarıp verdi. Anılarını yazacağını kendi kendine vadettiği bu defterde yalnız ilk günü yazmış olduğu "Kees Popinga meselesindeki gerçek..." başlığı vardı. Doktor, hastasının niçin daha fazla yazmadığına hayret etmiş gibi gözlerini kaldırıp baktı: Popinga zorlama bir gülüşle gülerek şunları söylemek zorunda kaldı.

–Ortada bir gerçek yoktu ki efendim, öyle değil mi? dedi.

BİR İNSANI SEVMEKLE BAŞLAR HER ŞEY. (SAİT FAİK)

Sait Faik Abasıyanık, Adapazarı'nda doğdu (22.11.1906). Kereste ticaretiyle uğraşan Mehmet Faik Beyin oğludur. İlköğrenimini Adapazarı'nda, ortaöğrenimini İstanbul Erkek Lisesiyle Bursa Lisesinde gördü (1928). Sonra bir süre İstanbul Darülfünunu (üniversitesi) Edebiyat Fakültesinde okudu; babasının isteği üzerine, iktisat öğrenimi için Lausanne'a gittiyse de on beş gün sonra Fransa'ya, Grenoble'e geçti, üç yıl kadar Fransa'da kaldı (1931-1935); İstanbul'a dönünce kısa bir süre Halıcıoğlu Ermeni Yetim Mektebinde Türkçe öğretmenliği yaptı; ticaretle uğraşması için babasının açtığı toptancı tahıl mağazasını işletemeyerek birkaç ay sonra ticaretten ayrıldı; "yazı yazmayı iş saydığı için başka bir iş yapmamaya karar verdi"; bu arada, İkinci Dünya Savaşı sırasında bir ay kadar "Haber" gazetesinde adliye muhabirliği görevinde çalıştı (1942); babasının ölümünden (1939) sonra, onun bıraktığı gelirle, annesinin Burgaz Adasındaki evinde yaşadı; "modern edebiyata yaptığı hizmetlerden dolayı", Amerika'daki Mark Twain Derneğine onur üyesi seçildi, ertesi yıl siroz hastalığından öldü (11.5.1954). Annesinin ölümünden (1963) sonra, Burgaz Adasındaki ev "Sait Faik Müzesi" haline getirildi (1964); vasiyet gereğince Darüşşafaka Derneğine kalan eserlerinin geliriyle bir "Sait Faik Ödülü" oluşturuldu.

Sanat hayatına şiir yazarak başlayan Sait Faik, ilk hikâyelerini (Beyaz Mendil, Zemberek) Bursa Lisesinde okuduğu sırada yazmış; Avrupa'dan dönünce, çeşitli gazete ve dergilerde yayımladığı eserleriyle, hikâyeciliği meslek edinmiştir. Hikâye niteliği gösteren röportajlarıyla birlikte, o alandaki çalışmaları on bir kitapta toplanmıştır. Bunlar dışında bir roman, üç uzun hikâye yazmış, ayrıca bir de şiir kitabı yayımlamıştır. H i k â y e l e r : "Semaver" (1936), "Sarnıç" (1939), "Şahmerdan" (1940), "Lüzumsuz Adam" (1948), "Mahalle Kahvesi" (1950), "Havuz Başı" (1952), "Son Kuşlar" (1952), "Alemdağda Var Bir Yılan" (1954), "Az Şekerli" (1954), "Tüneldeki Çocuk" (1955), "Mahkeme Kapısı" (1956). U z u n h i k â y e l e r : "Havada Bulut" (1952), "Kumpanya" (1951), "Kayıp Aranıyor" (1953). R o m a n : "Medarı Maişet Motoru" (1944), "Birtakım İnsanlar" adıyla (1952). Ş i i r l e r : "Şimdi Sevişme Vakti" (1953). D e r l e m e l e r : "Balıkçının Ölümü - Yaşasın Edebiyat" (1977), "Açık Hava Oteli - Konuşmalar - Mektuplar" (1980), "Müthiş Bir Tren - Çeviriler, Uyarlamalar" (1981), "Yaşamak Hırsı, G. Simenon'dan çeviri" (1954), "Sevgiliye Mektup, Hikâyeler - Yazılar - Mektuplar - Konuşmalar" (1987), "Bitmemiş Senfoni, Bitmemiş Hikâyeler - Oyunlar - Mektuplar ve Sait Faik Kaynakçası" (1989).

Georges Simenon, çağdaş Fransız romanının önde gelen ustaları arasındadır. Birçok dile çevrilmiş bulunan kitapları, çok büyük satışlara ulaşmıştır. En güçlü yapıtlarını psikolojik roman türünde veren **Simenon**, 'YAŞAMAK HIRSI`nda da bir paranoyakın serüvenini anlatıyor. Bu çeviride, büyük hikâyecimiz **Sait Faik**`in usta kalemi, **Simenon**`un sürükleyici anlatımıyla birlikte, yapıtın psikolojik gerilimini en üst düzeyde tutuyor.

ISBN 975 - 494 - 256 - 0
94 . 06 . Y . 0105 . 0718

9 789754 942569

KDV dahil 90.000 Lira